

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ARKIN GELİŞİN

SUÇ PSİKOLOJİSİ VE SERİ KATİL UZMANI

Bir suç psikoloğunun

not defteri

2. Baskı

Bir Suç Psikoloğunun Not Defteri

Suç Psikolojisine Dair Her Şey

Arkın Gelişin

Suç Psikolojisi ve Seri Katil Uzmanı

HERDEM KİTAP

Mutlu Mah. İmam Alim Sultan Cad. 103/15-A

Türközü/Ankara - Telefon: 0312 433 08 93

E-posta: info@herdemkitap.com / herdemkitapyayin@gmail.com

www.facebook.com/herdemkitap www.twitter.com/herdemkitap

www.herdemkitap.com

Yayın No: 7

Polisiye – Araştırma: 1

ISBN: 978-605-4757-69-5

Yayıncı Sertifika No: 29377

Ankara 2017

Genel Yayın Yönetmeni: Aydın Tekin

Editör: Şebnem Canatalay

Redaksiyon: Göksel Ateş

Kapak Tasarım: Ege Karadayı

Mizanpaj: Herdem

Baskı: Girişim Matbaacılık / 19655 - Ankara

© Bu kitabın tüm yayın hakları **Eğiten Kitap Org. Yay. Ltd. Şti.**'ne aittir. Yazılı izin almadan kısmen veya tamamen hiçbir yolla kopya edilemez, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Dostluk ve Dayanışmayla..

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bir Suç Psikoloğunun Not Defteri

Suç Psikolojisine Dair Her Şey

Arkın Gelişin

Suç Psikolojisi ve Seri Katil Uzmanı

Arkın Gelişin (1976 –)

Arkın Gelişin 1976'da İstanbul'da doğdu. 2004 yılında Almanya'da Suç Psikolojisi eğitimini bitirdi. Yaklaşık on üç yıllık bir araştırma evresinde, birçok ünlü seri katil hakkında arşivler oluşturdu. Bu çalışmalarını oluştururken, bizzat o ülkelerin emniyet ve hukuk birimleri ile irtibata geçerek, zengin ve eşsiz bir arşive sahip oldu. 2008 yılında Türkiye'ye döndü. 2008 – 2011 yılları arasında, Türkiye'nin hemen hemen her bölgesinde, özel Güvenlik Şirketleri personellerine güvenlik eğitimleri ve seminerler verdi. 2012 yılında yayımlanan ilk romanını "Bir Seri Katilin Günlüğü" ile dikkat çekmeyi başardı. Psikolojik gerilim türünde olan romanın en önemli özelliği, sıradan bir insanın bir katile dönüşünü kendi kaleminden bir günlük şeklinde anlatmasıdır.

İlk romanın devamı niteliğinde olan "Kansız", Nisan 2014'de yayımlandı. Roman, uluslararası yapım şirketi Taranç&Taranç Film tarafından 2018 yılında beyazperdeye aktarılacaktır. Kansız, Türkiye'de elde ettiği başarı sayesinde uluslararası platformda da dikkat çekmeyi başardı. Şu anda İngilizce, İspanyolca ve Almanca çevirileri devam etmekte olup, Latin Amerika'nın en büyük yayınevi olan Planeta tarafından 2018'de dokuz ülkede yayınlanacaktır.

Elinde bulundurduğu ve bugüne kadar birçok ünlü seri katiller ile ilgili dünyada yayınlanmamış belgeler içeren zengin arşivini de değerlendirmek isteyen Arkın Gelişin, büyük bir projeye imza attı. Meraklısına arşiv niteliğinde olabilecek, bugüne dek yayınlanmamış belgeler, bilgiler ve görseller içeren seri katiller biyografisinden oluşan bir cilt projesinin ilk üç serisi Herdem

Kitap tarafından “Ted Bundy – Bir Seri Katilin Anatomisi”, “Ted Kaczynski – Bir Seri Katilin Manifestosu” ve “Charles Manson – Bir Seri Katilin Felsefesi” adı altında yayımlandı. Serinin ilk biyografisi, dünyanın bir numaralı seri katili olarak adlandırılan Ted Bundy’nin biyografisidir. Ayrıca biyografinin içerisinde, yazar Arkın Gelişin’in bizzat gerçekleştirdiği röportajlar ile bir ilke imza atmış oldu.

Seri Katil uzmanlığı sebebiyle, CNN Türk, Bugün TV, Fog Tv, Fox Tv, Fenerbahçe Tv gibi televizyon ve radyo programına katılmıştır.

Eserleri

Bir Seri Katilin Günlüğü – Uyanış (2012) Polisiye Roman / 3. Baskı – Herdem Kitap

Kansız (2014) Polisiye Roman / 2. Baskı – Herdem Kitap

Ted Bundy – Bir Seri Katilin Anatomisi (2014) Biyografi / 2. Baskı / Araştırma – Herdem Kitap

Ted Kaczynski – Bir Seri Katilin Manifestosu (2014) Biyografi / Araştırma – Herdem Kitap

Bir Suç Psikoloğunun Not Defteri (2015) Araştırma / 2. Baskı – Herdem Kitap

Charles Manson – Bir Seri Katilin Felsefesi (2015) Biyografi / Araştırma – Herdem Kitap

Seri Katiller Tarihi – İnsan Avcılarının İzinde (2015) 2. Baskı / Araştırma – Herdem Kitap

Apokalips (2017) Polisiye Roman – Herdem Kitap

İçindekiler

Giriş / 9

Suç Psikolojisi Nedir / 11

Suç Psikolojisi Tarihi Bölüm 1 / 19

Tanımlamalar İçin Tarihten Destek / 20

Suç Psikolojisi Tarihi Bölüm 2 / 25

Görgü Tanığı Hafızası / 32

Yanlış / Yanıltıcı İtirafların Psikolojisi / 60

Jüri Seçimi / 79

Psikolojik Otopsi / 83

Psikopatlar / 90

Geliştirici Ek Eğitimler / 106

Suç Psikolojisi Araştırma Önerileri / 117

Suç Psikoloğu & Akıl Hastası Savunması / 143

Akıl Hastası Savunması: Tarihsel Bir Bakış Açısı / 145

Suç ve Suçlu Profillemesinin Bölüm 1 / 231

Suç ve Suçlu Profillemesi Bölüm 2 / 236

Suç ve Suçlu Profillemesi Bölüm 3 / 240

Metodoloji / 240

Coğrafi Profilleme / 248

Seri Katiller Hakkında Yedi Efsane / 290

Kaynak / 325

Giriş

Son yıllarda suç psikolojisi, adli psikoloji ve suç profili ile ilgili konular yabancı kaynaklı kitaplar, filmler ve televizyon dizileri için ilham kaynağı olmuştur. Ancak, profillemeye ve suç psikolojisi, her ne kadar popülerliğini korusa da çok az kişi tarafından derinlemesine incelenmektedir.

Bu durumun en büyük nedeni ise yeterince kaynağın olmamasıdır. Özellikle yerli kaynaklar neredeyse yok denecek kadar azdır. Mevcut olan yerli kaynaklar ise günümüzden 50 yıl öncesine dayanmaktadır.

Bu kitabı yazmamın bir diğer temel sebebi, suç psikologlarının medya tarafından yanlış yansıtılmasıdır. Filmlerde ve dizilerde birer modern Sherlock Holmes gibi gösterilen profillemeye uzmanları, çok farklı yöntemlerle mesleklerini icra etmektedir.

Umarım, bu kitap sayesinde çağdaş suç psikolojisi ve adli psikolojiyi, hatta modern profillemeye tekniklerini sizlere sunabilmiş olacağım.

Kitabın genelinde “Suç psikolojisi” ifadesini sıkça okuyacaksınız. Buradaki tespitler adli psikolojiyle ilgili konuları da kapsar. Ancak okunmada kolaylık sağlama-sı için sadece “Suç psikolojisi” ifadesini kullanacağım.

Suç Psikolojisi Nedir?

Ülkemizin birçok üniversitelerinde “*suç psikolojisi*” isimli konferanslar ve seminerler düzenledim. Konferanslarıma başlarken, çoğunluğu psikoloji ve sosyoloji bölümlerinden oluşan öğrencilere şu soruyu yöneltiyorum: “Suç psikolojisi nedir?” Öğrencilere 10 dakika süre vererek onlardan suç psikolojisinin ne olduğuna dair görüşlerini yazıp özetlemelerini rica ediyorum.

Şu anda aynı talebi sizden de rica ediyorum. Bir sonraki sayfaya geçmeden önce yan taraftaki çizgili boş sayfaya suç psikoloji ve adli profillemeye hakkındaki düşüncelerinizi yazmanızı rica ediyorum.

Sesinizi Duyamıyorum!

13

Konferanslarıma ve seminerlerime katılan öğrencilerin çoğu kendilerine suç psikolojisinin ne olduğunu sormaz. Çünkü kendilerince bir fikirleri oluşmuştur zaten.

Bu sebeple öğrencilere, konferansımın ilk on dakikasını suç psikolojisi hakkındaki fikirlerini yazmaları için ayırıyorum.

Süre başladıktan iki dakika sonra, özür dileyerek tekrar bana odaklanmalarını rica ediyorum. Onlara önemli bir ayrıntıyı es geçtiğimi söylüyorum. Onlardan suç psikolojisi hakkındaki düşüncelerini yazarken, “Seri Katil”, “CSI Profillemesi” ya da “Kuzuların Sessizliği” gibi ifadeleri yazmamalarını rica ediyorum.

Genelde bu bilgiyi paylaştıktan sonra, ellerden kâlemler bırakılır, öğrenciler hayal kırıklığına uğramış yüz ifadeleriyle bana sorgularcasına bakarlar. Eğer sen de şu anda bu hayal kırıklığını yaşıyorsan umudunu yitirmemeni ve elindeki bu kitabı okumaya devam etmeni tavsiye ediyorum.

Belki suç psikolojisi ve adli profillemeye ile ilgili bugüne kadar sahip olduğun fikirlerinle benim anlatacaklarım örtüşmüyordur. Ancak bu yine de bu alanı benimseyeceğin anlamına gelmez. Klişeleşmiş cevapların ve bakış açılarının ötesinde, çok daha fazlasını bu kitapta bulacağına söz veriyorum.

Çelişki ve Karmaşa

Suç psikologları ya da uzmanlar, suç psikolojisinin ne olduğu sorusuna bugün bile birbirinden farklı ve birbirleriyle çelişkili cevaplar vermektedirler.

British Psychological Society (Britanya Psikoloji Topluluğu)'nin saygın üyelerinden Gudjonsson ve Haward yirmi yılı aşkın bir süredir, suç psikolojisi mezunlarının mesleklerini *Yeminli Adli Psikologlar* ünvanıyla icra etmeleri gerektiğini tartışıp dururlar. Ve bu tartışma hâlâ bir sonuca varmış değildir.

Peki Nedir Bu Karmaşanın Sebebi?

Suç psikolojisi ile ilgili soruların yanıtlarını aramak için psikolojinin çeşitli alanlarına başvurulmuştur. Suç psikolojisini kimler icra etmeli sorusuna verilen yanıtlar ise çok karmaşıktır. Öyle ki aşağıda da görüldüğü gibi, birbirinden ciddi sapmalar vardır.

► Hapishane psikologları

- Psikiyatri servislerinde görev yapan klinik psikologları
- Eğitim görevlisi psikologlar
- Özel muayenehanesi olan psikologlar
- Akademisyenler

Aslında bu karmaşaya yol açan nedenlerden biri, yukarıda sıralanmış olan her bir branşın, aslında suç psikolojisi ile bir şekilde bağlantılı olmalarıdır. Her branşın, adli psikoloji alanında çalışabilirliği mümkündür.

Bu yasal bağlantı, *Forensic* (adli) kelimesinin kökeniyle birlikte daha da anlam kazanmakta. *Forensic* kelimesi, Latince’de *Forensis* kelimesinden türemiştir; “Roma İmparatorluğu’na bağlı adli düzenin bir üyesi” anlamına gelir. Yani özetle:

Suç psikolojisi ve adli profillemenin ne olduğu hakkındaki tartışma, psikolojinin her alanının yasalarla ne denli iç içe oluşunun bir göstergesidir. Her bir branş, adli konularla bir şekilde temas halindedir.

Size bir örnek sunayım: Diyelim ki iki psikolog bir konferansta karşılaşır ve kendi icraatlarıyla ilgili sohbet etmeye başlarlar.

Birinci psikolog, son olarak mahkemede bilirkişi olarak görev aldığını ve bir davada sanığın suç ehliyeti bulunmadığına dair bir rapor sunduğunu anlatır. Yargıç, bu rapora dayanarak, suçlu bulunan sanığın hapis haneğe değil de yüksek güvenlikli bir psikiyatri kliniğine sevk edilmesine karar verir.

Bunun üzerine diğer psikolog söz alır ve kendi alanını açıklar. O da birinci psikoloğun kararıyla kliniğe sevk edilen mahkûmlarla çalıştığını söyler.

Bu örnek bahsedilen karmaşayı iyi ifade ediyor. Birbirinden ayrı branşlarda görev yapan iki psikoloğun, aslında ne kadar iç içe çalıştıklarını gösterir. Her ikisi de adli vakalarla çalışmaktadır.

Şimdi her iki psikoloğun da suç psikolojisi ve adli profillemeye alanında görev yapabileceğini düşünebiliriz. Ancak bu noktada çok önemli bir fark gözardı edilmemelidir.

Birinci psikolog, uzman görüşü ve bilgisi sayesinde adli bir karara katkı sağlamıştır. İkinci psikolog ise adli bir kararın neticesinde, sanıkla çalışmaya başlamıştır. Adli kararda hiçbir etkisi olmamıştır.

Suç psikolojisinin ne olduğuna dair tüm bu tartışmalar arasında benim de kabul ettiğim tanım şudur:

Adli olaylar için psikolojik delil toplayan, inceleyen ve sunan psikoloji dalı (Haward 1981).

Tanımlamayı daha da belirleyici kılan açıklama, aslında suç psikolojinin ne olduğunu çok açık bir şekilde ifade ediyor:

Alınacak adli kararları kolaylaştırmak amacıyla psikolojik bilgilerin sağlanması (Blackburn 1996).

Dolayısıyla, az önceki örnekte suç psikolojisiyle alakalı olan kişi kesinlikle birinci psikologdur.

Bu saptamayı okuyan birçok kişi yine de bu fikri benimsemeyecektir. Çünkü birçok okul; adli ve yasayla ilgili olan psikologların, branş gözetmeksizin, tamamının suç psikolojisi içinde olduğunu savunmaktadır.

Bu açıklamaları yapmamın nedeni kimseyi ikna etmek değildir. Sadece bu tür tartışmaların halen devam ettiğini belirtmek istiyorum.

Özet

Suç psikolojisinin ne olduğuna dair cevaplar ararken şu tespitleri elde ettik:

Suç psikolojisi yasalar için saptamalarda bulunan ve adli katkılar sağlayan psikoloji dalıdır.

Kimler suç psikoloğudur veya değildir tartışmasının temeli, ülkemizde halen bu alanın net çizgilerle belirlenmemiş olmasıdır.

Bu tartışmalar ise bazı soruları açığa çıkarmaktadır. Öne çıkan sorular:

- Suç psikolojisi alanı neleri kapsar?
- Suç psikolojisinin önemi nedir?

Suç Psikolojisi Tarihi

~

Bölüm 1

Suç psikolojisini anlamak için, suç psikolojisi tarihini de iyi irdelemek gerekir. Ayrıca ahlaki, sosyal ve siyasi anlayışınızın gelişmiş olması gerekmektedir.

Küçük bir hatırlatma:

Adli olaylar için psikolojik delil toplayan, inceleyen ve sunan psikoloji dalı (Howard 1981).

Alınacak adli kararları kolaylaştırmak amacıyla psikolojik bilgilerin sağlanması (Blackburn 1996).

Tanımlamalar İçin Tarihten Destek

Bir psikoloğun mahkemede uzman olarak tanıklık etmesi ilk kez 1896 yılında gerçekleşti. Psikolog Albert Von Schrenk-Notzing üç kadını öldürmekle yargılanan bir sanığın davasında analizlerini sundu.

Analizinde davadaki tanıkların olayla ilgili hatırladıklarıyla o an ki şahitliklerinin örtüşmediğini belirtti. Tanıklar medyanın davayla ilgili görüşlerinden etkilenmişti ve tanıkların hafızalarındaki bilgiler ister istemez bulanıklaşmıştı. Algısal hatalar neticesinde, olayla ilgili hatırladıkları, bilinçsizce yanlış bir şekilde yansıtılıyordu.

Bu örneği sunmamın asıl sebebi, suç psikolojisi ile ilgili tartışmalar süredursun, başlangıç tarihi ile ilgili dahi sıkıntılar olduğunu belirtmektir. Buna göre, kayıtlı ilk vakayı ele alırsak 1896 yılından bu yana hâlâ tartışmalar sürmektedir.

Aynı tartışmalar, azılı seri katil Dr. Harold Shipman'ın davası esnasında tekrar gündeme geldi.

Hatırlatma

Dr. Harold Shipman tıp dünyasında saygın bir yeri olan biriydi. Ancak sonradan insanlık tarihinin en tehlikeli seri katillerinden biri olduğu ortaya çıktığında tüm dünya olup bitenleri dehşet içerisinde izledi. Kurbanlarını hastaları arasından seçen Shipman'ın, halen netlik kazanmış olmasa da kurban sayısının 200 ila 300 arasında olduğu tahmin edilmektedir.

Tüm tartışmalar devam ederken, kayıtlara geçmiş olan 1896 yılındaki davayı suç psikolojisinin başlangıç

tarihi olarak kabul edebiliriz. Psikolog Schrenk-Notzing'in analizleri davaya etki etmiştir ve ilk kez bir psikoloğun analizleri sayesinde hukuksal bir karar alınmıştır.

Suç Psikolojisinin Tarihi: Varan 1

Tıp ve Hukuk: Uzun ve Sadık Bir İlişki

Adli Tıp tarihi çok eskilere dayanmaktadır.

Bununla alakalı bir kaç örnek:

- ✓ M.S. 44 yılında Julius Caesar'ın suikastı ile ilgili tıbbi desteğe başvurulmuştur. Yapılan analiz sonucu toplam 23 bıçak yarısından, "sadece" bir tane bıçak darbesinin ölümcül olduğu tespit edilmiştir.
- ✓ 5. yüzyılda German ve Slav toplumları, ölüm nedenlerinin saptanması konusunda, tıbbın desteğine ihtiyaç olduğu kanısına varmıştır.
- ✓ 1247 yılında ilk yazılı dokümana rastlıyoruz. Çin Hanedanı, şüpheli ölümlerde yapılması gereken işlemler ile ilgili tıp literatürün ilk yazılı otopsi rehberini kitap haline getirtmiştir.
- ✓ Ortaçağ'da İngiltere'deki tıp adamları, hamile kadınların asılarak idam edilmekten muaf olmaları kanaatine varmıştır. Buna göre, eğer bir kadın hakkında idam cezası hükmü alınmışsa ve kadın göbek ölçülerine göre hamile olduğunu ispatlıyorsa idam cezasından kurtulacaktı.
- ✓ 16. yüzyılın sonlarına doğru, insan anatomisini detaylı bir şekilde irdeleyen kitaplar yaygınlaşmaya başladı.

- ✓ 1887 yılı itibariyle tıp dünyası, Amerikan hukuk sisteminin vazgeçilmez bir parçası olarak kabul edildi.
- ✓ 1932 yılı itibariyle Harvard Ünivesitesi, Adli Tıp dalını resmen kabul etmiştir.

Bu örnekler sayesinde anlıyoruz ki hukuk ile tıp arasında her zaman bir bağlantı olmuştur.

Suç Psikolojisinin Tarihi: Varan 2

Suç Ehliyeti

Suç ehliyeti ile ilgili ilk saptamalar, yine Roma İmparatorluğu döneminde gerçekleşti.

13. yüzyılın başlangıcı itibariyle dönemin ünlü filozofları ve ihtiyar heyeti, suç işlemenin cezalandırılması için kişinin suç algısının yeterli derecede olması gerektiğini söylemekteydiler. Ruhsal bozukluklardan ötürü işlediği suçun farkına varamayan kişinin rehabilite edilme olasılığının oldukça düşük olduğu konusunda hemfikir olundu.

Akli denge bozukluğunun suç algısı üzerindeki etkisi otoritelerce kabul edildiğinden beri, psikolojik analizler dava süreçlerinde kaçınılmaz oldu.

1603 yılında Sir Edward Coke, akli dengesi bozuk olanların ne yaptıklarını bilmediklerini saptadı ve dolayısıyla suç işlediklerine dair bir farkındalıkları yoktu.

O andan sonra mahkemelerde, akli dengesi bozuk teşhisi konulan kişilerin suç ehliyetine sahip olmadıkları kesinleşti.

Bu anlayışın hukuk sistemi içerisinde ne kadar yer ettiği 1724 yılında yapılan bir deneyle daha da belirlendi. The Wild Beast Test (Vahşi Yaratık Deneyi) isimli deney neticesinde, akli dengesi bozuk olan kişilerin suç işlerken daha çok içgüdüsel hareket ettikleri ve ahlak, vicdan gibi olguların eylem esnasında belirleyici olmadığı anlaşıldı.

Artık yargılanan kişiler akli denge kriterlerine göre yargılanıyordu. Örneğin Amerika’da jüri üyeleri akli dengesi bozuk teşhisi konulan kişileri suçsuz olarak yargıdan muaf edebiliyordu.

Suç Psikolojisinin Etkileri

Peki, tıp ile hukukun birlikte hareket etmelerinin suç psikolojisinin tarihiyle ne tür bir ilgisi var?

Yukarıda belirttiğim gibi, tıp dünyası ile hukuk dünyası belli bir tarihten sonra birlikte yürümeye başladı. Bunun neticesinde, yargı süreçlerinde, sanıkların psikolojik raporlarının doğrudan klinik psikologlarca verilmesinden doğal ne olabilir ki? Artık teşhisler konulurken, “akıl hastalarından” ve “rahatsızlıklardan” bahsediliyordu.

Aslında, net bir başlangıç tarihi olmamakla birlikte, suç psikolojisi üzerine yapılan sayısız tartışmanın çıkış noktası daha da anlaşılır oldu böylece. Suç psikolojisi, bana göre, hukuk ile psikoloji arasında sıkışmış bir alandır.

Ulusal Sağlık Örgütü, 1946 yılında kendi bünyesinde oluşturduğu bir ekibi, adli konularla ilgili psikolog hizmetleri vermek üzere atadı. Ancak bu oluşumda beraberinde yeni sorunlar getirdi.

Çünkü bu durumda yüksek seviyede konulması gereken psikoloji teşhisleri, basit birer sağlık raporu gibi mahkemelere sunulmaya başladı.

Psikologlar bu durumdan son derece rahatsızlık duydular. Çünkü mahkemelere sunulan teşhislerin çoğu basitçe düzenlenmiş raporlardı. Hâlbuki bir kişinin akli dengesini ölçmek ciddi analizler gerektirir. Tabii ki bu yanlış kararlar, suçun daha da yaygınlaşmasına sebebiyet verdi.

İşte tüm bu yanlış kararlar ve karmaşa içerisinde, suç psikolojisinin gerçek tarihine ulaşmak oldukça zor bir durum.

Suç Psikolojisi Tarihi

~

Bölüm 2

Suç psikolojisi var olduğundan beri onun ne olduğuna dair tartışmalar devam etmektedir. Tartışmalara sebebiyet veren diğer bir unsur ise psikoloji ve hukukun doğrudan insan davranışları ile ilgili olmasından kaynaklanıyor.

Adli psikoloji ve suç psikolojisinin gerçek temelleri ise 1879 yılına dayanmakta. O yıl, Almanya'nın Leipzig şehrinde, ünlü psikolog Wilhelm Wundt tarafından ilk adli psikoloji merkezi faaliyete geçti.

Wilhelm Wundt, yapmış olduğu deneyler ve sayısız analizler neticesinde adli vakalarda psikolojinin metodolojisini geliştirdi. Bu titiz çalışmalar neticesinde, yasa çerçevesinde oluşabilecek sorunların giderilmesi konusunda ciddi aşamalar kaydedildi. Örneğin: 1895 yılında psikolog Cattell, tanıklarla ilgili bazı araştırmalar ve deneyler gerçekleştirdi. Bu deneyler sonucunda bireysel algı ve durumsal algı arasında farklılıklar olabileceğini saptadı. Bugün hâlâ, bu tespitlere göre uygulamalar devam etmektedir.

Hugo Munsterberg

Suç psikolojisi ve adli profillemenin deyim yerindeyse ilahı, hiç şüphesiz Hugo Munsterberg'tir. Bu alanda kendisini geliştirmek isteyip de Munsterberg'in metodlarını bilmemek gerçekten büyük bir eksikliktir.

Suç psikolojisini az da olsa bu karmaşadan arındırabilecek ender isimlerden biridir Munsterberg.

Munsterberg suç psikolojisi ve adli psikolojide önemli bir isimdir. Kariyerine Almanya'nın Leipzig şehrinde, Psikolog Wundt'un kurduğu okulda başladı. Ardından 1892 yılında Amerika'ya giderek Harvard Üniversitesinde Adli Psikoloji Bölümünün kurulmasına katkı sağlamıştır. Onun Harvard serüveni, mahkemelerin suç psikologlarına başvurmalarının kaynağı olmuştur. An-

cak hukuk dünyasının bu durumu kabul etmesi hiç de kolay olmadı.

Munsterberg'in çalışmaları, hukuk dünyasında uzun süre kabul görmedi. Hatta görmezlikten gelindi. Munsterberg'in bu konudaki düşünceleri:

"Avukatlar, yargıçlar ve jüri üyeleri, suç psikologlarına ihtiyaç olduğuna inanmaktaydılar. Onlar, Binet, Stern, Lipmann, Jung, Wertheimer, Gross, Sommer, Aschaffenburg gibi isimlerin bu alanda kendilerini uzmanlaştırmalarına şiddetle karşı çıkıyorlardı. Onlara göre, tüm dava süreçleri ile ilgili konularda, yeterli donanıma sahiplerdi. Söz konusu psikoloji olsa dahi.

Bu sorunu çözebilmek adına, suç psikolojisinin amacını ve teknik detaylarını anlatan bir tez hazırladım. Orada sadece suçluları ele almadım. Özellikle kurbanlar üzerine ciddi analizler yaptım. Son işlenen suçu çözebilmek, bir sonraki suçu önler. Avukatların, yargıçların ya da jürilerin psikolojilerine değinmedim. Tanıkların üzerinde de çalışmalar yaptım. Amacın tanıkların farkındalıklarını geliştirmektir."

Munsterberg araştırmalarını son derece titiz bir şekilde devam ettirdi. Özellikle tanık hafızası, itiraf süreci ve mahkeme sürecindeki hipnoz çalışmaları ile ilgili yaptığı araştırmalar eşsizdir. İlk deneylerinden biri, tanıkların anlık sesleri ne şekilde ve ne kadar çabuk algıladıkları üzerineydi.

Yaptığı araştırmaların önemini 60 yıl sonra daha net bir şekilde görebildik. John F. Kennedy suikastinde, tanıkların ifadelerinde ciddi çelişkiler vardı. Özellikle kaç el ateş edildiği konusunda soru işaretleri vardı. Munsterberg'in suikastten 60 yıl önce yaptığı analizler, Lee Harvey Oswald'ın (resmi kayıtlara göre suikastçi) kaç

el ateş ettiği konusunda sonuçlar getirdi. Aynı analizler çerçevesinde, suikast anında başka yönlerden de silah sesleri duyulduğu bugün bile hâlâ tanıklarca ifade edilmektedir!

Psikometrik Değerlendirme

1889 yılında Avrupa'nın ikinci adli profillemeye ve suç psikolojisi merkezi Alfred Binet tarafından Fransa'da açıldı. Hukuk ve tıp okuyan Binet, psikolojinin dava süreçlerindeki etkisini araştırmaya başladı. Özellikle tanıklar üzerinde yoğunlaştı.

Suç psikolojisi ve adli psikoloji Avrupa'daki saygınlığını, Binet'in yoğun çabaları sayesinde kazandı. Yapmış olduğu araştırmalar, bugün de suç psikolojisi üzerine yapılan en kapsamlı araştırma olarak kabul edilmektedir.

Theodore Simon'la birlikte yürüttükleri araştırmalar sayesinde, zeka ölçümü için kullanılan psikometrik testleri geliştirdi. Bu test adli psikoloji için temel niteliğindedir.

Aynı dönemde Amerika'da *The Wechsler Intelligence Test* (Wechsler Zeka Testi) çocuk mahkemelerinde kullanılmaktaydı. Özellikle topluluklar üzerinde yapılan deneyler gittikçe popülerliğini artırıyordu. Bu tür deneyler, askeri alanda sıkça uygulanmaktaydı. Yapılan testler sonucunda, kişilerin davranışsal özellikleri, becerileri, tutumları vb. alanlarda tespitler yapılmıyordu. Bu ölçme aracı çeşitli istihdam alanlarında hızlı bir şekilde yaygınlaştı.

Yakın Tarih

Özellikle son 30 yılda, suç psikolojisi alanında ciddi aşamalar kaydedilmiştir. Çocuk istismarı davalarında,

hafıza teknikleri, ihtilaflı itiraflar ve “travma sonrası stres bozukluğu” ile ilgili analiz tekniklerinde ciddi gelişmeler sağlanmıştır.

Yapılan araştırmalar, aynı zamanda bilişsel sorgulama ve genel sorgulama tekniklerinde de psikolojinin etkisinin ne denli önemli olduğunu gözler önüne serdi.

Adli Profillemeye ve Suç Psikolojisi Alanında

Tarihe Geçmiş Kişiler

Adli profillemeye ve suç psikolojisinin gelişim sürecinde önemli rol alan bazı isimler var. O isimleri kısacata-nıyalım.

Wilhelm Wundt

Dünyanın ilk adli psikoloji ve suç psikolojisi merkezi ve okulu-nu kuran Wilhelm Wundt, hiç şüphesiz, bu dalın gelişim sürecinin en önemli ismidir. Bu alandaki ilk okul 1879 yılında Almanya'nın Leipzig şehrinde kurulmuştur.

Wilhelm Wundt yapmış olduğu deneyler ve sayısız analizler neticesinde adli vakalarda psikolojinin metodolojisini geliştirdi. Bu titiz çalışmalar neticesinde, yasa çerçevesinde oluşabilecek sorunların giderilmesi konusunda ciddi aşamalar kaydetti. Örneğin, 1895 yılında psikolog Cattell, tanıklarla ilgili bazı araştırmalar ve deneyler gerçekleştirdi. Bu deneylerin sonucunda bireysel algı ve durumsal algı

arasında farklılıklar olabileceğini saptadı. Bugün hâlâ, bu tespitlere göre uygulamalar devam etmektedir.

Hugo Munsterberg

Suç psikolojisini az da olsa bu karmaşadan arındırabilecek ender isimlerden biridir Munsterberg.

Munsterberg suç psikolojisi ve adli profillemeye önemli bir isimdir.

Kariyerine Almanya'nın Leipzig şehrinde, psikolog Wundt'un kurduğu okulda başladı. Ardından 1892 yılında Amerika'ya giderek, Harvard Üniversitesinde Adli Psikoloji Bölümünün kurulmasına katkı sağlamıştır. Onun Harvard serüveni, mahkemelerin suç psikologlarına başvurmalarının kaynağı olmuştur. Ancak hukuk dünyasının bu durumu kabul etmesi hiç de kolay olmadı.

William Marston

Suç psikolojisi için önemli bir isim olan Marston, Munsterberg okulundan mezun olduktan sonraki çalışmalarıyla yalan dedektörü testleri gibi birçok alanda iz bırakmıştır. Özellikle bireylerin yalan söyleme esnasında fizyolojik değişimleriyle ilgili yapmış olduğu

çalışmalar halen kullanılmaktadır.

Alfred Binet

1889 yılında Avrupa'nın ikinci adli psikoloji ve suç psikolojisi merkezi Alfred Binet tarafından Fransa'da açıldı. Hukuk ve tıp okuyan Binet, psikolojinin dava süreçlerindeki etkisini araştırmaya başladı. Özellikle tanıklar üzerinde yoğunlaştı.

Suç psikolojisi ve adli profillemeye Avrupa'daki saygınlığını Binet'in yoğun çabaları sayesinde kazandı. Yapmış olduğu araştırmalar, bugün de suç psikolojisi üzerine yapılan en kapsamlı araştırmalar olarak kabul edilmektedir.

Theodore Simon'la birlikte yürüttükleri araştırmalar sayesinde, zeka ölçümü için kullanılan psikometrik testleri geliştirdi. Bu test adli psikoloji için temel niteliğindedir.

Aynı dönemde Amerika'da *The Wechsler Intelligence Test* (Wechsler Zeka Testi) çocuk mahkemelerinde kullanılmaktaydı. Özellikle topluluklar üzerinde yapılan deneyler gittikçe popülerliğini artırıyordu. Bu tür deneyler, askeri alanda sıkça uygulanmaktaydı. Yapılan testler sonucunda, kişilerin davranışsal özellikleri, becerileri, tutumları vb. alanlarda tespitler yapılmıyordu. Bu

ölçme aracı çeşitli istihdam alanlarında hızlı bir şekilde yaygınlaştı.

Görgü Tanığı Hafızası

32

Yaklaşık yüz yıllık geçmişiyle suç psikolojisinin ana soru(n)larından biri “görgü tanığı hafızası” ve “görgü tanığı ifadesi” olmuştur.

Suç psikolojisinin tarihiyle ilgili bölümümüzde, 1896 yılında Psikolog Albert Von Schrenk-Notzing’in mahkemede ilk kez bilirkişi olarak görev aldığını belirtmiştim. Dava, üç kadını öldürmekle suçlanan bir adamla ilgiliydi.

Dava sürecinde yapmış olduğu analizler neticesinde, mahkemede bulunan görgü tanıklarının gazetelerdeki haberlerden etkilendiklerini ve bu nedenle gerçekte gördükleriyle ifadelerinin birbirini tutmadığını, dolayısıyla bu durumun gerçeği yansıtmadığını tespit etmiştir.

Bilişsel Psikoloji

Görgü tanığı hafızasıyla ilgili analizlerin temeli bilişsel psikoloji sürecine bağlanmaktadır.

Bilişsel psikoloji, düşünme, hissetme, öğrenme, anımsama, karar verme, dil, problem çözme ve yargılama gibi zihinsel süreçlerin en geniş anlamda incelenmesidir. Yani bilişsel psikologlar insanların bilgiyi anlama, saklama ve bilince geri getirmeleriyle ilgilenir. Bilişsel psikologlar zihinsel süreçlerin incelenebileceğine ve incelenmesi gerektiğine inanır. Her ne kadar bilişsel süreçler doğrudan gözlenemeseler de davranışlar gözlenebilir ve bu davranışların altında yatan bilişsel süreçler hakkında çıkarımlar yapılabilir.

Yani, kişinin gördükleriyle algıladıkları arasında farklılıkların gözlemlenmesi kadar doğal bir şey yoktur. Dolayısıyla, görgü tanıklarının ifadesine başvurulduğunda, daima, durumun psikolojik boyutunun da göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Yapılan analizleri Huff ve Rattner bir cümleyle çok güzel özetlemiştir:

“Haksız yargılanmaların temel sebebi, görgü tanıklarının hafızalarındaki gerçekleri yansıtamamalarından kaynaklanmaktadır.”

Görgü tanıkları üzerine yapılan psikolojik araştırmaların geçmişi yüz yılı aşkın olmasına rağmen, bu analizler ancak 1970’den sonra ciddiye alınmaya başlanmıştır.

Görgü Tanıkları Hafızası Seviyeleri

Seviye 1: Olaya Şahit Olmak

Eğer bir olaya şahit olduysanız ifade verme süreci ne kadar, olayın hafızanızda yer etmiş olan biçimi gerçekten şahit olduklarınızla farklılık gösterebilir. Bu algı farklılığına birçok etken sebep olabilir.

Bir örneğe göz atalım. Clifford ve Richards tarafından yürütülen basit bir deneyde (1977), bir kişiye birkaç polis memuruna yaklaşıp onlarla kısa süreli bir diyalog kurması söylenir.

Diyalog süresi sadece on beş ila otuz saniye arasındadır. Diyaloğun hemen ardından, polis memurlarına görüştükleri kişi hakkında gözlemledikleri detaylar sorulur. Psikologların kullandıkları bir formda on adet gözlem seçeneği yer almaktadır.

Kendilerine verilen denetim listelerinde, saç rengi, kıyafet vs. gibi başlıklar vardır. Yapılan deney neticesinde, olayın hemen ardından alınan ifadede birçok detayın net bir şekilde hatırlandığı gözlemlenmiştir.

Seviye 2: İfade Vermeden Önceki Süreç

Bu seviyede bireyin olayın ardından geçen sürelerde, ne kadarını hafızasında tutabildiği ile ilgilidir.

Olayın gerçekleştiği an ile ifadenin verildiği süre arasındaki mesafe ne kadar uzarsa, tanığın hafızasında kalan bilgilerin bulanıklaşma ihtimalinin artması büyük bir sürpriz olmasa gerek.

Malpass ve Devine'nın yapmış olduğu analizler (1981) neticesinde, olaydan 3 gün (kısa saklama süresi)

sonrası ile 5 ay (uzun saklama süresi) sonrası arasında farklılıklar belirlenmiştir.

Olaydan 3 gün sonra verilen ifadelerde, yanlış ifade yer almazken, olaydan 5 ay sonra verilen ifadelerin %35'i yanlış ifadeler olarak tespit edilmiştir.

Seviye 3: Delil Sunulması

Görgü tanığı hafızası sorgulamasının son aşaması, tanığın hafızasındaki bilgilere erişmektir. Bu evreyi algılamak için, birçok sorgulama raporları ele alınarak çeşitli analizler gerçekleştirilmiştir.

Ortaya çıkan sonuç ise son derece ilgi çekicidir. Tanığın hafızasını sorgularken sorgulama esnasında kullanılan kelimelerin etkisi çok büyüktür. İfade alımında, farklı sorgulama tekniklerinin farklı ifadelere yol açtığı gözlemlenmiştir.

Görgü tanığı ifadeleri ile ilgili en verimli araştırmaları Elizabeth Loftus 30 yıllık bir süreçte elde etmiştir. 1974'te araştırmacılar hafızanın güvenilirliğini ve gerçeklerin manipüle edilip edilmediğini test etmek için bir deney hazırlarlar. 45 kişi bir araba kazasıyla ilgili bir film izler. İzleyenlerin dokuzundan, arabanın "çarpma" anında ne kadar hızlı gittiğini değerlendirmeleri istenir. Diğer gruptan dördüne de benzer bir soru sorulur; fakat çarpma kelimesinin yerine "ezmek, çarpışmak, vurmak ve değmek" kelimeleri kullanılır.

Kendilerine "çarpma" kelimesini içeren sorular sorulan denekler, arabaların hızlarını "değdi" kelimesini içeren soruları yanıtlayanlara göre on mil daha hızlı olarak değerlendirir. Bir hafta sonra katılımcılara kırılan camlar (kazanın daha ciddi olduğunun göstergesi

olarak) ve filmde olmamasına rağmen kırılan camı hatırlamalarını daha çok kolaylaştıracak başka kelimeleri içeren sorular sorulur. Tek bir betimleyici kelimenin bile hafızamızdaki bir olayı değiştirebilmesi oldukça etkileyici gözüküyor.

Deneyssel Geçerlilik

Görgü tanığı hafızası ile ilgili tartışmalar içinde “deney”, “katılımcı” veya “denek” gibi kelimelere sıkça rastlarsınız. Bunun sebebi, gerçek vakalarda olabilecek etkileri ölçebilmek adına, çeşitli deneylerin yapılmış olmasıdır.

Yuille ve Cutshall’ın gerçekleştirdikleri deneyler, bu duruma en güzel örnektir. Gerçek bir silahlı çatışmanın tanıkları olayın hemen akabinde sorgulandılar. 5 ay sonra aynı tanıklara, aynı sorular soruldu, ancak bu sefer yanıtlar çok farklıydı.

Ancak dikkat çekici bir durumu gözardı etmemek lazım. Bu tür deneylerde, denekleri kolayca etkilemek mümkün! Yuille ve Cutshall’ın gerçekleştirdikleri deneylerde, deneklerin ne kadar etkilendiklerini anlamak mümkün değil. Gerçek bir olay olması, deneklerin medya tarafından etkilenmiş olabileceklerini mümkün kılıyor. Dolayısıyla, 5 ay sonra gerçekleşen ifadelerin farklı olma olasılığı bu etkenlere de bağlanabilir.

Görgü Tanığı İfadeleri ile İlgili Kilit İsim:

Profesör Gary L. Wells

Profesör Gary Wells'in görgü tanığı hafızası ile ilgili yapmış olduğu araştırmaların, yeni nesil araştırmalar için en kapsamlı araştırma olduğunu söylemek abartı olmaz.

Gary L. Wells halen Iowa Devlet Üniversitesinde psikoloji profesörü olarak görev yapmaktadır. Ayrıca

Profesör Wells *American Judicature Society's Institute of Forensic Science and Public Policy* bünyesinde sosyal bilimler araştırma direktörü olarak görev yapmaktadır. Görgü tanığı hafızası ile ilgili yapmış olduğu araştırmalar nedeniyle alanında duayen olarak kabul edilmektedir. Çalışmaları dışında iki kitabı ve yüz ellinin üzerinde makalesi bulunmaktadır.

Çalışmalarının çoğu görgü tanıklarının ifadelerinin güvenilirliği üzerinedir. Yapmış olduğu araştırmalar National Science Foundation tarafından desteklenmiştir. Ayrıca araştırmaları psikoloji ve hukuk derslerinde ders kitabı olarak kullanılmaktadır. Araştırmaları neticesinde, ifade esnasında uygulanan teknikler sonucu, görgü tanıklarından alınabilecek en verimli sonuçlarla ilgili metodlar geliştirmiştir.

Başarı elde edilmiş sonuçlardan bazıları şunlardır:

- Görgü tanıkları için geliştirilmiş yönlendirilmeler
- Resim karşılaştırma teknikleri
- Resim karşılaştırma sonucu, doğru ifade alımı

30 yıllık deneyim ve araştırma süreci neticesinde, gerçek olaylar baz alınarak ortaya çok verimli sonuçlar çıktı. Bu araştırmalar, tanığın ifade güvenilirliği ve doğruluğuyla ilgili ilginç veriler sunmaktadır. Dolayısıyla bu verilere göre ise yeni prosedürler gelişmektedir.

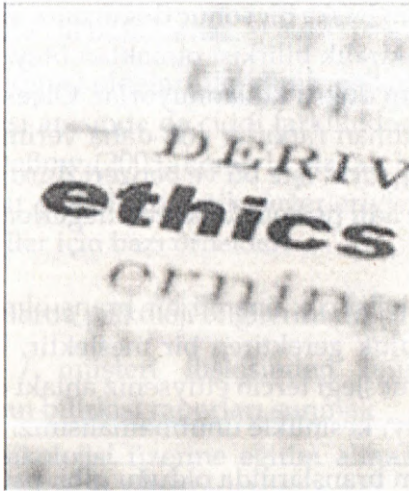
Analizler neticesinde iki ayrı teknik geliştirildi. Bunlardan *The Sequential Lineup*'ta tanıklar sırayla şüpheli-lerle birebir yüzleşmekte ve sıralamayı yapan memur gerçek şüpheliyi bilmektedir. Diğer *Double-Blind Techniques* denilen metotta ise sıralamadan sorumlu memur bile asıl şüpheliyi bilmez.

Profesör Wells bu konuyla alakalı Amerika ve Kanada'da birçok dava dosyalarını inceleyerek veri topladı. Özellikle, tanıkların şüphelileri teşhis etmesi konusunda yapmış olduğu araştırmalarıyla ciddi katkı sağladı. Araştırmaları *The New Yorker*, *Time*, *Chicago Tribune*, *Los Angeles Times* ve *New York Times* tarafından ele alındı. Ayrıca ABD'de birçok ulusal televizyon kanalında sayısız röportaj verdi. Aralarında yargıçların, avukatların, emniyet mensuplarının da olduğu birçok kişiye yüzden fazla seminer ve sunum gerçekleştirmiştir.

Görgü tanığı ifade alımı ile ilgili yönergesi, Amerikan Adalet Bakanlığı tarafından onaylanmıştır. Adliyeyle ilgili tüm birimlere Adalet Bakanlığı tarafından zorunlu tutulmuş dersler vermektedir.

Profesör Wells, New Jersey, North Carolina, Maryland, Massachusetts, California, Washington, Wisconsin, Minnesota, Illinois, Colorado, Iowa, New York ve başka eyaletlerin emniyet birimleriyle tanık-sanık karşılaştırmalarıyla ilgili çalışmaktadır. 2001 yılında *Distinguished Contributions to Psychology and Law Award* ödülüne layık görülmüştür. 2004 yılında ise *American Psychology-Law Society*'nin başkanı olarak seçilmiştir.

Suç Psikolojisi ve Adli Profillemede Etik Değerler

Psikolog Margaret Hagen *Whores of the Court: The Fraud of Psychiatric Testimony and the Rape of American Justice* isimli kitabında, başlığı kadar çarpıcı yaklaşımlarda bulundu. Ona göre, özellikle medya tarafından yakın takibe alınan davalardaki uzman psikologların çoğu, bilinçli olarak yanlış koydukları teşhislerle davalara etki etmektedir. Görev alan psikologların tek gayesi, ceplerine giren parayı çoğaltmaktır.

Davaları medyadan takip eden vatandaşların, basının etkisinin yanı sıra, bilirkişilerin mahkeme salonlarında raporlarını birbirinden çarpıcı, provokatif açıklamalarla sunmaları karşısında şüpheyi düşmeleri kadar doğal bir durum olamaz. Mahkemelerde bilirkişi olarak görev yapan kişilerin astronomik ücretler alması bu şüpheyi daha da güçlendirmektedir.

Bu şüpheyi arttıran bir diğer etken ise davalı ve davacının karşı tarafın tezlerini çürütmek için ayrı ayrı bilirkişi getirebilme hakkına sahip olmalarıdır. İki zıt kutubun bir araya gelmesi, dışarıdan izleyenlerin kafasını karıştırmaktan başka bir sonuç doğurmaz. Bana göre bu kişiler, birer kiralık bilirkişi olmaktan öteye gidemiyor ve otoritelerini doğru kullanmıyorlar. Objektif bir bakış açısı ile ele alınan raporlar çok daha verimli sonuçları beraberinde getirir. İşte bu ve benzeri durumlar ise suç psikolojisi ve adli psikolojideki etik değerleri tartışmaya açıyor.

Suç psikolojisi çok önemli bir branş olmasının yanı sıra, sorumluluk gerektiren bir meslektir. Her şeyden önemlisi bu mesleği tercih ettiyseniz ahlaki değerleri ve objektif olmayı kesinlikle unutmamalısınız.

Tıbbın tüm branşlarında olduğu gibi, psikologlar da mezun olurken Hipokrat yemini ederler. Bu yeminin esası, etik değerlerdir. Yani ahlaki açıdan sorumluluğu bilmenizi gerektirir. Suç psikolojisi ve adli profillemeye etik değerlerin sorgulanması her zaman var olacaktır.

İkileme yol açan diğer bir neden ise psikolojinin etik değeri ile hukukun etik değerlerinin kendi içlerinde çelişmesidir. Avukatlar daima kendi müvekkillerini savunmakla görevlidir.

Avukatlar, ne pahasına olursa olsun, müvekkillerini savunur. Etik değerleri de bu gerçeğe göre şekillenir. Bu durumda hukuk ile psikolojinin etik değerlerinin çelişmesi kadar daha doğal bir durum olamaz. Suç psikologları ve adli psikologlar her daim objektif olmalı ve bilimin öngördüğü gerçekler doğrultusunda hareket etmelidir. Örneğin, bir avukat müvekkilinin psikoloji testini geçebilmesi için ona koçluk eder ve değerleri manipüle edebilmek için bir teknik direktör edasıyla onu yönlendirebilir. Bu durum, psikolojinin etik değerleriyle çelişmektedir. Psikologlar ise teste tabii tutulan bir kişinin soruları nasıl cevaplaması gerektiği yönünde yönlendirmelerde bulunamaz.

Ayrıca suç psikologları ile klinik psikologların etik değer anlayışı arasında da ciddi farklılıklar vardır. Weissman ve DeBow (2003) konuyla alakalı bazı tespitler yapmıştır. Bir psikoloğun etik değerleriyle ilgili oluşabilecek engeller için bazı örnekler:

41

Belli alanlarda psikoloji bilgilerini dikkate almama

- Sanık / müşteri ilişkisinden ötürü, objektif olmayan bilirkişi raporları sunmak
- Suç psikolojisi üzerine eğitim almamış kişilerin mahkemelerde bilirkişi olarak görev almaları
- Avukatın bilirkişiyi bilgi akışı yoluyla etkilemesi
- Psikoloji ile hukuk arasında delil anlayışının farklılığı
- Ekonomik endişeler (Psikologların genelde avukatlarla çalışmayı tercih etmelerinin sebebi, bu hizmetlerinin ücretli olmasıdır.)

- Çoklu ilişkilerin etkenleri. Örneğin, müvekkil ile terapist ilişkisi
- Psikolojinin gizlilik ilkelerinin dava süreciyle gelişmesi
- Suç psikolojisi konusunda yeterli donanımına sahip olmamak, yanlış uygulamalar neticesinde yanlış tespitlerde bulunmak
- Yetersiz dokümantasyon ve titiz not alımı ile ilgili yetersizlik
- Suç psikolojisinde gerekli tüm adli detayların araştırılması ve bilirkişi raporuna etki edebilecek ancak dava dışında kalmış olabilecek 3. şahıslarla görüşmelerin yapılması

Suç psikoloji uzmanı olarak bilirkişi raporu hazırlamadan önce, sizleri kim görevlendirdiyse onlarla mutlaka bir sözleşme yapılmalıdır. Özellikle bir avukatlık bürosundan böyle bir talep geldiyse sözleşme içeriğinde mutlaka etik değerlerin çakışma durumuyla ilgili net maddeler bulunmalıdır. Talep avukatlar tarafından geliyorsa avukatlar genellikle bilirkişiden müvekillilerine karşı sadakat konusunda “hassas” olmalarını talep eder. Bu durum bilirkişi konumundakiler için büyük bir çelişkidir. Avukatların isteği doğrultusunda görev almayan uzmanlar ise mesleki gelecekleri konusunda endişe etmekte. Ancak bilirkişi olarak görev yapan kişilerin bu tür kaygılar ile karşı karşıya kalmaları doğal.

Shuman ve Greenberg (2003) suç psikolojisinin etik değerleri ile hukukun gerektirdiği tarafsızlık arasında çok iyi denge kurmanın en doğru yöntem olduğunu belirtti.

Bilirkişinin güvenilirliği, ancak objektif yaklaşımı ile sağlanabilir. Bu konuda Amerika'daki jüri sistemi, olumlu bir etki sağlamaktadır. Çünkü bir bilirkişin güvenilirliğini doğrudan ölçen taraf daima jüri üyeleridir.

Downing-Hansen ve Goldberg (1999) hazırladıkları yedi kategorilik bir çizelge neticesinde etik değerler ile hukuk çelişkisinin denetlenmesi için ciddi aşamalar kaydettiler. Hess (1998) on beş sorudan oluşan bir form hazırlayarak, suç psikologlarının bu sorunu aşmalarına yardımcı olacak bir kılavuz sundu. Brodsky ve McKinsey (2002) avukatlar ile suç psikologları arasında yapılacak olan etik sözleşmeler için örnekler hazırladı.

Analizlere geçmeden önce, avukat ile suç psikoloğu arasında mutlaka bir mutabakat sağlanmalı. Burada avukatların da suç psikolojisi ile ilgili eğitim almaları gerektiği görüşündeyim. Böylece birçok etik değer çelişkisi aşılabilir.

Temaruz Tespiti ile İlgili Analizler

Temaruz Nedir?

Kişinin bazı isteklerini yerine getirmek, bir kazanç elde etmek veya sorumluluktan kaçmak amacıyla var olan bir rahatsızlığını aşırı derecede abartması veya olmadığı halde bir rahatsızlığı varmış gibi göstermesi durumuna temaruz adı verilir. Semptomlar tamamen bilinçli olarak ortaya konduğu için psikiyatrik bir bozukluk olarak değerlendirilmez, ancak ayırıcı tanı da önemlidir.

Psikologların mahkemelerde en sık rastladıkları konu, sanığın suç ehliyetinin olup olmaması ile ilgilidir. Mahkemeler olay esnasında, sanığın suç işlerken bilinç-

li olduğu konusunda değerlendirmeler isterler. Bunun dışında, olay sonrası yaşanabilecek travma ya da boşanma sürecinde olup da mahkemeleri görülen ebeveynlerin çocukları ile ilgili psikolojik analizler talep edilir.

Suç psikologları da bu konularda uzmanlıkları sebebiyle çok daha gerçekçi analizler sunabilirler. Yapılabilecek bazı testler neticesinde, tüm sorulara cevaplar bulunabilir. Suç psikologları temaruzu saptama konusunda daha verimli analizler sunabilmektedirler. Bunun için en önemli etken, sayısız suç analizi yapmalarından kaynaklanmaktadır. Bu analizler genellikle birebir görüşmeler neticesinde gerçekleşir.

Klinik psikologları genellikle temaruz sorunları ile uğraşmazlar. İlgilendikleri vakalarda, çoğu kez, kişinin hileye başvurduğunu sorgulamak durumunda kalmazlar.

Konuyla alakalı araştırmalar David Rosenhan tarafından gerçekleştirilmiştir. Rosenhan çalışma arkadaşlarına başvurarak bazı sesler duyduklarını şikâyet eden on iki hasta konusunda destek istedi. Hastaların çoğunluğuna şizofreni tanısı konmuştu. Rosenhan bir takım metotlar ile aynı şikâyetle gelen hastalar üzerinde yanlış tanı konduğu yönünde tespitlerde bulundu. Klinik psikologları, terapi ve güven odaklı hareket ettikleri için, aldatmaya yönelik tavırları fazla dikkate almazlar.

Yapmış olduğum araştırmalar neticesinde, nadir de olsa klinik psikoloğu tarafından da hastalar tarafından aldatmaya yönelik teşebbüslerin tespit edildiğini gördüm elbette. Başımdan geçen bir olaydan yola çıkarak bir örnek vereyim. Almanya’da bulunduğum sürede bir enstitüde gece vardiyalarında görev almaktaydım. So-

ğuk bir kış gecesi, enstitüye bir evsiz geldi. Akli dengesi bozuk numarası yaparak o gece yatabileceği sıcak ve rahat bir yatak peşindeydi. Kendisini evsizler barınağına yönlendirdiğimde, oradaki yatakhane düzeninin kötülüğünden bahsederek özel bir oda talep etti.

Suç psikologları daima olaylara aldatma şüphesiyle yaklaşmalıdır. Suç ehliyeti bulunmayan kişiler, hüküm giymekten muaf oluyorlar. Bu sıkça suistimal edilen bir durum.

Ancak mağdurların da aldatmaya yönelik hamleleri olabileceğini unutmayalım. Defalarca cinsel tacize uğramış bir kişi, bu olaydan ötürü yaşamış olacağı psikolojik travmaları, zaman zaman intikam duygusuyla abartılı bir şekilde yansıtmaya çalışabilir. Bu durum sanığın daha fazla ceza almasına neden olmaktadır. Suç psikoloğu mağdurun gerçek psikolojik travmasını saptamakla da görevlidir. Yani aldatmaya yönelik tavırlar var ise bu durumuda iyi analiz etmelidir.

Yine farklı bir örnek sunmak isterim. Velayet davalarında taraflar, olduklarından çok daha iyi bir psikolojiye sahip olduklarını göstermek isterler. Bu durum da suç psikologları tarafından iyi analiz edilmelidir. Ebeveynlerin velayet davalarında kendilerini olduklarından çok daha iyi göstermeye çalışmalarının sebebi, velayet davasını kaybetme korkusundan kaynaklanmaktadır.

Başka bir örnekte ise öfke kontrolü ile ilgili bir testte bulunmak durumundaydım. Sanık öfke kontrolü sorunu yaşamadığını iddia etmekteydi. Ne var ki bu dava, trafikte öfke nöbeti geçirerek adam yaralama sebebiyle hakkında açılan ikinci davaydı. Aldatmaya yönelik durumların tespiti ile ilgili eğitimler, birçok alan-

da verilmeli. Örneğin emniyet bünyesindeki görevliler de genel anlamıyla bu ve benzeri tanıları koymaları için eğitilmelidir.

Suç psikologlarının, klinik psikoloji bilgileri ötesinde bilgilere sahip olmaları gerekmektedir. Ancak bu şekilde aldatma ile ilgili tanılar için tespitlerde bulunabilirler. Bu tespitler ile ilgili çeşitli testler yapılmaktadır. En sık kullanılan testlerden biri Minnesota Multiphasic Personality Inventory testidir.

Bu test farklı aşamalardan oluşmaktadır. Testin neticesinde, kişinin hileye başvurup vurmadığı doğrudan anlaşılmaktadır. Bunun dışında, kullanılmakta olan farklı testler de var. Miller Forensic Assessment of Symptoms Test ve Structured Interview of Reported Symptoms gibi testler de hileye yönelik tavırların tespiti için kullanılmaktadır. Yine başka bir test ise Rey Visual Memory testidir. Test esnasında on beş farklı sembol gösterilmektedir. Teste tabi tutulan kişinin yaklaşık bir dakika süreyle gösterilen bu sembollerden kaçını hatırladığı sorgulanır.

Bu hafıza testinin, suç psikolojisi ile istatistiksel bir ilişkisi var. Bir defasında bir davayla ilgili bana başvurulmuştu. Adam öldürmekten yargılanan sanık: “Olay ile ilgili hiçbir şey hatırlamıyorum.” taktiğini uygulamıştı. Bu avukatların sıkça uyguladıkları bir savunma taktiğidir. Sanık hiçbir şeyi hatırlamadığını iddia etmektedir. Adını, çalıştığı iş yerini ya da mahkemeye nasıl geldiğini hatırlamadığını yineliyordu. Kendisinde Rey Hafıza Testi’ni uyguladım. On beş sembolden sadece ikisini hatırladı. Hatta olmayan bazı sembolleri de uydurdu. Bu testte beyin hasarı oluşmuş kişilerin bile

en az sekiz sembol hatıralayabilecekleri kanıtlanmış bir gerçektir. 8 sembolden aşağı hatırlamalarda, aldatmaya yönelik tepkiler olma ihtimali güçlenmektedir.

Tabii ki sadece bu test neticesinde, kesin bir teşhis koyamazsınız. Ama yine de bu test ipucu niteliğinde sonuçlar sunmaktadır. Hipnoz da yine farklı yöntemlerden biridir.

Kenneth Bianchi, Hillside Strangler lakaplı seri katil, hipnoz altında, aldatmaya yönelik tepkiler verdiğini ele vermiştir. İki ayrı uzman bilirkişi kendisiyle görüşmüş, kendisiyle alakalı daha önceden Dissosiyatif Kimlik Bozukluğu teşhisi konulmuştu. İlginç olan durum ise seri katil Bianchi'nin psikoloji ve hipnoz ile ilgili birçok bilgiye sahip olmasıydı. Bu durum ise gerçek tanıyı zorlaştırmıştır.

Yapılan bir araştırmaya göre, avukatlar müvekkilelerini bu tür psikolojik testler için hazırladıklarını göstermektedir. Müvekkililerini ipuçları ile donatarak, istedikleri sonuçları elde etme yönünde çaba harcamaktalar.

Hatta avukata bile gerek kalmadan, bazı ipuçlarına erişmek çok kolay. İnternet çağında, bu tür bilgilere tabii ki ulaşmak son derece basit. Okuma alışkanlığı olanların ise daha detaylı bilgi alabilecekleri kitaplar mevcut.

Anlaşılabacağı üzere, aldatma konusu suç psikolojisi dünyasında her daim varolan bir gerçektir.

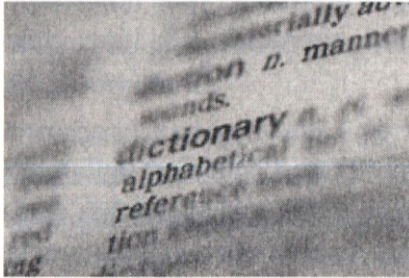
Testler sayesinde, birçok aldatma hızlıca tespit edilmektedir. Ancak sadece bir test uygulayarak kesin bir tanıdan kaçınmak gerekir. Gerçekten bir aldatma durumunun var olduğunu en az 3 test, yüz yüze görüşme

ve üçüncü şahıslarla yapılacak görüşmeler sonucunda söyleyebiliriz. Suç psikolojisi geliştikçe, avukatlar ve müvekkilileri de kendilerini geliştirme konusunda çaba harcayacaklardır. Bu yüzden, bu kitapta örnek testler sunmadım.

Suç Psikolojisi Eğitimi ve Uygulaması

Öğrencilerden en sık duyduğum soru, suç psikolojisi alanında ilerlemek için en doğru branşın hangisi olduğudur. Bu sorunun cevabı, kariyer hedefinizde ne yattığı ile orantılıdır. Bana sorarsanız, klinik psikolojisi, adli psikoloji ve hukuk ile ilgili gerekli donanımlar şart. Suç psikolojisi evrensel bir meslektir. Dolayısıyla, hangi ülkede kariyerinizi sürdürmek istiyorsanız o ülkenin kanunlarına mutlaka hâkim olmalısınız.

Suç Psikolojisinin Tanılamaları

Bazı otoriteler, suç psikolojisini hukuk ile psikolojinin bir karışımı olarak görür. *American Psychological Association* tarafından 2001 yılında yayımlanan bir bildi-

ride suç psikolojisi “uzmanlık içinde uzmanlık” olarak tanımlamıştır. Uzmanlığın tanımı ile ilgili şu açıklama yapılmıştır: “Suç psikolojisi, uzmanlık içerisinde bir uzmanlık dalıdır. Bu branş, klinik psikoloji, terapi, nöropsikoloji ve okul psikolojisinin yanı sıra hukukun dallarının karışımı olarak nitelendirilir.”

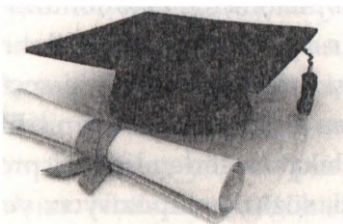
Suç psikolojisi ile ilgili kariyer planları olan kişilerin yukarıda geçen dallardan birinden lisans derecesi olmalıdır. Özellikle tercih edilmesi gereken branş, klinik psikoloji olmalıdır. *The American Psychology-Law* derneğinin üyelerinin %85'i klinik psikologlardan oluşmaktadır.

Tecrübelerime dayanarak, suç psikolojisinin gereksinimlerini şu şekilde sıralayabilirim:

Suç Psikolojisi 3 temelden oluşmaktadır. Bunlar sırasıyla: (1) Klinik (tanı, tedavi, psikolojik testler, öngörü ve müdahale ölçüm, ruhsal bozuklukların epidemiyolojisi, etik değerler); (2) Adli (adli etik değerler, belirtileri değerlendirmek için araç bilgileri ve teknik bilgiler ve yasal soruları cevaplama yetisi); ve (3) Hukuk (hukuk bilgisi ve kanunlar, gerektiğinde yasal bilgilerin nereden ve nasıl edinilebileceği bilgisi).

Anlaşılabacağı gibi, hukuk, adli psikoloji ve klinik psikoloji ön plana çıkmaktadır. İlla ki her daldan mezuniyet gerekmez. Bu biraz kendi disiplininizle ilgilidir. Bunun dışında, klinik tanılar, psikopatoloji, raporlama, tanı için sorgulama teknikleri ve dosya sunumlar konusunda da mutlaka hazırlıklı ve bilgili olmak gerekir.

Doktora

Maalesef suç psikolojisinin ülkemizde henüz yeterince uzmanlaşmış bir alan olmaması sebebiyle, doktora konusunda net bir şey söyleyemiyorum. Ancak bu bölümde, psi-

koloji doktorası ile ilgili bazı örnekler sunmak isterim. Doktora koşulları genel olarak şu şekildedir (Bu sadece bir örnek olup değişkenlik gösterebilir):

1) Doktora programlarına lisans derecesiyle başvuran adayların lisans not ortalamasının 4 üzerinden en az 3 veya muadili bir puan (Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Programları için 100 tam puan üzerinden 80 puan), Tezli Yüksek Lisans mezunlarının 100 tam puan üzerinden en az 75 puan ve hazırlık sınıfları hariç en az on yarıyıl süreli fakültelerin mezunlarının 100 tam puan üzerinden en az 60 puan not ortalamasına sahip olmaları,

2) Başvurulan programın puan türünde Yüksek Lisans diplomasıyla başvuranlarda veya hazırlık sınıfları hariç en az 10 yarıyıl süreli fakültelerden mezunların başvurularında ALES'ten en az 55 puan, lisans diplomasıyla başvuranlarda ise en az 80 puan almış olmaları; Temel Tıp Bilimleri ile Klinik Tıp Bilimlerine başvuracak adayların TUS'dan 50 Puan almaları gerekmektedir.

Yüksek lisans programına başvuran adayların değerlendirilmesi ve programa yerleştirilmesi; ALES veya TUS puanının %50'si, lisans diploma notunun %20'si ve mülakat değerlendirmesinin %30'u toplanarak EYK'ca yapılır. Adayın başarılı sayılabilmesi için her üç değerlendirmeden alınan toplam puanın 100 tam not üzerinden en az 60 olması gerekir. Mülakat, anabilim dalınca önerilen dört öğretim üyesi arasından EYK'nin seçtiği üç öğretim üyesinden oluşan jüri tarafından, ilan edilen tarih ve yerde yapılır. Mülakat değerlendirmesi programın özelliğine göre yazılı, sözlü, kompozisyon, yetenek sınavı, ürün dosyası incelemesi ve benzerinden biri

veya birkaçının bileşimi şeklinde yapılabilir. Mülakata girmeyen adaylar değerlendirmeye alınmaz. Sonuçlar yüksek puandan düşük puana doğru sıralanır. Notların eşitliği halinde mülakat değerlendirmesi notu dikkate alınır. Sonuçlar mülakat değerlendirmesi bitişini izleyen ikinci iş günü sonuna kadar enstitü müdürlüğüne iletilir ve EYK kararından sonra ilan edilir. Kayıt hakkı kazanan adayların zamanında kayıt yaptırmaması durumunda, ilgili anabilim dalının isteğine bağlı olarak EYK'ca kayıt süresini izleyen iki iş günü içerisinde sıralama göz önünde bulundurularak kontenjan açığı sayı-sınca öğrenci alınabilir.

Doktora veya sanatta yeterlik programına öğrenci kabulü ve yerleştirilmesi; ALES veya TUS temel tıp/ klinik tıp puanının %50'si, lisans diploması ile başvuranlarda lisans diploma notunun %20'si, yüksek lisans diploması ile başvuranlarda yüksek lisans notunun %20 'si ile mülakat değerlendirmesinin %30'u toplanarak EYK'ca yapılır. Adayın başarılı sayılabilmesi için her üç değerlendirmeden alınan toplam puanın 100 tam not üzerinden en az 70, ALES yerine TUS puanı ile başvuran adaylar için ise en az 60 olması gerekir. Mülakat; ABD'ce önerilen dört öğretim üyesi arasından EYK'nın seçtiği üç öğretim üyesinden oluşan jüri tarafından ilan edilen tarih ve yerde yapılır. Mülakat değerlendirmesi; programın özelliğine göre yazılı, sözlü, kompozisyon, yetenek sınavı, ürün dosyası incelemesi ve benzeri uygulamaların bir veya birkaçının bileşimi şeklinde yapılabilir. Mülakata girmeyen adaylar değerlendirmeye alınmaz. Sonuç, yüksek puandan düşük puana doğru sıralanır. Notların eşitliği halinde mülakat notu dikkate alınır. Sonuçlar, mülakat değerlendirmesi bitimini izle-

yen ikinci iş günü sonuna kadar ilgili enstitü müdürlüğüne iletilir ve EYK kararından sonra ilan edilir.

Başvuru Koşulları: Üniversitelerin Psikoloji Bölümlerinden Lisans ve Uygulamalı/Klinik Psikoloji Yüksek Lisans derecesine sahip kişiler kabul edilmektedir. Programa ÜDS/KPDS/YDS sınavlarından en az 60 puan ya da uluslararası geçerliliği olan yabancı dil sınavlarından bu puana denk puan alan adaylar başvurabilmektedir.

Ph.D. gereksinimleri:

Akademik örgün eğitimin ve branşsal yetkinliğin en son aşamasıdır.

Ph.D. programları olması gerektiği gibi bilimsel araştırma ve geliştirme ağırlıklı eğitimlerdir. O seviyeye kadar elde edilmiş bütün bilgilerin birleştirildiği ve uygulamaya konulduğu yerdir Ph.D. eğitimi. Bu bakımdan Ph.D. derecesine ulaşmış bir kişi artık bütün dünyaca tanınan ve büyük avantajlar sağlayan bir diploma sahibidir. Bu diplomaya sahip bir kişi dünyanın dört bir tarafında istediği üniversiteye başvurabilir ve öğretim görevlisi olabilir.

Akademik çevrelerde önemli olan Ph.D. eğitimi sadece akademik dünyada değil iş hayatında da çok değer kazanmıştır. Büyük firmalar ve kuruluşlar Ph.D. eğitimi olan kişilere daha üst mevkilerde yetkiler vermektedir.

Ph.D. yapan bir kişi ders izlemekten çok araştırmaya ağırlık verir. Yurtdışında yapılan bir Ph.D. programı çok büyük avantajlar sağlar. Modern ve bilgiye dayalı iş ve akademi dünyasında yaşıyoruz, bu nedenle Ph.D. sadece üniversitelerde akademisyen olmak isteyenler için

değil; iş dünyasında, kariyerlerinde daha iyi hedefleyenler için önem arz etmektedir.

Ph.D. programlarına genelde master veya postgraduate diploma programı sonrası başlanır. Ancak, bazı üniversiteler çok başarılı öğrencileri lisans eğitimi sonrası doktora programlarına kabul etmektedir.

Doktora başvurusu yapan kişinin lisans ve yüksek lisans not ortalaması önemlidir; ancak not ortalamasından daha önemli olan kriter “research proposal”dır.

Ph.D. öğrenci adayı üniversite seçimi yaparken kesinlikle başvurmak istediği üniversitenin uzmanlık alanı ile kendi “research proposal” konusunun uyumlu olmasına dikkat etmelidir.

Doktora (Ph.D.) programları ve giriş koşulları her ülkede, her üniversitede hatta aynı üniversitenin farklı fakültelerinde dahi farklılıklar gösterir. Ph.D. programlarına başvurmak isteyen kişiler öncelikle gitmek istedikleri ülkede seçmiş oldukları üniversitede Ph.D. Supervisor’ı bulmak zorundadırlar.

Ph.D. programlarına başvurmak isteyenlerin en önem verecekleri konu şüphesiz doğru “Ph.D. Supervisor”ı bulmaktır. Pek çok üniversite Ph.D. öğrencilerini kabul ederken ilk kriter akademik kadrolarında öğrenciye “doktora hocası” olabilecek supervisor olup olmadığıdır. Pek çok başarılı doktora başvurusu sadece uygun “doktora hocası” olmadığı için geri çevrilmiştir. “Ph.D. Supervisor”ı bulmak çok zor değildir ancak çok iyi bir ön araştırma yapılmalıdır. Üniversitelerin ilgili departmanı ve akademisyenleri ile birebir irtibata geçilmesi ve “Ph.D. Supervisor” olup olmayacakları sorulmalıdır.

Pek çok üniversiteye doktora başvurusu resmi olarak yapılmadan önce “Ph.D. Supervisor” mutlaka bulunmalı ve kendisinden “research proposal-araştırma önerisi” için onay alınmalıdır.

Ph.D. eğitimi üç-beş yıl arası sürer ve maliyeti çok yüksek bir programdır.

Ph.D. eğitimine burs olanakları genelde üniversiteler tarafından sağlanır. Bu burslar genelde direk mali yardım veya “teaching assistanship” asistanlık şeklinde olur. Ancak, dünyanın en iyi iki yüz üniversitesinden Ph.D. bursu almak için olağanüstü başarılı olmak gerekir. Bu nedenle burs veya asistanlık isteyen Ph.D. öğrenci adayları mutlaka diğer üniversitelere de başvuru yapmalıdırlar.

Master Seviyesinde Suç Psikolojisi

Yine doktora ile ilgili olduğu gibi, master ile ilgilide bazı genel bilgiler vermek isterim.

54

Master diploması almak için lisans eğitimini takiben ülkelere ve bölümlere göre değişen sürelerde tam zamanlı eğitim için bir veya iki yıl eğitim almak gereklidir. Eğer eğitim yarı zamanlı olursa iki ila dört sene arasında değişen sürelerde master diplomasını elde etmek mümkündür. Ancak oturma veya çalışma izni yoksa ve vize gerektiren bir ülke ise eğitim yapılacak yer, Türk vatandaşları sadece tam zamanlı bir eğitime katılabilirler. Bazı ülkelerde ise bazı bölümler bir buçuk sene de master diploması vermektedir. Ülkeye ve bölüme göre bu durum değişiklik göstermektedir.

İngiltere ve Avustralya

İngiltere’de çoğunlukla master programları iki dönemde yani bir akademik yılda tamamlanır. Akademik yıl yaklaşık olarak dokuz aya tekabül eder. Bazı bölümler master sürelerine yaz dönemini de ekleyerek toplam eğitim süresini on iki aya çıkarmıştır. Zorunlu master derslerini takiben üç ila altı ay arasında sürececek bir tez sürecine geçilir. Tezini tamamlayan öğrenci master diplomasını almaya hak kazanır.

Eğitim, Avustralya’da çoğunlukla bir yıl devam eder fakat bazı bölümlerde master programı bir buçuk hatta iki yıl sürebilir.

İngiltere ve Avustralya’da master eğitiminin ortalama bir sene olması ve çalışma izni verilmesi, öğrencilerin bu ülkeleri tercih etmelerinde belirleyici bir rol oynamaktadır.

Amerika ve Kanada

Master eğitimi bu ülkelerde genelde iki yıl sürer.

Dünyanın her yerinden çok sayıda öğrenci bu ülkelerde master diploması alabilmek için başvurmakta ve eğitim almaktadır. Bu ülkelerin ve üniversitelerinin politikaları da başka ülkelere öğrenci çekmek için en uygun şekilde hazırlanmıştır. Gelişmiş ülke olmaları ve eğitime ayrılan kaynağın çok yüksek olması doğal olarak kalitenin de yüksek olmasını sağlamaktadır.

Amerika ve Kanada’da çok farklı alanlarda master programları sunulmaktadır. Özel ve devlet üniversitelerinin çokluğunu düşünürsek Amerika ve Kanada öğrencilere çok sayıda diploma çeşitliliği imkânı sun-

maktadır. Fakat bazı üniversitelerin YÖK tarafından denkliği olmayabilir. Bu bakımdan bu konuya dikkat edilmesini ve bu konunun araştırılmasını tavsiye ediyoruz.

Amerika ve Kanada'da üniversitelerin çoğunluğu master yapmak isteyen öğrencilerden GRE ve GMAT sınavlarından belirli bir puan almalarını şart koşmaktadır. Her okulun belirlediği puan farklı olabilir. Bazı okullar sayısal veya sözel skora ağırlık verirken bazı okullar genel ortalamaya bakabiliyorlar. Bu sınavlardan öğrencinin yüksek puan alması, kabul edilmesinde çok olumlu bir rol oynamaktadır.

İngiltere ve Avustralya'da üniversiteler genelde bu sınavları şart koşmazlar.

Master için başvuru yaparken gerekli evrakların hepsinin hazırlanması gerekir.

Master Başvurusu İçin Gereken En Önemli Belgeler:

- Lisans diploması,
- Transcript,
- TOEFL veya IELTS sonuç belgesi, (TOEFL 213 (550) – IELTS en az 6)
- GRE veya GMAT sonuç belgesi
- 2 adet referans
- Kendinizi ve eğitim amacınızı tanıtan bir "Essay"
- İş deneyimi (varsa)

Bu belgelerden bazılarının ya da birinin eksik olduğu durumlarda bazı okullar şartlı kabul (conditional acceptance) verebiliyor. Eksik olan belgenin belirlenen tarihe kadar tamamlanıp okula verilmesi gerekmektedir.

Avrupa ülkelerinde, örneğin Hollanda, Almanya, Fransa, İsveç, İtalya, İspanya ve İsviçre’de İngilizce master yapma imkanı sağlanmaktadır. Avrupa ülkelerinde master eğitim süresi genelde bir sene olmasına rağmen bazı bölümlerde bir buçuk -iki seneye kadar uzayabiliyor.

Kimler Yurt Dışında Master Yapma Hakkına Sahiptir?

Türkiye’de dört yıllık bir üniversiteden mezun olan her öğrenci yurt dışında herhangi bir ülkede master programına başvurma hakkına sahiptir. Not ortalaması 4 üzerinden 2.0’dan daha düşük olan öğrencilerin master için direk olarak kabul almaları çok zordur. Bir üniversiteden kabul alabilmek için not ortalamasının en az 2.50 olmasını tavsiye ederiz. İdeal olan ise 3.0 ve üzeri olan mezuniyet notlarıdır. Her okulun belirlediği mezuniyet not ortalaması farklı olabilir. İyi üniversitelerin istedikleri minimum ortalama not genelde 3.0 ve üzeridir.

Master dereceleri ve kısaltmaları şöyledir:

- PGDip – Postgraduate Diploma (Master öncesi eğitim, bir akademik yıl sürer, kendi alanı dışında master yapmak isteyenler için tavsiye edilebilir.)
- PG Certificate – (Lisans sonrası sertifika programı, master öncesi sertifika eğitimi de denebilir, bir akademik yıldan daha kısa sürer, kendi alanı dışında master yapmak isteyenler için tavsiye edilebilir.)
- MA–Master of Arts (Çeşitli yüksek lisans programları MA olarak isimlendirilir. Akademik ve

pratik bilgi beraber izlenir. İşletme, Medya, Siyaset Bilimi, IT, Bilgisayar gibi alanlardır.)

- MSc–Master of Science (Farklı alanlarda master programları için kullanılır. Araştırma ve bilimsel ağırlıklıdır.)
- MBA – Master of Business Administration (İşletme Mastırı)
- Executive MBA (Üst düzey yöneticiler için İşletme Mastırı)
- LLM – Master of Laws (Hukuk Mastırı)
- MArch – Master of Architecture (Mimarlık Mastırı)
- MPA- Master in Public Administration (Kamu Yönetimi Mastırı)
- MEd – Master of Education (Eğitim Mastırı)
- MEng – Master of Engineering (Mühendislik Mastırı)
- MFA – Master of Fine Art (Güzel Sanatlar Mastırı)
- MLitt – Master of Letters (Edebiyat ve Yazım Mastırı)
- MMus – Master of Music (Müzik Mastırı)
- MPharm – Master of Pharmacy (Eczacılık Mastırı)
- MPhil – Master of Philosophy (Bazı genel mastır programlarına verilir.)
- MRes – Master of Research (Araştırma yüksek lisansı- başarılı olanlar Ph.D.'ye devam ederler)
- MTh – Master of Theology (İlahiyat Mastırı)
- MMed- Master of Medicine (Tıp Mastırı)

- Master of Surgery (MS)
- Master of Clinical Dentistry (MClinDent)
- Ph.D.-Doctor of Philosophy- (Doktora Programı)
- DBA- Doctor of Business Administration (İşletme Doktora Programı)
- Doctor of Medicine (MD)
- Doctor in Engineering (EngD)
- Doctor in Clinical Psychology (DClinPsy)
- Doctor in Educational Psychology (DEdPsy)
- Doctor in Psychotherapy (DPsy)

Sahte itiraf, suç psikolojisi dünyasında var olan ve kabul edilmesi gereken başka bir olgudur. Bu olgu psikoloji disiplini var olduğundan beri, psikologlarca sorgulanan iki sorundan biridir. Başka bir deyişle, psikolojideki yanıltıcı eylemlerin varlığı, psikoloji disiplini kadar eskidir.

Hugo Munsterberg: Gerçek Dışı İtiraflar

Hugo Munsterberg, "Suç Psikolojisinin Tarihi" bölümünden hatırlayacağınız önemli bir şahsiyettir.

1908 yılında yayımladığı *On The Witness Stand: Essays on Psychology And Crime* isimli kitabında bu soruna detaylı bir şekilde değinmektedir.

Munsterberg kitabında bir olaydan bahseder. Avukat olan bir arkadaşı bir dava ile ilgili kendisine bir mektup

gönderir. Mektubunda arkadaşından uzmanlığı konusunda destek ister. Silahla adam öldürme suçundan yargılanan bir adam, nihayetinde cinayeti işlediğini itiraf eder. Ancak Munsterberg'in almış olduğu bilgiler doğrultusunda yapmış olduğu analizler, adamın suçsuz olduğunu gösteriyordu. Tüm çabalarına rağmen, mahkeme kararında sabit kalır. Kararın açıklanmasından bir hafta sonra adam asılarak idam edilir.

Munsterberg yine de temkinli yaklaşıyordu olaya. Kimsenin suçlanmaması gerektiğine inanıyordu. Mahkeme ve jüri üyeleri olaya tamamen objektif yaklaşmıştı. Hiç kimsenin aklına, uzman biri tarafından şaşığın psikolojisi ile ilgili görüş alınması gibi bir fikir gelmemişti. Yaptığı analizler her ne kadar farklı bir durum gösterse de ortada tartışılmaz bir gerçek vardı: İtiraf. Jüriyi etkileyen başka bir etken de medyaydı. Medya sürekli cinayet haberleri ile dolup taşmaktaydı. Dolaşısıyla karşılarna çıkarılmış adamı, üstelik kendi itirafı ile tescillenmiş cinayetle cezalandırmak gerekiyordu. O dönemlerde, birçok faili meçhul cinayet işlenmekteydi. Canavar sıkça adaletin elinden kaçabiliyordu. Bu kez biri yakalanmıştı. Adaletten kaçamazdı artık. Uzun zamandır, hiçbir dava, şehri bu kadar heyecanlandırmamıştı. Dava sonuçlanmadan önce, medya kararını çoktan vermişti. Adam suçluydu.

Genç adamın boynu kalın bir ip tarafından kırılalı aylar olmuştu. İdam edildiği gün, hapishane binasının önünde büyük bir kalabalık, müjdeli haberi beklemekteydi. Genç adamın cenazesi kapıda görüldüğünde ise bir bayram havası esmekteydi. Peki, nasıl oluyordu da bir kişi itirafına rağmen masum olabiliyordu?

Belki bu adamın sahte itirafı ile ilgili farklı sebepler sunabiliriz. Ama bu hiçbir sonuca etki etmez. Hiçbir istatistik, bu hikâyeye ışık tutamaz. Ancak kişilerin çaresizlik içerisinde, kendilerini idam cezasından kurtarmak adına, işlemedikleri bir suçu itiraf ettikleri gözlemlenmiştir. Yaşadıkları baskının tarifi yok. Düşünün ki etrafınızda sizi suçlayan birçok insan var ve siz yalnızsınız. Kimseyi inandıramıyorsunuz. Her şeyin bitmesini istediğiniz anda “Ben Yaptım!” diye haykırıyorsunuz. Her avukat meşhur Vermontaki Boom davasını bilir. İki kardeş kayınbiraderlerini öldürdüklerini itiraf eder. Hatta cinayeti tüm detayı ile anlatırlar. Cesedi nasıl yok ettiklerini itiraf ederler. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra, “öldürülmüş” kardeş kasabaya geri döner. Ortaya atılan deliller o kadar yıpratıcıdır ki tek çareyi itiraf etmekte bulan kardeşler, cezalarını hafifletmek adına, cinayetin kazara işlendiğini anlatır. Ortaçağda, kızıl saçlı kadınlar cadı olarak ilan edilmişti. Birçok masum insan yok yere öldürülmüştü. Üstelik çoğu yoğun işkence ve baskı altında cadı olduklarını itiraf etmişlerdi. Tek çareleri, yalan itirafla bu işkenceye bir son vermektir.

Umut ve korku, vaatler ve tehditlerin gölgesinde söylenen yalan itiraflar...

Yalan İtiraf lar ile İlgili Güncel Araştırmalar

Hugo Munsterberg yalan ve sahte itiraflar konusunda çok güzel tespitlerde bulunmuştur. Bu tür ifadeler sadece hukuk dünyası adına birer trajedi değil, insanlık adına çok vahim bir gerçektir. Kim bilir, bugüne kadar tespit edilememiş kaç vaka vardır bu örnekle örtüşen?

John Mark Karr

Munsterberg, itirafların olağandışı koşullar tarafından tetiklenen normal bir olgu olduğunu çok detaylı bir şekilde vurguladı. Yakın geçmişte ise bu tartışmaları John Mark Karr davası tekrar gündeme taşımıştır.

John Mark Karr, altı yaşındaki JonBenét Ramsey'nin ölümüne sebebiyet

vermekten yargılanıyordu. Karr, Ramsey'nin ölümü esansında yanında olduğunu ve ölümünün kazara gerçekleştiğini ifade etmiştir. Otoriteler, Karr ile Michael Tracey arasındaki mesaj trafiği ile farklı bir bakış açısına itilmiş oldular. Michael Tracey Colorado Üniversitesi'nde gazetecilik bölümünde profesör olarak görev yapmaktaydı.

Karr, Bangkok'ta tutuklandıktan sonra, Amerika'ya sorgulanmak üzere iade edildi. Kısa bir süre sonra, cinayet mahallindeki DNA örneklerinin sonuçları açıklandı. John Mark Karr, cinayet gecesi, orada bulunmamıştı. Bulunan örnekler, hiçbir DNA ile örtüşmemekteydi. Küçük bedene tecavüz edilmişti. Çocuğun bedeninde tespit edilen hiçbir DNA'nın Karr'inkiyle örtüşmemesi, küçük Ramsey'nin ölümü üzerindeki sis perdesini daha da yoğunlaştırdı.

Yalan ve Sahte İtiraf lar ile İlgili Teorik

Açıklamalar

Profesör Kassin ve Wrightsman tarafından yapılan analizlerde, sahte itirafların psikolojik açıklamaları ile ilgili ciddi tespitler yapılmıştır.

İnsanlar işlemedikleri suçları niçin itiraf eder?

Filmlerden ve dizilerin bizlere öğrettikleri şu şekildedir: Şüpheli yakalanır. Baskı altında ifadeye zorlanır. Gerekirse saatlerce hatta günlerce süren sorgulama neticesinde, şüpheli suçunu itiraf eder ve itirafı sonucunda hapsi boylar.

İngiltere’de yapmış olduğum staj döneminde, Profesör Gisli Gudjonsson’nun konuyla alakalı yapmış olduğu araştırmalarını yakından inceleme fırsatı buldum. Gudjonsson sanıkların işlemedikleri suçlarla ilgili niçin “itiraflarda” bulunduklarını detaylı bir şekilde araştırdı. Şüphelinin itiraf sürecindeki duygusal ve psikolojik durumu, telkin ve kişilik bozuklukları gibi birçok etkenin, yargı tarafından gözardı edildiğini tespit etmiştir. Kendi adını taşıyan Gudjonsson Suggestibility Scales (GSS) sayesinde, birçok yanlış itiraf artık tespit edilebilmektedir.

Sahte itiraflarda bulunan kişilerin ruh sağlığı sorunları veya akıl hastası olduğu söylenmektedir. Ancak sorun bu değildir. Bu itirafların zekâ veya benzeri ölçümler ile alakası yoktur. Yapılan analizler neticesinde, kişilerin, zekâ ve kültür seviyesinin normal ve üzeri olduğu gözlemlenmiştir. Burada daha çok dikkat edilmesi gereken husus, kişinin karakteristik özellikleridir.

Gudjonsson, Reykjavik doğumlu ve İzlanda vatandaşıdır. Yirmili yaşların başında İngilizce dilbilgisini geliştirmek için Londra'ya gider. Sonrasında İngiltere'de kalıp psikoloji dalından mezun olur. Sahte itiraflar konusunda uzmanlaşır.

Bundan sadece yirmi yıl öncesine kadar, sahte itiraflar konusunda hiçbir araştırma yoktu. İkinci sorun ise hukukun bu konuya bakış açısıydı. Konuyla alakalı psikologların fikrine gerek olmadığı savunulmaktaydı. Asıl ele alınması gereken durum, kişilerin stres altında ne tür tepkiler verdiğidir. Resmi ölçümler neticesinde, IQ seviyesi altmış dokuz veya altı olan kişilerin akli denge bozukluğu olma ihtimali ele alınmalıdır. Hatta IQ'ları bu seviyelerde olan kişiler için mahkemeler genellikle sahte itiraf konusunda uzman görüşlerine başvurmaz.

Örneğin, 1991 yılında İngiltere'de görülen meşhur PC Blakelock cinayet davasının sanıkları Engin Ragıp, Mark Braithwaite ve Winston Silcott ile ilgili IQ testlerine gerek olmadığı yönünde karar verilmiştir.

Ancak Gudjonsson davadan sonra yaptığı incelemeler neticesinde şüpheliler üzerinde psikolojik testlerin yapılmasının daha doğru bir karar olacağı yönünde beyanlarda bulundu. Bu açıklama, suç psikolojisi konusunda devrim niteliğindedir. O tarihten sonra, özellikle İngiltere'deki mahkemelerde, uzman görüşü için psikologlara başvurmak rutin bir prosedüre dönüştü.

Gudjonsson ve MacKeith 90'lı yılların ortasında, hukuk dünyasının saygısını kazandı. Gudjonsson sadece bir yıl içerisinde yirmi iki dava ile ilgili sahte itiraf sebebiyle temyize gidilmesi gerektiğine dair bilirkişi raporları sundu.

Aynı zamanda emniyetin sorgulama yöntemleri ile ilgili de çok ciddi gelişmeler oldu. Sorgulama yapan memurlar, konuyla alakalı ciddi eğitimler alarak, tekniklerini geliştirdiler. Sorgulama esnasında agresif tavırların sergilenmemesi ve şüphelilerin baskı altında tutulmadan sorgulanması neticesinde, çok daha gerçekçi ifadelere ulaşıldığı gözlemlenmiştir.

Ülkemizde de benzer gelişmeler yaşanmaktadır. 2014 yılının Mart ayında, ilk kez Emniyet Genel Müdürlüğü'nün davetiyle birlikte, bu konuları görüşmeye başladım. Olumlu sonuçlar elde ettik ve emniyetin konunun hassasiyetinin farkında olduğunu gözlemlediğimi memnuniyetle ifade etmek isterim. Emniyete ayrıca, faili meçhul cinayetler ile ilgili dosyaların tekrar ele alınması konusunda da destek vereceğim.

Gudjonsson, sadece İngiltere'de değil, çeşitli ülkelerde de hizmetlerini sunmaktadır. Fakat bazı ülkelerin yaklaşımı çok ilginçtir: "Bizde hiçbir zaman sahte itiraf olmaz. Bu durum sadece İngiltere için geçerli." Ben de yurt dışında benzer durumlar ile karşılaştım. Örneğin Alman bir polis memuru bana şöyle bir açıklama yaptı: "Bu itiraf konusunda yüzde yüz eminiz. Bizler kişilerin yalan söylediklerinizi anlarız. Mimikleri iyi analiz ederiz." Ancak polis memurunun bahsettiği dosyayı incelemem neticesinde farklı bir görüş belirttim. Nitekim DNA örnekleri şüpheliyi temize çıkardı ve DNA sonuçları neticesinde gerçek suçluya ulaşıldı.

Birçok ülkede itiraflar çok titiz bir şekilde ele alınıyor. Ancak halen üç sorun gözlemlenmektedir. Bazen şüpheliler, sorgulama odası dışında, başka kişilerle (örneğin avukat veya bir yakınları) görüşürken kendisini

suçlayıcı ve zan altında bırakabilecek ifadeler kullanabilmektedir. Bu ifadelere kulak misafiri olan memurlar, zaman zaman sorgu odası dışında geçen diyalogları, raporlarına ekler. İspatlanmamış “itirafların” dikkate alınmaması gerekir. İkinci sorun ise tutuklu yargılanmalar esnasında, şüphelinin, koğuş arkadaşına kendisini yine zan altında bırakacak ifadeler kullanmasıdır. Hapishanede bulunan süreçlerde, tutuklunun psikolojisinin irdelenmesi gerekir. Belki de sadece kendisini güçlü göstermek için kullanılan ifadelerden ibaret olabilecek tepkilerdir bu tür ifadeler.

Üçüncü ve en büyük sorun ise yanlış iddialar ve buna göre düzenlenen iddianameler. Sahte veya yanlış itiraflardan ziyade, yanlış iddialar çok daha büyük bir sorun. Bir araştırmaya göre, kişilerin sahte itiraflardan ziyade, sahte veya yalan beyanlar ile iftiralarda bulunabilecekleri tespit edilmiştir.

İnsanlar emniyet birimlerine yardım etme konusunda fazla azimli. Bazen hayalgüçleri fazla ön plana çıkıyor. Bir soruşturma kapsamında emniyetle birlikte, bir bakımeviyle ilgili ortaya atılan iddialardan ötürü, bakımevindeki yaşlıların sorgulanmasına katılmışım.

Soru: “Bu bakımevinde hiç istismara uğradınız mı?”

Cevap: “Belki. Olduysa bile tam hatırlamıyorum. Sanırım istismara uğradım. Evet, evet kesinlikle istismara uğradım.”

Kişilerin ifadelerine başvurulduğunda, sorgulama ve ifadeler çok hassas bir şekilde ele alınmalı. Çünkü ortaya atılabilecek iddiaların ve iftiraların sonucu çok kötü olabiliyor. Önemli davalar ile ilgili ifade alımları, mutlaka kaydedilmelidir.

Bazen kişiler taciz edildiklerini ifade ederek terapistte başvurur. Terapist bu iddiaların doğruluğu ile ilgili bazı uygulamalar yapar. Bu durumda terapinin amacı, kişinin tacize uğraması sebebiyle bozulan psikolojisini düzeltmek değil; tacizin aslında gerçekleşmediğine dair kişinin hafızasını tazelemektir.

Mahkeme salonlarında, psikolojik delillerin önemi tartışılmaz bir gerçektir. Ancak görev yapan psikologların da bu önemin farkında olması gerekir. Tabii ki ne olursa olsun karar daima yargınındır.

Sahte İtirafılara Dayanan On Tartışmalı

Mahkûmiyet

Haksız mahkûmiyetin belkide en önemli nedeni, hiç kimsenin masumken bir suçu itiraf etmeyeceği yanılığıdır. Kolluk kuvvetleri, bir davayı çözmek için büyük baskı altında olduğunda, gerçek faili bulma çabası ikincil öncelik haline gelebilir ve gerekirse bir şüphelinin itirafını elde etmek için zorlama ve korkutma yöntemleri kullanılmaktadır. Şüpheli uzun bir süre korku ve baskı altında sorgulanıyorsa, bir kırılma anı neticesinde duyulmak istenileni söylemeye başlarlar. Bazen şüpheli bile kendisine neler yapılmak istenildiğini ve bu durumun sonuçlarını anlamak için yeterli zihinsel algıya sahip değildir. Yeterli kanıt olmasa da bir kişinin yapacağı itiraf, kendisinin suçlu bulunması için yeterli bir gerekçe olabilmektedir. Sırada şüpheli itiraflar neticesinde karara bağlanmış 10 meşhur dava var.

10 The Central Park Five / Central Park Beşlisi

19 Nisan 1989 tarihinde yirmi sekiz yaşındaki Trisha Meili New York City’de Central Park içerisinde koşu yaptığı esnada saldırıya uğramış ve kendisine defalarca tecavüz edilmişti. Talihsiz kadın uzun bir süre komada yattıktan sonra, kendine geldiğinde olay anı ile ilgili hiçbir şey anımsamıyordu. Şehrin zenci muhiti olarak bilinen Harlem sakinlerinden Anton McCray, Kevin Richardson, Raymond Santana, Yusef Salaam ve Kharey Wise’in olay gecesinde park içerisinde bulundukları tespit edildi ve sorgulanmak üzere gözaltına alındılar. Salaam’ın, sorgulamanın video kaydı altında yapılmasını kabul etmesi neticesinde, beş arkadaş suçu kabul ederek itirafda bulundular. Central Park Beşlisi yargılanarak suçlu bulundular ve beş ile on üç yıl arasında mahkûmiyet cezası aldılar.

Ancak, beş genç daha sonra itiraflarından vazgeçerek baskı altında sorgulandıklarını söylediler. Elde edilen fiziki kanıtlar ve DNA örnekleri, gençlerin ifadeleri ve DNA örnekleri ile örtüşmemekteydi. 2002 yılında seri tecavüzcü Matias Reyes tutuklanınca, Central Park içerisinde gerçekleşen tecavüzü de tek başına gerçekleşt-

tirdiğini itiraf etti. Ancak bu sürede, Central Park Beşlisi çoktan cezalarını çekmişlerdi ve sicillerine cinsel suç işlenmişti. Reyes'in itirafı neticesinde, sicillerine işlenen suç silindi.

9 The Norfolk Four / Norfolk Dörtlüsü

8 Temmuz 1997 tarihinde Norfolk şehrinde Michelle Moore-Bosko isimli bir kadın, evinde tecavüze uğramış ve ardından öldürülmüştü. Kadının komşusu Danial Williams ve oda arkadaşı Joseph J. Dick, Jr., olaydan kısa süre sonra tutuklanmış ve suçlarını itiraf

etmişlerdir. DNA örnekleri örtüşmeyince, tekrar sorgulandılar ve Dick iki suç ortağının ismini daha itiraf etti. Derek Tice ve Eric C. Wilson, arkadaşlarının ifadesi üzerine tutuklandılar. Williams, Tice ve Dick ömür boyu hapis cezası alırken, Wilson sekiz buçuk yıl ceza aldı. Dört mahkûm daha sonradan idam cezası tehdidi ile sahte bir itirafta bulunduklarını belirttiler.

Norfolk Dörtlüsü ayrı ayrı tekrar sorgulandıklarında, ifadelerinde ciddi çelişkiler olduğu farkedildi. Ayrıca Dick'in olay tarihinde U.S.S. Saipan isimli savaş gemisinde görevli olduğu anlaşıldı. Başka bir suçtan ötürü mahkûm olan Omar Ballard isimli şahıs, cinayeti tek başına işlediğini itiraf edince, DNA karşılaştırması yapıldı ve laboratuvar sonuçları itirafı doğruladı. Ancak bu kanıt, Norfolk Dörtlüsünün serbest kalmaları-

na yeterli olmadı. Emniyet bu seferde, dört arkadaşın Ballard'a yarım ettiklerini düşünmekteydi. Wilson, cezasını çektikten sonra serbest kaldı. Tice, Williams ve Dick 2009 yılında Virgina Valisi Tim Kaine tarafından koşullu af alarak, serbest kalmışlardır. Cinsel suç halen sicillerinde kayıtlıdır ve dört arkadaş hala isimlerinin aklanması için mücadele etmekteiler.

8 Earl Washington, Jr.

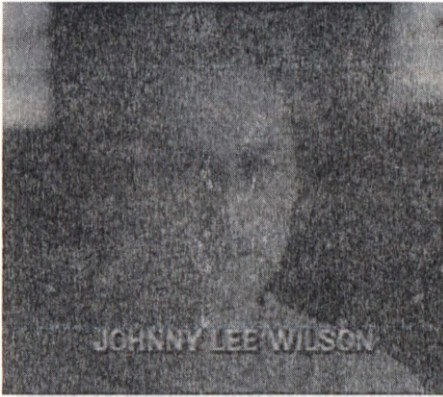

Birisinin sahte itiraf neticesinde cezaevine girmesi yeterince kötü olsa da en kötüsü bu durumun idam cezası ile sonuçlanıp neredeyse masum bir insanın ölümüne sebep olmasıdır. Haziran 1982 tarihinde on dokuz yaşındaki Rebecca Lynn Williams tecavüze uğradı ve otuz sekiz kez bıçaklanarak kendi dairesinde öldürüldü.

Polis 1 yıl sonra bir şüpheli buldu. Çiftlik işçisi olan Earl Washington Jr., başka bir suçtan ötürü gözaltındaydı. Washington uyutulmadan iki gün süren sorgunun ardından beş ayrı suçu itiraf etti. Bu suçların arasında Williams cinayetide vardı. Diğer dört suçtan beraat eden Washington, Williams cinayetinden ötürü idam cezasını çarptırıldı.

Washington'un IQ seviyesi 69'du ve itirafa yönlendirilmişti. İtiraf içerisinde birçok çelişki vardı. Kurbanın ırkı ve olay yeri dahi yanlıştı. İdam cezası başka bir mahkûm sayesinde iptal edildi. Joseph Giarrantano isimli mahkûm, Washington adına ihzar emri dilekçesi doldurarak, büyük bir felaketin önüne geçmeyi başardı. 1994'de Washington'un idam cezası ömür boyu hapis cezasına dönüştürüldü. Washington'un, DNA analizi neticesinde tecavüzcü ve katil olmadığı anlaşıldı ve tam on yedi yıl sonra serbest kaldı. Rebecca Lynn Williams'ın katili ise asla bulunamadı.

7 Johnny Lee Wilson

13 Nisan 1986 tarihinde Missouri eyaletindeki küçük Aurora kasabasında yaşayan yetmiş dokuz yaşındaki Pauline Martz'ın öldürülmesi, kasaba sakinleri arasında bir şok etkisi yarattı. Ciddi biçimde

şiddete maruz kaldıktan sonra, kendi evinde canlı canlı yakılarak öldürüldü. Polis tanık ifadelerinden yola çıkarak aynı kasabada yaşayan yirmi yaşındaki Johnny Lee Wilson'u tutukladı. Wilson, yaklaşık dört saat süren sorgulama neticesinde ise cinayeti itiraf etti. İdam cezasından kurtulabilmek adına, bu itirafta bulunduğu düşünülmektedir.

Ancak Wilson, hafif zekâ gerliği ile bilinmekteydi ve IQ seviyesi 76 olarak tespit edildi. Sorgulama esnasında ciddi tehdite maruz kalan Wilson, itiraf neticesinde eve dönebileceğine inanmaktaydı. Cinayet detaylarının belirgin bir şekilde kendisine ezberletildiği ve ne yaptığı anlamadığı, duruşma esnasında açık bir şekilde gözlemlenebiliyordu. Ayrıca olay esnasında Wilson'un başka bir yerde bulunduğna dair ciddi deliller mevcuttu. Daha önceden başka bir suçtan ötürü mahkûm olan Chris Brownfield'in itirafı, Wilson'un kurtulmasını sağladı. 1996 yılında Johnny Lee Wilson, Missouri Valisi Mel Carnahan tarafından affedilerek dokuz yıllık mahkûmiyetinin ardından serbest bırakıldı.

6 John Purvis

08 Kasım 1983 tarihinde Susan Hamwi isimli kadın kendi evinde kasap bıçağı ile bıçaklanarak ölü bulundu. Olayın daha dramatik hal almasına sebep olan olay ise kadının on

sekiz aylık bebeğinin sususluktan ötürü beşiğinde günler sonra ölmesiydi. Polis hemen bir şüpheli buldu: Kadının şizofren komşusu John Purvis. Her ne kadar kendi lehine olabilecek bir delil olmasa da Purvis suçunu itiraf etti.

Ancak Purvis şizofren hastasıydı ve gerçeklik konusunda sorunları vardı. İlk sorgulama esnasında polisle-

rin Purvis'i yönlendirdiğini fark eden şüphelinin annesi, sorgulamayı yarıda sonlandırdı. Bir dahaki sorguda ise annesinin orada bulunmamasına özen gösterilerek Purvis'in itirafı alındı. Purvis cezaevinde ömür boyu hapis cezasını çekerken, dosya 1992 yılında tekrar incelemeye alındı. Hamwi'nin eşi tarafından tutulan iki kiralık katil tarafından öldürüldüğü anlaşıldı. Ocak 1993'de gerçek katiller suçlu bulunarak cezaevine gönderilirken, John Purvis dokuz yıllık mahkûmiyetinin ardından serbest kaldı.

5 Juan Rivera

Juan Rivera davası sahte itirafın ne tür sonuçlar doğurabileceğinin en önemli örneklerinden birisi. 17 Ağustos 1992 tarihinde on bir yaşındaki Holly Staker isimli kız çocuk, bebek bakıcılığı yaptığı esnada tecavüze uğramış ve öldürülmüştü. Bir muhbirin verdiği ifadeye göre, ondokuz yaşındaki Juan Rivera katil olarak teşhis edildi. Rivera 79 IQ seviyesinde olan ve hırsızlıktan ötürü cezaevinden olan bir mahkûmdu. Sorgusu duraksız bir şekilde dört gün sürdü ve dördüncü günde psikotik bir nöbet geçirerek kafasını duvarlara vurmaya başladı. Kendisi tarafından verildiği iddia edilen bir

ifade tutanağını imzaladıktan sonra, ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı.

1998 yılında Rivera için ikinci bir duruşma başlatıldı. Çünkü ilk duruşmada prosedürel hatalar yapıldığı anlaşıldı. Bu sefer, çok önemli bir tanığa başvuruldu: Cinayetin tek tanığı olan ve o gece Staker tarafından baskılan iki yaşındaki çocuk. Çocuk artık sekiz yaşındaydı. Çocuğun ifadesine göre Rivera ikinci kez suçlu bulundu. 2005 yılında yapılan DNA testi sonucunda Rivera için üçüncü bir mahkeme oluşturuldu. Ancak Rivera, DNA örneğinin uyuşmamasına rağmen tekrar suçlu bulundu. Mahkemeye göre Staker o gece başka bir kişiyle daha cinsel ilişkiye girmişti. Ancak Staker henüz on bir yaşındaydı! Ocak 2012'de Rivera şartlı tahliye talebi neticesinde serbest kalmayı başardı.

4 Jeffrey Deskovic

15 Kasım 1989 tarihinde on beş yaşındaki Angela Correa'nın okul yolunda kaybolduğu ihbar edildi. İki gün sonra ormanlık bir alanda cesedi bulundu. Tecavüze uğramış, işkence görmüş ve boğularak öldürülmüştü. Kızın cenazesinde gözlem yapan polis, kızın on yedi yaşındaki sınıf arkadaşı olan Jeffrey Deskovic'i farkettiler. Deskovic polise göre abartılı bir şekilde ağlıyordu. Ay-

rıca Deskovic'in kızın kaybolduğu gün okula gitmediği anlaşıldı. Deskovic tam sekiz kez sorgulandıktan sonra, ailesinin ve avukatının olmadığı bir zamanda yalan makinesine bağlanarak tekrar sorgulandı. Kendisine yalan makinesi sonuçlarının yalan söylediğini gösterdiği söylendi. Yalan makinesinin ardından altı saatlik bir sorgu neticesinde Deskovic suçunu itiraf etti.

Duruşma öncesinde yapılan DNA testi, Deskovic'in tecavüzcü olmadığını gösterse de ifadesinin yeterli olduğu düşünülerek Deskovic, on beş yıllık mahkûmiyete çarptırıldı. Tıpkı Juan Rivera davasında olduğu gibi, iddia makamı, kurbanın aynı gün birden fazla kişiyle cinsel ilişkiye girdiği için DNA testinin sonuç veremediğini belirtmekteydi. On beş yıl sonra yapılacak ikinci bir DNA testi, başka bir suçtan mahkûm olan Steven Cunningham'ın gerçek katil olduğunu ortaya çıkartacaktı. Jeffrey Deskovic 2006 yılında serbest bırakıldı.

3 Peter Reilly

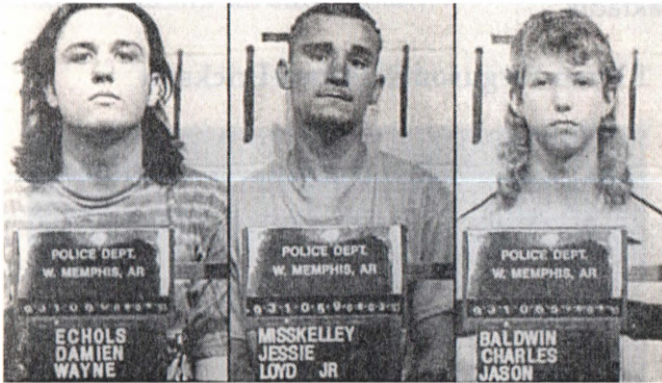

28 Eylül 1973 tarihinde elli bir yaşındaki Barbara Gibbons evinde öldürüldü. Gırtlığı kesilmişti, tecavüze uğramıştı ve bedenin çeşitli yerinde yaralar vardı. Cesedi kurbanın on altı yaşındaki oğlu Peter Reilly buldu. Ancak duygusuz tavırları sebebiyle şüpheli konumuna girdi. Yalan makinesi bir sonuç getir-

memiştir. Sorgulama birkaç saat devam etti ve uzun bir sürenin ardından beklenen itiraf geldi. Reilly olay anını hatırlamayıp cinayeti işlemiş olabileceğine inandı ve itiraf dilekçesini imzaladı. Reilly bir süre sonra yanlış ifade verdiğini söylese de altı ile on altı yıl arası mahkûmiyet ile yargılanacaktı.

1977'de Reilly'nin davasının tekrar görülmesine karar verildi. Çünkü olay anında, Reilly'nin evinden yaklaşık on kilometre uzakta başka bir polis devriye aracı tarafından farkedildiği anlaşıldı. Yargıç, Reilly'nin suçsuz olduğuna kanaat getirdi ve soruşturmayı yürüten memurlar hakkında soruşturma başlattı. Ancak polis teşkilatı hala gerçek katilin Reilly olduğunu iddia etti. Reilly kendi imkânları ile annesini katilini aramaya devam etti ancak katil bugüne kadar hala bulunamadı.

2 West Memphis Three / West Memphis Üçlüsü

06 Mayıs 1993 tarihinde West Memphis halkı bir kâbusa uyandı. Christopher Byers, Michael Moore ve Steve Branch isimli üç erkek çocuğun cesedi drenaj çukurunda bulunmuştu. 1 ay sonra 17 yaşındaki Jes-

sie Misskelley, Jr. tutuklandı. Bir süre sonra cinayeti Damien Echols ve Jason Baldwin isimli arkadaşları ile birlikte işlediğini itiraf etti. Cinayetin bir satanik ayin esnasında gerçekleştiğini ifade ediyordu. West Memphis Üçlüsü suçlu bulunurken Echols'un idam cezasına karar verildi.

Ancak Misskelley çelişkilerle dolu olan ifadesine itiraz etti. IQ seviyesi 72 olan Misskelley, on iki saatlik sorgu esnasında birçok detayın kendisine telkin edildiğini belirtti. DNA testleri de katillerin bu üçlü olmadığını gösteriyordu. Hatta testler, kurbanlardan birisi olan Steve Branch'in üvey babası Terry Hobbs'u işaret ediyordu. "Paradise Lost" isimli belgesel bu olayı ele aldı ve olayın tekrar gündeme gelmesini sağladı. (Three and much outrage about their convictions.) 2011 yılında tekrar açılan dosya, West Memphis Üçlüsü'nün serbest kalması ile sonuçlandı. Ancak gerçek katil hala aranmaktadır.

1 Ryan Ferguson & Chuck Erickson

01 Kasım 2001 tarihinin sabahında spor editörü Kent Heitholt, çalıştığı Daily Tribune gazetesinin otoparkında dövülerek ve boğularak öldürülmüştü. Dosya 2004

yılına kadar faili meçhul olarak raflarda durmaktayken Chuck Erickson isimli şahsın emniyete başvurarak cınayeti arkadaşı Ryan Ferguson ile birlikte işlediğini itiraf etti. Erickson'un ifadesi çelişkiler ile doluydu ancak memurlardan destek alarak tutarlı bir ifade vermesi sağlandı. Ferguson kırk yıl mahkûmiyete çarptırılırken, Erickson yirmi beş yıl ceza aldı.

Ancak olay yerinde bulunan hiçbir delil, itirafın doğruluğunu kanıtlamıyordu. Erickson alkol ve uyuşturucu sorunları ile dolu bir geçmişe sahipti. Ayrıca ruhsal bozukluklar ile ilgili kayıtları da vardı. Sadece gazete binasında görev yapan resepsiyonist Jerry Trump'un vermiş olduğu ifade, itirafı desteklemekteydi. Trump, olay gecesi Ferguson ve Erickson'u otoparkta görmüştü. Ancak Trump, 2012 yılında bu ifadeye zorlandığını itiraf etti. Tüm gelişmelere rağmen Erickson ve Ferguson hala ceazevindeler ve hala serbest kalma umuduyla mahkumiyetlerini sürdürüyorlar.

Jüri Seçimi

Her ne kadar ülkemiz mahkemelerinde jüri sistemi olmasa da, ileride yurt dışında meslek hayatını sürdürmek isteyen arkadaşlar için konuyla alakalı, faydalı olabilecek bilgiler vermek isterim.

Jüri seçimi yapılacakken “voir dire” prosedürü devreye girer. “Voir dire” terimi Anglo-Fransız kökenli olup “doğruyu söyle” anlamına gelmektedir.

“Voir dire” prosedürünün amacı, iki tarafın avukatlarının jüri seçimlerini gerçekleştirmeleridir. Burada özellikle kişilerden objektif ve hakkaniyetli kararlar verebilecek kabiliyette olanlar dikkate alınır. Seçimler esnasında jüri adaylarına örneklemeler ile sorular sorulur. Avukatlardan biri, aleyhine karar verebilme ihtimali olan bir jüri üyesi adayı ile karşılaşırsa buna göre önlemler alma olanağı oluşur.

Jüri üyelerinin seçimi ile ilgili detayları bir sonraki bölümde irdedeceğiz.

Doğru Soruyu Sormak:

En “Doğru” Jüri Seçimi Nasıl Gerçekleşir?

Bir davanın adilane yürütülmesini sağlayan en önemli unsurlardan biri, “voir dire” prosedürünün avukatlar tarafından çok iyi bir şekilde ele alınmasıdır.

Bu bölümde, özellikle ruh sağlığı bozuk teşhisi şüphesi var olan sanıkları kapsayan davalarda, jüri seçiminin öneminden bahsedeceğim.

Jüri seçimi esnasında avukatlar, jüri adaylarına çeşitli sorular sorarak onların adalet duygusu ve objektif olmaları gibi birçok konuda bilgi sahibi olurlar. Özellikle iki nokta ön plana çıkmaktadır: tavır ve algı.

Algı ile İlgili Sorular

Algı soruları neticesinde, jüri adaylarının sosyolojik ve kültürel fikirleri tespit edilir. Düşünce yapıları da ele alınarak “zor ikna olanlar” ve “kolay ikna olanlar” diye ikiye ayrılır. Ayrıca adayların genel bir profillemesi ortaya çıkar örneğin; yaş, medeni hal, meslek, eğitim, inanç, siyasi görüş vb. yanı sıra; dolaylı sorularla adayların izledikleri televizyon programları, sosyal faaliyetleri, dergi abonelikleri, hayırseverce yardımları, dernek üyeliği gibi birçok ilgi alanları ile onlar hakkında fikir edinilir.

Algı soruları sayesinde, kişilerin düşünce yapıları ve kişilikleri ile ilgili genel bir profillemeye ortaya çıkar. Ancak bu bilgiler, bir jüri üyesini belirlemek için yeterli değildir.

Bir diğer önemli etken ise birbirine karşı siyasi görüş ve benzeri durumlarda objektif olmalarını sağlayan tavır halleridir. Çünkü jüri üyeleri, görüşleri ne olursa olsun, en mantıklı ve adil kararı almakla yükümlüdür.

Tavır ile İlgili Sorular

Tavır ile ilgili sorular, jüri adaylarının dava ile ilgili bakış açılarını ve duruşlarını ölçer. Genel sorular kapsamında adayların hukuk sistemi, masumiyet vb. konularla ilgili tavırları ölçülür. Bunun haricinde, nokta atışı sorularla adayların ırk, din, bilirkşi görüşü, görgü tanıklığı vb. ile ilgili bakış açıları ve görüşleri ele alınır.

Tavır ile ilgili soruların amacı, avukatlar jüri adaylarını seçerken bazı görüşlere kapalı olan kişileri saptamaktır. Kolay etkilenen kişiler, kolay jüri üyeleri olarak görülür. Çünkü onları ikna etmektense çoğunluğu ikna

ederek onları da fikir sahibi etmiş olursunuz. Zor olanı ise görüşlerini ve fikirlerini açık bir şekilde beyan etmeyen kişileri etkilemektir.

Tavır soruları neticesinde, ayrıca jüri adaylarının önyargı etkenleri ele alınır. Çünkü bir davada en önemli etkenlerden biri, önyargısız bir tavır sergilemektir.

Psikolojik Otopsi

Tıbbi otopsilerde ölümler üzerinde fiziki muayene yapılırken psikolojik otopsilerde ölen kişilerle ilgili psikolojik muayene yapılır.

Psikolojik otopsiler de tıpkı tıbbi otopsiler gibi ölüm nedenlerinin araştırılmasıyla ilgilidir.

Yapılan istatistiklere göre, tıbbi otopsilerin %20'si sonuçsuz kalır ve ölüm nedeni kesinleşmezken, psikolojik

otopsilerde çok daha kesin sonuçlar elde etmek mümkündür.

Psikolojik Otopsi Uygulamaları

Psikolojik otopsi, adli soruşturma kapsamında destekleyici veriler sunar. Ölen kişi hakkında ailesi ve arkadaşlarından elde edilebilecek bilgiler burada çok önemlidir. Tıpkı tıbbi otopside olduğu gibi, ölen kişinin doktoru ya da geçmişte yapılan tanılar ile ilgili bilgiler incelenir.

Ayrıca aşağıdaki bilgiler de istatistik açısından önemlidir:

Biyografik bilgiler (yaş, medeni hal, meslek).

Kişisel bilgiler (ilişki durumu, yaşam tarzı, alkol / uyuşturucu kullanımı).

İkincil bilgiler (aile geçmişi, adli kayıt, günlük).

Bu tür bilgilerin toplamı, resmin tamamını çizmek için yeterli olmasa da olayları aydınlatmak için büyük ölçüde yeterlidir.

Psikolojik otopsi analizleri, maktul ile ölüm sebebi arasında bağlantıları araştırır ve ölüme giden süreci aydınlatır.

FBI, son on yıl içinde, bu konunun uzmanı olan suç psikolojisi uzmanlarına iş imkânları sunmuştur.

Psikolojik Otopsinin Geçerliliği

Her şeyden önce, dikkate alınması gereken en önemli husus psikolojik otopsinin standart bir çalışma mantığının ya da herhangi bir yazılı talimatnamesinin bulunmamasıdır.

Bu durumda, otopsinin yöntemleriyle ilgili de herhangi bir eğitim kaynağı bulunmamaktadır. Ayrıca, otopsiyi yapacak olan kişinin, adli bilgisi de çok önemli bir etkidir. Örneğin, maktulün üzerindeki kanın akış şekli bile bazen birçok ipucu sunmaktadır.

Ancak halen gelişmekte olan psikolojik otopsi yöntemin, tıpkı diğer otopsi yöntemleri kadar ciddiye alınması gerektiğini düşünmekteyim.

Psikolojik Otopsinin Uygulama Yöntemleri

İntihar Bombacıları:

İntihar bombacıları ya da canlı bombaların psikolojisi her zaman irdelenmiştir. Psikolojik otopsi ise bu konu için çarpıcı bir örnektir. Konuyla ilgili yapmış olduğum araştırmalar esnasında iki intihar bombacısının aile fertleri ve arkadaşlarıyla görüşerek bombacıları bu eyleme iten sebepleri araştırdım.

7/7 Bombacıları – Psikolojik Bir Araştırma

Bir insanı, kendisini ve başkalarını havaya uçurmaya iten sebebler nelerdir?

İngiltere 7 Temmuz 2005 günü, tarihinin ilk canlı bomba suikastının dehşetini yaşadı. Londranın merkezinde dört bombanın patlaması sonucu, elli iki kişi hayatını kaybetti, yedi yüz kişiden fazlası ise yaralandı. Scotland Yard, tarihinin en büyük soruşturması içindeydi. Ancak hiç beklenmedik bir olayla karşı karşıya kaldılar. İlk tespitlere göre, intihar girişiminde bulunan canlı bombalar, İngiltere’de doğup büyümüş genç adamlardı. Ve kendi topraklarında, kendi vatanlarına ihanet etmişlerdi.

Birkaç bilim adamı, kendi hayatlarını bu fenomene adadılar. Özellikle bu alan, son dönemdeki canlı bomba suikast girişimlerinin artmasıyla birlikte mercek altına alınmaya başlandı. Bu bilim adamları, intihar bombacılarının kim olduklarına dair araştırmalar yapmakta ve onları bu duruma iten sebepleri araştırmaktadır.

Geçmiş dönemlerde bu alanı derinlemesine inceleyen uzman Tel Aviv Üniveristesinden Ariel Merari'dir. Kendisi birçok intihar bombacısının aileleri ve arkadaşları ile röportajlar yaparak çarpıcı analizlerde bulunmuştur. Ayrıca, intihar girişiminde bulunup başarısız olanlarla da röportajlar yaparak bu kişilerin psikolojilerini anlamaya çalışmıştır. Merari'nin, kendi canlarını hiçe sayarak ve çoğunlukla bir ideoloji uğruna intihar girişimlerinde bulunan kişilerin karakteristik özelliklerini araştırması, profillemeye yapmak için olanak sağlamıştır. Yapılan araştırmalar neticesinde, bu kişilerin deli veya psikopat olmadıkları, hatta herhangi bir psikolojik rahatsızlıkları olmadığı tespit edilmiştir.

Vatandaştan Daha Vatansever Olmak

11 Eylül 2001 yılında Amerika'da gerçekleşen saldırının ardından, CIA'den emekli adli psikolog Marc Sageman, intihar saldırılarını irdelemeye karar verdi. Özellikle 11 Eylül saldırısını derinlemesine araştırarak, olayın gelişim sürecini gösterdi. Yapmış olduğu araştırmalara göre, saldırıda bulunanların hepsi ülkeleri dışında yaşadıkları dönemde El Kaide örgütüne katılmıştır. Demek ki örgüt için yurt dışı bağlantıları çok önemlidir. Sageman'a göre, kendi kültürlerinden yoksun yaşamaları, ülkelerinde ikamet eden vatandaşlarından çok daha vatansever yapmıştı onları. Yani vatan özlemi, çok

tehlikeli emeller için kullanılmıştı.

Yapmış olduğu araştırmalar esnasında, daha da farklı bir “vatansever” toplulukla karşı karşıya kalmış durumdaydı. El Kaide örgütünün %10’u, üçüncü jenerasyon dedikleri kişilerden oluşmaktaydı. Kendi vatanlarını bir kez bile ziyaret etmemiş olmalarına rağmen, vatanseverliklerini El Kaide örgütüne üye olarak göstermişlerdir. Özetle, El Kaide örgütünün %85’i vatanlarından uzak olan kişilerden oluşmaktaydı. Yani örgüt, vatanlarından uzak yaşayanların vatan özleminden faydalanarak onları kendisine bağlamıştır.

İşte bu örgüt mensuplarından bazıları, sistematik bir şekilde manipüle edilerek birer intihar bombacısına dönüştürülmüştür. Ancak, bu tespit, bir insanın nasıl kendi canını hiçe sayarak bir görüş uğruna intihar etmeye itildiğini cevaplamamaktadır. Yapmış olduğum araştırmalar ve analizlere göre, cevabın temelinde, insan karakteristiğini kolayca etki altına alabilecek bir güç yatmakta. Bu gücün adı, grup dinamizmi, yani grup psikolojisi. Grup psikolojisinin dinamizmi, karakteri çok güçlü olanların bile otokontrol mekanizmalarını devre dışı bırakmaya yetecek kadar güçlüdür.

Sürüye Ayak Uydurmak ve Kendini

Kabullendirmek

Eğer insanlar, bir topluluk içerisine girer ve uzun bir süre o topluluk içinde kalırsa gruba adapte olur ve bireyler birbirine benzemeye başlar. Sürü psikolojisi içindeki kişiler daha önceki yaşantılarından çok kolay kopmaktadır. Hatta aile bağları bile kolayca kopabilir. Basit bir örnekle, askeri birlikler dahi, grup psikolojisinin

den faydalanarak, bireyleri kendi ideolojileri için motive eder.

Bu bilgiler çerçevesinde, intihar bombacılarının tamamının sürü psikolojisinden türemesi büyük bir sürpriz değil. Bu dinamizm, kültür gözetmeksizin, her yerde değişmez bir gerçektir. Japonya'nın kamikaze¹ pilotları için geçerli olduğu gibi, Sri Lanka'nın Tamil Kaplanları² örgütü için de aynıdır.

Başka bir ilginç nokta ise intihar girişimleri öncesindeki karar sürecinin çok kısa olmasıdır. İntihar saldırılarında kullanılan kişilerin, örgüte üye olma sürecinin çok uzun olmadığı ve üye olmadan önce, çoktan radikal düşüncelere sahip oldukları tespit edilmiştir. Radikal düşünceleri tetikleyen ise çevre etkileridir. Bu etkiye "bunch of guys" teorisi denir, yani, "birkaç adam" teorisi.

İntihar bombacılarının psikolojisini anlamak için "birkaç adam" teorisinin irdelemek yeterli olacaktır. İntihar girişiminde bulunma talebi, bir örgüte üye ol-

1. Kamikaze, Japonca anlamı: "tanrısal rüzgar" "ruhani rüzgar" veya "kutsal rüzgar"; genel tercümesi: "ilahi rüzgar" aslı ve resmî adı: Shimpū Tokubetsu Kōgekitai (Tanrı Rüzgarı Özel Saldırı Birliği) Japonca temelli sözcük, Türkçe'de genellikle II. Dünya Savaşı sırasında Japon İmparatorluğu'nun Müttefiklere karşı intihar saldırısı yapan havacılarına verilen ad. Kamikaze pilotları bilinçli olarak bombalar, patlayıcılar, torpidolar veya çok miktarda yakıtla yüklü olan uçaklarını, müttefik gemilerine çarparak alışılmış bir saldırıya kıyasla çok daha fazla zarar vermeyi amaçlarlardı.

2. Tamil Elam Kurtuluş Kaplanları veya Tamil Kaplanları, Sri Lanka'da Tamil etnik grubunun yaşadığı bölgenin bağımsızlığı için mücadele eden ayrılıkçı örgüt. Tamil Kaplanları, intihar eylemcilerinin giydiği bomba yeleğini icat etmesi ve etkin olarak kullanmasıyla bilinir. Hindistan Başbakanı Rajiv Gandhi ve Sri Lanka Cumhurbaşkanı Ranasinghe Premadasa'nın Tamil Kaplanları tarafından öldürüldüğü düşünülmektedir.

duktan kısa bir süre sonra açığa çıkar. Bir akıl hocasına dahi gerek olmadan. Grup dinamizminin iyi bir şekilde irdelenmesi ve sürü psikolijisinin erken tespiti, bu tür suikast girişimlerinin önüne geçilebileceğini göstermektedir.

Psikopatlar

Psikopat kelimesini duyanların çoğunluğu, doğrudan seri katilleri düşünür. Aslında çok da yanlış bir bağdaştırma sayılmaz. Ancak bu konuya geçmeden, öncelikle kişilik bozukluğunu biraz ele alalım.

Kişilik Bozukluğu

Psikopatlık bir kişilik bozukluğu olup kişinin kendisi ve aile bireyleri ile yapılan derinlemesine görüşmeler neticesinde tanısı konulur. Ancak, kişilik bozukluğu

kavramı son derece tartışmaya açık bir konudur. O kadar ki bazı kişilerce, uzmanların sevemedikleri kişiler için uydurdukları bir tanımlama olduğu dahi iddia edilir.

Sorun Ne?

Çoğu ruhsal hastalık yapılacak testlerle kategorileştirilebilir. Ancak kişilik bozukluğunu net bir şekilde teşhis eden bir test var olmadığı için, bu türün her zaman tartışmaya açık olması gayet normaldir.

Karışıklığa sebebiyet verecek diğer bir durum ise “psikopatik bozukluk” ile “ruhsal hastalık” tanımlamalarını “ruhsal bozukluklar” kategorisinde toplamaktır. Hâlbuki ikisi arasında farklıklar var. En iyimser haliyle bile, kişilik bozuklukları, geleneksel klinik psikiyatri tanımlamalarına uymamakta ve genellikle bu alanın tanımlamalarının dışında kalmaktadır. Bundan çıkan sonuç ise altta yatan kişilik bozukluğunun, tanımlanmış tıbbi tedavisinin olmamasıdır.

Bu demek oluyor ki kişilik bozukluğu tanısı olan kişilerin, klinik veya hapishane ortamında tedavi durumu mümkün değildir, yani ıslah olma ihtimali yoktur.

Kişilik bozukluğu ile ilgili tartışmalar, çok yönlü olup genellikle karmaşıktır.

Tanım

Kişilik bozukluğu tartışması içinde, psikopat olarak tanımlanan kişilerin akıl hastası olmadığı anlaşılmaktadır.

Sıkça rastlanan hatalardan biri, psikopat ile psikotik kavramlarının birbiriyle karıştırılmasıdır. Psikoz, dü-

şünce ve duyunun ağır oranda bozulduğu zihin durumunu tanımlamakta kullanılan genel bir psikiyatri terimidir. Psikotik epizod geçiren hastalar halüsinasyonlar görüp, delüzyonel inançlar taşıyabilir (grandiyöz veya paranoid delüzyonlar gibi), kişilik değişiklikleri ve düşünce bozukluğu gösterebilir.

Psikopatik eylemler ise kişinin kendi tercihinde yatmaktadır. Eylemlerin tamamı bilinçlidir.

“Psikopatlar, sosyal avcıdır. Manipüle, etkileme konusunda da son derece başarılıdır. Hayatları boyunca, kırık kalpler, boş cüzdanlar ve parçalanmış umutlar içinde izler bırakırlar. İstediklerine ulaşmak için acımasızca ve son derece canice hareket edebilmektedirler. Gerekirse hedeflerine ulaşmak için can almaktan çekinmezler.”

Psikotik tanımı ile karıştırılmasından ötürü olacak ki bazı uzmanlar, sosyopat ile ilgili teorik bilgilerden yararlanarak psikopat tanımlamasını yapmak isterler.

Profesör Hare gibi, konuyu derinlemesine irdeleyen uzmanlar, psikopat tanımını, üç temel faktör ile özetlemektedir. Psikolojik, biyolojik ve genetik faktörler neticesinde psikopatik eylemlerin çıkış noktaları araştırılmaktadır.

Tarihsel Bakış Açısı

Bir sonraki sayfadaki görselde, 21 Ocak 1885 tarihinde The Pall Mall (Londra, İngiltere) gazetesinden psikopat tanımı ile ilgili bir makale sunulmaktadır. Psikopat tanımı ilk kez bu baskıda dile getirilmiştir.

The acquittal, at St. Petersburg, of Mdlle. Semenova, accused of being implicated in the murder of the child Sarah Becker, has been the cause of a scene closely resembling that witnessed at Paris when Mdme. Clovis Hugues was restored to her admiring friends. The reason, however, for the acquittal of the Russian lady differs greatly from that which saved Mdme. Hugues. The evidence all through the trial was dead against Mdlle. Semenova, and it would have fared badly with her but for the declaration of an expert M. Balinsky, a Russian mad-doctor, who, pointing out to the jury the hysterical bearing of the culprit, persuaded them that she was suffering from "psychopathy," and therefore morally irresponsible. For the benefit of those who are as yet ignorant of the meaning of psychopathy—a term which before long will be naturalized in our courts—we give M. Balinsky's explanation of the new malady. "The psychopath," he says, "is a type which has only recently come under the notice of medical science. It is an individual whose every moral faculty appears to be of the normal equilibrium. He thinks logically, he distinguishes good and evil, and he acts according to reason. But of all moral notions he is entirely devoid. . . . Beside his own person and his own interests, nothing is sacred to the psychopath, &c., &c." The short and the long of it seems to be that if egotism is fully developed in a human being he becomes "morally irresponsible"—a very convenient doctrine, to which, however, mankind will have to add as a corollary that whenever a fully developed psychopath is discovered he shall be immediately hanged.

Arthur Grahame (1935) Gözüyle Psikopat

Yakından ilgilendiğim bir dosya hakkında bilgi vermek isterim. Bundan birkaç yıl önce, Amerika'nın başkenti Washington'da, rüzgârlı bir gecede, şehir sakinleri, itfaiye araçlarının acı siren sesleri ile uyandılar. Başkentin çeşitli bölgelerinde yangınlar çıkmıştı. Beyaz Saray'ın kubbesi kızıla çalışıyordu. Bölge itfaiyecilerinin tamamı görevdeydi. Ancak tüm çabalar nafileydi, yangınlar bir türlü kontrol altına alınamıyordu. Maddi kayıp çok büyüktü. O gece birçok insanın hayatı tehlike altındaydı.

Olay yerinde çoğalan kalabalığın içinde heyecanlanan birçok insan vardı. Olay yerlerinin birinde bulunan görevli bir polis memurunun dikkatini çeken bir adam vardı. Kalabalığın içinde tavırları ile göze batan bir adam. Polis memuru birkaç dakika boyunca, bu tuhaf

tavırlı adamı izledikten sonra, adama yaklaşmaya karar verdi. Adam üzerine doğru gelen polis memurunu görür görmez, yakınında bulunan otoparka doğru çekildi ve arabasına binerek olay yerinden uzaklaştı. Polis memuru, adamın peşinden ısıklık çalsa da araba hızlanarak bölgeden uzaklaşmaya çalıştı. Yere serili olan yangın hortumlarının üzerinden hızlıca geçen araba, birkaç metre sonra karşısına çıkan başka bir araç sebebiyle durmak zorunda kaldı. Motorsikletiyle peşine takılan polis memuru ise bu durumu fırsat bilerek kaçmaya çalışan şüpheliyi yakaladı.

Polis merkezinde sorgulanan şüpheli, uzun yıllardır boyacı olarak çalıştığını söyledi. Hiçbir sabıka kaydı bulunmamaktaydı. Ancak adamın tavırları o kadar şüpheliydi ki kendisini sorgulayan polis memuru, sorularına devam etti. Uzun bir sorgulamanın neticesinde, adam o geceki yangınların sorumlusu olduğunu itiraf etti. Gerekeceği olarak ise “Yapmak zorundaydım.” demekle yetiniyordu. Psikiyatristler adamın akli dengesinin bozuk olduğu tanısını koydu ve adam St. Elizabeth’s Hastanesine yatırıldı.

Dr. John E. Lind’in müşahadesi altındaydı. Dr. Lind suç işlemiş ve akli dengesi bozuk olan kişiler üzerinde yirmi yıllık bir deneyime sahipti.

Sakin ses tonu ve dostça yaklaşımı sayesinde, Dr. Lind, kundakçının güvenini kısa sürede kazandı. Kundakçının kimliğini saklamak durumunda kaldığım için, burada kendisini “Jones” ismiyle anmaktayım. Lind kundakçının güvenini kazandıktan kısa bir süre sonra, Jones niçin kundakladığına dair gerçekleri bir bir itiraf etmeye başladı.

Jones'un yaşı ilerlemişti. Yapılan araştırmayla, Jones'un çok küçük yaşta, 2. Dünya Savaşı'na tanık olduğu ve elinin henüz kalem tutması gerektiği yaşlarda, silah tuttuğu ortaya çıktı. Her şey Fransa'da başlamıştı. Genç Amerikalı asker, Fransa'da çatışma içerisindeydi. Üniforması çamur içinde, siper arkasında karşıdaki manzarayı izlemekteydi. Yoğun bir hava bombardımanını neticesinde, gökyüzü kızıl renge bürünmüştü. Her patlayan füze ile birlikte yer sarsılıyor, sinir bozucu sinekler misali, kurşunlar kulaklarının yanından geçiyordu. Alman saflarından, sinyal fişekleri havalanıyordu. Düşman saflarının ardında, şiddetli bir patlama neticesinde bir cephane alev alev yanmaya başlamıştı.

Er Jones, el yapımı cehennemi izlerken, aklını başka yerlere odaklıyordu. Akıllı kız kardeşindeydi. Fransa'ya ayak bastığı gün, kız kardeşi hayatını kaybetmişti. Aklında başka bir kız daha vardı. Fransa'da tanıştığı kız. Kardeşine benzerliği sebebiyle, içten bağlandığı kız.

96

Çatışma gününün sabahında, kendisine bir mektup teslim edilmişti. Mektup sevgilisindendi. Mektup kendisine ulaşır ulaşmaz, loş kandilin altında heyecanla mektubu okumaya başladı. Kız mektubuna özür dileyerek başlamıştı. Başka bir adamla evlenmeye karar verdiğini açıklıyordu. Er Jones, mektubunu okuduktan sonra, cepheye geri döndü. Cepheye mücadele verirken, bir yandan aklında iki kız vardı. Savaş sona erdi. Ama ne zaman iki kızını düşünse, zihninde füzelerin sebebiyet verdiği yangınlar canlanıyordu.

Bu hatıra, zihninde bazı izler bıraktı. Geçmişte kalan o gecenin tekrarlanması gerektiğini düşünüyordu. Tekrar yaşanmalıydı o gece. Bir gün arzuları o kadar

büyüdü ki küçük bir yangın çıkarttı. Kimse ondan şüphelenmedi. Ardından küçük kundaklama olayları devam etti. Artık küçük kundaklamalar az geliyordu. İçerisinde havai fişekler bulunan bir depoyu ateşe verdi. Yine yakalanmadı. Ülkesine geri dönmeye karar verdi. Artık asker değildi. Washington'da bir iş buldu. Ancak içindeki kundaklama arzusu asla dinmedi. Son olarak, bahsi geçen o yangın gecesi gerçekleşti.

St. Elizabeth's Hastanesinde örnek hasta olarak anılmaktaydı. Akli denge bozukluğuna dair hiçbir tavır sergilemiyordu. Psikologlar, zamanla kendisinin kundaklama tutkusundan arındığına kanaat getirdi. Hastane heyeti de tedavi olduğuna dair kanaat getirdi. Artık ikinci bir şansı hakediyordu.

"Jones dosyası" çok çarpıcı bir örnek. Kendisi tedavi oldu ve bir daha asla benzer bir suça karışmadı. Bana göre kalıplaşmış ceza süreçleri her zaman çözüm değildir. Bildiğim başka bir örnekte ise bir kişi, ikinci derece cinayetten ötürü, on dört yıl hapis cezasına mahkûm oldu. Ancak dosyasını incelediğimde, tedavi görmesi gerektiği kanaatine vardım. Doğru tedavi yöntemleriyle, birkaç ay içinde normal yaşantısına dönebilecek durumdaydı. Başka bir davada ise hırsızlıktan ötürü, kısa bir mahkûmiyet ile yargılanan kişinin, aslında psikolojik verileri çok daha farklı bir resim ortaya koymaktaydı. Yani kişinin çok daha ağır suçlara meyilli olacağı kanaatindeydim. Ömür boyu hapis cezası veya gözlem gereksinimi aşikârdı.

Bu her suçlunun akli dengesinin bozuk olduğu anlamına gelmez. Ancak sıkça suç işleyen kişilerde bazı ruhsal bozukluklar saptamak mümkün. Birçok ruhsal

bozukluk ise tedavi edilebilecek noktadadır.

“Jones” St. Elizabeth’s Hastanesine ilk geldiğinde, psikopat tanısıyla yatırılmıştı. Aklında hasta düşünceler vardı. Dr. Lind’in birçok hastası, kendisinin kurduğu, Psikopat Kişilikler Grubuna üyeydi. Bu grubun içinde ise birçok suçlu vardı. Bazıları hapis cezasına mahkûm olup bir müddet sonra, ruhsal bozuklukların gözlemlenmesi neticesinde Dr. Lind’in bulunduğu hastaneye sevk edilmişti.

Yaklaşık elli yıl önce, Cesare Lombroso, muhafazakâr kesimleri şoka uğratmıştı. İtalyan Lombroso, bilim adamı ünvanına sahip olan ilk kriminolog olarak tarihe geçmiş durumdadır. Her suçluyu, sadece suçlarından ötürü yargılayanın doğru olmadığını savunarak büyük bir kesimin hedefi olmuştur. Ona göre bazıları suçlu doğanlardandı. Suç bağımlısı olan bir kişinin beyninin, anatomik olarak, sıradan bir insanınkinden farklı olduğunu iddia etmiştir. Daha da şaşılacak derecede çözümler sunmuştur. Sıkça suç işleyen kişilerin doğru ilaç tedavisi ile dürüst ve güvenilir insanlara dönüşebileceğini savunmaktaydı. Diğer suçluların ise erken teşhisle, meyilli oldukları suçlara uygun olabilecek meslekler edinerek suç duygularını bu şekilde bastırabileceklerini belirtmekteydi. Asker, operatör veya kasap gibi meslekler sayesinde, öldürme meyilli olan kişilerin hazlarını dizginleştireceğini, gazetecilik gibi mesleklerin ise dolandırıcıları olumlu yönde ıslah edeceğini savunmaktaydı!

Lombroso’nun tezlerinden biri de çağdaş kriminoloji için dönüm noktası olmuştur. Buna göre, bazı suçlular, ruhsal bozuklukları neticesinde eyleme geçmekte ve bu

kişilerin tedavi edilmesi, mahkûm edilmesinden çok daha verimli sonuçlar doğurmaktadır.

Kriminologlar ellerindeki imkânları kullanarak görevlerini yerine getirmek durumundalar. Ancak şu ana kadar, örneğin John Dillinger veya “Machine Gun” Kelly gibi, azılı suçlular için en doğru metotları geliştirmiş durumda değiller. Kimilerine göre onlar için en doğru seçim, idam cezası ya da Alcatraz örneği gibi, yüksek korunaklı ve gaddar yöntemleri ile bilinen bir cezaevi. Dava sürecindeki analizlerin çoğu, bazen bir bulmacayı andırmaktadır. Hele ki ruhsal bozukluk gözlemlenen bir kişide, sonuçlar daha da karmaşık olabiliyor. Özellikle suçu işlemiş olan kişileri suçu işlemeye iten etkenin ruhsal bozuklukları olduğu yönünde bir tespit var ise. Aslında bu gibi rahatsızlıkları olan kişilerin, tedavi için hastaneye yatırılmaları gerekmektedir. Tedavi süreci neticesinde, rehabilite olduğu kanaati getirilen kişiler serbest bırakılıp gözlem altında tutulmalıdır.

Peki, psikopat tanısı olan kişilerle ilgili ve onlar için ne yapılmalı? En büyük soru işaretlerinden biri, tam da sınır çizgisinde olanlarla, yani mahkûmiyet ile yargılanmayacak kadar akli dengesi bozuk olanlar ve akli dengesi tedavi gözlemi altında kalacak kadar yeterince net bir tanısı olmayanlarla ilgilidir.

Cinayet davalarının en popüler savunma yöntemi, sanığın akli dengesinin veya ruhsal sağlığının bozuk olması üzerinedir. Yapılan bir araştırmaya göre, aslında ruhsal bozukluğu olmayan kişiler bu iddia ile kendilerini savunurken, gerçekten ruhsal sağlığında bozukluklar gözlemlenen kişiler bu gerekçeyle itirazlarda bulunmamaktadır. Cinayet gibi suçlardan mahkûm olmuş

kişiler üzerinde ruh sağlığı ile ilgili analizler yapılırken adi suçlardan dolayı hüküm giymiş kişiler üzerinde bu tür araştırmalar yapılmamaktadır. Eğer adi bir suçtan dolayı hüküm giymiş bir kişinin, psikopat tanısı ile analizleri var ise bu kişinin mahkûmiyet süreci çok daha iyi değerlendirilmeli ve kişinin mahkûmiyeti sonunda, daha büyük suçlar işleme ihtimali olması göz önünde bulundurulmalıdır. Yapmış olduğum araştırmalar neticesinde, bu durumu onaylayan dosyalarla karşılaştım. Örneğin kırk beş yaşında olan bir kişinin neredeyse çeşitli suçlardan defalarca hüküm giydiğini ve toplamda otuz yıl kadar mahkûmiyeti olduğunu gözlemledim.

Kimse psikopat olmanın gerçek nedenlerini bilmemektedir. Bazı araştırmalara göre sorun “hasarlı” metabolizmadan kaynaklanmaktadır. Başka araştırmalara göre ise sebep akıldan kaynaklı bazı “hasarlar”dır. Ünlü İngiliz psikiyatrist Dr. Henry Maudsley’nin görüşüne göre, psikopat olan kişilerin ahlaki ve vicdani duyguları gelişmemiştir.

Psikopatlarda en rahat gözlemlenebilecek tespit karakteristik özelliiktir. Psikopatlar sıradan hayata uyum sağlayamazlar. Planladıkları bir şeyi, sabırlı bir şekilde tamamlayamazlar, zayıf iradeye sahipler ve öfke kontrolünden yoksunlardır.

Psikopatlarda en çok gözlemlenen diğer bir benzerlik ise sorumluluk duygusundan yoksun olmaları. Birçoğu göçebe hayatı sürer ve arkalarında ödenmemiş faturalar bırakır. Bazıları ailevi sorumluluklardan kaçır.

Psikopat tanımına sahip olan kişiler içersinde, bir de alkol ve uyuşturucu etkisiyle çeşitli eylemlerde bulunanlar vardır. Yine birçoğu sıkça dolandırıcılık olayla-

rına karışır. Bazıları ise şiddet suçları işler.

Psikopat olarak tanımlanan birçok kişinin dosyasını inceledim. Çoğunluğunda ciddi benzerlikler mevcut. Araştırmalarım onların çocukluk yılları da dâhildi. Benzerlikleri biraz açmak isterim. Çoğunluğun ortak özellikleri, çocuk yaşlarında çeşitli adi suçlara karışmış, genelde okuldan mezun olamadan ayrılmış başarısız birer öğrenci olmalarıdır. Okul deneyiminden sonra, sıkça iş değiştirirler. Aynı işi birkaç aydan fazla yapmazlar. Yavaş yavaş suça ve kanun dışı işlere meyilli olurlar ve genellikle hayatlarının sonuna kadar, suç dünyasından kopamazlar. Çeşitli suçlardan ötürü, sıkça cezaevine girerler. Mahkûmiyetleri sona erince, kısa bir süre sonra yine suç işlerler. Ceza ile ıslah olmazlar.

Gerçek psikopatların çoğunluğu sempatik denilebilecek kadar sosyaldır. Bu özellikleri ise onların en büyük silahlarına dönüşür. Fazla dikkat çekmeden, bir yandan sosyal yaşantılarına devam etmekte; bir yandan da suç işlemekten geri kalmazlar. Genelde onların “son bir şans daha” taleplerini çok az insan geri çevirebilir. Hatta yılların psikiyatristleri bile, onlara çok temkinli yaklaşmaktadır. Çünkü uzmanları bile aldatabilecek yeteneğe sahiplerdir.

Cezaevinden hastaneye psikopat şüphesi ile sevk edilen mahkûmlar üzerinde çok ciddi analizler yapılmaktadır. Çünkü her ortamda uyumlu tavırları ile aldatmaya yönelik eylemlerde bulunmaktan hoşlanırlar. İlk tanı, kişinin çevresi tarafından ne derece sevildiği yönünde yapılır. Eğer çoğunluk tarafından, buna cezaevi dâhil, sevilen bir kişiye, ön tanı olarak psikopat olduğu rapor edilir. Ancak uyumsuz olduğu yönünde

tespitler yapılır ise, psikopat olmadığı yönünde rapor edilir.

Psikopatların çoğunluğunun zekâları normal ya da yüksek olarak kabul edilir. Ancak vicdani yönleri bir o kadar zayıftır.

Bazı psikopatlar bu yönlerini “ticarete” dönüştürmüş durumdalar. Yine bizzat incelediğim bir dosyayı örneklemek isterim. Psikopatlar sıkça ikamet değiştirir, yeni taşındıkları yerde yüksek meblağlı çekler yazar veya senetler imzalarlar. Çekleri ve senetleri genelde sahte isimlerle imzalarlar. Çek sahiplerinin kaybolması sonucunda, çeklerin üzerinde “John D. Rockefeller”, “J. P. Morgan”, “Henry Ford”, hatta “George Washington” gibi isimlerin bulunduğu tespit edilmiştir. Psikopat genelde bu gibi sahte imzalı çekleri daha önceden hazırlamıştır ve merkezi bulunduğu yerden uzakta olan yerel bankaların çeklerini tercih eder. Öte yandan yüksek meblağlı bir çeki gerçekten kendi adına yazıp yeni taşındığı bölgedeki bankaya teslim eder. Amacı böylece etrafın güvenirliliğini kazanabilmektir.

Bir süre, hesabını olumsuz yönde dikkat çekecek şekilde kullanmaz. Eksi bakiyeye düşmez. Ardından hesap açtığı bankaya gidip, daha önceden bankaya teslim ettiği yüksek meblağlı çeki nakde çevirmek istediğini söyler. Çek karşılıksız çıkar. Banka müdürünü çağırır. Acilen az da olsa bir meblağa ihtiyacı olduğunu söyler. İşte tam da bu durumda psikopatın güvenirliliği ve sempatikliği devreye girer. Açıklamalarını o kadar inandırıcı yapar ki karşısındaki kişi fazla sorgulama gereksinimi hissetmez. Küçük bakiyeli kredi kullanır ve ardından ortadan kaybolur. Bu sahtekârlık türü,

Amerika'da sıkça yaşanmaktadır. Çünkü Amerika'da çek kullanımı çok yaygındır. Ülkenin banka sistemi, bu durumu daha da müsait bir hale sokar.

Bahsettiğim vakada da aynısı yaşanmıştır. Benim incelediğim dosyada kişi bu dolandırıcılık serüveninden bir müddet sonra yakalanır. Polis memurları kişinin valizinde Rockefeller, Morgan, Ford ve George Washington gibi isimlerle imzalanmış çekleri bulur. Dolandırıcı daha önceden ruh sağlığı bozukluğu teşhisi ile St. Elizabeth's Hastanesinde tedavi gördüğünü itiraf etmiştir. Polisin yaptığı araştırma, dolandırıcının dediğini doğrular. Bankadan çektiği kredi neticesinde elde ettiği para çoktan buharlaşmıştır. Kişi tutuksuz yargılanmak üzere serbest kalır.

Bu dolandırıcı yakalandıktan sonra polisle iyi geçindiğini gösteren tavırlar sergiler ve suçlu olduğunu hemen itiraf eder. Aynı zamanda, hastanede tedavi gördüğünü de itirafına ekler. Böylece dosyasını inceleyen polislerin de güvenini kazanmaya çalışır. Suçunu tekrarlaması ise suç kavramına uzak olduğunun bir göstergesidir. İşte bu kişinin tavırları tamamıyla psikopat tanımı ile uyushmaktadır.

Bilim dünyası yıllardır psikopat tanılı kişilerin ne tür bir tedavi sürecinden geçmeleri gerektiği yönünde sürekli araştırma içindedir. Amerika bu yönde büyük bir adım atmış durumdadır. New York veya Los Angeles gibi metropol şehirlerin mahkemelerinde görev yapan yargıçlar veya savcılar, bu konuda mutlaka düzenli olarak eğitim almaktadır. Çünkü psikopat gerçeğini anlamaları birçok davanın kararını olumlu yönde etkilemektedir. Hatta adliye binalarında daimi görev

alan psikologlar, uzman sıfatıyla düzenli olarak duruşmalara katılmaktadır.

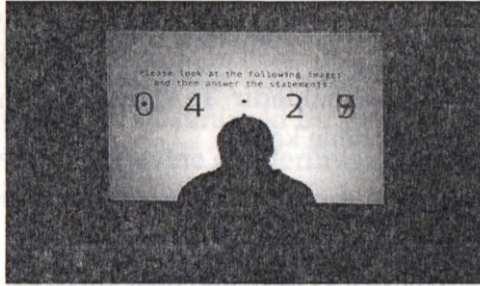
Tabii ki her suçlu psikopat olarak kategorize edilmemelidir. Kötü bir çevre, son derece masum bir genç suçlu yapabilir. Düşünün ki bu genç, işlediği suç ve yaşı sebebiyle ıslahevine gönderiliyor. Eğer ıslahevinde profesyonel destek almazsa, büyük ihtimalle, daha da büyük bir suç potansiyeli olarak çıkacaktır. Dolayısıyla önce ıslahevlerini ıslah etmemiz gerekmektedir.

Herhangi bir ruhsal bozukluğu olmayan suçluları, ıslah etmek dahi son derece zordur. Bu durumda şartlı tahliye ve sonrasında gözlemlerin son derece faydalı olabileceği gözlemlenmiştir. Hatta psikopatlar da dahi, doğru tedavi ve yönlendirmelerin faydalı olabileceği gözlemlenmiştir. Olumlu sonuçları elde etmenin en önemli etkeni, erken tanıdır. Erken yaşlarda yapılan doğru teşhisler, kişinin yetişkin yıllarında suç işleme potansiyelini belirgin bir şekilde azaltır. Ancak yetişkin yaşlarda bu süreci telafi etmek oldukça zor ve neredeyse umutsuz bir olgudur. Şu anda bu durumda olan kişilerin tedavisi yoktur. Ama bilim dünyası ısrarla tedavi yöntemlerini araştırmakta ve geliştirmektedir.

Psikopatların tedavileriyle ilgili anlatmak istediklerim, bu konuda bir mutabakata varılmamış olduğundan, daha çok kendi fikirlerimdir. Ancak bu fikirler kriminoloji ile psikoloji dünyasında yer alan birçok uzmanın görüşüyle örtüşmektedir. Şu bir gerçek ki psikopat tanımlı kişilerin, hapis cezası alıp tedavi olmadan birkaç yıl sonra tekrarı topluma katılmaları faciaya göz yummaktır. Bu kişiler, doğru tedavi yönetmeleri ile tamamen tedavi edilemeseler bile, kontrol altında

tutulmaları çok daha iyi bir yöntemdir. Psikopatların bulundukları durumun farkında olmaları, kendi otokontrollerini artırmaktadır. Tıpkı öfke kontrolü terapilerinde olduğu gibi. Şu ana kadar sadece bu yöntemlerle yol almaya çalışılmaktadır. Ta ki daha verimli tedavi yöntemleri geliştirilene kadar.

Geliştirici Ek Eğitimler

Psikoloji, suç psikolojisi, adli bilimler vb. okuyan kişiler, mutlaka araştırma yöntemleri ve istatistikle ilgili bilgi sahibi olmalıdır. Araştırma yöntemleri ve istatistikle ilgili çalışmalar, meslek hayatınızın her evresinde vazgeçilmez birer yardımcı olacaklardır.

Araştırmalar için bulguların ne şekilde tespit edildiği yönünde mutlaka doğrulama araştırmaları yapmak gerekmektedir. Daha önceden yapılan ve kendinizin yapmış olduğu araştırmaları çok iyi bir şekilde hazırlamalısınız. Oluşabilecek tüm soru işaretlerini ortadan kaldırmanız gerekmektedir.

Suç psikolojisi üzerine yapmış olduğum çalışmalarda, birçok öğrenciyle yapmış olduğum görüşmelerde, öğrencilerin daha önceden yapılan tezler üzerinde hiçbir araştırma yapmadıklarını gözlemledim.

Diğer dikkat çeken şey ise öğrencilerin çoğunluğunun nitel araştırma yöntemlerinin (metin tabanlı), kantitatif (sayı olarak) araştırma yöntemlerine göre çok daha anlaşılır olduğunu düşünmeleri idi. Ancak, bu yanlış bir varsayımdır. Yazılar, rakamlara göre daima daha anlaşılır ve daha güvenilir olarak algılanmaktadır.

Öğrenciler, sayısal verilerini destekleyecek yazılı metinleri araştırmayı daha çok benimsiyor.

Çeşitli araştırma metotlarını kullanarak, doğru verilere ulaşmak her zaman mümkündür. Bu demek oluyor ki bir araştırmayı okurken, o araştırmanın niteliğini ve güvenilirliğini de araştırmanız gerekecektir.

Eğer bu metodolojiyi benimserseniz göreceksiniz ki araştırmanın araştırması, sizlere çok daha veri sunacaktır.

Ayrıca bu sayede, rakamsal verilerin ve istatistiklerin ne denli önemli bir destekleyici olduğunu anlayacaksınız. Metinsel araştırmaların anahtarı daima rakamsal verilerde gizlidir.

Cumhuriyet Bayramı

e o j q y z i h v x a p u a k d s
f c n g m w l b t d l t r f z o q
y b c k m i j g n a r a p w e u k
x t k o u z r j l f k v s a i w r
z e m x m r u n p n o n s v h k t
q d y a w i t k a p e f m b j a a
c g s n r s m u o k j x a v w d t
t u c z y y a e l d f t g q r s a
c e m h z k a v k u i m l o a w f
u m n h y p j b a a e m v g n i q
w z i b u t x t c c s o r n i s y
d h u l f r r m l x o r t i g z w
l k v b l k i i x r a u l q y g z
y o f c i e s y b h s m p u p a c
h m x y k i t j e t r i z l e d s
i o e b g j f q m t z k v i h u r
p w o g b s a k n l t e y c u p n

CUMHURİYET
YIRMİDOKUZ
EKİM
BAYRAMI
TÜRKİYE
BÜYÜK

MİLLET
MECLİSİ
ATATÜRK
ANKARA
KURTULUŞ
SAVAŞI

Öğrenciler ile daha önceden yapmış olduğum bir deneyden bahsetmek isterim. Bu deneyde bir önceki sayfada görmüş olduğunuz bir kelime oyununu kullandım. Her bir öğrenci bulmacayı çözerken, karşılarındaki barkovizyonda saniyeler ilerlemekteydi. Bulmacayı tamamladıklarında, ne kadar sürede bitirdiklerini sayfanın köşesine yazmalarını rica ettim. Herkes bulmacayı tamamladıktan sonra ise, tüm sınıfın ortalama süresini çıkardım.

Öğrenciler, aslında bir deneyin parçası olduklarını bilmiyorlardı.

Sonra sınıfı iki eşit gruba böldüm.

Bir grubu başka sınıfa yönlendirirken diğer grubun başında asistanımı bıraktım.

Benim sınıfımda bulunan grup bulmacayı çözerken, sınıf içindeki varlığımı fazlasıyla hissettirdim. Sıraların arasında denetliyormuşçasına dolaştım. Arkalarında durarak omuzlarının üzerinden baktım.

Diğer sınıfta kalan asistanım ise tam tersini yaptı. Yani masasının başına geçerek, hiçbir şekilde ilgi göstermedi ve öğrencilerle hiçbir şekilde göz teması dahi kurmadı.

Öğrenciler deneyden habersiz bir şekilde bulmacalarını çözdüler. Bense zamansal tüm verileri (bulmacayı çözmek için kullandıkları süre), bir istatistikte kullanmak için kaydettim.

Yapmış olduğum deney hakkında hiçbir açıklama yapmadım. Ta ki deneysel yöntemler üzerine ders verdiğim güne dek.

DeneySEL Yöntemler

Öncelikle deneySEL yöntemlerin mantığını anlamalıyız:

İki eşit grubun, aynı olay içerisindeki tavırları bariz farklılıklar göstermekteyse bu tavır farklılıklarının hangi etkenlerden kaynaklandığı araştırılmalıdır.

Az önce bahsetmiş olduğum bulmaca örneğinde de olduğu gibi, yukarıdaki cümle dış etkenlerin etkisini özetlemektedir. Aynı zamanda araştırmanın önemini de yinelemektedir.

Eşit seviyede olan öğrencilerden oluşan bir topluluğu iki ayrı gruba bölerek, birbirinden bağımsız bir şekilde aynı bulmacayı çözdürdük. Peki, bu iki grubun elde etmiş oldukları farklı sonuçlara sebep olan durum neydi?

Sorunun cevabı: Öğretmen ya da gözetmenin varlığının seviyesi.

Benim sınıfımda bulunan grup bulmacayı çözerken sınıf içinde varlığımı fazlasıyla hissettirdim. Sıraların arasında denetliyormuşçasına dolaşım. Arkalarında durarak omuzlarının üzerinden baktım. Diğer sınıfta kalan asistanım ise tam tersini yaptı. Yani masasının başına geçerek, hiçbir şekilde ilgi göstermedi ve öğrencilerle hiçbir şekilde temas kurmadı. Yani varlığını hissettirmedi.

Anlaşılan durum şu ki iki grup eşit şartlar altında yarışmadılar. Bu deneyde ortaya çıkan sonuç: Bulmacayı çözme süresini etkileyen durum, gözetmenin tavır ve varlık seviyesidir. Kişilerin bulmaca çözme ve analitik düşünme becerisi değildir.

Gözetmenin varlık ve tavır seviyesi (sebep) bulmacanın çözüm sürecini etkilemektedir (etki).

Deneysel yöntemler hakkında ilk dikkat çeken, sebep ve etki arasındaki ilişkiyi araştırmanın önemidir. Aslında sebep – etki ilişkisi araştırma yöntemlerinin arasında en yaygın ve en temel uygulamadır.

Deneysel araştırma yöntemlerinin yanı sıra, bu metotları destekleyen yöntemleri de iyi bilmekte fayda var. Bulmaca deneyi üzerinden ilerleyerek diğer destekleyici metotlara da bir göz atalım.

İlk ele alacağımız yöntem **deneysel hipotez** (experimental hypothesis) olarak adlandırılmaktadır.

İsimden de anlaşılacağı gibi, deneyin sonucu hakkındaki tahmini belirler.

Bir deneyin başlangıç noktası, hipotez, deneyin sonucunu tahmin etmekten geçer. Yani yapacağımız deneyin sonucunu tahmin etmenin yollarını ilk başta aramalıyız. Bulmaca örneğinden yola çıkalım.

Tahmin:

Birinci gruptaki öğrenciler, gözetmenin yüksek seviyede varlığını hissettirmesi sebebiyle, ikinci gruba nazaran, bulmacayı daha hızlı çözmektedir.

Burada yürüttüğümüz tahmin süreyle orantılı. Bu durumda **“tek kuyruklu deneysel hipotez”** (one-tailed experimental hypothesis)den bahsetmekteyiz.

Öte yandan, birinci öğrenci grubunun sınıfındaki gözetmenin yüksek seviyede varlığını hissettirmesi neticesinde, ikinci grubun çözümünden farklı bir sonuç çıkacağını tahmin edersek **“çift kuyruklu deneysel hipotez”** (two-tailed hypothesis)den bahsetmekteyiz.

İki hipotez arasındaki tercihiniz, davranış değişiklikleri ile ilgili yürüteceğiniz kesin tahminlerle orantılıdır.

Bulmaca örneğinden yola çıkarak yürüteceğimiz tahmin daha çok mantıkla orantılı. Yani başka kişinin varlığının grubun performansını etkileme olasılığı oldukça yüksektir.

Diğer bir hipotezin adı ise” **sıfır hipotezi**”dir (null hypothesis). Bu hipotez, deneyin sonucunun daha çok tesadüfî olabileceği yönündeki tahminleri destekler. Deneyin sonunda elde ettiğiniz istatistiksel veriler, hipotezin tesadüfe dayalı olup olmadığını zaten kendiliğinden cevaplayacaktır. İki grup arasındaki sonuç farkı ne kadar büyükse, sonucun da tesadüfî geliştiği tezini çürütmektedir.

Şimdi de **“bağımsız değişkenler”**e (independent variable) göz atalım. Bu hipotez, koşul farklılıklarında oluşabilecek etkenleri ele alır. Bulmaca örneğimizden yola çıkarsak gözetmenlerin sınıfta farklı şekillerde bulunmaları, sonucu doğrudan etkilemiştir.

Peki, bu durumda **“bağımlı değişkenler”** (dependent variable) davranışı ne şekilde etkiler? Daha önce belirttiğim gibi, bulmaca çözümünün zamansal sonucunu etkilemektedir.

Umarım bu kısa ve öz anlatım sayesinde, deneysel araştırma yöntemlerinin önemini daha net bir şekilde anlatabilmişimdir. Aslında bu araştırma metotlarının hiçbirini görüldüğü kadar karmaşık değildir.

Deneysel araştırma metotlarının mantığını ve bağımlı ve bağımsız değişkenlerin anlamını tekrar ele alalım.

Her iki grubun seviye eşitliğinden (**bağımsız değişken**) ve gözlemlediğimiz tavır farklılıklarından (**bağımlı değişken**) bahsedecek olursak iki grup arasındaki et-

ken nedenler sebebiyle bu kanıya varıyorsak kesinlikle birinci seçenekten, yani “bağımsız değişken” sonucundan bahsetmekteyiz.

Şimdi, en baştaki tespitimizi hatırlayalım: İki grubun analitik çözüm seviyesi aynıydı.

Hepimiz bireyler olduğumuza göre ve kopyalanmadığımızı varsayarsak her bireyin diğerinden farklı olduğunu kabullenmek durumundayız.

Örneğin, bazı öğrenciler, deney günü öncesi daha az uyumuş olabilir. Bu durum ise performanslarını doğrudan etkileyebilir. Belki de bulmacanın çözüm sürecini uykusuzluk etkilemiş olabilir. Belki, daha fazla uyuyarak daha zinde bir şekilde aynı bulmacayı çözseler çok daha iyi sonuçlar elde edecekler.

Bahsetmiş olduğum örnek, grup içerisinde bir, iki öğrenci için geçerli olabilir. Çünkü kişilerin uyku düzeninin değişken olabileceği de bir gerçek. Dolayısıyla bu tespitin geçerliliği de tartışmaya açıktır. Bu uykusuzluk örneği de rastlantısal hata olarak adlandırılmakta.

Eğer rastlantısal hatalar, sürekli hatalara dönüşürse tehlike çanları çalmaya başlar.

Örnek: İkinci gruptaki öğrencilerin tamamı deneyden bir gece önce, hep birlikte bir partiye katıldı ve sadece iki saat uyudu. Birinci grubun öğrencileri ise, bahsi geçen partiye katılmadı ve uykularını almış bir şekilde deneye katıldı.

Bu durumda, birinci grubun öğrencilerinin bulmacayı daha hızlı çözmüş olmalarının gerçek sebebini tespit etmek mümkün değil. Gözetmenin tavrı mı, yoksa uykularını almış olmalarından ötürü mü bulmacayı daha

hızlı çözdüklerini asla tespit edemezsiniz.

Bu örnekteki uyku durumu “**şaşırtıcı / yanıltıcı değişken**” (confounding variable) olarak adlandırılır. Sonuçları yanıltmıştır ve deneyi etkisiz bırakmıştır. Bu örnek sayesinde yine farklı bir değişkenle tanışmış olduk. Deney öncesi şartların çoğunluk için gerçekten eşit olduğuna emin olmamız gerekmektedir.

Her deneyde rastlantısal hatalara rastlamak mümkündür. Aynı zamanda rastlantısal hataların yine aynı şekilde, deneyin tüm sonuçlarını etkileyebileceğini gözlemledik.

İkincil değişkenlerin, yanıltıcı değişkenlere dönüşmemesine her zaman dikkat etmeliyiz.

Bunu önlemenin en basit yolu, deneyi çeşitli koşullarda tekrarlamaktır. Ayrıca kişileri aynı gruba koymayarak ve grupları değiştirerek örnekte bahsetmiş olduğumuz uyku probleminin önüne geçmiş oluruz. Yani uykusuz olanların tamamı aynı grup içerisinde olmaz.

Üç ana deneysel yöntemimiz mevcut. Hepsinin de farklı etkenlerden ötürü, yanıltıcı sonuçlar vermeye müsait olduğunu görmekteyiz. Yani denetim faktörü.

Üç ana denetim yöntemine geçmeden önce, deneysel grup ile denetimsel grup arasındaki farkı tekrarlamak isterim. Bulmaca örneğindeki birinci grup (gözetmenin varlığı deneyi açıkça etkilemekte) deneysel grup iken; ikinci grupta (gözetmen varlığını hissettirmez) ise denetimsel grup olarak adlandırılır. Yani ikinci grup normal şartlarda bulmacayı çözmektedir.

Bağımsız Denek Yöntemi

Bu yöntemi bulmaca deneyinde uyguladım. Sınıfı iki gruba ayırırken grupların mensuplarını tamamen tesadüfî belirledim. Gruplardaki bireyler bu şekilde bir araya geldi.

Diyelim ki altmış kişilik bir sınıfınız var. Birden altmışa kadar rakamları küçük kâğıtlara yazıp herkesin bir rakam çekmesini istiyorsunuz. Çift rakamlar bir gruba, tek rakamlar ise diğer gruba ayırılıyor.

Her bir katılımcının elde ettiği sonuç bireysel olarak ele alınacaktır. Deneysel grup ile denetimsel grup arasında farklı sonuçlar böylece daha rahat irdelenecektir. İsteğe bağlı olarak, iki grubun elde ettiği ortalama sonuçlar da birbiriyle kıyaslanabilir.

Tekrarlanan Ölçümler Yöntemi

Bu yöntemde, her öğrenci, hem denetimsel grup içinde hem de deneysel grup içinde yer alır.

Böylece her öğrencinin iki ayrı sonucu olur ve bireyin farklı şartlarda elde ettiği sonuçlar kıyaslanır.

Bu yöntem sayesinde, yanıltıcı unsurlar konusunda çok fazla düşünmek zorunda kalmazsınız ve örneğin kişinin uykusuzluk sorunu her iki sonucu da etkileyeceği için aradaki sonuç farkını gerçekten de deney esnasındaki koşullara bağlayabilirsiniz.

Ancak bu yöntemin de olumsuz bir yanı var. Eğer bireyin aynı bulmacayı farklı koşullarda çözmesini isterseniz ilk bulmacadaki çözümleri anımsayıp, ikinci deneyde çözümleri daha çabuk bulma ihtimalini artırmış olursunuz.

Bazen tam ters etki de görülebilmektedir Yani kişinin aynı bulmacayı ikinci seferde daha uzun sürede çözme ihtimali de söz konusu. Sebebi ise ilk bulmaca çözümünden sonra yorgunluk ve can sıkıntısı gibi etkenlerin devreye girmesi, ikinci kez aynı bulmacanın çözümünü olumsuz etkileyebilir.

Dolayısıyla, iki bulmaca arasında bir dinlenme süreci olması, sonucun etkisi açısından önemlidir. Böylece eşitlik ilkesi devreye girer.

Eşitlik ilkesi bu tür sorunları doğrudan ortadan kaldırır.

Bahsettiğimiz her iki yöntem de sıkça kullanılan metotlardır. Ancak her iki yöntemin de kendi içinde tuzakları vardır.

Bağımsız denek yönteminde deneyi tekrarlamak zorunda kalmadığınızdan dolayı, ikinci deneyin etkisi konusunda herhangi bir etken olmayacağı kesindir. Ancak bireysel sebeplerden ötürü deneyin sonucu olumsuz etkilenebilmektedir.

Eşleştirilmiş Çiftler Yöntemi

Öğrenciler çiftler halinde eşleştiriliyorlar. Deney aşamasında birlikte hareket ediyorlar. Bu tür eşleştirmelerde, kişilerin aynı IQ seviyesinde olmalarına dikkat edilmelidir. Yine eşleri deneyesel grup ile denetimsel gruplara tesadüf sonucu yerleştirmek, daha verimli sonuçlara yol açar.

Sonuç olarak

Denetimsel yöntem konusunda çok alternatifli metotlar var. Bazı metotlar her ne kadar tuhaf görünse de

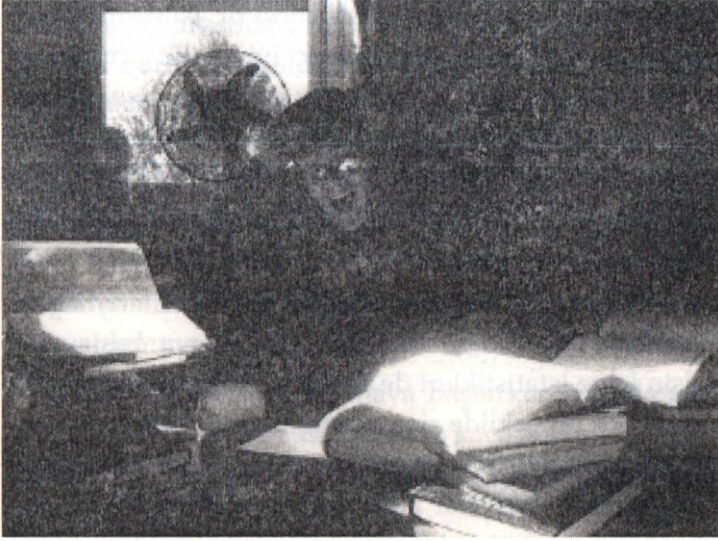
bu tür araştırma metotlarını kullanmaktan kaçınmayın. Burada bahsi geçen metotlar, sunulan örneğe göre aktarılmış olup değişkenlik gösterebilmektedir.

Eğer denetimsel grup ile deneysel grup gibi deneyler tercih ediyorsanız bu kitapta anlattığım metotlar en verimli sonuçları sunanlardır. Aynı zamanda unutmayalım ki bu metotlar ancak basit diyebileceğimiz deneylerde uygulanabilmektedir. Bazı deneyler son derece karmaşık olup iki gruptan fazla dağılım gerekebilmektedir. Ayrıca çoklu bağımsız ve bağımlı değişkenler olabilmektedir. Ancak yine de doğru araştırma metotları neticesinde tek bir mantıklı sonuç çıkmaktadır.

Son olarak bu bölümü kapatırken deneysel yöntemlerle ilgili bir özet sunmak isterim.

Deneylerin amacı, sebep ve etki arasındaki sonuçları araştırmaktır. Yapılan araştırmalar, deneyin bağımsız değişkenlerce oluşabilecek manipülasyonlarını saptar. Bu arada olağandışı değişkenleri de dikkate almakta fayda var. Ancak bağımlı değişkenlerin etkisini de göz önünde bulundurarak doğru sonuca ulaşılabilir. (S. Heyes 1986).

Suç Psikolojisi Araştırma Önerileri

Eğer suç psikolojisi okuyan bir öğrenciyseniz eğitim süreci itibariyle başlayan araştırma sürecinin asla bitmeyeceğini şimdiden belirtmeliyim. Adli psikoloji ile ilgili ele alınacak o kadar çok araştırma metinleri, istatistikler var ki, işin detayına girmeye kalkışınca ne kadar derin bir oyun sahasına sahip olduğumuzu göreceksiniz. İstatistik ve araştırma metotları denilince öğrencilerin ürkek ve stresli bakışlarını gözlemleyebiliyorum. Ancak bahsettiğim alanların hiç de ürkütücü olmadığını her daim yinelemem lazım. Bir kez işin matematiğini anla-

dığınız vakit, yapacağınız araştırmaların tamamı, heyecanlı ve zevkli de olabilmektedir.

İşinizi biraz daha kolaylaştırmak için sizlere araştırma metotları ile ilgili bazı bilgiler vermek isterim.

Başlarken

Suç Psikolojisi dünyasında ilk adımlarınızı atmaya başladığınız an itibariyle, sizlerden suç psikolojisi araştırmaları konusunda projeler istenecektir. İstatistiklerden bahsedilecektir ve bu istatistikleri iyi analiz etmeniz istenecektir. O anda karşılaştığınız manzara size çok belirsiz, hatta uçsuz bucaksız gelecektir. Sakın karamsarlığa kapılmayın, sizin gibi düşünen %99,9 gibi bir öğrenci topluluğu içinde yalnız değilsiniz. Sizinle aynı kaderi paylaşan birçok öğrenci var.

İşin iyi yanı şu ki suç psikolojisi araştırmalarıyla projelendirme arasındaki bağlamı kavramaya başlayınca ve işin içine istatistikleri de katınca çözümün aslında ne kadar hızlı bir şekilde size ulaştığını göreceksiniz. Buradaki amaç, araştırma evrelerini sürekli uygulamalara dâhil edip erken teşhisler koymanızı ne denli kolaylaştırabileceğinizi görmeniz için farkındalığınızı geliştirmektir.

Odak Noktanızı Geliştirmek

Öncelikle başlarken aklınızda genel hatlarıyla bir araştırma metodu oluşmaktadır.

Eğer belirlediğiniz araştırma metodu, size göre doğru bir tercih ise araştırma konusundaki odak noktalarını belirlemek durumundasınız. Öncelikle neyi araştırmak istediğinizi bilmelisiniz.

Burada bir genelleme yapmak oldukça zor bir durum. Çünkü araştırmayı başarıyla tamamlamanız kişi-

lerin analitik becerileri ile orantılıdır.

Bir araştırmaya başlarken aslında dipsiz bir kuyu ile karşı karşıyasınız. Yani araştırma evresinde ne tür sorunlar ile karşılaşacağınızı kestirmek oldukça zor bir sürecidir. Ta ki doğru tercih ettiğiniz araştırma metodu neticesinde ulaşacağınız sonuca kadar. İlk etapta odak noktanız tamamıyla araştırma metodu üzerinde olmalıdır.

Öncelikle araştırma metotuna odaklanmanızın sebebi, **altın parçacık** (golden thread) dediğimiz noktadır. Araştırmalarımızı farkında olmasak da ilk başta belirlediğimiz bir odak noktası üzerine kurarız. İlk başta belirlediğiniz odak noktasının adı ise **altın parçacıktır**. Yapacağınız tüm araştırmalar belirlemiş olduğunuz temel üzerine kurulur. Sağlam bir temel belirlemeniz, araştırmalarınızı çok sağlam bir şekilde geliştirebileceğiniz anlamına gelir.

Odak noktanızı araştırmaya başlarken uygulanabilirliği ve etik ölçütleri asla gözden kaçırmayın.

Yine kendimden yola çıkarak araştırma evresi ile ilgili bir anımı paylaşmak isterim.

Öğrencilerimden biri, suç profillemesinde kullanılan yöntemlerin ve tekniklerin yolsuzluk konularında da uygulanabilirliğini araştırmak için bana başvurmuştu. Bu konuda benden destek talep etmişti. Kendisine hazırlayacağı araştırma tezi ile ilgili yardımcı olacağımı belirterek kabul ettim.

Tez ile ilgili araştırmalarımıza aşağıdaki soruları belirleyerek başladık. Böylece ilk etapta odak noktalarımızı geliştirdik:

1. Öğrencinin özellikle hangi profillemeye uygulamalarıyla ilgilendiğini belirledik.
2. Emniyetin araştırmalarda özellikle hangi metotları tercih ettiğini belirledik örneğin; istatistiksel veriler, bilimsel metotlar.
3. Profillemeye ile mali dolandırıcılık arasında oluşabilecek dirsek teması, dolandırıcılığı gerçekleştirenin kişiliği hakkında bir profillemenin geliştirilmesi için yardımcı olabilir.
4. İşveren ve çalışanların bakış açılarından mali dolandırıcılıkla ilgili araştırmalarımızı yaparken etik değerler ve uygulanabilirlikle ilgili kimi ihlaller olabileceği kanısına vardık.
5. Profillemeyi bir kenara bırakacak olursak niçin genel olarak ticari suçlarla ilgili araştırmaların önlenme yöntemlerini sorgulamıyoruz? Örneğin, sahte sigorta tazminatlarıyla ilgili yapılan tespitlerin sürecini sorgulamak gibi. Bankalar, çalışanlarıyla ilgili ne tür önlemler ve kontrol mekanizmaları geliştirmekteler? Peki, bunlar ne kadar etkili?

Literatürel Araştırmalar

Araştırma kaynaklarının en önde geleni kuşkusuz ki kitaplardır. Şayet araştırmak istediğiniz konu hakkında daha önceden yazılmış bir kaynak varsa bu kesinlikle değerlendirilmelidir.

Ne araştırmak istediğinizi iyi biliyorsanız zaman ve enerjinizi ciddi anlamda tasarruf edebileceğiniz anlamına gelmektedir.

Daima literatür kaynaklarına başvurunuz. Ancak bulduğunuz kaynakları birebir kopyalayarak sonuca varma gibi bir çabanız olmasın. Araştıracacağınız konuyla kaynak olarak kullandığınız çalışma arasında en ufak

bir sapma dahi, sonucun çok farklı çıkmasına sebep olur.

Unutmayın ki yapılan her araştırma kendi içinde eşsizdir.

Araştırma Sorularını Geliştirmek

Odak noktanızı geliştirme ve korumanın en önemli yöntemi, araştırma evresinde oluşan sorularınızı ve hipotezinizi geliştirmektir. Bu süreçle ilgili yazılı kurallar veya yöntemler yoktur.

Araştırmanın belirli evrelerinde sorularınızı ve hipotezlerinizi daima gözden geçirin. Ancak böylece araştırmanızın temelini sağlamlaştırabilirsiniz. Başvurduğunuz yazılı kaynakların, sizi yolunuzdan saptırmadığına emin olun.

Belirlediğiniz araştırma soruları her ne kadar basit ve kendinden çözüm odaklı görünse de derin bir araştırma evresine gerek duyulmadığı anlamına gelmez.

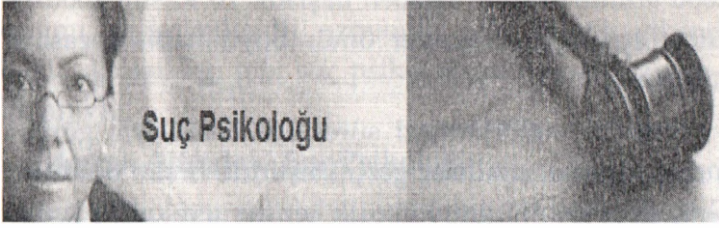
Suç profillemeye ile ilgili yapacağınız araştırma süresince, kendinize sıkça sormanız gereken sorular vardır. Bu soruları sizin için derledim.

- Araştırma süresince hangi sonuca ulaşmaya çalışıyorsunuz?
- Araştırma sorularınızın ve hipotezinizin ardında yatan temel düşünce nedir?
- Araştırma esnasında başvurabileceğiniz kaynak veya gereçler yeterli mi? Erişim konusunda sıkıntı yaşar mısınız?
- Araştırmalarınız sonucunda hedeflediğiniz kitleye/topluluğa kolay ulaşabilecek misiniz?

➤ Etik açıdan sağlam bir zemin üzerinde misiniz?

Benim tavsiyem, suç ve adli profillemeye araştırmalarınızı basit ve pragmatik olarak şekillendirin. Unutmayın, araştırma ve sorgulama bir süreçtir. Bu sürecin kolaylığını belirleyen unsur ise yine sizlerin belirleyeceği sağlam temel, yani odak noktanızdır.

Suç Psikoloğu

Konuşmacı olarak katıldığım her konferans, seminer veya söyleşide bana en sık yöneltilen soru suç psikoloğunun ne iş yaptığıdır.

Adli amaçlı delil toplama, inceleme ve sunumunu hazırlayan psikoloji dalıdır (Haward 1981).

Bu sorunun yanıtını aramadan önce, bir suç psikoloğu olarak ilk kez bir seri katil ile karşılaşmamı anlatmak isterim.

Stephan Letter, Alman bir seri katil. Almanya tarihinin resmi kayıtlara göre en çok kurbanı olan seri katili. Hasta bakıcısı olarak görev yaptığı kurumlarda toplam 29 hastayı öldürmüştür. Bu cinayet serisinden ötürü "Sonthofen Ölüm Meleği" lakabını almıştır.

Letter, Ağustos 1998 ile Haziran 1999 tarihleri arasında Alman Kızılay çatısı altında Paramedik eğitimini tamamladıktan sonra 06 Ocak 2003 itibariyle Sonthofen Hastanesinde hasta bakıcısı olarak göreve başladı. 2 Şubat 2003 ile 10 Haziran 2004 tarihleri arasında kırkvila doksan beş yaşları arasında değişen yirmi dokuz hastayı zehir enjekte ederek öldürdü.

Letter, 29 Temmuz 2004'te ilaç hırsızlığı ve şüpheli ölümlerden ötürü tutuklandı. Yapılan detaylı sorgulamanın neticesinde 15 Eylül 2005 tarihinde yirmi sekiz

cinayet sebebiyle yargılanma süreci başladı. 7 Şubat 2006 tarihinde dava resmen başladı. 20 Kasım 2006'da karar açıklandı ve Letter ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı.

Letter'in mahkûmiyeti süresince kendisiyle görüşmeler yaparak analizler gerçekleştirme fırsatı buldum. Gerçeği söylemek gerekirse ilk kez bir seri katille karşılaştım. Aslında çok deneyimsizdim ve büyük bir taşın altına elimi koymuştum (huyum kurusun). Görüşme odasına girdiğimde Letter odada beni bekliyordu. Elleri masaya kelepçeliydi. Tam karşısına oturdum. Kendisi son derece sakindi. Bense gitgide heyecanlandığımı fark ediyordum. Önce bacaklarım titremeye başladı. Terlemeyi zaten kontrol edemiyordum. Sonrasında ise ellerimin titrediğini fark ettim. Sanırım o da fark etmiş olacak ki son derece sakin bir tavır sergiledi. Neyse uzun lafın kisası, ilk tecrübem tam bir fiyaskoydu. Bugün ilk görüşmede neler sorduğumu hatırlamıyorum bile. Bu anıyı her seminerimde anlatıyorum ki öğrencilerimiz hangi süreçlerden geçebileceklerini bilsinler. Evet, bugün işime son derece hâkim, soğukkanlı bir yapıya sahibim. Letter ile sonrasında yapmış olduğumuz görüşmeler çok daha farklı gelişti. Hazırdım artık. Profesyoneldim. Daha sonra görüştüğüm diğer seri katillerde artık olaya tamamen hâkimdim. Kontrol bendeydi. Şimdi tekrar suç psikoloğunun yetkinlik alanlarına geri dönelim.

Adli bir vakanın kararına etki edebilecek her türlü psikolojik uzman görüşü için suç psikoloğuna başvurulmalıdır.

Psikolojinin tüm dallarını göz önünde bulundurursak talep edilen uzman görüşünün çok geniş bir yelpazeye sahip olabileceği son derece olasıdır.

Dolayısıyla suç psikoloğunun görev alanının tarifi biraz zordur. Bu, kişinin tecrübesi, donanımı, çalışma ortamı, psikolojik/adli uzmanlığı gibi birçok etkene bağlı. Anlaşıldığı gibi suç psikolojisinin de alt uzmanlıkları var.

Mercek Altındaki Suç Psikoloğu

Suç psikoloğunun ne yaptığı yönünde bir soru sormaktan ziyade, belli bir uzmanlık alanı olan bir suç psikoloğunun görev tanımını sorgulamak daha doğru olur.

Bu soru karşısında cevaba ulaşmak çok daha kolay olacaktır. Örneğin benim uzmanlık alanım seri katiller.

Charles Manson dosyasını incelerken kendisiyle şahsen tanışma fırsatı bulduğum Dr. Stephen M. Pittel, suç psikoloğu olup uzmanlık alanı uyuşturucu ve alkol etkisi altında işlenen suçlardır.

Otuz yıllık kariyerinde birçok adli ve bilimsel çalışmalara imza atmış ve özellikle uyuşturucu madde kullanımı hakkında yapmış olduğu çalışmalarla alanında gerçek bir uzmandır. 2011 yılında hayata gözlerini yuman duayenin görev alanını biraz daha mercek altına alalım. Kendisi, uyuşturucu konularında araştırmalar yapan, NIMH Haight-Ashbury Research Project, Berkeley Center for Drug Studies gibi enstitülerde yönetici ve kurucu olarak yer almıştır. 1960 – 1985 yılları arasında yöneticilik yaptığı dönemde yüz ellinin üzerinde bilimsel çalışmaya imza atmıştır. Genellikle LSD gibi psikoaktif uyuşturucu maddeleri, halüsinojenik maddeler, esrar, amfetamin, kokain, eroin, PCP, alkol ve sedatif-hipnotik maddeler üzerinde çok önemli çalışmalara imza atmıştır.

Görev süresince birçok madde bağımlısı vakalar üzerinde analizler ve söyleşiler gerçekleştirmiştir. Dr. Pittel sayesinde elde edilen veriler, halen kullanılmaktadır.

Amerika'nın otuz eyaletindeki hapisanelerde uyuşturucu kullanımı ile ilgili çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ayrıca iki yüzden fazla sivil toplumlar kapsamında uyuşturucu kullanımı ile ilgili rehabilitasyon çalışmalarına imza atmıştır. Yapmış olduğu çalışmalar sadece ülke sınırlarında kalmayıp başka ülkelerde de rol model olarak kullanılmaktadır.

Uyuşturucu üzerine yaptığı çalışmalar Pakistan ve Malezya gibi ülkelerde de kullanılmaktadır.

Dr. Pittel psikoaktif uyuşturucu maddelerin etkisi ile ilgili on binden fazla kişi üzerinde analizler yaptı. Ayrıca çocuk yaşta başlayan madde bağımlılığı ile ilgili araştırmalara da imza atmıştır. Uyuşturucu kullanan ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkisi konusunu derinlemesine incelemiştir.

Dr. Pittel'in suç psikoloğu olarak görev alanı, özellikle uyuşturucu etkisi altında işlenen suçlardı. Buna benzer birçok davada suç psikoloğu olarak görev almıştır. Yaklaşık iki yüzden fazla davada uzman olarak görev alan Dr. Pittel'in uzman olarak yer aldığı en önemli dava, Charles Manson³ davası olarak gösterilmektedir.

3. Charles Manson hakkında bilinmeyen tüm detayları "Seri Katiller Biyografisi Serisi" kapsamında 2015'de yayınlayacağım. "Charles Manson – Bir Seri Katil Ailesinin Felsefesi" / Seri Katiller Biyografisi – 3 /Herdem Kitap

Günümüzde En Etkili 30 Adli/Suç Psikolog

Bu sıralamayı oluştururken, özellikle halen faal olan psikologları tercih ettim. Yapmış oldukları akademik çalışmaları ve yer almış oldukları davalar ile ilgili Suç ve Adli Psikoloji alanına ne kadar etki ettiklerini baz aldım. Birçoğu ile tanışma fırsatı buldum. Listeyi oluştururken, almış oldukları akademik ödülleri, öğretim ayrımını ve küresel popülaritelerininide göz önünde bulundurdum.

30. Saul Kassin

Saul Kassin, John Jay College of Criminal Justice Üniversitesinde psikoloji profesörü ve Williams Kolejinde, yarı zamanlı öğretim görevlisi. Saul Kassin aynı zamanda adli psikoloji ile ilgili birçok kitabın yazarı. 80'li yılların ortalarında ABD Anayasa Mahkemesi Yargı Bursu ile

onurlandırıldı ve daha **önceden Washington'da Federal Yargı Merkezinde görev** aldı. Kassin, yanlış ifade ve yalan itiraflar konusunda uzman. Yapmış olduğu klasifikasyonlar, dünya genelinde kabul görmekte ve uygulanmakta. Kassin aynı zamanda çeşitli televizyon programlarına uzman olarak katılmakta.

29. David V. Canter

David Canter kariyerine mimari psikolog olarak başladı. Cezaevlerinde, okullarda, toplu konut ve diğer mimari formlar için tasarımlar üzerinde istişare ve danışmanlık sağladı. Çalışma

alanı, kendisini acil durumlarda davranışlar üzerinde odaklanmasını sağladı (örn.yangın durumunda) Özellikle Tren Yolu Tecavüzcü Vakası'nda, emniyet ile yapmış olduğu işbirliği sayesinde, alanındaki yerini sağlamlaştırdı. Canter, suç psikolojisi ile ilgili birçok kitaba imza atmıştır. Aynı zamanda International Academy for Investigative Psychology kurumunun kurucusu ve yöneticisidir.

28. Max Wachtel

Max Wachtel University of Denver'da Danışmanlık Psikolojisi Bölümünden mezun oldu. Daha sonradan suç psikolojisi ile tanışan Wachtel, mahkemelere suçlular hakkında klinik değerlendirmeler sunmaktadır. Özellikle erkek çocukların, empatik ve duygusal

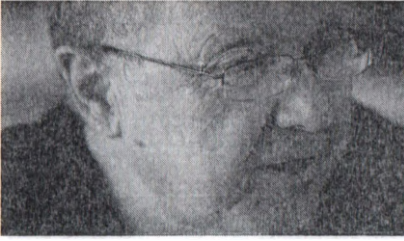
zekâya sahip olmalarının önemini vurgulayan birçok çalışmaya imza atmıştır. Aynı zamanda ABD’de yayınlanan bir televizyon programında, insan zihni ile ilgili psikolog olarak görüşlerini sunmaktadır. Wachtel mezun olduğu üniversitede, fakülte üyesi olarak etik ve adli sorunlar ile ilgili psikoloji eğitimi vermektedir.

27. Margaret Bull Kovera

Margeret Kovera University of Minnesota’da sosyal psikoloji alanında doktorasını tamamladıktan sonra, Ulusal Bilim Vakfında görgü tanığı ifadesi, bilimsel kanıt toplama ve jüri kararları ile ilgili çalışmalara imza atmıştır. Birçok makalesi en saygın psikoloji dergilerinde yayınlandı. Kovera, Erken Kariyer Gelişimi Dalında Saleem Shah Ödülü’ne layık görülmüştür.

26. Richard Jantz

Richard Jantz University of Tennessee'de antropoloji profesörü olarak görev yaptıktan sonra emekliye ayrıldı. Kendisi iskelet biyolojisi, adli

antropoloji ve antropolojik genetik alanlarında bir liderdir. Yapmış olduğu araştırmalar, suç psikolojisi ve antropoloji alanlarında devrim niteliğindedir. 1998-2011 yılları arasında Forensic Anthropology Center kurumunun müdürlüğünü yapmıştır. Jantz, özellikle Kennewick Man keşfinde kritik bir rol üstlenmiştir.

25. Douglas W. Owsley

Douglas Owsley bir adli antropolog. Ancak özellikle seri katil Jeffrey Dahmer, Kennewick Man ve Waco Katliamı gibi önemli davalarda, suç psikolojisi çalışmalarından ötürü çok destek vermiştir. Ayrıca 9 Eylül saldırıları esnasında Pentagon kurbanları ile ilgili yapmış olduğu çalışmalarından ötürü, uluslararası bir ödüle layık görülmüştür.

Biyografisi, Discovery Channel ve National Geographic'te yayınlanmıştır.

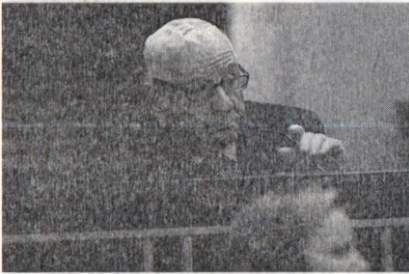
24. James Chatters

James Chatters, dünya'nın önde gelen adli antropoloğu ve psikoloğu olarak tanınmaktadır. Özellikle mağara adam Kennewick Man'ın buluşu

ile ön plana çıkmıştır. University of Washington mezunu olan Dr. Chatters, aynı zamanda çok ünlü bir adli danışmanlık şirketinin sahibi. Dünya genelinde faaliyet gösteren şirketi sayesinde, birçok alanda hizmet vermektedir.

23. Werner Spitz

Werner Spitz ünlü bir adli patolog. Özellikle O.J. Simpson, Başkan Kennedy ve Martin Luther King Jr. suikasti ve Jon Benet Ramsey cinayeti davalarında önemli bir

rol üstlenmiştir. Dr. Spitz birçok kitap yayınlamıştır. Özellikle "Spitz and Fisher's Medicolegal Investigation of Death" isimli kitabı adli patolojinin incili olarak kabul edilmektedir. Spitz halen Wayne State University School of Medicine ve University of Windsor Kanada'da profesör olarak görev yapmaktadır.

22. Aldert Vrij

Yalan detektör eşliğinde sözlü ve sözsüz aldatma ile ilgili yaptığı çalışmalar, Aldert Vrij'i günümüzün en etkili adli psikologlarından biri haline

getirmiştir. University of Portsmouth'da psikoloji profesörü olan Vrij, özellikle suç psikolojisi alanına ciddi katkılar sağlamıştır. Vrij aynı zamanda emniyet ve FBI teşkilatına çözülmesi zor olan vakalarda danışman olarak hizmet vermektedir. Vrij üç yüzün üzerinde makale yayınlamıştır.

21.Katherine Ramsland

Katherine Ramsland suç psikolojisi alanında, birçok bilimsel kitaba imza atmıştır. Suç psikolojisinin yanı sıra, klinik psikoloji ve adli bilimler alanında me-

zuniyetleri bulunmaktadır. Ramsland binin üzerinde makale yazmıştır ve kırk yedi kitapta yer almıştır. Klinik vampirizm uzmanlığında lider olan Ramsland, özellikle Florida Tecavüzcü Vampir Vakası olarak bilinen John Brennan Crutchley vakasında önemli bir rol üstlenmiştir.

20. Corine de Ruiter

Corine de Ruiter adli psikoloji alanında profesör ünvanıyla Hollanda'da görev yapmaktadır. Özellikle şiddet ve ruh sağlığı arasındaki bağlantı ile ilgili yapmış olduğu araştırmalar sayesinde ismini duyurmuştur. Birçok makale ve kitaba imza atmıştır.

De Ruiter 2014 yılına kadar International Association of Forensic Mental Health Services kurumunda başkanlık yapmıştır.

19. Mary Alice Conroy

Mary Alice Conroy Sam Houston State Üniversitesinde psikoloji profesörü olarak görev yapmakta. Araştırma alanları, sivil taahhüt değerlendirmeler, risk değerlendirmesi ve adli klinik psikolojiyi içerir. Conroy uzmanlığı sebebiyle Department of Justice ve The Federal Bureau of Forensic Psychology kurumları ile çalışmaktadır. Birçok makale ve kitabı bulunmaktadır.

18. Casey Jordan

Casey Jordan belki de en medyatik kriminolog. Binlerce reklamda yer alması bunun en büyük ispatı. Özellikle şiddet suçlarında uzman. Jordan, Western Connecticut State Üniversitesinde profesör. Jordan ayrıca birçok kurumda seminerler düzenlemektedir. Ayrıca FBI ile birlikte çocuk istismarı ile ilgili mücadele etmekte olan Dr. Jordan, birçok kitap yazmıştır.

17. Patricia Zapf

Patricia Zapf, sekiz kitap ve seksen makale yazarak alanında etkinliğini sürdürmekte olup özellikle suç yetkinliği ile ilgili yapmış olduğu araştırmalar çok ses getirmiştir. Mahkûmların intihar vakalarını araştıran Zapf, suç ve adli psikolojisini cezaevi koşullarına göre şekillendirmiştir. Zapf, John Jay College of Criminal Justice kurumunda psikoloji profesörü olarak görev yapmaktadır. Ayrıca kendisine ait olan eğitim kurumunda adli psikoloji ve kriminoloji üzerine eğitim vermektedir.

16. Cathy Widom

Cathy Widom, John Jay College kurumunda psikoloji profesörü olarak görev yapmaktadır. Psikoloji ve kriminoloji alanında ulusal danışman olarak hizmet vermektedir. Özellikle çocuk istismarı alanında gör-

gü tanıkları ile birlikte çalışmaktadır. Birçok ödüle sahip olan Widom, şiddet ile ilgili konularda da makaleler yayınlamıştır.

15. Julie Christiansen

Julie Christiansen "The Anger Lady" (Öfkeli Kadın) lakabıyla bilinen etkili bir konuşmacı ve eğitmen. Yorkville Üniversitesinden mezun olan Julie Christiansen, öfke yönetimi ile ilgili yapmış olduğu araştırmaları sebebiyle bu lakabı almıştır. Alanı ile ilgili birçok sempozyuma konuşmacı olarak katılmaktadır. Christiansen, şiddet suçları ile ilgili emniyet birimlerine danışmanlık hizmeti vermektedir.

14. Gísli Gudjónsson

Gudjónsson, Institute of Psychiatry of King's College kurumunda adli psikoloji profesörüdür. Birmingham Six vakasında, yanıltıcı itiraflar konusunda verdiği uzman görüşü, kendisinin bu alanda önemli bir otorite konumuna

getirmiştir. 1982'de Gudjónsson "Hafıza Güvensizlik Sendromu" terimini literatüre armağan etmiştir. 2011'de İngiliz Kralliyeti tarafından onur nişanına layık görülmüştür.

13. Michael Baden

Michael Baden sekseni aşkın kitapta uzman görüşü ile yer alarak adli psikoloji ve tıp alanında konumunu sarsılmaz hale getirmiştir. Adli patolog olarak görev yapmakta olan Baden, aynı zamanda bir adli danışmanlık şirketinin sahibidir. Dr. Baden

HBO kanalında yayınlanan Autopsy (otopsi) programında uzman görüşleri ile yer almakta. John Belushi, Sid Vicious Michael Brown vakalarında uzman görüşleri ile hafızalarda kalmıştır.

12. Kevin Nadal

Kevin Nadal Columbia Üniversitesinden psikoloji alanında mezun olduktan sonra, John Jay College of Criminal Justice kurumunda öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır. Özellikle ayrımcılık ve eşcinsel savunucusu olarak çeşitli televizyon programlarına katıldı. Dr. Nadal birçok kitap yazmıştır, ancak en

çok Filipino American Psychology isimli kitabı ses getirmiştir. Dr. Nadal boş zamanlarda şair ve komedyen kimliği ile önplana çıkmaktadır.

11. Eric Hickey

Eric Hickey, California School of Forensic Studies at Alliant International Üniversitesinde saldırgan profillemesi ve suç psikolojisi üzerine eğitim vermektedir. Dr. Hickey'nin çalışma

alanı psikopati ve seri suçları kapsamaktadır. Birçok kitabı ve makalesi bulunan Hickey, geçmiş dönemde FBI danışmanı olarak görev almaktaydı.

10. Kim Rossmo

Kanadalı kriminolog ve adli psikolog Kim Rossmo, coğrafi profillemeye alanında uzmandır. Center of Geospatial Intelligence for the Criminal Justice Departmanının direktörüdür. Dr. Rossmo hükümet adına, terör kümelenmesi üzerine çalışmaktadır.

9. Ivory Toldson

Dr. Ivory Toldson adli psikoloji alanında lider konumundadır. Howard Üniversitesinde öğretim görevlisi olan Toldson, doktorasını Temple Üniversitesinde yaptı. Tezinde, ceza adaleti sisteminde siyah erkekler üzerinde durdu.

8. Robert Schug

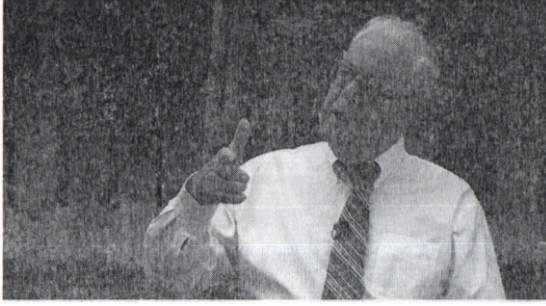
Robert Schug'ın uzmanlığı psikopati, **şiddet suçları** ve suçlu zihinlerinin biyolojik ve psikolojik etkenleridir. California State Üniversitesinde kriminoloji ve suç psikolojisi eğitimi vermektedir. Dr. Schug ayrıca antisosyal davranışlar ile ruh sağlığı bozukluğu ilişkisi konusunda eğitimler vermektedir.

7. Henry Fradella

Dr. Henry Fradella, California State Üniversitesinde profesör olarak görev yapmaktadır. Uzmanlık alanı akli denge bozukluğu savunmasıdır. Dr. Fradella, George Washington Üniversitesinden mezun olduktan sonra, doktorasını Arizona State Üniversitesinde yapmıştır.

6. Marcus Felson

Marcus Felson, Texas State Üniversitesinde profesör olarak görev yapmaktadır. Yazdığı kitapların çoğu suç analizi ve suçu azaltmaya yöneliktir. Dr. Felson'un uzmanlığı organize suç, sokak çeteleri ve uyuşturucu satışıdır. Suçlular üzerinde yapmış olduğu profillemeler nedeniyle tanınmaktadır.

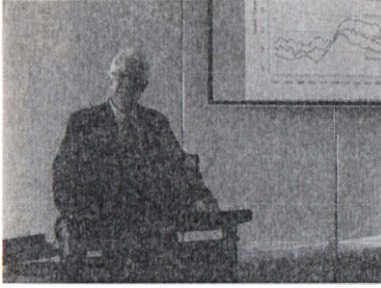
5. Margaret Rombone

Margaret Rombone klinik psikoloji alanında doktora-sını Adelphi Üniversitesinde yaptı. Kendisi American Psychological Association ve New York State Psychological Association kurumlarının üyesi. Dr. Rombone 2003 yılından beri kendi psiko terapi merkezini işletmektedir.

Çocukluk yılları ile yetişkinlik arasındaki suç etkileri üzerine araştırmaları ile tanınmaktadır. Çalışmaları uluslararası düzeyde adli psikoloji alanında kullanılmaktadır.

4. John D. Dombrink

John Dombrink, University of California'da kriminoloji profesörüdür. Yapmış olduğu araştırmaları sebebiyle dünya çapında tanınmaktadır. Birçok sempozyuma ve konferanslara konuşma-

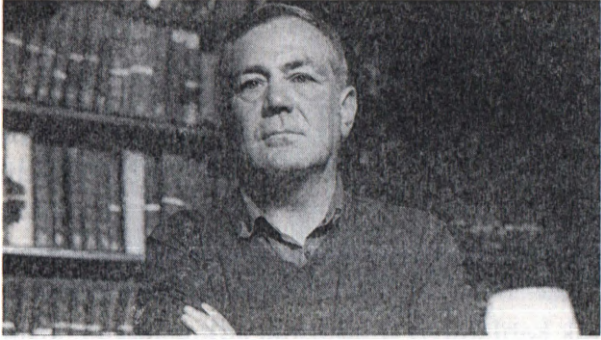
cı olarak katılan Dr. Dombrink, adli psikoloji, kriminoloji ve sosyal ekoloji alanındaki sunumları ile tanınmaktadır.

3. Valerie Jenness

Valerie Jenness, University of California'da kriminoloji profesörüdür. Nefret suçları ve cezaevi şiddeti üzerine yaptığı araştırmalar ile bilinmektedir. Jenness bugüne kadar dört kitap yazmıştır ve American Sociological Association ve Western Society of Criminology ödüllерinin sahibidir. Jenness ayrıca görgü tanıklığı konusunda danışmanlık yapmaktadır. Çalışmaları dünya genelinde yayınlanmakta ve beş dile çevrilmiş durumdadır.

2. David Wilson

David Wilson, Birmingham City üniversitesinde kriminoloji profesörü olarak görev yapmakta ve özellikle seri katiller ile ilgili uzmanlığı ile dikkat çekmektedir. Wilson, özellikle The Guardian gazetesinde yayınlanan makaleleri ile tanınmaktadır. Seri katiller ve İngiliz Hukuku ile ilgili elliden fazla kitap yazmıştır. Wilson bugünlerde daha çok radyo ve televizyon programlarına konuk olarak dikkat çekmektedir.

1. Henry Lee

Adli ve suç psikolojisi alanında belkide en bilinen uzman Dr. Henry Lee'dir. Özellikle O.J. Simpson davası, John F. Kennedy suikasti ve Laci Peterson davasında uzman görüşleri ile dünya genelinde saygın bir konumdadır. Adli bilim kurumunun sahibi olan Dr. Lee, alanında dünya çapında bir üne sahip ve adli bilimlerin en etkili uzmanı olarak gösterilmektedir.

Akıl Hastası Savunması

Suç Psikoloğu & Akıl Hastası Savunması

• Bir Suç Psikoloğunun Not Defteri

Suç psikoloğunun farklı alanlarından bahsetmiş-tik. Ancak bir durum var ki suç psikoloğunun uzmanlık görüşüne sıkça başvurulmaktadır. Avukatların, müvekkililerine birtakım “öğütler” vererek onları kimi analizlerden nasıl aklanacakları yönünde manipüle etme gayretinde olduklarından bahsetmiştim. En çok rastlanan manipulasyon türü ise müvekkilinin savunması için akli dengesi veya ruhsal sağlığı bozuk olduğuna yönelik birtakım savunma yöntemlerine başvurmaktır.

Ruh sağlığı bozukluğu üzerine kurulu savunma, popülar medya tarafından yanlış ifade edilmektedir ve oldukça abartılmaktadır.

Toplumda, bu tür savunmaların neticesinde, yargılanan kişilerin hapis cezasından sıkça kurtuldukları yönünde yaygın bir kanı var. Oysa ceza ehliyetinden muaf olan kişi sayısı çok azdır. Neredeyse suçlananların %1'i kadar düşük bir orandır bu.

Ayrıca ceza ehliyetinden muaf olan kişilerin, tedavi sürelerini göz önünde bulundurursak hastanede geçirdikleri süre, normal hüküm neticesinde hapishanede geçirecekleri süreden çok daha uzun olabiliyor.

Her ne kadar sonuç alma ihtimali çok düşük olsa da kanunlar çerçevesinde bu tür savunmaların mümkün olduğunu hatırlatmak isterim. Kaldı ki kanunlarda bu konuyla alakalı hâlâ açıklar mevcut. 1984 yılından sonra, bu tür savunmaların daha sıklaştığı istatistiksel olarak gözlemlenmektedir. Ancak ruh sağlığı veya akli denge bozukluğu ile ilgili savunmanın prosedürünü ve oluşabilecek sorunları biraz inceleyelim:

1. Kanunlar çerçevesinde, yeni düzenlemeler yapılmakta. Dolayısıyla ruh sağlığı veya akli denge bozukluğuna dayalı savunmalara yönelik ciddi yönetmelikler var.
2. Savunmanın iddiası, açık ve somut delillerle desteklenmelidir.
3. Ülkemizde kanunlar kapsamında konuya hâkim uzmanlar sınırlı sayıdadır. Dolayısıyla yanıltıcı bilirkişi raporları sunulmaktadır.
4. Sadece ruh sağlığı ve akli denge bozukluğu üzerine kurulu savunmanın yeterli olmadığı gözlemlenmektedir.
5. Sağlık problemlerinin başlangıç süresi çok iyi irdelenmeli: Dava başlangıcı itibariyle, savunma ruh sağlığı bozukluğu üzerine mi kurulu, yoksa bu savunma türü, dava süreci içinde mi gelişmiştir?

Akıl Hastası Savunması: Tarihsel Bir Bakış

Açısı

Akıl hastası savunmasını anlamak için, öncelikle tarihte bir yolculuk yapmamız gerekiyor.

Ceza ehliyetiyle ilgili ilk somut örnekler Roma İmparatorluğu'nun kanunlarında rastlamaktayız. O dönemde "delilik" başlı başına bir tür ceza olarak kabul edilmekteydi. 13. yy itibariyle, suç ve delilik arasındaki bağlantı, dönemin akıl insanları tarafından irdelenmekte ve tartışılmaktaydı.

Ne zaman ki deli olmanın, suçun oluşumunu etkileyebileceği yönünde bir kanı gelişti, o günden itibaren kanunlar kapsamında, bu durumun farklı ele alınması gerektiği anlaşılmaya başladı.

1603 yılında, Sir Edward Coke, ilk kez bu tespiti bir savunma olarak kullanmıştır. Kişinin suçu neden işlediğine dair, hatta ne yaptığına dair idrak sorunu yaşadığını belirtmiştir. O tarihten itibaren, bu tespit dava süreçleri içinde sıkça görülmeye başlandı.

Peki, kişinin akli dengesi ile ilgili sorunlar olduğu yönünde tespitler nasıl ispatlandı? Bu sorunun cevabı 1724 yılını göstermekte. O yıl ilk kez, bu konu ile ilgili testler yapılmaya başlandı. En somut örneği "vahşi hayvan deneyi"dir (the wild beast test). Bu, kişinin suç eylemi esnasında, hayvansı içgüdülerle hareket ettiğini ileri süren bir deneydi. Yani ahlaki değerlerden yoksun olduğu ve böylece insani duygularla hareket etmediği yönünde bir test olarak görülmekteydi.

İyi ve kötü arasındaki farkı araştırmak için yöntemler geliştirilmeye başlandı. Artık bu tür savunmalar,

dava süreçlerinin seyrini etkilemekteydi.

Tarihte belki de bu tür savunmayla ele alınan en önemli davaya 1843 yılında rastlamaktayız. İngiltere’de dönemin başbakan yardımcısı, bir suikast sonucu öldürülmüştü. Sanık Daniel M’Naghten’in, sunulan raporlar neticesinde, akli dengesinin bozuk olduğuna kanaat getirilmiş ve dava onun suçsuzluğuyla neticelenmiştir. 1843 yılında revize edilen İngiltere kanunlarına, M’Naghten kuralı olarak bir eklenti yapılmıştır.

Daniel M’Naghten ifadelerinde, polis, kilise ve İngiltere Başbakanı Sir Robert Peel tarafından işkenceye maruz kaldığını söylemekteydi. 20 Ocak 1843 günü M’Naghten başbakan yardımcısını vurarak öldürdü. Asıl hedefi ise Başbakan Peel’di.

M’Naghten sıkça hayaller kurup kendi hayallerinden etkilenmekteydi. Bu durum davanın farklı ele alınmasına sebep oldu. Jürinin verdiği bu kararla, bu tür tanılar için bir kural türemiş oldu: M’Naghten Kuralı. Buna göre, kişi suç eylemi esnasında ne yaptığının farkında değilse ve bu durum ispatlanırsa ceza ehliyeti kabul edilemez.

Akıl hastası savunması: Yakın markaj

İşçi Daniel M’Naghten, kendisine yönelik komplo teoriler üretiyordu. İngiltere Başbakanı Robert Peel ve Vatikan’ın el ele vererek onu hedef tahtası haline getirdiklerini iddia etmekteydi. M’Naghten 20 Ocak 1843 tarihinde 10 Downing Sokağı’na giderek Peel’i pusuya düşürmek istedi. Ancak bir hata sonucu erken davranıp, Peel’in yardımcısını vurarak öldürdü. Dava süresince birçok psikiyatrist analizler sunarak sanığın oldukça

hayalperest olduğu yönünde tespitlerde bulundu. Jüri bu tespitler neticesinde sanığın akli dengesinin bozuk olması sebebiyle, ceza ehliyeti bulunmadığına karar verdi.

Bu karar halk tarafından hiç benimsenmese de jüri üyelerinin kararı mahkeme tarafından onandı. Böylece, şu anda halen kabul gören yasanın ilk adımları da atılmaya başlandı. M’Naghten Kuralı der ki: Savunma, bilirkişi raporları neticesinde, sanığın suçu işlerken akli denge bozukluğu sebebiyle bilinçsiz eyleme geçtiğini ispatlarsa, bu sanığın suç algısının olmadığı anlamına gelir. Bu tespit bir deney neticesinde gerçekleşir. Bazıları bu testi “right-wrong” test, yani “doğru-yanlış” testi olarak adlandırır.

Bu kurallar, Amerika başta olmak üzere birçok ülkede temel olarak alınmaktadır.

Ruh sağlığı/akli denge bozukluğu savunması nedir?

Bu tür savunmanın yanlış algılamalara yol açması çok doğaldır. Sanığın akli denge sorunu yaşadığı ispatlansa bile, ceza ehliyeti olmadığı kanısı son derece yanlış bir algı. Daha önceden de belirttiğim gibi, bu tip savunmalar nadiren “başarı” ile sonuçlanmaktadır. Ancak bazı ülkeler, savunmanın sanığın suç algısı olduğunu kabul edip, kendisini kontrol edemediğine yönelik ifadelerinde bile sanığın ceza ehliyetini sorgulamaktadır. Bu gibi savunma yöntemlerine “karşı konulmaz dürtü” (irresistible impulse) savunması denir.

Ruh sağılığı/akli denge bozukluğu savunması niçin gerekli?

Aslında bu savunmanın altında yatan farklı sebepler var. Burada sanıkların ruhsal durumu haricinde, gizlice adalet sistemi, adaletin ahlaki bakış açısı sorgulanmaktadır. Bazen işlenen suçların farkındalığı yeterli olmamaktadır. Örneğin, bir yanlışlık sonucu büyük bir yangına sebep olan bir çocuğı kundakçı olarak yargılayabilir miyiz? Siz karar verin.

Kanunlar her ülkede aynı mı?

Amerika'da bile eyaletler arasında farklılıklar var. Bazı ülkelerde bu tür savunma yöntemlerinin tanımı kesin kurallar çerçevesinde sınırlandırılmış durumda. Hatta bazı ülkelerde "ruhsal sorunlar sebebiyle suçlu" kararları var. Kısacası her ülkenin bakış açısı farklı.

Akıl hastası savunması ile başarı elde etmek mümkün mü?

Hayır. Toplum bu soruyu farklı algılasa da gerçekler de çok farklıdır. Yaptığım istatistiklere göre, bu tür savunmaların başarı oranı sadece %1'dir.

Öyleyse bu konu niçin hep tartışılmakta?

Şu bir gerçek ki, avukatlar bu tür savunmaları birer yöntem olarak kullanmakta ve davaları kazanmak için suistimal etmekte. Ayrıca bu tür davalar medya tarafından sıkça takip edilmekte, bu durumda avukatların popülerliği de artmaktadır. "Kazara" böyle bir davayı da kazanırlarsa listenin en üst sıralarına yükselmektedirler.

Ancak yine hazırlamış olduğum bir istatistiğe göre, olumlu sonuçlanan savunmaların tamamında şizofreni teşhisi bulunmaktaydı. Onun haricindeki ruhsal sağlığı etkileyebilecek tüm hastalıklara dayalı savunmalar sonuçsuz kalmış durumdadır.

Akıl hastası savunması neticesinde sanıklar beraat eder mi?

Nadiren. Hemen hemen bu tür tüm davalarda sanık beraat etmez ve bir ruh sağlığı hastanesine yatırılır. Hatta bazılarının “tedavi” süreçleri ömür boyu olarak belirlenir. Örneğin suikastçi M’Naghten, yirmi yıl tedavi gördükten sonra, ruh sağlığı kliniğinde vefat etmiştir.

“Akli dengesi bozuk savunması” ile “Davayı algılama kapasitesi yoktur savunması” arasındaki fark nedir?

Eğer sanık, dava süreci boyunca, davanın nedenlerini ve sözü edilen suçun neden işlendiğini algılamayacak kadar akli denge sorunu yaşıyor ise dava görülmeden sonuçlanır. Ancak bu durum da birçok analiz neticesinde kesinleşir.

Bu savunma türü sadece cinayet davalarında mı uygulanmaktadır?

Hayır. Her tür davada uygulanabilir bir savunma türüdür. Örneğin, Lorena Bobbitt davası, 90’lı yıllarda basını oldukça meşgul etmişti. Bobbitt, uyuyan eşinin cinsel organını kesmişti. Savunma stratejisi, ruh sağlığı bozukluğu üzerine kuruluydu. Virginia Eyaleti jürisi, sanığın gerçekten de eylem esnasında psikolojik sorunlar yaşadığına kanaat getmişti. Bobbitt, üç aylık tedavi sürecinden sonra serbest kalmıştır.

Başka hangi davalarda bu savunma stratejisi uygulanmıştır?

Jack Ruby, sözde John F. Kennedy suikastçisi Lee Harvey Oswald'ı kameralar karşısında vurmuştur. Ruby'nin avukatları, akli denge sorunu üzerine bir savunma stratejisi belirlemiştir. Ancak jüri bu duruma ikna olmayıp bu gerekçeyi reddetmiştir. Yirmi yıl sonra, John Hinckley, dönemin ABD Başkanı Ronald Regan'a karşı bir suikast girişiminde bulunmuştur. Tıpkı Oswald suikasti gibi. Ancak Hinckley, dava neticesinde akli denge bozukluğu sebebiyle, hapisane yerine, ruh sağlığı hastanesine yatırılmıştır.

Seri katil David Berkowitz, yakalandığında, cinayet emirlerini, komşusunun köpeğinden aldığını söylese de bu ifade davaya etki etmemiştir ve idam cezasına karar verilmiştir. Pennsylvania Eyaleti jürisi Milyoner John DuPont'u akli denge bozukluğu sebebiyle suçlu bulmuştur. Seri katil Theodore Kaczynski'nin avukatları, savunma stratejilerini tamamen akli denge bozukluğu üzerine kursa da Kaczynski bunu kendisi reddetmiştir ve hüküm giymiştir. Seri katil Jeffrey Dahmer kurbanlarını öldürüp yemiştir. Ancak jüri üyeleri akli dengesinin bozuk olup olmadığı yönünde bir sorguya gerek olmadığına kanaat getirmiştir.

Özetle: "Bir avukatın savunma stratejisini, akli denge bozukluğu üzerine kurması için deli olması gerekir."

Avukat: "Eğer daha iyi bir savunma yönteminiz yoksa, tek başvurabileceği yöntem akli denge bozukluğu savunmasıdır."

Kaczynski akli denge bozukluğu savunma stratejisini reddetmiştir.

Seri katil Theodore J. Kaczynski'nin avukatlarının ciddi bir sorunu vardı ve bu sorun kendi müvekkille-riydi.

Savunma avukatlarının tamamı, Kaczynski'nin deli olduğuna inanıyordu.

İki ayrı psikiyatristin raporları ise bu durumu doğrulamaktaydı. Eski bir matematik profesörü olan Kaczynski'nin raporunda, paranoid şizofren tanısı yer alı-yordu.

Aynı şekilde kardeşi David de onun davranış bozuk-luklarından bahsediyordu. Abisinin idamla cezalandı-rılması yönünde değil de tedavi görmesi yönünde bir kararın açıklanmasını umuyordu.

5 Ocak Pazartesi günü başlayan davada, 9 kadın ve 3 erkekten oluşan bir jüri heyeti yer almaktaydı. Savun-manın açılış konuşması herkesi şok etmişti. "Üniversite bombacısı" lakaplı seri katil, akli dengesinin bozuk ol-duğu yönündeki talebi, tamamıyla reddediyordu ve bu durumun bir yalandan ibaret olduğunu ısrarla tekrarlı-yordu.

Psikolojik deliller, jüri üyeleri için oldukça zor bir durum. Elle tutulamayan ve somut örneklerle izah edi-lemeyen bu durum, olayı daha da zorlaştırmakta. İn-sanlar genelde gözle görülür ve mantık çerçevesinde açıklanabilir durumlarda ikna olabiliyor. Bu gibi du-rumlarda artık suç psikologları jüri üyelerine yardımcı olmaktadır. Bundan sadece yirmi yıl öncesine kadar, bu durum farklıydı.

Yinelemek gerekirse, akli denge bozukluğu üzerine kurulu savunma stratejilerinin ikna olasılığı sadece %1'dir.

Ancak medyada büyük yankı uyandırmış kafa karıştıran davalar vardır. Örneğin John W. Hinckley Jr., Jeffrey L. Dahmer, John E. du Pont, Lorena Bobbitt, John C. Salvi III gibi davalar toplumun zihninde yer almakta. Hinckley ve Bobbitt akli denge ve ruh sağlığı bozukluğu sebebiyle yargılanmadılar. Ancak Salvi ve Dahmer'in akli denge bozukluğu gerekçeli savunmaları reddedilmiştir. Salvi, hapishanede intihar ederken Dahmer ise başka bir mahkûm tarafından öldürülmüştür.

Toplumun geneli, bu gibi vakalarda medyanın etkisiyle düşünür. Özellikle bu tür davalardan akılda kalanların çoğu yanlış izlenimler yaratsa da.

Kaczynski'nin avukatları çaresizdi. Olası tek çözüm akli dengesi bozuk stratejisi üzerine savunma geliştirmekti. FBI bu esnada, çok iyi çalışmıştı. Montana'da bulunan dağ evinde üniversitelere ait çok sayıda kroki, itiraf niteliğinde yazılar ve bomba yapımı ile ilgili planlar buldular.

Yargıç Garland Burrell Jr. sanığın psikolojik durumu üzerine raporlar sunulmasını talep etmiştir. Ancak Kaczynski'nin avukatları Quin Denvir ve Judy Clarke, müvekkililerin bunu reddettiğini ve özellikle paranoid şizofreni tanısını kabul etmediğini, istemeyerek belirtmek durumunda kalmışlardır.

Dava öyle bir noktaya vardı ki, Kaczynski'nin Montana'da bulunan tek odalı dağ evini, davanın yürütüldüğü Sacramento'ya taşımak zorunda kaldılar. Jüri üyeleri, farklı bir açıdan yaklaşarak akli dengesinin sağlıklı

olmadığını dolaylı yoldan anlatmaya çalıştı. Kaczynski, bahsedilen dağ evinde, elektriksiz ve susuz iki yıl boyunca yaşamıştır. Küçük dağ evini göz önüne alarak böyle bir yaşantıyı tercih edecek kişinin akli dengesinin yerinde olmadığını ima etmeye çalışıyorlardı.

Ayrıca Kaczynski'nin yazmış olduğu manifestosuna başvurarak yine benzer bir psikolojik delil sunmaya çalıştılar. Özellikle paranoid tanısının ne denli doğru olduğunu anlatmaya çalıştılar.

Ancak bu yazılar sayesinde, avukatlar ters köşe oldu. Çünkü deliliğini ispatlamaya çalıştıkları yazılar aynı zamanda son derece soğukkanlı ve planlı hareket eden bir katilin göstergesiydi.

Kaczynski'nin avukatları savunmalarını ısrarla onun akli dengesinin bozuk olduğu yönünde yapıyorlardı. Kendisinin doğru ve yanlış arasındaki farkı algılayabilecek kapasitede olmadığını söylüyorlardı.

Kaczynski ise akli dengesinin bozuk olduğu tezini ısrarla reddediyordu. Aslında bu durum bile paranoid olduğuna dair kendi içinde bir delil niteliğindedir.

Avukatları için oldukça zor bir durumdu. Dikkatli bir şekilde akli denge bozukluğu üzerine bir savunma çabası içerisindeydiler; ancak belirttiğim gibi, müvekkilleri sebebiyle oldukça dikkatli bir şekilde.

Kaczynski'nin avukatı Gary Sowards, davaya bir ay kala, müvekkilinin mahkeme tarafından talep edilen psikiyatri analizini yapamayacak kadar paranoid olduğunu belirtti.

Saatler süren tartışmalar esnasında, Kaczynski gitgide gerginleşiyor, önündeki not defterini sürekli karalı-

yor ve yanında oturan avukatı Clarke'a durmadan bir şeyler fısıldıyordu. Hatta bir ara ayağa fırlayıp elindeki kalemi öne doğru fırlattı. Aslında tüm dava süresince yaşadığı tek öfke patlamasıydı. Diğer bir yanda farklı bir Kaczynski de görmek mümkündü. Uzun süren jüri seçimi esnasında sürekli gülümsediği gözlemlenmiştir.

Mahkeme tarafından talep edilen psikolojik analizin Kaczynski tarafından reddedilmesi sebebiyle avukatları daha da zor bir durumdaydılar. Avukatlarının akli denge bozukluğu üzerine kurmak istedikleri savunma stratejisi resmen yasaklanmıştı. Tek bir çıkış yolu vardı. Şayet Kaczynski, dava sonucunda suçlu olarak ilan edilecek ise ancak o zaman psikolojik delillerin devreye girme ihtimali olacaktı.

Bunun tek bir amacı vardı. Karar suçlu olduğu yönünde çıkacaksa kendisini idam cezasından kurtarmanın tek yolu, psikolojik sorunları öne sürmektir.

Kaczynski sadece mahkemenin psikiyatristini reddetmemişti, aynı zamanda kendi avukatlarının tayin ettiği bilirkişiyi de reddetmişti.

Davayı yakından takip eden ünlü psikiyatrist David Foster, Kaczynski'nin manifestolarını yakından incelemişti. Ayrıca ailesi ile söyleşiler gerçekleştirmişti.

Foster'in kaleminden çıkan bilirkişi raporuna kısa bir gözatalım: *"Bay Kaczynski'nin yazıları, dört yıllık bir süreci kapsamakta ve fikir yapısının bozukluğunu aleni bir şekilde ortaya sermekte. Yazılarında, zihin kontrolü, toplumun kendisini yok etme çabaları ve teknolojik toplumların kendisine yönelik imha etme çabalarına sıklıkla rastlamak mümkün. Bay Kaczynski kronolojik yazılarında, kendi tezini sağlamlaştırmak adına, tesadüfen karşılaştığı kişilerce*

görüşmelerini, gazetlerde yayınlanmış bağımsız haberleri, bilimsel yayınları, radyo ve televizyonda yayınlanan bazı reklam bloklarını göstermektedir.” Foster dava süresince gözlemlerinde çok önemli tespitlerde bulundu. Ona göre Kaczynski kendisi ile ilgili hazırlanabilecek bilirkişi raporu sayesinde resmen deli ilan edilmesinden korkuyordu. Hatta ona göre mahkeme süresince atanacak olan psikologların, aslında birer ajan olduklarını ve zihin okumaya yönelik çalışmalar yaptığını iddia etmekteydi. Bu durum kendisinin paranoid şizofreniye bağlı birtakım fikirler öne sürdüğünü göstermekteydi.

Aslında Dr. Foster, Kaczynski ile birebir görüşmeyi başaran tek bilirkişidir. Ancak Foster, analizlerini sürdürürken Kaczynski görüşmeler esnasında gerginleşmiş ve sonrasında görüşme taleplerini reddetmiştir.

Kaczynski ile görüşme fırsatı bulan diğer psikolog ise Karen Bronk Froming'di. Froming, Kaczynski ile yaptığı görüşmeler ile ilgili, onun yapılan testlerde istekli olduğunu ve son derece sağlıklı olduğuna dair bir izlenim yaratmaya çalıştığını belirtmiştir.

Kaczynski kendince bir teşhis koymuştu. Kendisini “biraz kaçık” olarak görüyordu. Froming ile görüşmeler devam etti. Ta ki Froming, yapmış olduğu testlerle onun akli dengesi ile ilgili sorunlar yaşadığına dair teşhisler konulabileceğini ima edene kadar.

Froming'in dava dosyasında yer alan ifadelerinde şu tespitler yer almaktaydı: *“Bay Kaczynski'nin yüksek zekâsı, ruh sağlığı ile ilgili sorunlardan dolayı etkilenmez. Zekâsı sebebiyle düşünce gelişimini daha karmaşık ve dolambaçlı bir hale sokmakta. Ancak karmaşık zekâsı sebebiyle mantıklı düşünce akışı engellenmektedir.”* Kaczynski'nin tüm itiraz-

larına rağmen, 1988 ile 1993 arasında psikolojik destek aldığı yönündeki tespitler delil niteliğinde kabul edildi.

Kaczynski'nin bazı psikolog ve psikiytristlere e-mail yoluyla başvurduğu tespit edildi. Bu yazışmalarında insomnia (uykusuzluk hastalığı) sorunlarından bahsetmişti. Ayrıca psikolojik sorunları olduğunu da sıkça belirtmekteydi. Ancak yüz yüze görüşmeyi her zaman reddetmiştir.

Görüşme yerine ücreti hesaplara havale edebileceğini ve e-mail yoluyla görüşmelere devam edebileceğini yazmıştır. Ancak bu önerileri, hiçbir zaman karşılık görmedi.

Avukatları karar esnasında, akli denge ile ilgili sorunları dile getirmeyi planlıyorlardı. Her ne kadar bilirkişi tarafından olmasa da Kaczynski'nin abisinin ifadelerinden yararlanmak istiyorlardı. Ayrıca yaşamış olduğu dağ evindeki delilleri ve yaşam koşullarını öne sürerek jüri üyelerini ikna etmek için çabıyorlardı. Artık avukatlarının tek bir amacı vardı: Müvekkillerini idam cezasından kurtarmak. Aslında bu tür davaların gidişatı büyük bir muammadır. Çünkü müvekiliniz sizi engellemektedir. Ya kendi canı pahasına, karar sonucunda bilirkişiyi reddeder ve idam cezasını göz göre göre kabul ederse?

Savcı, Kaczynski'yi 3 kişiyi öldürmekten, 29 kişiyi kasten yaralamaktan ve 16 bomba saldırısı düzenlemekten dolayı suçlu gördü. Kaczynski tüm suçlamaları reddetti. Tartışmalı bir mahkeme sürecinin sonunda Kaczynski şartlı tahliye ihtimali olmadan ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı.

John C. Salvi III

John C. Salvi III, iki ayrı kürtaj hastanesine giderek ateş açması sonucu adam öldürmekten suçlu bulunur ve ömür boyu hapis cezasına mahkûm edilir.

Savunmanın stratejisi, akli dengesinin bozuk olduğuna dairdi. Avukatlar tüm çabalarına rağmen, jüriyi ikna etmekte başarılı olamadılar. Salvi, jüri tarafından, 30 Aralık 1994 tarihinde, iki ayrı hastanede gerçekleştirdiği silahlı saldırılar sonucunda, iki kişiyi öldürmekten ve beş kişiyi kasten yaralamaktan ötürü suçlu bulundu.

ABD tarihinde bugüne kadar bir hastaneye düzenlenen en büyük saldırıydı. Olay ulusal ve uluslararası basında büyük yankı uyandırırken kürtaj meseleleri de tekrar gündeme gelmişti.

Dava süresince yüzden fazla tanık dinlendi. Altı haftalık bir süreç sonucunda ise karar açıklandı. Salvi soğukkanlı tavrı, nadiren göz kırpması ve daima önüne doğru bakması ile dikkat çekmişti.

Öldürülen kurbanlar Shannon Lowney ve Lee Ann Nichols'un yakınları dava süresince sık sık ağlama krizine girmelerine rağmen, Salvi soğukkanlılığını korumaktaydı.

Salvi, saldırısı sırasında iki kadını öldürmüştü, beş kişiyi de ağır yaralamıştı. Olayın görgü tanıkları saldırı sırasında yaşananları gözler önüne seriyordu. Ölen kurbanlardan Nichols'a 10 kurşun isabet ederken Salvi *"Hak ettiğiniz budur! Dua ederek vakit geçirmeniz lazım!"* diye bağırırmaktaydı. Salvi, ertesi gün başka bir hastanede ikinci saldırısını gerçekleştirirken yakalandı.

Karar açıklanmadan önce, bilirkişi uzmanlarının da görüşlerine başvuruldu. Analizlerini gerçekleştiren psi-

kiyatristler, Salvi'nin paranoid şizofreni sorunları yaşadığını belirttiler. Ancak Salvi hiçbir şekilde merhamet göstermiyordu. Sürekli medyaya çağrılar yapıyordu. Röportajlar vermek istediğini ısrarla tekrarlıyordu. Anti-Katolik dünya düzeni ile ilgili komplo teorilerinden bahsediyordu.

Salvi: *"Asla kürtaja karşı olduğumu söylemedim. Benim savunduğum refah yanlısı bir devlet, refah yanlısı bir Katolik dünya ve refah yanlısı bir yaşam."*

Yargıç Barbara Dortch-Okara kısa bir süre sonra kararın açıklanmasını talep etti. Salvi, iki cinayet ve diğer yaralamalardan ötürü ömür boyu hapis cezasına mahkûm edildi. Davanın görüldüğü Massachusetts Eyaletinde idam cezası yoktur.

Karar açıklandıktan sonra, kurban yakınlarının mahkeme salonunda Salvi'ye karşı duygularını söylemesine fırsat verildi. Lee Ann Nichols'un abisi Mark Nichols duygularını şu şekilde ifade etti: *"Adalet yerini buldu. Umarım tıpkı bizim ailemize yaşattığın gibi, sen de kalan ömrün süresince her gün acı çekersin. Umarım her 30 Aralık'ta hayatını kaybedenler anısına törenler düzenlenir."*

Salvi'nin avukatı J.W. Carney Jr., karara itiraz ederek müvekkilinin itiraf etmesini sağlamak istiyordu. Carney itiraf etme olanağına erişmiş olsa da konuşması jüri tarafından son derece kısıtlandı.

Carney açılış konuşmasında çok büyük bir hataya imza attı. Akli denge bozukluğu üzerine kurulu bir savunmanın açılış konuşmasını yapacağına, Salvi'nin ruhsal sağlığı ile ilgili hiçbir tespitte bulunmamıştı. Hâlbuki bu tür açılış konuşması davanın seyrini etkileyebilirdi. Belki de jüri, mahkûmiyet yerine ömür boyu bir

ruh sağılığı hastanesinde gözetim altında tutulmasını daha uygun bulacaktı.

Bölge Savcı Yardımcısı John Kivlan, Salvi'yi canı bir "terörist" olarak tanımladı.

Kivlan, Salvi'nin yirmi iki kalibre Sturm Ruger marka yarı otomatik 1 tüfek satın aldığını belirtti. Ayrıca evinin yakınında bulunan bir avcı dükkanından ise insan bedeni üzerinde ölümcül yaralar açacak bin adet mermi satın aldığını söyledi.

Ayrıca Savcı Yardımcısı, Salvi'nin birkaç kürtaj karşıtı protestoda yer aldığını ve evinde kürtaj karşıtı broşürler bulunduğunu söyledi. Ancak Salvi'nin herhangi bir kürtaj karşıtı örgüte dâhil olduğu hiçbir şekilde ispatlanamadı.

John du Pont

Milyarder olan John E. du Pont, bir olimpiyat güreşçisini öldürmekten dolayı yargılandı. Ancak jüri üyeleri ruh sağılığının bozuk olduğuna dair kanaat getirdi ve idam cezası yerine ömür boyu hapis cezasına karar verdi.

Jürinin yedi günlük ihtiyat süreci sonucunda, üçüncü derecede adam öldürmekten ya da kasıt olmaksızın adam öldürmekten suçlu bulundu. Bu kararın ardında bir anlaşma yatmaktaydı. Du Pont psikiyatrik bir tedavi sürecini kabul edecekti. Ancak kırk yıldan az olmaksızın ya hapisanede ya da ruh sağılığı hastanesinde gözetim altında kalacaktı.

6 erkek, 6 kadından oluşan jüri üyeleri du Pont'un yasal açıdan resmen deli olduğuna karar verdi. 26 Ocak 1996 yılında David Schultz isimli milli olimpiyat güreşçisini tabancayla vururkende deli olduğuna inanmaktaydılar.

1984 olimpiyatlarında ülkesine altın madalya kazandırmış olan Schultz, du Pont'un malikânesinde öldürüldü.

Güreşçinin otuz altı yaşındaki eşi Nancy Schultz, olayın görgü tanığı olarak acı çekmekteydi. Mahkemedeki konuşmasında olacakların habercisi gibi durumu özetlemekteydi: *"du Pont'un yargının üzerinde tutulmaması güzel bir gelişme. David'in katili olarak yargılanmalı."*

Schultz'un babası Philip ise kararı şu şekilde yorumlamıştı: *"Daha iyi bir sonuç olabilirdi. Ancak bununla da yetinebiliriz."*

Savunmanın avukatı Thomas Bergstrom karardan ötürü memnun olduğunu belirtti. Ancak müvekkilinin bu karara itiraz edeceğinden ötürü şüpheleri vardı.

Du Pont, kararı son derece duygusuz ve tepkisiz bir şekilde yerinden kalkmayarak dinledi. Gri saçları taranmış ve sakalı gürdü. 3 hafta süren davada hep aynı mavi kazağı giymişti. Karar gününde üzerinde aynı kazak vardı.

Delaware County mahkemesi yargıcı Patricia Jenkins 22 Nisan'da kararı resmen açıkladı. Du Pont üçüncü derece cinayetten en fazla kırık yıl mahkûmiyetle yargılanacaktı. Adli kaydı bulunmaması, beş sene sonra görülecek şartlı tahliye davası için avantaj olarak görünüyordu. Ayrıca du Pont, Nancy Schultz'a karşı da silah doğrultmadan ötürü elli bin dolar tazminat ödemeye mahkûm edildi.

Delaware County Bölge Avukatı Patrick Meehan, du Pont'u şu şekilde tarif etti: *"Amerika tarihinin en zengin katili."* Davacı Dennis McAndrews, du Pont'un asla bir daha serbest kalmaması gerektiğini belirtti.

Üç haftalık dava süresince, tanıkların ifadesi ve psikiyatristlerin analizleri doğrultusunda, du Pont'un tuhaf davranışları açığa çıktı. Malikânesinin duvarlarına dikenli teller yerleştirilerek davetsiz misafirlere önlemler almıştı. Bu normal karşılanabilecek cinsten bir tavır olsa da diğer tuhaflıklar dikkat çekmekteydi. Tuhaf milyonlar zaman zaman bahçesinde kendiliğinden yürüyen ağaçlardan şikâyetçiydi. Ayrıca malikâne çalışanları tarafından Dalai Lama ve Hazreti İsa olarak anılmak istiyordu. Savunma avukatı Bergstrom, du Pont'un Schultz'u öldürme sebebi olarak çok ilginç bir mazereti olduğunu söylemişti. Du Pont'a göre eski güreşçi Schultz ona karşı bir komplonun bir parçasıydı.

Ancak du Pont'un bu cinayetten kaçabilir bir durumu yoktu, sonucu ne olursa olsun.

Alınan ifadelere göre du Pont, olay günü kendisine ait olan malikâneye gider. Malikânede eski güreşçi Schultz ve ailesi ikamet etmektedir. Du Pont aracın camısını açar, elini dışarı doğru uzatır, silahını garaj girişinde duran Schultz'a doğrultur ve *"Benimle bir sorunun mu var?"* der ve üç el ateş eder. Üçüncü kurşun, güreşçinin sırtına isabet eder.

Du Pont'un jüri tarafından suçsuz bulunması için cinayet esnasında ne yaptığını bilmediğine ikna olunması gerekmektedir.

Ne var ki, du Pont'un cinayet sonrası tavırları, yaptığı eylemin yanlış olduğunun bilinincinde olduğunu göstermekteydi. Cinayetten hemen sonra evinde inzivaya çekilen du Pont'un, iki gün boyunca evinin önünde bekleyen keskin nişancılara rağmen teslim olmayı reddetmesi ve bu süre boyunca yaklaşık 100 kez avukatıyla iletişime

geçmesi, yaptığı işin suç olduğunu pekâlâ bildiğinin ispatıydı.

Du Pont paranoid şizofreni teşhisiyle Norristown Devlet Hastanesinin psikiyatri bölümüne yatırıldı. Eylül ayı itibariyle tedavisine başlandı. John Eleuthère du Pont 9 Aralık 2010 tarihinde, tedavi gördüğü hastanede hayata gözlerini yumdu.

Ruh sağlığı bozukluğu üzerine savunma stratejisinin başarısı, daha öncede belirttiğim gibi düşük bir olasılıktır. Bu tip bir tanıyla hastaneye yatırılan mahkûmların kısa bir süre sonra serbest kalabilme korkusu, bu savunmanın başarı oranını oldukça düşük tutmaktadır.

Adliye: “Akıl hastası” savunması bir çözüm değildir.

Amerika’daki bazı eyaletlerde akıl hastalığına yönelik savunma resmen yasaklanmıştır.

Akıl hastası savunması eski İngiliz kanunlarından günümüze gelmiştir. Üstelik birçok ülkede geçerliliği kabul edilmektedir. Ortaçağ İngiltere kanunlarına göre, akli dengesi bozuk olan bir kişiyi suçlu olarak değerlendirmek haksızlık olarak görülüyordu.

Her ne kadar savunma tarafından nadiren uygulan- sa da birçok önemli davada kilit etkenlerden biri olarak sıklıkla rastlanmaktadır. Akla ilk gelen davalardan biri ise Lorena Bobbitt davasıdır. Lorena eşinin cinsel organını keserek o dönemlerde basının oldukça ilgisini çekmiştir. O davanın da temel savunması, Lorena’nın akli dengesinin bozuk olması üzerine kuruluydu.

Şu anda Amerika’da sadece üç eyalet akıl hastalığı sebebiyle kişileri suçsuz olarak görmektedir. Bunlar

Montana, Idaho ve Utah eyaletleridir.

Hinckley (ABD Başkanı Ronald Reagan suikastı) davası sonucunda Amerika'daki birçok eyalet akli denge bozukluğu konusunda kanun çerçevesinde ciddi sınırlamalar getirmiştir. Buna göre, kişinin akli dengesinin bozukluğu ispatlanırsa kişinin hastalığı kabul edilmekte, ancak bu teşhis kişinin suçsuz olduğu anlamına gelmemektedir.

Akli dengesinin bozuk olduğu ispatlanmış olan kişiler, kanun tarafından farklı bir şekilde koruma altına alınır. İlk aşamada kişinin davayı algılama konusundaki yetileri denetlenir. İkinci aşamada ise davalının avukatları onun akli denge bozukluğunun bilirkişilerce ispatlanmasını talep eder. Kişinin suçu bilinçli işleyip işlemediğine bakılır.

Aslında bu duruma uyan bir örnek sunmak isterim. Joe Junior Cowan, paranoid şizofreni teşhisi konulmuş bir hastadır, bir akşam ormancılar lokaline gider ve orada çalışan Maggie Doherty'yi bilincini kaybedene kadar döver. Cowan'ın avukatı, müvekkilinin olay anında psikotik sanrı nöbeti geçirdiğini söyler. Bu sebepten Cowan, önce deli gibi Doherty'nin çalıştığı lokalin etrafında koşar sonra pencereden içeri bakıp "Bu benim evim... Sen de kimsin?!" diye bağırmaya başlar.

Yargıç her şeye rağmen Cowan'ı adam öldürmeye teşebbüsten mahkûm eder. Uzmanlarca yapılan analizler, Cowan'ın olay anında bilinçli hareket ettiğini ve kasıtlı bir şekilde şiddet uyguladığını göstermiştir.

Sınırları Doğru ve Kesin Çizmek Gerekir

Suç psikolojisi uzmanı olarak birçok vaka ile ilgili çalışma yaptım. Birçok erkek ve kadın sanıkların analizlerini yaparak bilinçli veya bilinçsizce suç işlediklerini anlamaya çalıştım. Aslında kanunlar akli denge bozukluğu ile ilgili standartlarını netleştirmiş durumdadır. Ancak zaman zaman bazı sıkıntılarla karşı karşıya kaldığımı da belirtmeliyim.

Çoğu zaman sanıkların eylem esnasında gerçekten akli denge bozukluğu veya ruhsal bozukluk sebebiyle yaptıklarının farkında olmadıklarını ispatlamak çok zordur. Eylem sonrasında oluşabilecek travmlar da söz konusudur. Genellikle bir eylem gerçekleştikten sonra, geçmişe dönük bir yorum yapmak için zor kısmıdır.

Daha önce de belirttiğim gibi, akıl hastalığı üzerine kurulu bir savunmanın başarı olasılığı sadece %1 civarındadır. Başarıyla ispatlanmış olanlar da gerçekte serbest kalmadı. Hatta şunu belirtmeliyim ki akıl hastalığı sebebiyle suçsuz bulunan kişiler, aynı suçtan dolayı suçlu bulunan mahkûmlardan çok daha uzun süreler akıl hastanelerinde tedavi amaçlı gözetim altında kalmıştır.

Aklık hastası savunması daima, özellikle büyük davalarda sık sık gündeme gelmektedir. Birkaç örnek vermek gerekirse, akla ilk gelenler, ABD Başkanı Ronald Reagan suikastçısı John Hinckley, yamyam seri katil Jeffrey Dahmer ya da dahi seri katil Theodore J. Kaczynski⁴.

Kaczynski 1978 ila 1995 yıllarında 16 bomba saldırısı gerçekleştirmiştir. Bu saldırılar neticesinde 3 kişi hayatını kaybetmiş yirmi dokuz kişi ağır yaralanmıştır. Savunmanın psikiyatristleri kendisini paranoyid şizofren olarak tanımlamıştır. Ayrıca kendisinin psikolojik so-

4. Bkz. *Ted Kaczynski – Bir Seri Katilin Manifestosu*, Herdem Kitap

runlarını kabullenmediğini belirtmişlerdir. Avukatlarının tek bir amacı vardı: Müvekkillerini idam cezasından kurtarmak.

Kurbanları arasında olan Yale Üniversitesi profesörü David J. Gelernter bu ihtimali “adaletin sapkınlığı” olarak ifade etmiştir.

Kaczynski’nin akli dengesini yargılama niyetinde değilim. Ancak diğer davalarda olduğu gibi, bu davada göstermektedir ki akıl hastalığı faktörü asla adalet sisteminin gündeminden düşmeyecek gibidir.

Yurt dışında bulunduğum süreçte incelediğim klinik dosyalarının neredeyse tamamı, akli denge bozukluğu neticesinde işlenen suçlarla ilgiliydi. Kişilerin ceza ehliyeti sorgulanmaktaydı. Aralarında en ilginç olan vaka ise evsiz bir adamın sanrısız öfke nöbeti esnasında tanımadığı bir kişiye sokak ortasında, gündüz vaktinde saldırmasıydı. Olay neredeyse bir adım ötede bulunan polis memurlarının önünde gerçekleşmiştir. Evsiz adam kurbanını tanımıyordu. Ancak bu tanımadığı kişinin kendisine yıllardır zulmettiğini iddia etmekteydi. Kısa sürede etrafını saran polis memurları bile onu durdurmak için yeterli değildi. Polis memurlarının orada bulunmalarının tek iyi yanı, kurbanın ciddi yaralar almasını önlemek olmuştur.

Bu evsiz adam, akıl hastalığı sebebiyle suçsuz bulunanlar için çok önemli bir örnektir. Kanuna göre bu kişilerin suçsuz kabul edilebilmeleri için, “ciddi ruhsal hastalık veya kusur”larının olduğu tespit edilmelidir. Dosyasını incelediğim bu evsiz adam yıllardır şizofreni hastasıydı. Adamın ruhsal durumu, doğrudan eylemini etkilemekteydi. Daha önceden hiç görmediği bir kadına

saldırmış ve onun kendisine yıllardır zulmettiğini iddia etmiştir.

Bu olayda her iki tarafın avukatları davadan vazgeçmiş ve evsiz adam da akıl hastanesine yatırılmıştır.

Hinkley örneğinde olduğu gibi, evsiz adam da serbest kalmamıştır. Kapalı bir akıl hastanesine yatırılmasına karar verilmiştir. Hastaneden çıkma olasılığı ise oldukça düşüktür. Bu tip vakaların ortalama tedavi süreleri sekiz yıldır. Ama bazıları ömür boyu tedavi görmektedir.

Artık birçok ülkede ceza ehliyetiyle ilgili kriterler kesinleştirilmiştir. Evsiz adam örneği, ceza ehliyetinden muaf olmak için çok iyi bir örnektir. O vakadaki tespitler, ceza ehliyetinden muaf olma kriterlerine birbir uymaktadır. Kısacası bu durumda olan kişilerin karar verme yetisi yoktur. Yaptıklarının suç olduğunu bilmiyorlar. Dolayısıyla bu kişileri normal insanlar gibi yargılamak doğru olmaz. Ancak birey, bilinçli olarak suç işlemeyi tercih ediyorsa, gerçekten yargılanmalıdır.

Tabii ki birçok suçlunun aynı zamanda bir takım ruhsal bozuklukları olduğu tespit edilmiştir. Ancak rahatsızlıkları eylemlerini etkilememiştir. Bu kişilerin akıl hastası olarak kabul edilmeleri mümkün değildir. İstatistiklere göre, hapishanedeki ruhsal bozuklukların yüzdesi, genel nüfusa oranla çok daha yüksektir. Yani bu kişiler adalet önünde suç ehliyetine sahipler. Buna en iyi örnek şüphesiz seri katil Dahmer'dir. Jeffrey Dahmer on beş kişiyi öldürmüştü ve onların çeşitli organlarını yemiştir. Ruhsal bozuklukları olduğu tespit edilse de kurbanlarını saklaması, işlediği suçun bilincinde olduğunu ispatlamaktaydı. Sorgusu esnasında son de-

rece soğukkanlı olması ise yine bir ispat olarak kabul edilmiştir. Dahmer on beş kez ömür boyu hapis cezasına mahkûm edilmiştir.

Bana göre adalet sistemimiz, akli denge bozukluğunu net bir şekilde tanımlamamaktadır. Bu durumda bilirkişilerin sunacakları tespitler çok daha fazla önem kazanmaktadır. Yine bilirkişi olarak yer aldığım bir davada, erkek sanık, bir kadını vahşice öldürmüştür. Avukatı akli dengesinin bozuk olduğunu iddia etmekteydi. Analizlerim sonucu sanığın gerçekten de akıl hastası olduğuna kanaat getirdim. Davranışları hasta olduğunu açıkca gözler önüne sermekteydi. Cinayet esnasında, sesler duyduğunu ve kendisine öldürmesini emrettiğini söylemekteydi. Aksi takdirde kendisinin sesler tarafından öldürüleceğine inanmaktaydı. Ruhsal durumu çok ağırdı ve hastalığı ile işlediği suç arasında kesinlikle bir bağlantı vardı.

Kendisi hastalığı sebebiyle suçsuz bulundu ve bir akıl hastanesine yatırıldı.

Aradan uzun bir süre geçtikten sonra kendisini ziyaret ettim. Kendisiyle yapmış olduğum görüşme esnasında, ahlaki açıdan bir iyileşme olduğunu gözlemledim. “Sesler abini öldürmeni emretmiş olsaydı ne yapardın?” sorusuna, kesin bir ifadeyle böyle bir durumda asla abisini öldüremeyeceğini, ilk önce kendisini öldüreceğini belirtmiştir. Diğer bir deyimle, abisi ile ilgili kurduğu ilişki, kendisini kontrol edebileceğinin göstergesiydi. Ancak aynı eşduyumu öldürdüğü kadına karşı sergilememekteydi. Az da olsa bir iyileşme belirtisi göstermişti. Sıradan mahkûmlar için bu tür analizler maalesef yapılmamaktadır.

Bana göre Kaczynski'de de benzer bir durum vardı. Kaczynski asla abisine bomba düzenekli bir paket göndermezdi. İşlediği suçun ahlaki değerlendirmesini yapabileceği de şüphelidir.

Adli bilimin tarihini araştırmamız gerekecek olursa, çok eskilere dönmemiz gerekir. Resmi kayıtlara geçmiş bazı örnekler:

M.Ö. 44'de Julius Caesar bir suikast sonucu hayatını kaybetmiştir. Hekimler cesedi incelerken yirmi üç adet bıçak darbesi tespit etmiştir. Ancak yirmi üç darbeden sadece birinin ölümcül olduğu kaydedilmiştir.

5. yy'da Alman ve Slav toplulukları, doktorların ölüm nedenini tespit etmek zorunda olduklarına karar vermişlerdir.

1247 yılında, şüpheli ölümlerde hekimlerin hangi yöntemlerle ölümleri tespit edeceklerine dair ilk kitap Çin'de yayınlanmıştır.

İngiltere'de, ortaçağda, hamile olan kadın mahkûmların idam edilmemesine karar verilmiştir. Hamile olduğunu iddia eden kadınların hamile oldukları hekimlerce onaylanmak durumundaydı.

16. yy itibariyle insan anatomisi üzerine ilk tıbbi kitaplar yayımlanmaya başlamıştır.

1887 yılında, adli tabiplerin görev tanımı yeniden düzenlendi. Yeni düzenlemeye göre, adli tabiplerin asli görevlerinden biri doğal olmayan ölümlerin tıbbi sebeplerini araştırmak oldu.

1932'de Harvard Üniversitesinde Tıp Fakültesi resmen açılmıştır.

Suç psikolojisi ve adli psikolojiye meraklı olan kişilerin ilgi alanlarına adli bilim de girmektedir.

Adli bilim, diğer doğal bilim branşlarından faydalanmaktayken; suç psikolojisi ve adli psikoloji daha çok davranış biliminden faydalanır ve kendine özgü metodlar uygular ve geliştirir.

Adli bilimin tanımını araştırırken farklı açılardan görüşleri derledim. Sırasıyla bu tanımlamalara bir göz atalım.

Adli Bilim Tanımı 1

Adli bilim doğal bilimlerden türemedir ve kanun ile ilgili sorulara cevaplar arar. Adli bilim, sırasıyla fizik, kimya, biyoloji ve diğer bilimsel prensipler ve metotlardan faydalanır. Adli bilim tıbbi delilleri araştırır, tanımlar ve değerlendirir. Adli bilimciler mahkemelerde bilirkişi olarak tespitlerini delil niteliğinde sunarlar.

(Midwest Forensics Resource Center at the U.S. Dept. of Energy)

Adli Bilim Tanımı 2

“Adli” kelimesinin anlamı “hukuka ilişkin” olarak anlaşılmalı; adli bilim, yasal sorunları bilimsel prensipler çerçevesinde çözmektedir.

(Hall Dillon, Bureau of Labor Statistics)

Adli Bilim Tanımı 3

Adli bilim, temel bilimlerden türemedir ve temel bilimlerin metotlarıyla yasal sorunları çözümlemek için çaba harcar. Anlaşılacağı üzere adli bilim, çok geniş bir araştırma alanına sahiptir. Adli bilimciler, zaman zaman kriminolog olarak da anılır, olay yerinden toplanmış delilleri tıbbi açıdan inceler. (California Criminalistics Institute)

Adli Bilim Tanımı 4

Adli bilim, ele aldığı konuyu bilimsel analizlerle yasal çerçevede inceler. Adli bilimciler, bilimsel gerçekleri delil bulabilmek için kullanır. Bu deliller mahkemelerde geçerli olup adli bilimciler bilirkişi olarak kabul edilir. Tabii ki son kararı yargıç verir. Adli bilimciler, tarafsız bir şekilde delillerini sunmakla yükümlüdür. Sonucu etkilemek niyetiyle değil, doğru kararı almak adına destek sağlamak durumundadırlar. (Hamilton County Forensic Center)

Adli Tıbbın Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi, Yapılanması ve Sorunları

Türkiye’de adli tıp uygulamalarının tarihsel gelişimiyle ilgili yeterli araştırma yapılmamış olmakla birlikte, çok eskilerde Hitit yazıtlarında hukuksal içerikli ifadelere, kurallara rastlamamız mümkündür. Selçuklular ve Osmanlılar döneminde tıbbi ilgilendiren hukuksal metinler

olduğu bilinmektedir. Adli tıp gerçek anlamda, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde Mektebi Tıbbiye-i Şahane'nin kurulmasıyla birlikte başlamıştır. Bu okulda, Viyana'dan getirilen Dr. Charles Ambroise Bernard, adli tıp derslerini ilk kez 1841'de "Tıbb-i Kanuni" adıyla vermeye başlamıştır. Dr. Bernard'ın ısrarı üzerine Sultan II. Abdülmecit, 1843 yılında kadavra diseksiyonuna ve Hıristiyan ölülerin otopsisine izin veren bir ferman çıkarmış ve böylece ilk otopsi, başına sırık düşerek ölen bir işçinin cesedine uygulanmıştır. O yıllarda dini nedenlerle otopsiler Müslüman ölülerine uygulanamamış, günah sayılmıştır. 1844'de Dr. Bernard henüz 36 yaşında hastalanarak ölünce adli tıp derslerini bir süre yardımcısı Dr. Spitzer vermiştir. 1846'da Servicen Efendi Askeri Tıbbiye Mektebi'nde Tıbb-ı Kanuni hocası olmuştur. 1857 yılında Sultan Abdülmecit'in fermanıyla Meclis-i Umurı Tıbbiye'ye bağlı "Tıbbi ve Adli Komisyon"un kurulmasıyla ülkemizdeki adli tıp teşkilatının ilk adımı atılmıştır.

1867'de ilk sivil tıp fakültesi olarak kurulan Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye'de adli tıp dersi vermek üzere Agop Handanyan görev almıştır. Agop Handanyan'ın Fransızcadan çevirerek yayınladığı Adli Tıp ve Adli Kimya (Toksikoloji) kitapları bulunmakta olup bugünlerde bir tezin de inceleme konularındandır. 1879'da ilk kez yürürlüğe giren Usulü Muhakematı Cezaiye Kanunu (Ceza Muhakemeleri Kanunu) ile adli otopsilerin kuralları belirlenmiş ve ilk kez resmi bilirkişilik tanımlaması yapılmış; Polis Müdürlüğü'ne bağlı Zabıta Tababet-i Adliye Şubesi kurularak başına Dr. Ali Rüştü Paşa getirilmiştir. Bu birim bugünkü Adli Tıp Kurumunun da öncüsü kabul edilir. 1908'de Morg Müdürlüğü Kurulu kararıyla Dr. Ali Rüştü Paşa ilk Morg Müdürü olmuştur. Dr. Bahattin Şakir'in

yaşam öyküsü ise başlı başına bir romana konu olacak niteliktedir. 1900 yılında Askeri Tıbbiye'ye Adli Tıp Muallim Muavini olur, ancak hürriyet taraftarı fikirleri nedeni ile Erzincan'a sürgün edilir, oradan Paris'e kaçar. 1908'de Meşrutiyet ilan edilince yurda döner, Askeri Tıbbiye'de adli tıp profesörlüğüne, bir yıl sonra da 1909'da askeri ve sivil tıp mektepleri birleştirilerek kurulan İstanbul Tıp Fakültesi adli tıp hocalığına getirilir. Ülkemizde ilk telifli adli tıp ders kitabı yazarıdır. Dr. Bahattin Şakir 1908'de İttihat ve Terakki Partisi İstanbul İl Yöneticisi seçilir, 1910-1921 yıllarında Şurayı Ümmet gazetesini çıkarır. I. Dünya Savaşı yıllarında Erzincan ve yöresinde Teşkilat-ı Mahsusa yöneticisi olarak görev yapmış ve Ermeni Tehciri içinde etkin rol oynamıştır. Bu nedenle, mütareke sonunda İtilaf Devletlerince gıyabında mahkûm edilir. 1922'de, Berlin'de, Ermeni suikastçiler tarafından Cemal Azmi Bey'le birlikte öldürülmüştür. Türkiye'de adli tıp ve ruh sağlığı 1900 yıllarının başında birlikte ele alınmış Dr. Bahaddin Şakir ve Dr. Mustafa Hayrullah Diker bu alanın ilk öncüleri olmuştur. Dr. Mustafa Hayrullah Diker 1915 yılında *Tababet-i Adliye-i Mecanin* adlı akıl hastalıkları, ceza ve hukuk sorumluluğu, bilirkişilik konularının ele alındığı ilk kitabı yazmıştır. Bu kitap Türkiye'de adli psikiyatriyle ilgili ilk eser olarak kabul edilmektedir. Dr. Ethem Akif Battalgazi; tıbbiyeyi birincilikle bitirdikten sonra askeri tıbbiyede, askeri ve sivil tıbbiyelerin birleşmesinden sonra ise tıp fakültesinde, Şam tıbbiyesinde ve hukuk fakültesinde eğitimci olarak hizmet vermiştir.

Tıbb-i kanuni (adli tıp) derslerinin yanı sıra seririyat-ı veladiye (kadın hastalıkları kliniği), vezaif-i etibba (deontoloji), tarih-i tıp (tıp tarihi) derslerini de üstlenmiş olup, yazmış olduğu bir adli tıp kitabı da bulun-

maktadır. Türkiye’de Cumhuriyet döneminden itibaren ise adli tıp Adalet Bakanlığına bağlı Adli Tıp Kurumu (ATK) ile resmen yapılanmış, ayrıca bu konuda çeşitli üniversitelerde ilgili birimler kurulmuştur. Son dönemde Sağlık Bakanlığı içinde de adli tıp uzmanı kadroların açıldığını görmekteyiz. On sekiz ilde devlet hastanelerinde adli tıp birimleri ve uzmanı bulunmaktadır.

Üniversitelerde Adli Tıp

1909’da askeri ve sivil tıp mektepleri birleştirilerek oluşturulan İstanbul Tıp Fakültesindeki adli tıp biriminden sonra; sırası ile 1946 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde, 1959 yılında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesinde, 1967 yılında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde adli tıp birimleri kurulmuş; bunları kurulan diğer tıp fakültelerinin adli tıp anabilim dalları izlemiştir. Adli tıp anabilim dalları Yüksek Öğretim Kurumu Yasası’na göre eğitim, öğretim ve bilimsel araştırma yapan birimlerdir. Türkiye’de halen iki adli tıp enstitüsü ve 39 ilde adli tıp anabilim dalı bulunmaktadır.

1982’de İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, 1983’de Ankara Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü kurulmuş olup adli bilimlerde yüksek lisans ve doktora eğitimi vermektedir. Adli Tıp enstitüleri dışında bazı üniversitelerin Sağlık Bilimleri enstitüleri (örneğin, Çukurova ve Marmara üniversiteleri) adli tıp dalında yüksek lisans ve doktora programları vermektedir.

Osmanlı İmparatorluğu’nda adli tıp teşkilâtlanmasındaki en önemli değişiklik 1917 yılında gerçekleşmiştir. 225 Sayılı Kanun’la mevcut adli tıp teşkilatı Sağlık Bakanlığından ayrılarak Adalet Bakanlığına nakledil-

miş ve 1917 yılında Adalet Bakanlığına bağlı Adli Tıp Müessesesi kurulmuş ve içinde Tıbbi Adli Meclisi, Morg Müdürlüğü, Kimya Müdürlüğü, Müşahadehane Müdürlüğü oluşturulmuştur. Müşahadehane müdürlüğüne Dr. Mashar Osman Bey tayin edilmiştir. 23 Nisan 1920’de açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), açılışından altı ay sonra, 11 Ekim 1920’de 38 Sayılı Tababet-i Adliye Kanunu’nu kabul etmiştir. TBMM’nin erken dönem yasama faaliyetlerinden biri olmasıyla dikkati çeken bu kanun, halen yürürlükte olup adli tabiplerin görev ve yetkilerini tanımlamaktadır. Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara’da Adli Tıp İşleri Müdürlüğü kurulmuş, daha sonra 1926 yılında 813 sayılı Adli Tıp Müessesesi Kanunu yürürlüğe girince Umum Müdürlüğü haline getirilmiş ve bu kanunla 1917 yılındaki şubelere ilave olarak taşraya adli tabiplikler kurulmuştur. 813 Sayılı Kanun 27 sene yürürlükte kalmış; işlerin çoğalması, uzman eleman eksikliği ve personel yetersizliği göz önünde tutularak 1953 yılında 6119 sayılı kanun çıkmış ve bu kanunla “Tıbb-i Adli” ismi “Adli Tıp” şeklinde değiştirilmiş, meclis müstakil kılınmış, mevcut üç şubeye bir yeni şube olarak Fizik Tetkikler Şubesi ilave edilmiştir. Ayrıca bu kanunla üniversite bulunan şehirlerde adli tıp enstitüleri ile sinir ve ruh hastalıkları klinikleri adli tıpla ilgili konularda resmi bilirkişi kılınmıştır. 6119 sayılı kanun da giderek yetersiz kalmış, 20.04.1982 tarihinde kabul edilen ve 01.05.1982 tarihinde yürürlüğe giren 2659 sayılı “Adli Tıp Kurumu Kanunu” ile kurum yapısında önemli gelişmeler olmuştur. Bu kanun 19.2.2003 tarih, 4810 sayılı değişiklikle son halini almıştır. Bu kanun değişikliği ile daha önce beş olan ihtisas kurulu sayısı altıya çıkarılmıştır.

Bugün Adli Tıp Kurumu merkez ve taşra örgütlenmesi olarak iki yapıdan oluşmuştur. Merkez yapılanmayı İstanbul'da yer alan "Adli Tıp İhtisas Daireleri", "Adli Tıp İhtisas Kurulları" ve "Adli Tıp Genel Kurulu" oluşturmaktadır. Adli Tıp Kurumunda Morg, Gözlem, Kimyasal Tahlil, Biyoloji, Fizik İncelemeleri ve Trafik Dairelerinden oluşan altı ihtisas dairesi, yargılama makamlarının doğrudan başvurusu üzerine resmi bilirkişi olarak inceleme ve araştırma yapmaktadır. ATK'de görev alanları yasa ile belirlenen altı ihtisas kurulu bulunmaktadır. İhtisas kurulları, mahkemelere doğrudan bilirkişi olarak hizmet vermek yerine, mahkemelerce kanaat verici nitelikte görülmeyen bilirkişi raporlarındaki çelişkileri gidermekle yükümlüdür. Adli Tıp Genel Kurulu ise, Adli Tıp Kurumu Başkanı'nı ve tüm ihtisas kurulu üyelerinin yer aldığı, çelişkilerin giderildiği üst yapılanma olup gerekli olduğu hallerde ve yaklaşık olarak ayda bir toplanan bir kuruldur. Taşra yapılanması ise adli tıp grup başkanlıkları ve şube müdürlüklerinden oluşmaktadır. Türkiye'de yedi ilde adli tıp grup başkanlığı ve elli yedi ilde şube müdürlükleri bulunmaktadır.

Adli Tıp Uzmanları Derneği (ATUD)

Uzmanlık derneklerinin hedefleri; topluma sunulan uzman hekimlik hizmetinin olanaklı olan en yüksek düzeye çıkarılması ve sürdürülmesi için çalışmak, uzmanlık derneklerinin eğitim, araştırma, hasta bakımı ve toplum sağlığı alanındaki etkinliklerinin izlenmesi, iyileştirilmesi, yönlendirilmesi ve bu etkinliklerin eşgüdümünü yapmak, tıpta uzmanlık eğitiminin çağdaş bir düzeye eriştirilmesi için standartların oluşturulması, denetlenmesi, değerlendirilmesi ve korunması ile ilgili

ulusal hedef ve koşulların saptanarak özgün Türkiye modelini işlerliğe kavuşturmak ve uzman hekimlerin mesleki durumunu ve ünvanını ulusal ve uluslararası alanda savunmak olarak belirlenmiştir.

Adli Tıp Uzmanları Derneği 1992 yılında İstanbul'da "adli tıp uzmanları ve asistanları arasında sosyal ve bilimsel dayanışmayı sağlamak, hak ve menfaatlerini korumak, adli tıp alanındaki ulusal ve uluslararası bilimsel çalışma ve araştırmaları izlemek, adli tıp biliminde yüksek bir standart oluşturmak, bu alandaki araştırma ve çalışmaları teşvik etmek, konuyla ilgili bilim adamları arasında bilgi ve görgü alışverişini organize etmek, adli tıp biliminin geliştirilmesi ile ilgili konularda finans desteği sağlamak, bu amaçla her türlü teknolojik donanıma destek vermek, tesis oluşturmak, adli tıpla ilgili konularda adli makamlara yardımcı olmak, kamuoyunu aydınlatmak" amacıyla kurulmuş bir uzmanlık derneğidir. ATUD, TTB tarafından 1993'te oluşturulan Tıpta Uzmanlık Dernekleri Koordinasyon Kurulunun başlangıcından itibaren asil üyesi olup İALM (Uluslararası Adli Tıp Akademisi), ECLM (Avrupa Adli Tıp Komitesi) ilkeleri doğrultusunda adli tıp uzmanı görev tanımı, çekirdek müfredat ve meslekte yeterlilik kurulu yapılanmalarını 14-15 Aralık 2002 tarihlerinde oluşturmuş ve ECLM'ye gözlemci üye olarak kabul edilmiştir.

ATUD 1996 yılından itibaren düzenli olarak "Adli Tıp Bülteni" adında SCI izleme sürecinde olan bilimsel hakemli bir dergi yayımlamakta, adli tıp anabilim dalları ile birlikte iki yılda bir "Adli Bilimler Kongresi" ve "Adli Bilimler Sempozyumu" ile aylık bilimsel toplantılar düzenlemektedir.

ATUD; adli tıp alanında ulusal ve uluslararası pek çok projede yer almıştır. Türk Tabipleri Birliği, Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve bu alanda çalışan ulusal ve uluslararası kuruluşlarla yürüttüğü dört yıllık bir çalışma sonunda BM'nin temel bir belge olarak kabul ettiği "İstanbul Protokolü"nde hem üyelerinin hem de kurumsal olarak ATUD'un imzası vardır. ATUD "İstanbul Protokolü" eğitimlerinin yurt içi ve yurtdışı eğitimlerinde de üyeleriyle aktif olarak yer almıştır. 1997 yılında Bosna'da İnsan Hakları Mahkemesi tarafından yapılan çalışmalarda toplu mezarlardan çıkarılan cesetlerin kimliklendirilmesi ve ölüm nedenlerinin belirlenmesi için BM'ce oluşturulan uluslararası ekipte çalışmalarda bulunmuş, kanıtlarını savaş suçları mahkemesine iletmıştır. Birinci basamak için adli tıp hizmetleri, insan hakları eğitimi, çocuk adaleti çalışma grubu, adli rapor formları ise ATUD'un düzenlediği veya katıldığı toplantılarda oluşturulmuştur. ATUD, kuruluşundan bu güne adli tıp hizmetlerinde bilimselliğin, bağımsız ve özerk yapılanmanın, bilirkişiliğin ayrılmaz parçaları olduğunu savunmuş ve Adli Tıp Kurumunun bu çerçevede yeniden yapılandırılması için çalışmalarda bulunmuş ve model önerileri geliştirmiştir. ATUD Meslekte Yeterlilik Kurulu, Türkiye'deki adli tıp akademisyen ve uzmanlarının birçoğunun katılımı ile *Adli Tıp Hizmet Modeli ve İnsan Gücü Planlaması* kitabını yayımlamış ve ilgili kurumların dikkatine sunmuştur.

Adli Tıbbın Türkiye'deki Mevcut Yapılanması ile İlgili Sorunlar

Adli tıbbın Türkiye'deki mevcut yapılanması dünyadaki gelişmiş ülkelerde var olan örnekler ile karşılaştırıldığında önemli farklılıklar göze çarpmaktadır. Yasa

koyucu “Adli Tıp Kurumu” ile Adalet Bakanlığına bağlı bir resmi bilirkişilik yapılanması oluşturmuş, Yargıtay aracılığı ile de bilirkişilik hizmetlerinin bu kurumdan alınması için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Adli Tıp Kurumu savın bilirkişiliğini yapmakta, savunmanın bilirkişiliğini yapmamaktadır. Adli Tıp Kurumu; dünyada örneği olmayan bir bilirkişilik modeli olarak bilirkişilik kavramı ve uygulamadaki durum açısından önemli sakıncalar içeren bir durum arz etmektedir. Dünyanın hiçbir demokratik hukuk devletinde yargılaşmanın yapıldığı organla tarafsız bilirkişi aynı kuruma bağlı olarak çalışmamaktadır. Adli tıp hizmetlerinin yürütüldüğü temel kurumlar genellikle üniversitelere bağlı enstitüler veya Cumhurbaşkanlığı, İçişleri, Sağlık Bakanlıkları gibi kurumlara bağlı geniş hak ve olanaklara sahip, bağımsız, özerk çalışan birimler olarak yapılandırılmıştır.

ATK’de üyelik, daire başkanlığı gibi önemli görevlere yapılan atamalarda, liyakat, akademik çalışma ve derece, bilimsel yeterlilik kriterleri bulunmamakta, görevlendirmeler ATK Başkanı’nın teklifi üzerine üçlü atama (Adalet Bakanı, Başbakan, Cumhurbaşkanı) yoluyla atanmaktadır. Tıbbın en yetkin ve karmaşık sorunlarının çözümünün beklendiği bir yapılanmada bilimsel kriter olmadan yapılan atamalar, siyasi kuşku uyandırmakta ve adalete gölge düşmesine yol açmaktadır. Bilirkişi ve bilirkişilik kurumlarının yeterlik ve yetkinliklerinin bağımsız kurumlar tarafından değerlendirilmesi hukukun saygınlığı ve sağlamlığı açısından çok değerli ve önemlidir. Adli tıp hizmetlerinin çözümü için oluşturulan “Adli Tıp Kurumu” merkezi yapılanmayı güçlendirmiş, giderek artan rutin hizmet ve gö-

revlendirmeler sırasında kullanılan tercihler nedeniyle bilimsel vasfını yitirmeye başlamıştır. Mevcut uzman kadroları adli tıp uzmanları dışında herhangi bir eğitim programı ve sertifikasyon belgesine sahip değildir. ATK İhtisas Kurulu ve Genel Kurulunun yapısı son derece tartışmalıdır. Adli Tıp Kurumu, bugünkü yapısıyla, bir insan için yaşamsal öneme sahip ve nihai nitelikte olan bilirkişi raporlarının konusu ile ilgili olmayan kişilerce hazırlandığı bir ortam yaratmaktadır. Psikiyatri alanını ilgilendiren bir rapora; kadın-doğum, mikrobiyoloji, ortopedi uzmanı, eczacı veya antropolog imza atmaktadır. Yargıtay çeşitli kararlarında, bu yapılanmanın raporlarını nihai rapor olarak kabul ederek raporların bilimsel değerlerini tartışma olanağını ortadan kaldırmaktadır. Bu yönde verilen kararlar, yargı kararlarının AİHM'den dönmesine yol açmaktadır. Bilirkişilik hususundaki var olan merkeziyetçi yaklaşım, aynı zamanda eğitimi de engellemekte; adli tıbbın ve adli bilimlerin gelişmesinin önünü kapatmaktadır. Adli Tıp Kurumu uluslararası standartlara uygun eğitim veren bilimsel ve akademik bir yapılanmaya sahip bulunmamakta, üniversitelerle işbirliğine girmeyip eğitim ve araştırma amaçlı çalışmalar için destek olmamaktadır. Üniversitelerimiz genç hâkim ve savcılarının, hekimlerin yetiştirilmesinde de önemli sorumluluklar taşımaktadır. Geleceğin yargı ve tıp mensuplarını yetiştirebilmek için de bu işbirliğine gidilmesi zorunluluğu vardır. Üniversitelerde yer alan adli tıp birimleri ise hem özellikle mevcut adli tıp sisteminden kaynaklanan hem de genel üniversite sorunlarına sahiptir. Üniversitelerde adli tıpla ilgili birimler nitel ve nicelik olarak büyük bir birikime sahip olmakla birlikte, önemli ölçüde adli tıp hizmetlerinin dışındadır.

Türkiye’de adli tıp ve adli bilimlerde hizmet ve insan gücü açısından var olan bu ciddi sorunlara, acilen bir çözüm oluşturulması gerekmektedir.

Adli tıp hizmetlerinin yürütülmesi için öncelikle Adli Tıp Kurumunun acilen bağımsız ve özerk bir yapıya kavuşturulması, adli tıp kurumunun özellikle tıp fakültesi bulunan illerde Sağlık Bakanlığı ile eşgüdümlü olarak hastane merkezli yapılara entegre edilmesi gerekmektedir. Bilimin kaynağı üniversitelerdir. Üniversiteler, aynı zamanda yeni bilgi ve teknoloji üreten araştırma ve eğitim kurumlarıdır. Adli tıp ve bilirkişilik hizmetlerinde üniversitemizden yararlanılması bilimsel gelişmelerin izlenmesi ve uygulanması açısından oldukça önemlidir. Adli bilimler ve adli tıp alanında insan ve malzeme gücü sınırlı olduğundan, adli tıp hizmetinin yaygınlığı ve hızlı gerçekleşmesi, ülke kaynaklarının verimli ve dengeli kullanılabilmesi için üniversitemizden ve yetişmiş insan gücünden akılcı olarak yararlanılmalıdır. Bu düzenleme hizmetin hızlanmasını sağlayabileceği gibi, iş yükünü de ülke koşullarında kaynaklarıyla yerinde çözmeye aday yegâne sistemdir. Alternatif bir çözüm olarak ATK’deki bu aşırı merkezîyetçi yapının görev ve sorumluluklarının sınırlandırılması, belirli rutin hizmetler dışında kalan görevlerini tüm dünyada olduğu gibi üniversitelere bırakması düşünülebilir.

Adli Bilim Kariyer İmkânı – Gerçek Hayattaki CSI

Adli bilim tüm dünyada hızla kariyer olanakları sağlayan bir mesleğe dönüşmüş durumdadır. Ayrıca son yıllarda film sektörü ve dizi sektöründe bu mesleğe duyulan ilgiyi arttırdı. CSI gibi diziler bu alanı iyi, kötü tanıttı.

Adli Bilimci Görev Tanımı

Adli bilimciler olay yerinden toplanan delilleri, doğal bilimlerin yöntemleri çerçevesinde analiz ederler. Genellikle haftada 40 saat çalışır ve çalışma alanları adli bilim laboratuvarlarıdır.

Adli bilim teknisyenleri, olay yerindeki tıbbi delilleri toplar. Kolluk kuvvetleri ile yakın çalışırlar.

Adli bilimcilerin görevleri:

- Olay yerinin aynısını laboratuvar ortamında yeniden kurarlar.
- DNA örneklerini toplarlar ve analiz ederler.
- Soruşturma bulgularını raporlarlar.
- Ateşli silahları ve kurşunları incelerler.
- Metinsel delilleri analiz ederler.
- Parmak izi toplarlar.
- Laboratuvar bulgularını yorumlarlar.
- Arşiv ve kayıt işlemleri
- Tüm laboratuvar ekipmanlarını kullanırlar.

Adli bilimcilerin uzmanlık alanları vardır; örneğin DNA analizi, ateşli silahlar, saç, kıl ya da vücut sıvılarının incelenmesi.

Kimyasal maddeleri sıklıkla kullanırlar. Silahların etkileri üzerine deneyler yaparlar. Her ne kadar ölümcül olabilecek silahlar ile deneyler yapsalar da mesleki açıdan hayati risk olasılığı oldukça düşüktür.

Cezaevi Psikolojisi

Cezaevi Psikolojisi Nedir?

Cezaevi psikolojisi, klinik psikolojisinin bir türevidir olup bazı özel eğitimlerle tamamlanır. Cezaevi psikologlarının birincil görevi, suçlunun rehabilitasyonunu sağlamak ve yeniden topluma kazandırılması için ona yardımcı olmaktır. Ayrıca, cezaevi psikoloğu, sağlıklı bir kurumsal ortam için orada bulunanları teşvik ederek personel ve tutuklu güvenliğini artırır.

Cezaevi Psikoloğu Olarak Görevim

Almanya'da bulunduğum süre içerisinde cezaevinde görev aldım ve birçok mahkûm ile görüşmeler gerçekleştirdim. Aralarında seri katiller, tecavüzcüler ve farklı suçlardan hüküm giymiş mahkûmlar vardı.

Genellikle yüksek güvenlik önlemleri altında mahkûmiyetlerini sürdüren, tehlikeli insanlarla muhattap oldum. Başkaları ve kendileri için tehlike arz eden mahkûmlar.

Örneklersem:

İntihar etme ihtimali olan, bunu planlayan ya da daha önceden intihar girişimde bulunan

Öldürme fikirleri olan ya da başka mahkûmlara şiddet uygulayan

Ruhsal bozukluklar sebebiyle gıda tüketmeyen ya da yaşam için gerekli olan ihtiyaçları karşılamak istemeyen ya da yapmayan

Günlük turlarımda bu hastaları ziyaret ederek tedavi sürecinde değişikliklere gidilip gidilmeyeceği ya da

tedavi bölümünden alınıp tekrar gardiyanlara emanet edilip edilmeyecekleri hakkında raporlar hazırlıyordum. Birlikte çalıştığım ekiple mahkûmların hastalık derecelerini belirleyerek gerektiğinde tedavilerine akıl hastanesinde devam etmeleri için sevk edilmeleri konusunda kararlar alıyorduk. O dönemde çok ilginç olaylar da oldu tabii ki. Bu tip mahkûmlarla muhattapsanız her şeye hazırlıklı olmalısınız. Bazı hastalar dışkılarını atar ya da sıvamaya çalışır, üzerinize tükürür, size bağırır ya da tehditler savurur. Bir gün hasta mahkûmlardan biri, tiz çığlıklar atarak sesiyle kelepçeleri kırabileceğini göstermek istedi. Şunu belirtmeliyim ki normalde kelepçeli halde görüşmeler gerçekleşmez. Ancak bu mahkûm son derece tehlikeliydi ve bu sebepten dolayı önlem almak durumundaydık.

Eğer bir suç psikoloğu olarak cezaevinde görev yapıyorsanız görev tanımlarınızdan bazıları şunlardır:

Ruh Sağlığı Taraması: Cezevine giriş yapan her mahkûm genel bir ruh sağlığı taramasından geçmelidir. Bu sayede kısa sürede, mahkûmların herhangi bir ruhsal bozukluğunun olup olmadığı tespit edilmektedir. Özellikle önem kazanan rahatsızlıklar, bipolar bozukluğu, şizofreni ve majör depresif bozukludur. Buna göre mahkûm ikinci bir taramadan geçerek olası gelişimsel gecikmeler tespit edilmeye çalışılır. Çünkü sınırlı bilişsel işleyişi olan mahkûmların mağdur olma riski vardır. Bu tip mahkûmlar çok daha yakın markaj altında destek alırlar. Çünkü yönlendirilmeye ihtiyaç duyarlar.

Acil Görev: Cezaevinde acil durumlar oldukça olasıdır. Psikologlar ve psikiyatristlerin asli görevlerinden

biri kriz geçiren mahkûmlara müdahale etmektir. Acil durumlarda intihar düşüncesi, öldürme düşüncesi, mağduriyet, tecavüz, majör depresyon, manik depresyon, panik atak, boşanma ya da sevdikleri birinin ölümünü bildirmek için destek gerekebilir. Cezaevlerinin mahkûmlar arasında kendi “kanunları” vardır. Bunlardan biri “*Cezaevinde ağlamak yok.*” kanunudur. Bu kanun sadece bir sebepten ötürü ihlal edilebilir; Mahkûmun annesi vefat ederse. Başka sebeplerden ötürü ağlamak, diğer mahkûmlar tarafından zayıflık olarak algılanır ve bu durum da istismara sebebiyet verebilir. Bu durumda gardiyanlara büyük bir görev düşmektedir. Eğer bir mahkûm sıkça ağlıyorsa vücut temizliğine önem vermiyorsa altına kaçırıyorsa ya da uygunsuz yerlerde tuvalet ihtiyacını gideriyorsa bu durumlar psikologlara bildirilmelidir.

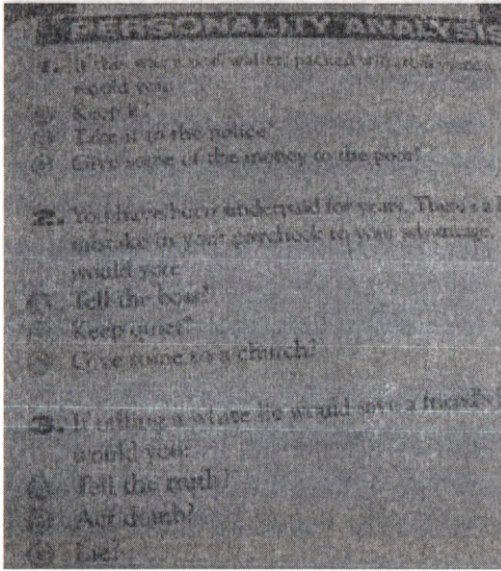
Psikolojik Tedavi: Eğer cezaevine giriş yapan bir mahkûmun psikolojik bir geçmişi varsa tedavisine devam edilmelidir. Gerektiğinde daha önce tedavisini sürdüren psikologu ya da psikiyatristiyle irtibata geçilerek, belli bir tedavi programı geliştirilebilir.

Terapi: Psikolojik destek almak isteyen mahkûmlar için tekli seanslar ya da grup seansları düzenlenir. Birçok mahkûmda kişilik bozuklukları, antisosyal davranış, narsistik ve borderline kişilik bozuklukları gözlemlenir. Bu durumda gerekli tedaviler uygulanmalıdır. Hatta uyuşturucu bağımlılığını da bunlara dâhil etmek gerekir. Bazı genç veya ilk kez cezaevine giren mahkûmlarda uyum sorunu gözlemlenmektedir. Bahsi geçen rahatsızlıklar dışında sıklıkla rastlanan rahatsızlıklar; bipolar I ve II, şizofreni (paranoid ve düzensiz tipleri), şizoaffektif bozukluk, yaygın anksiyete bozuk-

luğu, madde kaynaklı psikotik bozukluklar ve majör depresyonlardır. Şahsen, kişisel ve grup terapileri yönettim. Ayrıca ömür boyu mahkûm olanlarla da terapi seansları yapılmalıdır.

Mahkeme Emri ile Değerlendirmeler: Zaman zaman mahkeme tarafından değerlendirme talepleri gelir. Dava sonuçlanmış olsa dahi, psikologlardan bilirkişi raporu talep edilmektedir. Şartlı tahliye sürecine girildiğinde de yine bilirkişi raporu talep edilmektedir. Bu durumda mahkemeye geniş kapsamlı bir rapor sunulur.

Psikolojik Testler

Suç psikolojisi denilince ilk akla gelen şeylerden biri olmasa da psikolojik testler, bu alanın vazgeçilmezlerindendir.

Daha önce de bahsettiğim gibi, suç psikolojisi kendisini tanımlama yönünde, kendi içerisinde bile çelişkiye düşer, bunun nedenlerinden biri de uygulanan testler olabilir. Adli bilim ile psikolojik testler her zaman ters köşe olabilmişlerdir.

Testler ve test amacıyla kullanılan araçları keşfetmek ve geliştirmek, psikoloji alanının tarihinde her daim yer almıştır. Bu tür testler uygulamalı psikoloji ve dolasıyla suç psikolojisi açısından son derece ciddiye alınan ve geliştirilmeye çalışılan önemli araçlardır.

Geniş anlamda psikolojik testlerin amacı kişileri gözlemlemeye veya insan davranışlarını kaydetmeye yarar.

Ayrıca bu testler, bir veya birden fazla standart ölçüm aletleri, cihazlar veya bilgisayarlı psikolojik testlerin kullanımı da dâhil olmak üzere prosedürlerin kullanımı olarak da tanımlanabilir.

Özetle bu tür testler psikolojide destekleyici bir etkindir ve birçok konuya ışık tutmaktadır; örneğin insan davranışları. Ancak testleri özellikle iki ayrı ana başlık olarak ayırmakta fayda var. Bunlardan biri projektif test, diğeri ise psikometrik testtir. Bunlar içerikleri açısından kesinlikle bilinmesi gereken iki tür testtir.

Projektif Test

1921 yılına geri dönersek, bilinen en iyi ve en meşhur projektif test, Rorschach Mürekkep Testi'dir. İsviçreli ünlü Psikiyatrist Hermann Rorschach'dan almıştır ismini.

Hermann Rorschach psikoanaliz konusuna çok meraklıydı ve 1918'de kendi hastaları üzerinde mürekkep kartları ile ilk denemelerine başladı. Tespitlerinden emin olunca 1921 yılında ilk bilimsel verilerini açıkladı.

Rorschach kendi testini geliştiremeden, sadece bir yıl sonra, yani 1922'de vefat etti. Ancak o dönemde oldukça sık kullanılmaya başlanan test, bugün bile hâlâ geçerliliğini korumaktadır.

Psikolojik değerlendirme, çeşitli psikolojik yöntemler kullanılarak bireylerin yeteneklerini, davranışlarını, bireysel özelliklerini değerlendirme sürecine verilen isimdir. Psikolojik testler bu değerlendirmede önemli yer tutmaktadır.

Projektif testler, Freud'un dinamik formülasyonuna dayanır. Yansıtma rahatsız edici düşünceleri, kabul

edilmesi güç fikirleri, duyguları dışa yansıtarak dış algılamayı etkileyen ego savunma mekanizmasıdır.

Projektif testler terimi ilk defa 1939 yılında L. K. Frank tarafından ortaya atılmıştır. Projektif testlerin amacı, bireye belirsiz bir uyarıcı vererek onun duygularını, düşüncelerini, fikirlerini cevaplarında yansıtmasını sağlamaktır.

Projektif testlerin genel özellikleri şunlardır:

Dolaylı bir yöntemdir. Birey verdiği cevabın önemini bilmez.

Cevap özgürlüğü vardır. Objektif testlerin tersine "Evet", "Hayır" şeklinde kısıtlı cevaplar yerine projektif testlerde tam bir özgürlük vardır. Birey uyarıcıları kendine göre cevaplandırır.

Projektif testlerde uyarıcı tam olarak belirlenmemiştir. Böylece bireyin, uyarıcıyı kendine göre değerlendirip kendi duygu ve düşüncelerini yansıtacağı düşünülmüştür.

Kişiliği bütün olarak değerlendirmeye yönelmiştir.

En etkin kullanılan iki projektif test yöntemi, Rorschach ve tematik algı testidir.

Rorschach testi, İsviçreli psikiyatrist Herman Rorschach tarafından geliştirilmiştir. Mürekkep lekelerini, algılamayı incelemek için kullanırken birçok değişik tanıli hastaların değişik cevaplar verdiğini görmüş ve lekeleri tanı ve kişilik dinamiğini açıklamak için kullanmaya başlamıştır.

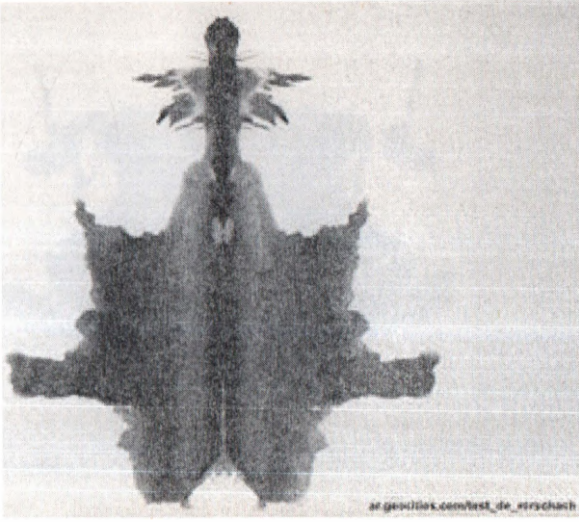
Tematik algı testi ise H. A. Murray ve C. D. Morgan tarafından geliştirilmiştir. Bu test, üzerinde hikâye anlatmaya teşvik edici otuz kartın bireye sorulmasıyla uy-

gulanır. Bu testte beklenen, bireyin hikâye anlatırken, hikâye kahramanıyla özdeşim kuracağı ve kahramana atfettiği duygu ve düşüncelerin, bireyin kendi duygu ve düşüncelerini yansıtacağıdır.

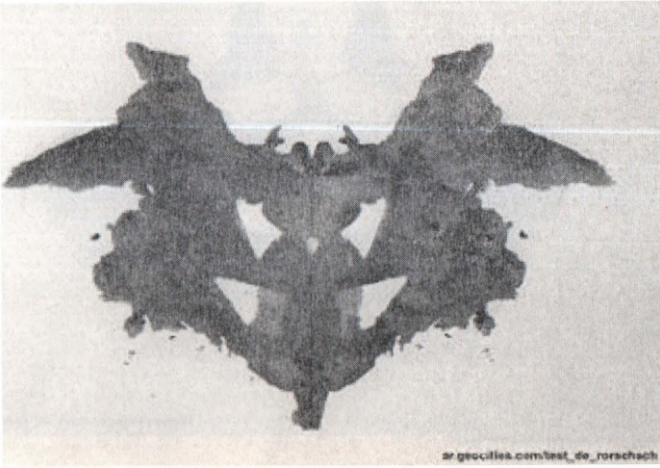
Rorschach Testi

Herman Rorschach tarafından 1921 yılında geliştirilen Rorschach Testi, projektif kişilik testleri arasında en sık kullanılan testlerden biridir. Herman Rorschach'ın ardından farklı klinisyenlerce pek çok kez gözden geçirilen ve farklı puanlama ve yorumlama sistemleri geliştirilmiş olan testin, 1974 yılındaki gerek uygulama ve puanlama, gerekse yorumlama açısından görece daha standart ve objektif prosedürleri olan Rorschach Exner versiyonu, bütüncül ve sistematik bir yaklaşıma sahip olması itibarıyla sıklıkla kullanılmaktadır.

Rorschach Testi, mürekkep lekelerinden oluşan 10 karttan meydana gelmekte ve dört, beş yaşın üstündeki herkese uygulanabilmektedir. Uygulama, puanlama ve yorumlamada özel eğitim ve uzmanlık gerektiren Rorschach testi, kişinin nesne ilişkileri, duygu dünyası, savunmaları, ego fonksiyonları, düşünce ve algı sistemi, temel ihtiyaçları, çatışmaları, eğilimleri, kişilik özellikleri gibi birey ile ilgili detaylı bilgi veren ve genellikle klinik amaçlarla kullanılan bir testtir.

• Bir Suç Psikoloğunun Not Defteri

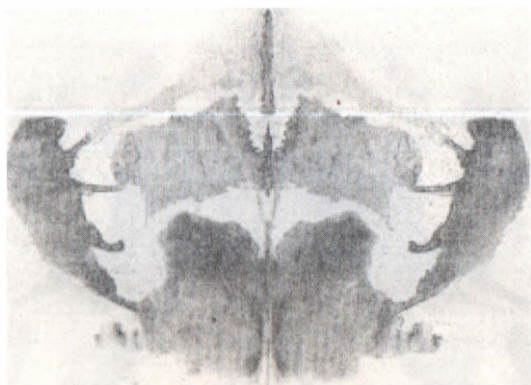

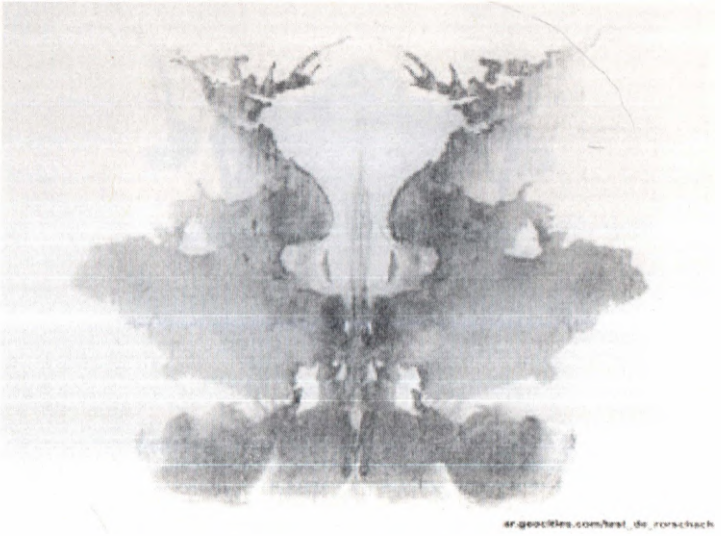
at geocities.com/psst_de_forschung

• Bir Suç Psikoloğunun Not Defteri

193

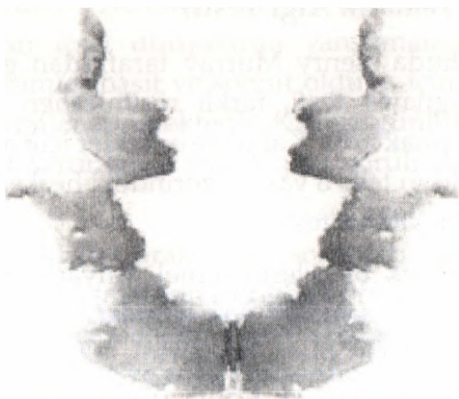
at geocities.com/psst_de_forschung

ar.geocities.com/test_de_rorschach

ar.geocities.com/test_de_rorschach

argocollab.com/test_de_rorschach

• Bir Suç Psikoloğunun Not Defteri

195

argocollab.com/test_de_rorschach

T.A.T (Tematik Algı Testi)

1938 yılında Henry Murray tarafından geliştirilen, Tematik algılama testi, farklı resimlerden oluşan 20 karttan oluşmaktadır. Kadın ve erkekler için ayrı kartların kullanıldığı test, 8 yaşın üzerindeki herkese uygulanabilen projektif bir testtir.

Genel olarak bireylerin temel ihtiyaçlarını, savunmalarını, yaşamlarındaki ana temaları, diğerleriyle ve otorite figürleriyle olan ilişkilerini, hâkim duyguları, kaygıları, çatışmaları ve kişilik özelliklerini değerlendirmeyi amaçlayan tematik algılama testi, özel eğitim ve uzmanlık gerektiren bir testtir.

Uygulamada toplam on altı kart vardır. Kartlarda belirli temalar, resimler halinde verilir. Kartların bir kısmı sadece erkekler bir kısmı da kadınlar içindir.

Danışanın resme bakarak bir hikâye anlatması istenir. Anlatılan hikâye, özyaşamsal bir öyküye benzer. Kişi için önemli unsurlar, sorunlar öne çıkar ya da tekrarlanır.

Test kimlere uygulanır?

Sekiz yaşın üstündeki herkese test verilebilir. Uygulama süresi otuz dakika ila bir saattir. Birebir uygulanan bir testtir. Sadece danışan ve testör vardır. Sonuçlar, kişiye özeldir. Sonuçlar danışana açıklanabilir. Ancak rapor sadece testi isteyen hekim ya da psikolog/psikoterapist verilir.

Testin faydaları nedir?

Psikoterapi öncesinde kişinin daha yakından tanınmasını sağlar. Kişinin bütünsel olarak ele alınmasına

yardım eder. Kendini ifade etmekte zorlanan danışanların içsel dünyalarını yansıtmalarını kolaylaştırır. Resimler basit ve somut olduğu için kolaylıkla herkese uygulanabilmektedir. Kişinin günlük yaşamda karşılaştığı sorunların, sıkıntıların görülmesini kolaylaştırır.

Özellikle kişiler arası ilişki sorunları, evlilik, anne baba ile olan çatışmaların içeriğini görmeyi sağlar. Kişinin yaşadığı ancak anlam veremediği süreçler anlaşılır hale gelir. Cinsiyet ve nesil farklarına yönelik sorunsallar görülebilir.

Terapi için kullanıldığında, danışanın benliğinin nasıl çalıştığı ve nasıl destek yaratılacağı görülebilir. Danışan, problemi nasıl ele alıyor? Hangi baş etme yöntemlerini kullanıyor? Çatışmaları nasıl çözümlüyor? Klinisyen ile nasıl ilişki kuruyor? Bu gibi sorulara cevaplar aranır.

İş ilişkilerine yönelik problemlerde, işe yerleştirme ve eleman seçme süreçlerinde de kullanılabilir.

Tek tek her bir karttaki problematik ele alınır, sentezlenir. Puanlanarak hangi boyutun önemli olduğu bulunur. Söz konusu boyutlar, kişinin hangi kişilik yapılanmasına ait olduğudur. Analiz fişi kullanılır. Nevrotik, Narsistik, Borderline, Psikotik vb.

Tematik algı testi, Rorschach sonrasında tamamlayıcı olarak kullanılabileceği gibi ayrıca da uygulanabilir. Özellikle eğitim seviyesinin ve entelektüel seviyenin düşük olduğu durumlarda kolaylık sağlar.

İnsan Çizimleri Testi (Figure Drawings Test)

Bu test, insan, aile, ev ve ağaç gibi çizimlerinin yapıldığı projektif bir testtir. Sıklıkla, bireylerin ana motiv-

lerine, insanları ve kendilerini nasıl algıladığına, baskın duygular gibi bireyin hayatındaki belli başlı temalara ilişkin önemli bilgiler vermektedir. İnsan çizimleri testi, genellikle diğer testlerle birlikte bir batarya içinde sunulmakta, yorumlanması uzmanlık gerektirmekte ve her yaşta kullanılmaktadır.

Luisa Düss Psikanalitik Öykü Testi

Düss Öykü Testi, çocukların kompleks ve sorunlarını çözümlemek için hazırlanmış tekniklerin en geliştirilmişlerinden biridir.

Bu teste yararlanılan öyküler daha çok onların anlayabilecekleri ve ilgi duyabilecekleri biçimde yapılandırılmıştır. Düss bunu yaparken, deneklerin komplekslerine karşılık olan yanıtlarını göz önünde tutuyor ve şu varsayıma dayanıyordu:

“Eğer denek, öykülerden birine takılır, anlamlı içerik taşıyan veya sembolik değeri olan yanıtlar verirse veya yanıt vermekten kaçınırsa bu, o öykü ve ya öykü kahramanının, denekte bulunan kompleksi uyandıracak bir çağrışım oluşturduğu anlamına gelecekti.” Buna göre her öykü veya öyküdeki kahramanlar bir veya birkaç kompleksle ilgilidir. Deneyim sırasında, bazı komplekslerin karşılığı olan soruların üstünde durmak ve alınan yanıtların anlamlı oluşlarına göre daha derinleştirerek sorular sormak gerekir. Bunun içindir ki bu öykülerin, bilinçaltı simgelerini ve psikanalitik soru sorma tekniğini iyi bilen bir uygulayıcı tarafından kullanılması daha doğru ve yerinde olur.

Luisa Düss, aile ve okuldan gelen öğelerin etkisini azaltmak için, öykülerden üçünün konusunu hayvan-

lardan seçmiştir. Test uygulanırken denneğin kendisini kolayca öykü kahramanının yerine koyması gerekir. Bunun için öyküler sıralanırken, en az suçluluk duygusu uyandırabilecek komplekslerden başlanması yeğ tutulmuştur.

Öyküler özellikle çocuklar için hazırlanmış olmakla birlikte yetişkinlere de bir düş gücü testi olarak uygulanabilir. Kültürlü yetişkinlerin yanıtları genellikle zekice ve mantıklıdır. Kültürel düzeyi düşük, zihni yetenekleri fazla olmayan yetişkinlerinse verdikleri yanıtlar sembolik ve spontanedir.

Öyküler aşağıda kendi normal dizimleri içinde aktarılmıştır:

I

KUŞ ÖYKÜSÜ

(Çocuğun ana babadan birine olan bağlılığını veya geleceğini görme biçimini açığa çıkarmak için)

Bir ormanda çam ağacındaki yuvalarında yaşayan baba, anne ve yavru kuş yuvalarında uyuyorlarmış. Derken gece, sert, ama çok sert bir rüzgâr çıkmış. Rüzgâr ağacın dallarını silkelemiş, sarsmış. Yuva da kuşlar da yere düşmüşler. Kuşlar korkuyla uyanmışlar. Anne kuş hemen uçup bir çam ağacına, baba da başka bir çam ağacına konmuş. Şimdi yavru kuş ne yapacak? O da çok güzel uçabiliyormuş artık!

II

EVLİLİK YILDÖNÜMÜ ÖYKÜSÜ

(Eğer çocuk ana babanın odasında bir şok geçirmişse, bunun belirlenmesi için ana baba beraberliğinin ve mutluluğunun kışkandırılması)

Bir anne ile babanın evlenmelerinin yıldönümü idi. Onlar birbirlerini çok seviyorlardı ve o gün için pek güzel bir eğlence hazırlamışlardı. Bu güzel eğlencenin tam orta yerinde, çocuk kalkıp bahçeye çıkıyor? Neden acaba?

III

KUZU ÖYKÜSÜ

(Sütten kesilme ve kardeşlik komplekslerinin belirlenmesi için)

Bir çayırda, bir anne koyunla bir küçük kuzu yaşıyordu. Küçük kuzu bütün gün annesinin yanında sıçrayıp duruyordu. Her gece annesi, ona çok sevdiği sıcak süt veriyordu. Aynı zamanda kuzu ot da yemeğe başlamıştı. Bir gün anne koyuna minicik bir kuzu getirdiler. Gelen kuzu çok acıkmıştı. Anne koyundan süt istiyordu. Fakat anne koyunun ikisine de yetecek kadar sütü yoktu. Büyük kuzuya dedi ki: "İkiniz için de taze sütüm yok! Sen artık taze ot yiyeceksin!" Büyük kuzu ne yapsın?

(Sadece sütten kesilme kompleksini görmek için küçük kuzunun gelişini ortadan kaldıracacağız. O zaman "Koyunun artık sütü yoktur ve kuzusunun artık ot yemeğe başlaması icap ediyor." demek gerekecektir.)

IV

CENAZE ÖYKÜSÜ

(Saldırganlık, ölüm istemi, suçluluk, kendini cezalandırma duygusunu meydana çıkartmak için)

Köyün yolundan bir cenaze geçiyor. Herkes soruyor. "Kim ölmüş?" Cevap veriyorlar. "Şu evde oturan ailelerden biri." Kimdir bu ölen?

Ölümü bilmeyen çocuklara hikâye şöyle anlatılır.

Aileden biri yola çıkmış ve bir daha gelmemek üzere uzağa, çok uzağa gitmiş. Acaba bu kimdir?

V

KORKU ÖYKÜSÜ

(Bunalım ve kendini suçlamayı belirlemek için)

Bir çocuk usulca şöyle dedi: Ah ne kadar korktum!
Acaba o neden korkmuştur?

VI

FİL ÖYKÜSÜ

(Hadımlık Kompleksi için)

Bir çocuğun çok sevdiği küçük bir fili varmış. Fil uzunca hortumu ile pek güzelmiş. Bir gün gezmeden dönüşte odasına girince, çocuk fili pek değişmiş bulmuş. Değişmiş olan nedir ve niçin değişmiştir?

VII

YAPILMIŞ EŞYA ÖYKÜSÜ

(Anal kompleksi, mal canlılığı ve inatçılığı belirlemek için)

Bir çocuk topraktan birçok şeyler imal etmede başarılı olmuş. (Bir kule vs.) Bunları çok seviyormuş. Annesi bunları kendisine vermesini isterse ne yapacaktır?

Verecek midir?

VIII

ANNE VE BABA İLE GEZİNTİ ÖYKÜSÜ

(Oedipus ve Elektra komplekslerini belirlemek için)

Bir kız çocuk (veya annesi ile erkek çocuk) babası ile ormanda baş başa çok güzel bir gezinti yapmışlar. Bu gezintiden ikisi de çok hoşlanmışlar. Eve girdikleri zaman annenin (babanın) yüzünün her zamanki gibi olmadığını görmüşler. Niçin?

IX

HABER ÖYKÜSÜ

(İstek ve korkularını anlamak için)

Bir çocuk okuldan (gezmeden) dönmüştü. Annesi ona dedi ki:

“Derslerine hemen başlama, sana verilecek bir haberim var!” Annesi acaba ona ne söyleyecek?

X

FENA RÜYA ÖYKÜSÜ

(Önceki öyküleri kontrol için)

Bir çocuk sabahleyin çok yorgun uyandı ve dedi ki: “Ah öyle fena bir rüya gördüm ki!” Acaba ne görmüştü?

Luisa Düss’ün

Belirlediği Normal ve Anormal Yanıtların Nitelikleri
Genellikle her öykü için alınan normal yanıtlar:

1. a) Kuş yuvasına yakın bir dala uçar.
b) Annesinin yanına kaçar.
c) Babasının yanına uçar. Çünkü o daha kuvvetlidir.
d) Yerde kalır ve ebeveyni onu buluncaya kadar bağırır.
2. a) Ebeveyni için çiçek toplayacak.
b) Konuşulanlar onu ilgilendirmiyor.
c) Eğlenecek (En sık rastlanan yanıt türü)
d) Okulda kötü bir not almıştır, bahçenin dibine gidip derdini düşünecek.
3. a) Ot yiyecek
b) Başka bir koyundan süt arayacak
c) Biraz kızmıştır ama yine ot yiyecek.
4. a) Yakın geçmişte ölmüş aile bireylerinden biri.
b) Bu yaşlı bir kişidir. (büyükanne, büyükbaba)
c) Uzun süredir çok hasta olan biri.
d) Mademki bu kadar ilgi çekiyor, o halde köye yabancı ve önemli bir kişi.
5. a) Çocuk yeni bir oyuncak bulmuştur; artık fil ilgisini çekmiyor.
b) Değişen fil değildir, çocuk büyümüştür; artık oynamasını sevmiyor
c) Değişmemiştir.
d) Derisini değiştirmişlerdir.
e) Çocuk yokken, hizmetçi filin üstüne bir bardak su dökmüştür.

6. a) Annesine verecektir.
b) Onunla oynayacaktır. Annesi isterse verecektir.
- c) Herkese gösterecektir.
7. a) Çünkü annesi ona gözlerini açtı.
b) Dayak yemekten
c) Okulda kötü not almak korkusu
d) Bir hayvandan korkmak
e) Savaştan korkmak
f) Ana babadan birisinin ölümünden korkmak.
g) Servetini kaybetmekten korkmak.
8. a) Anne (baba) memnundur.
b) Anne (baba) çok çalışmış, yüzü yorgundur.
c) Anne güzel yemek hazırlamıştır.
d) Gezintiden çok geç dönmüşlerdir. Baba (anne) daha önce gelmiştir.
e) Baba (anne) onlar yokken kötü bir haber almıştır.
9. a) Anne ona bir öykü anlatmak istiyor.
b) İyi bir yemek ve ziyafet vardı.
c) İyi bir haber almıştır.
d) Anne onun hayatı ve çalışması hakkında öğüt vermek amacındadır.
10. a) Bilmiyorum çünkü hiç düş görmem.
b) Savaş görürüm.
c) Onu yiyen bir hayvan görmüş.

TESTİN UYGULANIŞI

Testin uygulanacağı deneğe ilk olarak şu talimat verilir:

“— Şimdi sana yarım kalmış bir öykü anlatacağım. Arkasını sen tamamlayacaksın. Aklına ne gelirse onu söyle! “

Öyküler olduğu gibi hiç bir katkıda bulunulmaksızın anlatılır. Belirsiz veya anlamlı görülen noktalar olursa amaçtan ayrılmamak koşuluyla, çocuğun düşüncesine yön verecek sorular sorulur. “— Niçin öyle yapmış, neden öyle olmuş?” gibi.

Öyküleri anlatırken çocuğun ilgisini çekmek için, daha çekicilik kazandırmaktan kaçınılmalı, dramatizasyonlar yapılmamalıdır. Bu gibi ilaveler deneğin dikkatini başka noktalara çeker ve amaçtan uzaklaşılmasına neden olur. Sözgelimi:

Kuzu öyküsünde ilgiyi artırmak için, çocuğa küçük kuzunun açlıktan ölmek üzere olduğu söylenilmişse, çocuk “— Gider et yer.” demek zorunda kalır. Çünkü çocukta, kardeşlik kompleksinin yanı sıra iyilik yapma istemi de vardır. Eğer küçük çocuk yeni gelen kardeşine çok şiddetli bir düşmanlık duyuyorsa ve ebeveynine aşırı bağlıysa, durum daha da tehlikelidir. Bu durumda çocuk kendi doğal davranışını gösteremeyecektir. Kendi kişisel istemiyle, yeni gelene yardım fikri arasında bir bocalama olacaktır. Bu ruhi mücadele genellikle bunalım yaratır.

Aslında böyle telkin yapabilecek eklerin hiçbir gereği yoktur. Öyküler çocuğun ilgisini yeteri derece de çekecek şekilde, onun zevkini ve ilgisini, sembollere olan

eğilimini göz önüne alarak hazırlanılmıştır. Üç yaşındaki bir denek bile talimatı ve öyküyü kolayca anlar.

Eğer bir denek, öykülerden birine yanıt vermek istemiyorsa, bu da yeteri derecede anlamlıdır. O taktirde hikâyenin denekte gizli bir çatışmaya karşılık olduğu sonucu çıkar. Diğer bazı deneklerde ise, öyküler büyük ilgi uyandırır.

Çocuk son derece mutludur. Testin hiç bitmemesini ister. Bu da deneğin hiç yanıt vermek istememesi kadar manidardır. Hikâyenin çocukta ruhi bir boşalma meydana getirdiğini ve onun tatmin ettiğini gösterir.

Çocuğun verdiği ilk yanıtta, çatışma çoğu kez sıkışmış bir halde bulunur. Fakat bazen denekte birkaç kompleks birden bulunabilir. Hataya düşmemek için yorumların büyük bir titizlikle yürütülmesi gerekir. Hatta çatışma bütün hikâyelere yayılmış olabilir. Bu nedenle yanıtların çoğunda aynı çatışmanın izlerine rastlamak olasıdır. Yargıya varırken, yanıtların tümünü göz önünde tutmak gerekir.

Uyumlarında bozukluklar bulunan deneklerin yanıtları çok çeşitlidir. Çocukların cevaplarında şu özelliklere rastlarsak onlarda bir kompleksin varlığını düşünebiliriz.

1. Beklenmedik ani yanıtlar.
2. Bir öyküdeki kompleksin tekrar tekrar görülmesi.
3. Kulağa eğilip fısıldamak.
4. Hikâyelerden birisine cevap vermeyi reddetmek.
5. Uzun zaman susmak ve cevap vermemekte ısrar etmek.
6. Deneğin teste yeniden başlamaya karşı arzu göstermesi.

İntibaklarında bozukluklar bulunan deneğin her masal için verdiği cevaplarda genellikle belirli bir kişisel görüş açısı içinde olduğu görülür. Onun dışına kolay kolay çıkamaz.

Normal deneklerden, özellikle iyi uyum göstermiş, kültürlü olanlar, her öykü için çeşitli ve farklı yanıtlar verirler. Bu, deneğin bilinçaltının bağımsızlığının bir kanıtıdır.

Kompleksli deneklerin, özellikle fena rüya ve korku öykülerine verdiği yanıtlar tipiktir. Bu cevaplar, autopunitionu, ölüm fikrini, bir istemin gerçekleşmesini kapsar. Eğer bir çocuğa kurt korkusuna dair sorular sorulacak olsa, olası bir yanıt şöyle olacaktır: “Beni yiyecek, çünkü kurt bütün çocukları yer.” Ancak denekteki kurt korkusu, mevcut suçluluk kompleksinin sonucu ise alacağımız yanıt şöyle olur: “O çocuğu yiyecek çünkü o fena bir çocuktur.”

Bilinçaltında niçin bu tür korkuların yer aldığı sorulabilir. Bunun, baba korkusunun sembolize edilmesi veya kişisel yaşamdaki suçluluk duygularının bir tortusu olması muhtemeldir.

Normalin dışındaki korku yanıtları genellikle şöyledir:

- Buruşturulmuş bir yüz görüyor.
- Bir kurt tarafından yenilmekten korkuyor.
- Onu kovalayan bir adamdan korkuyor, vs.

Bunlar, çocuğu itaate alıştırmak amacıyla çevresindekilerin uyandırdıkları korkuların; öğretmenler ve ana babaların, çocuğa sokakta rastlayacakları kişilere kanmamaları için verdikleri gözdağlarının görüntüleridir.

Zihin geriliği olan deneklerin davranış biçimleri ise tümüyle başkadır. Kendilerini öyküdeki kahramanın yerine koymakta güçlük çekerler. Somut gerçek, onları sembolden daha çok ilgilendirir. Korku öyküsüne yanıt vermeleri genellikle pek mümkün olmaz.

Alınan sonuçlar bakımından bu test psikanalistler tarafından formülleşmiş olan semboller yasasını güçlendirmektedir. Özellikle çocuklardaki komplekslerin tanımında psikanalistlere büyük yardımlar sağlamıştır.

Aşağıda Luisa Düss'ün yapmış olduğu uygulamalardan birini örnek olarak veriyorum.

LUİSA DÜSS'ÜN BİRUYGULAMASI

Denek yedi yaşında bir erkek çocuk olup ailenin tek evladıdır. Gösterdiği klinik tablo: Karabasanlar, bunalık, değişken karakter ve aşırı duyarlılık, "Y" harfi deneğin verdiği yanıtı; "P" harfi, psikoloğu simgelemektedir.

Kuş

— Y: Yerde kalacak

— P "Biliyorsun ki kuş biraz uçmasını biliyor."

— Y: Eğer uçmayı deneyecek olursa düşecek ve ölecektir.

Fil

— Y: Birdenbire zayıfladı, hava çok soğuk, ölecek.

Korku

— Y: Onu öldürmek isteyen bir hırsızdan korkuyor.

— P: Hırsız niçin çocuğu öldürmek istiyor?

— Y: Çünkü çocuk ona fena şeyler söylemiş ve ona

taş atmıştır. Çünkü o hırsızları sevmiyor.

—P: Hırsız ne yaptığı için çocuk ona taş atıyor?

—Y: Çünkü hırsız onun bıçağını almak istiyordu.

—P: Bu çocuk neden korkuyor?

—Y Korkuyor; çünkü düşmüştür ve bacağını kırmıştır.

—P: Nasıl?

—Y: Çünkü annesine çiçek toplamak için dağa çıkmıştı. Ayağının altındaki taş kaydı ve düştü.

Anne ile Gezinti

—P. :Babanın yüzü değişti. Çünkü hastadır. Soğuk aldı.

—Y. Evet, çok hastadır. Anne buna çok üzüldü.

—P. Baba ara sıra hastalanıyor mu?

—Y. : Babam hiç hasta olmaz.

210 NOT: Yukarıda yalnızca içeriği anlamlı olan konuşmalar yansıtılmıştır.

YORUMLAMA

Bu çocuk çok hassastır. Çevresindeki insanlara bccyun eğerek kolaylıkla değişir. Öğretmenlerinden birisine çok kuvvetli bağılılığı vardır. Onunla birlikte olduğu zaman sevimlidir. Teneffüslerde öğretmenin merdivenini süpürmekten son derece mutludur. Bundan gurur duymaktadır. Diğer kişiler arasında dayanılmaz derecede itirazcı, itaatsiz ve tembel bir çocuk olmaktadır. Zeki bir çocuk olmasına rağmen, okulda özellikle matematik dersinden iyi not almakta güçlük çekmektedir. Geceleri çoğunlukla karabasanlarla geçmektedir.

Yanıtları kastrasyon kompleksine bağlı bir Oedipus Kompleksi göstermektedir.

Çocukların sembollere eğilimi olduğunu söylemiştik. Burada Oedipus Kompleksine sembol olarak, dağı ve annesi için topladığı çiçekleri görüyoruz. Kendisi ise, babayı temsil etmektedir. Kastrasyon Kompleksi için ise filin hortumunu değil, fakat filin zayıflamasını ve ölümünü, keza, bıçağını almak ve kendisini öldürmek isteyen fena adamı ele alıyor.

Denek kuş hikâyesinde ise: “Uçmayı deneyecek olursa ölür!” diyor. Bu konuşmalar esnasında çocuk devamlı olarak korkudan bahsetmektedir. Nihayet çok korktuğunu ve geceleri korkunç düşler gördüğünü itiraf ediyor. Testin sonunda, başlangıçta görülen gerginliğin kaybolduğu, çocuğun duymakta olduğu suçluluk hislerini boşaltarak rahatladığı açıkça gözleniyor.

Psikometrik Test

"Anneli Bey, bu basit bir Rorschach Testidir. Şimdi
sizin otun ve resimlerin sizde ne tür bir çağrışım
yaratıldığını belirtin."

212

Psikometristler, psikolojik bilginin elde edilmesi ve uygulanması sırasında kullanılacak teknik ve yöntemler üzerinde çalışır; zekâ, kişilik, yetenek ve diğer alanlardaki testleri geliştirir. Bu testler, klinik, danışmanlık, iş yaşamı, endüstri ve okul gibi alanlarda kullanılmaktadır. Psikometristler, araştırma desenleri, veri analizi ve verinin yorumlanması konularında da faaliyet gösterirler. Bu alanda çalışan psikologlar, matematik, istatistik, teknoloji ve bilgisayar programları bilgileriyle donanmışlardır. Yüksek lisans derecesi olanlar genellikle endüstride, araştırma merkezlerinde ve test geliştirme alanında çalışır.

Psikometrik testler üç ana temelden oluşmaktadır:

1. Bireysel Farklılıklar

Teste tabi tutulan kişilerin kişisel becerileri, sözel yetenekleri vs. göz önünde bulundurulmalı ve test öncesinde tüm detaylar irdelenmeli.

2. Geçici Farklılıklar

Teste tabi tutulan kişilerin farklı şartlardaki tepkileri doğru ölçülmeli.

3. İstatistiksel uyum

Test sonuçlarını doğru bir şekilde değerlendirmek adına, daha önce yapılmış testlerin istatistiklerini mutlaka göz önünde bulundurmak gerekir.

Elde ne kadar çok farklı veri varsa istatistiksel bilgilerin oluşu, yapmış olduğunuz testin sonucunu yorumlamak adına çok önemli bir kaynak olacaktır.

Gerçek anlamda suç psikoloğu olarak bir kariyer hedefliyorsanız istatistikleri okumanın ne kadar önemli olduğunu özellikle psikometrik testlerde göreceksiniz. Genellikle bir metni okuyarak araştırmalar yapmaya ya da bir sonuç çıkarmaya alışmış durumdayız. Oysaki istatistiklerdeki rakamlar somuttur. Herhangi bir şekilde yoruma açık değildir. Bir yazıyı okurken, her şey sizin algınızla orantılıdır. Oysa kime “1” rakamını gösterirseniz gösterin sonuç hep aynıdır.

Aslında bu açıklama sizleri bu kariyer yolunda ilerlemekten caydırabilir. İstatistik bazen çok sıkıcı olabilir. Ama bir kez istatistikle çalışıp da sonuca vardığınız zaman, vazgeçilmez ve aslında zevkli olduğu kanısına varacaksınız.

Tarihte bir yolculuk yapmak gerekirse psikologlar tarafından geliştirilmiş yüzlerce psikometrik testin olduğunu göreceksiniz.

Başka bir teste geçmeden önce tekrar bir genel bakış açısıyla psikometrik testlere bir göz atalım.

1. Test nedir?

Test bir ölçme aracıdır. Ölçme, içinde bulunduğumuz fiziksel dünyanın canlı veya cansız öğelerinin (bi-rey ya da nesnelerin) özelliklerine belli kurallara göre değer verme, bu özellikleri sayısallaştırma işlemidir.

Literatürde, ölçme araçlarına; test, ölçek, anket, profil, indeks, form, envanter gibi adlar verildiği görülmektedir. Genel olarak, bunların hepsinin aynı anlama geldiğini düşünebiliriz.

2. Psikometri nedir?

Psikometri, *“psikolojik kökenli ölçme ve değerlendirme”* bilimidir ve bireylerin psikolojik özelliklerine belli kurallara göre değer verme, bu özellikleri sayısallaştırma çalışmalarını içerir.

İnsana ilişkin gözlediğimiz psikolojik özelliklerin (zihinsel süreçler, yetenekler, davranışlar vb.) ölçülmesine yönelik ölçeklerin geliştirilmesi, bu özelliklerin ölçülmesi, bireyler arasında bu özellikler açısından farkların ortaya konması psikometrinin araştırma, çalışma ve hizmet alanlarıdır.

3. Psikometrik testlerin - ölçme ve değerlendirme araçlarının - ana nitelikleri nelerdir?

Psikometrik testler, temel psikometrik çalışmalara tabi tutulmuş ve psikometrik açıdan yeterliliği ortaya konmuş ölçme araçlarıdır.

Bir test geliştirilirken güvenilirlik ve geçerlilik çalışmalarının yapılması, testin hem yaptığı ölçmelerin tutarlı olduğunun ortaya konması (güvenilirlik) hem de neyi ölçtüğünü iddia ediyorsa onu ölçtüğünün ortaya konması, ve test uygulamasından elde edilecek ham puanların bir norm grubuna göre karşılaştırılmasını sağlayacak standardizasyon çalışması temel psikometrik çalışmalardır.

Bu üç temel çalışma, güvenilirlik, geçerlilik ve standardizasyon çalışması bir psikometrik test için olmazsa olmaz çalışmalardır.

4. Psikometrik testlerde “güvenilirlik” nedir?

Güvenilirlik, bir ölçme aracının, neyi ölçüyorsa onu hep aynı şekilde ölçmesini belirtir. Ölçme aracı, geçici içsel şartlardan veya dışsal şartlardan etkilenmeden tutarlı bir şekilde aynı tespitleri yapabilmelidir.

Farklı güvenilirlik tipleri vardır: Test-tekrar test güvenilirliği, içsel tutarlılık güvenilirliği, yarıya-bölüm güvenilirliği.

a. Test-tekrar test güvenilirliği

Güvenilirliği tespit etmenin bir yolu, ölçme aracını yanıtlayan kişinin ölçme aracı tekrar uygulandığında ölçme aracını aynı şekilde yanıtlayıp yanıtlanmadığını tespit etmektir. Test-tekrar test güvenilirliği, bir ölçme aracını aynı gruba iki ayrı uygulamada verip, sonra bu iki uygulamada elde edilen puanların korelasyonunu hesaplayarak bulunur. Eğer puanlar arasındaki kore-

lasyon yüksekse ölçme aracının güvenilir olduğu kabul edilir: İlk uygulamada olumlu (veya olumsuz) puanları olan kişiler ikinci uygulamada da aynı şekilde olumlu (veya olumsuz) puanlara sahip görülmüşlerdir.

b. İçsel tutarlılık güvenilirliği

İçsel tutarlılık, ölçme aracının ölçtüğünü varsaydığımız nitelikleri ölçen sorularının kendi içlerinde ne kadar birbirleriyle ilişkili olduklarını, ne kadar homojen bir soru grubu oluşturduklarını tespit eder. İçsel tutarlılık, alfa katsayısı (Cronbach alfası) hesaplanarak bulunur. Alfa katsayısı, ölçme aracındaki farklı soruların aynı niteliği ölçerken birbirlerini ne kadar tamamladıklarını tespit eder. Bir ölçme aracında alfa katsayısının hesaplanabilmesi için ilgili niteliği ölçen iki veya daha fazla sorunun bulunması gereklidir. Bir tek soru alfa katsayısının hesaplanması için yeterli değildir. Birbirinden bağımsız olarak farklı nitelikleri ölçen sorulardan oluşan ölçme araçlarında alfa katsayısı hesaplanamaz.

c. Yarıya-bölüm güvenilirliği

Yarıya-bölüm güvenilirliği, bir ölçme aracını oluşturan soruların iki ayrı gruba bölünüp bu iki ayrı soru grubu arasındaki korelasyonun tespit edilmesini içerir. Bu yöntemle ölçme aracını oluşturan soruların hepsinin aynı niteliği ölçüp ölçmedikleri test edilmiş olur. Eğer iki ayrı soru grubu arasındaki korelasyon yüksekse ölçme aracının bütününe birbiriyle yakından ilişkili sorulardan oluştuğu sonucuna varılır.

5. Psikometrik testlerde “geçerlilik” nedir?

Geçerlilik, bir ölçme aracının ölçmeyi planladığı özellikleri gerçekten ölçüyor olması anlamına gelir. Bir ölçme aracı kişilik özelliklerini ölçtüğünü iddia ediyor-

sa bunun bir yöntemle ispatlaması gerekir.

Farklı geçerlilik tipleri vardır: Tahminsel geçerlilik, eşzamanlı geçerlilik, içerik geçerliliği, yapı geçerliliği.

a. Tahminsel geçerlilik

Bir ölçme aracının geçerliliğini ortaya koymanın yollarından biri, bu ölçme aracından alınan sonuçların bireyin belli bir görevi yapabilecek yeteneği olduğunu veya belli bir şekilde davranacağını tahmin edebileceğini ispatlamaktır.

b. Eşzamanlı geçerlilik

Bir ölçme aracının geçerliliğini o ölçme aracını başka bilinen ve kabul edilmiş ölçümlerle karşılaştırarak tespit edebiliriz. Örneğin, yeni bir matematik tutum anketinin eşzamanlı geçerliliğini, bu anketi ve bilinen ve geçerliliği ispatlanmış bir anketi aynı gruba uygulayıp iki anketten alınan sonuçların korelasyonuna bakarak ortaya koyabiliriz. Yeni anket ile kriter ölçüt (bilinen anket) arasında yüksek bir korelasyon varsa yeni anketin eşzamanlı geçerliliğe sahip olduğunu söyleriz. Burada en önemli olan nokta, kriter ölçütün güvenilirliği ve geçerliliği ispatlanmış bir ölçüt olmasıdır.

c. İçerik geçerliliği

Bir ölçme aracının geçerliliği, ölçme aracını oluşturan soruların içeriğinin, ölçülmesi amaçlanan özellikleri doğru olarak temsil edip etmediği ortaya konarak ispatlanabilir. Bu ispat çalışması, kişilik, duygular ve davranışlarla ilgili teorileri ve o konuyla ilgili uzmanların yorumlarını temel alır.

d. Yapı geçerliliği

Yapı geçerliliği ölçme aracının ölçtüğünü iddia ettiği teorik yapıyı ölçtüğünün ispatlanmasını içerir. Yapı geçerliliğini ortaya koymanın çeşitli yolları vardır:

i. Faktör analizi

Faktör analizi ile ölçme aracını oluşturan soruların kendi aralarında nasıl kümelandikleri tespit edilir. Bulunan her faktörün (soru kümesinin) bir teorik yapıyı temsil ettiği düşünülür.

ii. Madde analizi

Madde analizi ile ölçme aracını oluşturan soruların ölçme aracının toplam puanına ne kadar katkıda bulundukları ve böylece ölçme aracının bütünüyle ne derecede ilişkili oldukları tespit edilir. Yüksek ilişkililik ölçülen teorik yapıyla bağlantının da yüksek olduğunu düşündürür.

6. Psikometrik testlerde “standardizasyon çalışması” nedir?

Güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları tamamlanmış bir ölçme aracının yaygın kullanımının sağlanması, bu ölçme aracından elde edilen puanların birey-birey, birey-grup, grup-grup karşılaştırmalarında kullanılabilmesi için bir çalışma daha yapılmalıdır. Bu çalışma standardizasyon - norm çalışmasıdır.

Bir ölçme aracından elde edilen puanlar göreceli puanlardır. Tek başlarına bir anlam taşımazlar, çünkü sosyal bilimlerde mutlak bir sıfır noktası yoktur. Bu bilimlerde yapılan ölçme çalışmalarının anlamlı olabilmesi için bir karşılaştırma gereklidir. Bu karşılaştırmayı norm grubu sağlar.

Bir ölçme aracının norm tespiti amacıyla uygulandığı norm grubu bireylerinin bu ölçme aracından aldığı puanların dağılımı bize norm sınır değerlerini verir. Ölçme aracından belli sınırların altında, yakınında veya üstünde alınan puanlara düşük, orta veya yüksek puan deriz.

Norm grubu dışından bir kişi aynı ölçme aracını uyguladığında, bu kişinin aldığı ham puanı norm grubu puanı ile karşılaştırırız ve diğer kişilere göre daha düşük, diğer kişilerle aynı düzeyde veya diğer kişilerden daha yüksek bir puan aldınız deriz.

Bir testten aldığımız puan bizim o norm grubuna göre göreceli konumumuzu gösterir.

Bu bilgi, uygulanan bir ölçme aracından elde edilen puanların doğru yorumlanmasında çok önemlidir. Bir kişilik testinde belli bir özellikte aldığımız çok düşük bir puan, bizde o özelliğin olmadığını değil; diğer kişilere göre daha düşük düzeyde olduğunu söyler.

7. Yabancı kültürlerde geliştirilmiş testlerin Türkiye’de kullanımları öncesinde neler yapılmalıdır?

Yabancı kültürlerde geliştirilmiş testlerin Türkiye’de kullanımları öncesinde, temel psikometrik çalışmalara tabi tutulmaları gereklidir. İlgili kültürde, o testle ilgili birçok çalışma yapılmış olabilir; ancak bu çalışmaların Türkiye’de Türk örneklemlemlerle tekrarlanması testin doğru bir şekilde kullanılabilmesi için bir ön şarttır.

Eğer yabancı bir kültürde geliştirilmiş bir test temel psikometrik çalışmalara tabi tutulmazsa testin vereceği sonuçların tutarlı olup olmadığı (güvenilirlik), ölçtüğü-

nü söylediği özellikleri ölçüp ölçmediğini (geçerlilik) bilemeyiz. Türk örneklemelerde standardizasyon çalışması yapılmamış ve Türk normları oluşturulmamış bir testin uygulanması sonucunda, örneğin, test sonuçlarını şöyle yorumlamak durumunda kalabiliriz: Sen İngilizlere göre daha dışa dönüksün!

8. Psikometri biliminin ve psikometrik testlerin tarihçesi nasıldır?

Psikometri ve psikometrinin temel kavramları ne zaman ve nasıl ortaya çıktı? Psikometrik testlerin tarihçesi nasıldır? Bu sorular, bizim, 19. yy sonlarına ve 20. yy başlarına dönmemizi gerektirir.

Bir dönemde tüm bilgiler felsefe geleneği altında ele alınıyordu. On yedinci yüzyıldan itibaren, fiziksel ve doğal bilimler bu gelenekten ayrıldı ve bağımsız birer akademik disiplin haline geldi. Sosyal bilimlerde bu ayrılma süreci daha uzun sürdü ve ancak 19. yy'ın sonlarına doğru bu bilimler felsefe geleneği içinden ayrılmaya ve ayrı birer akademik disiplin haline gelmeye başladı. Psikoloji ve psikolojik ölçme ve değerlendirme de bu bilim dalları arasındadır.

Bilimin ayırıcı niteliği, odaklandığı özelliklere ilişkin incelikli ve kesin ölçme yapmasıdır. Psikoloji ve diğer sosyal bilimlerin felsefeden ayrılması zihinsel, davranışsal ve sosyal olayları ölçmeye yönelik tekniklerin ve ölçme araçlarının geliştirilmesi ile olmuştur.

Adolphe Quetelet, Gustav Fechner ve Francis Galton gibi bilim adamları, 19. yy'ın sonlarında sosyal ve psikoloji ile ilgili ölçme teorilerinin ve metodolojilerinin temellerini attılar.

Adolphe Quetelt, “ortalama insan” kavramını geliştirmiş ve insan toplulukları için doğum ve ölüm, evlilik, suç, intihar ve diğer demografik özelliklerle ilgili istatistik temelli araştırmalar gerçekleştirmiştir.

Bu tarihçe içinde, özellikle, G. Fechner’in zihinsel durum süreçleriyle dışsal uyaranlar arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmaları; daha sonra algılama, duygu, davranış, dikkat ve diğer psikolojik süreçlerle dışsal uyaranlar arasındaki ilişkilerin araştırılmasına giden yolu açmıştır.

F. Galton, yetenekler ve diğer psikolojik olgular açısından bireyler arasındaki farkların incelenmesine çok önemli katkılarda bulunmuş ve psikolojik olguları incelemek için sorular içeren ilk ölçme formunu tasarlayan ve uygulayan bilim adamı olmuştur.

Yıllara göre dönüm noktalarına bir göz atacak olursak:

1879 yılında W. Wundt, dünyadaki ilk psikoloji laboratuvarını kurdu.

1887 yılında G. Fechner ilk psikolojik kanunu formüle etti.

1888 yılında J. M. Cattell bir test laboratuvarı kurdu.

1905 yılında, ilk standardize edilmiş zeka testi olan “Binet-Simon Intelligence Scale” yayımlandı. Bu test, 1908 yılında revize edildi, 1916 yılında da Stanford-Binet adı altında yeniden revize edilerek yayımlandı. Bugün hâlâ kullanılan temel zeka testlerinden biridir.

1918 yılında da ilk standardize edilmiş kişilik testi olan ve R. Woodworth tarafından geliştirilmiş olan “Woodworth Personal Data Sheet” yayımlandı ve Amerikan askerlerinin orduya alınırken askeri hayatın

streslerine uyum sağlayıp sağlayamayacaklarının değerlendirilmesi çalışmalarında kullanıldı. Bu test daha sonraki kâğıt-kalem kişilik testlerinin geliştirilmesine temel sağladı.

1921 yılında, dünyanın ilk test yayımlayan firması kuruldu: Psychological Corporation.

1927 yılında, ilk kapsamlı mesleki ilgi testi olan ve E. K. Strong, Jr. tarafından geliştirilmiş olan “Strong Vocational Interest Blank for Men” yayımlandı.

F. Galton ve J. M. Cattell’le başlayan ve öncelikli olarak zihinsel yeteneklerin (zeka, özel istidatlar/yetenekler, başarı) ölçülmesine odaklanan test geliştirme akımı ardından kısa bir süre içinde, davranışın yalnızca yetenekteki farklara dayalı olarak tahmin edilemeyeceği veya açıklanamayacağı, motivasyon, duygu, ilgi ve diğer duygulanımsal özelliklerin de bireyin performansını ve tutumlarını tahmin etmeye katkılarının olacağı ortaya çıktı.

Bu tespit ve bulgular, çok yaygın ve kapsamlı test geliştirme çalışmalarının başlangıcı oldu. Endüstriyel ve klinik psikoloji alanına yönelik birçok test geliştirildi.

Bu test geliştirme çalışmaları da, doğal olarak, testlerin güvenilirliği, geçerliliği ve testlerin kullanımının kişisel ve sosyal sonuçlarına ilişkin kapsamlı tartışmaları başlattı.

Özellikle bir test var ki, gerçekten de dikkate değerdir.

Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI) - Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri

MMPI kişilik testi, ilk olarak 1939 yılında yapılmış ve birçok kişi tarafından çözülmeye başlanmıştır. Geliştirilen bu psikolojik testi bilim adamları zaman içinde günün şartlarına göre daha da geliştirerek ona bugünkü son halini vermiştir. ABD’de Minnesota Üniversitesi tarafından geliştirilen ve 566 sorudan oluşan MMPI testi halen dünyanın çeşitli ülkelerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. MMPI kişilik testi Amerika’da en sık kullanılan ve araştırma yapılan testlerdendir. Yine birçok Avrupa, Asya ve Güney Amerika ülkesi için standardizasyonu yapılmıştır. MMPI kişilik testi orijinalinden Türkçe’ye çevrildikten sonra Türkiye uyarlaması gerçekleştirilmiş, kişilik testinin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması yapılarak ülkemizde de uygulanmaya başlanmıştır. MMPI testi, bireyin kişilik özelliklerini objektif ve bilimsel kriterler kullanarak ortaya çıkarır.

İnternet ortamında, hiçbir bilimselliği olmayan kişilik testi denilen basit testlerle kıyaslanamayacak kadar bilimsel ve objektiftir. Hatta bu alanda kişiliği tespitte kullanılacak en güvenilir ve geçerli kişilik testi olma özelliğine sahiptir diyebiliriz. Bu kapsamda ve güvenilirlik düzeyinde ülkemizde uygulanan başka bir kişilik testi yoktur.

MMPI kişilik testi çevrimiçi kişilik testi olarak web sitesi üzerinden veya e-posta yoluyla da uygulama imkânına kavuşmuştur. Bireysel ya da kurumsal olarak site üzerinde test doldurulup sonuç öğrenilebilmektedir.

MMPI testi yapmak uzmanlık gerektirir. İnternette bulunup MMPI testi çözmek boşa vakit geçirmek anlamı-

na gelir. Çünkü MMPI testinin bir psikolog tarafından uygulanması, sonuçlarının standart MMPI değerlendirme programı ve gerektiğinde manuel olarak (elle) değerlendirilmesi gerekir. Site üzerinden doldurulan testler, uzman psikologlar tarafından manuel (elle) tek tek değerlendirilir ve sonuç mail ya da posta yolu ile iletilmektedir.

MMPI kişilik testi bireylerin kişisel ve toplumsal uyum düzeylerini değerlendirmeyi hedefleyen bir kişilik testidir. MMPI testinin on adet kişilik ve üç adet de geçerlik alt testi vardır. Yaygın olarak psikiyatri kliniklerinde şu teşhisleri koymada kullanılır: depresyon, hipokondriasis (hastalık hastalığı), histeri (konversiyon), psikotik sapma, kadınlık-erkeklik (cinsel tercih ve eğilimler), paranoya (şüphencilik), psikastenî (saplantı-takıntı), şizofrenî, hipomani (duygu durum bozukluğu, öfke patlaması gibi), sosyal içe dönüklük (çekingenlik).

MMPI çok yönlü kişilik envanteri soruları, sadece hastalık veya psikolojik sorun olup olmadığını ölçen bir kişilik analizi testi değildir. MMPI, uygulanan kişinin psikolojik sorunları olup olmadığının tespitinin dışında, genel olarak kişinin nasıl biri olduğunu belirleyebilmekte, test uygulanan kişinin normal kişilik özelliklerini de ortaya çıkarabilmektedir. Bu kapsamda evlenmeyi düşünen çiftlerin evlilik öncesi ve evlilikte kişilik uyumunu belirleyerek kişilik özellikleri olarak birbirine uygunluğunu analiz etmekte, kişilik tipleri ve kişilik bozukluklarını tespit, ya da işe alımlarda, kişinin işe uygunluğunu analiz etmekte de kullanılabilir.

MMPI psikiyatri kliniklerinde hastalıkların geniş bir yelpazede değerlendirilmesine yardımcı olmak için ta-

sarlanmış bir kişilik testi ve ölçüm aracı olmakla birlikte kişilik özelliklerini de ölçmede etkili olduğu için sıklıkla şu alanlarda da kullanılır:

1. Yüksek öneme sahip ve üst düzey kamu görevlilerinin seçimi,
2. Polis memuru alımlar ve birim değişikliklerinde yapılacak seçimler,
3. Nükleer santral personeli,
4. İftaiye personeli,
5. Hava yolları personeli ve pilotlar, hava trafik kontrolörleri,
6. Devlet büyüklerinin koruma ve danışmanları,
7. Cezai ve hukuki ehliyetin olup olmadığına yönelik tespit yapılacak kişiler,
8. Adli yargı adaylarını değerlendirme ve seçme,
9. Bilimsel araştırmalarda.
10. Evlilik öncesi uyum düzeyini belirlemede, dünyada güvenle uygulanan bilimsel bir testtir.

Suç Geni Var mı?

Suç'un geni yoktur. Modern davranış genetik bilimcileri geçmişte Lombrosso ve meslektaşlarının ortaya atmış oldukları "tek kusurlu gen" fikrinin çok daha ötesindeler. Suç davranışları ile genler arasındaki bağlantı hakkında doğrulanabilecek tek ciddi tespit, davranışlarımızı tetikleyen organın sinir sistemimizin olduğu yönündedir. Sinir sistemimiz, çevremizdeki etkilere karşı tepkilerimizi yönlendirmektedir. Sinir sistemiz, dolaylıda olsa genlerimizden bazı miraslar almakta. Buna suç davranışları da dâhildir. Bu tespitten ötürü, suç ile genetiğin arasında bir bağ olasılığını söylemek doğru olmaz.

Günümüz genetik bilimi, Lombrosso teorilerinin çok ötesinde. Birincisi, en küçük davranış dahi, farklı gen-

lerden etkilenmekte (örn. polygenetically influenced). İkincisi, genlerin çevre ile etkileşim halinde olmalıdır. Çevre etkenleri herkeste farklı tepkiler yaratmaktadır. Her çevresel etki, aynı tepkiyi yaratacağına dair bir tez yoktur. Üçüncüsü, suç davranışlarının kusurlu bir gen tarafından etkilendiğini ispatlayan hiç bir bulgu yoktur. Genler, suçu tetiklemezler. Bazı dış etkenler neticesinde, genlere bağlı olan bazı davranışların, suç davranışlarına dönüştüklerini söylemek mümkündür. Hollin (1992) bu konu ile ilgili iki önemli soru yöneltmiştir: (1) Suç ile ilgili genetik etken var mıdır ve (2) eğer öyleyse, gerçek etkisi nedir? İlk sorunun cevabını yanıtlamak için psikolojideki genetik araştırmalar için kullanılan olağan çalışmalar yeterlidir: ail geçmişi, ikiz ve evlatlık teorileri.

Aile Geçmişi Araştırmaları

Suç davranışlarının nesiller arası devam edebileceğini görmekteyiz. Osborne ve West (1982) suç işlemiş ve işlememiş babaların oğulları arasında karşılaştırmalar yapmıştır. Araştırmalarına göre, suç işlememiş babaların oğulları %13 oranında suç işlerken, suç işlemiş babaların oğulları %40 oranında suç işlemekteler. Bu tespit oldukça tutarlı bir sonuçtur. Ancak bu sonuç, genetik bağlantıları doğrulamaz. Suç ortamında yetişen çocukların, suçsal davranışları sıradan olarak görmeleri olağan bir durum. Genetik bağlantıyı kabul etsek dahi, suç işlemiş babaların oğullarının %60'nın niçin suç işlemediğini veya suç işlememiş babaların oğullarının %13'ünün niçin suç işlediklerini araştırmak durumundayız.

İkiz Araştırmaları

İkiz araştırmalarındaki bazı tespitler, aile geçmişi araştırmaları ile bağlantılar olduğunu göstermekte. Geçmişte yapılan ikiz araştırmaları, tek yumurta ikizlerindeki suç oranının, çift yumurta ikizlere oranla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu tespit, genetik etki tezini destekler gibi görünmekte. Ancak geçmişte yapılan araştırmaların yöntemleri ve elde olan örneklerin azınlığı, bu tespitlerin tutarlılığını sorgulamakta. Yakın zamanda yapılan araştırmalar, geçmişteki araştırma sonuçlarının desteklemekten ziyade, çürütmektedir. (Putwain & Sammons, 2002) İkiz araştırmaları ile ilgili en verimli tespitler Danimarka'dan gelmektedir. Danimarka'da 3.500 ikiz üzerinde araştırma yapılmıştır. Christiansen (1977) yapmış olduğu araştırmada; tek yumurta ikizlerde %35 oranında uyum gözlemlerken, çift yumurta ikizlerde ise %13 civarında bir uyum gözlemiştir. Norveçli bilim adamları Dalgard ve Kringlen (1976), benzer sonuçlar elde etmişlerdir: Tek yumurta ikizler %26, çift yumurta ikizler %15.

Bu araştırma, aile geçmişi araştırmalarında da olduğu gibi, suçsal davranışlar üzerinde genetik bir etkinin olabileceğini doğrulamaktadır. Ancak birkaç tespit sorgulanmalıdır. Birincisi, her ne kadar tek yumurta ikizlerdeki suç oranı, çift yumurta ikizlerine oranla belirlen bir şekilde daha yüksek olsa da genetik bir etkenin sözkonusu olabileceğini ıspatlamamaktadır. İkincisi, tek yumurta ikizleri arasındaki bağın, suç davranışlarına etki etmesini kabul ederken çift yumurta ikizlerde, kız-erkek kardeş faktörü ve dış etkenlerin etkisini de göz önünde bulundurmakta fayda var.

Evlatlık Araştırmaları

Evlatlık araştırmalarında, biyolojik ile üvey ebeveynler arasındaki farklıklar araştırılmaktadır. Üvey ebeveynlerin evlatlık edinilen çocuklar ile karakteristik benzerlikleri tespit edilse de biyolojik ebeveynlerinin karakteristiğini gösteren çocuklarda genetik tezler sorgulanabilir. Son tespitlere göre genler ile suçsal davranışların bağlantısı araştırılabilir. Crowe'nun (1972) yapmış olduğu araştırmalarda, biyolojik annenin geçmişinde sicil kaydı varsa, çocukların suça meyilli olma risk oranı %50'dir. Biyolojik annelerin suç işlemediğı halde, çocukların suç işleme risk oranı % 5'dir. Hutchings ve Mednick'in (1975) yapmış oldukları araştırmalara göre, biyolojik babanın ve üvey babanın sicil kaydı yokken çocuğun suç işleme risk oranı %10'dur. Sadece üvey babanın sicil kaydı var ise bu oran %11'e çıkmaktadır. Biyolojik babanın sicil kaydı varsa oran %21, her iki babanın da sicil kaydı varsa oran %36 olarak tespit edilmektedir. Mednick'in (1994) yapmış olduğu araştırmalarda, üvey baba ile çocuk arasında hiç bir suç davranışsal bağlantı tespit etmezken biyolojik ebeveynler ile ilgili bağlantı gözlemlemiştir. Ancak işlenen suçlar adi suç olarak kayda geçerken şiddet suçları ile ilgili herhangi bir tespit yapılmamıştır.

Bu araştırmalar, suçsal davranışlar ile genetik arasında bir bağlantı olabileceğini göstermektedir. Ancak bazı sınırlamalara değinmek gerekir. Birincisi, illa ki saf olarak suç miras edilmemekte. Örneğin, alkol bağımlılığı ile ilgili somut sunuclar var. (Bohman 1982). Şiddet suçu ile alkol bağımlılığı arasında ciddi bir bağlantı vardır. Yani aslında suç miras edilmezken alkol bağımlılığı, ge-

netik bir miras olarak oluşmaktadır. İkincisi, biyolojik ebeveynler ile çocuklar arasındaki benzerlikler illa ki genetik sonuç olarak değerlendirilmemeli. Suç, yoksulluk ve düşük sosyoekonomik statü ile ilişkilidir. Her iki durum da ciddi etkindir. Hamilelik döneminde anneden kaynaklı oluşan bazı psikolojik travmalar, çocukların geleceklerinde, bazı psikolojik sorunları tetiklemekte ve bir takım suç davranışlarına sebebiyet vermekte. Üçüncüsü ise çocukların çoğu, doğum itibarıyla evlatlık edinilmezken geçmiş yaşamın etkilerinin, ileriki yaşlarda ortaya çıkabileceğini de unutmamak lazım.

Miras Kalanlar Neler?

Eğer suç davranışlarındaki genetik etkeni kabul edecek olursak etkinin nasıl olduğuna bakmamız lazım. Hollin (1992) bazı olasılıkları açıklamıştır:

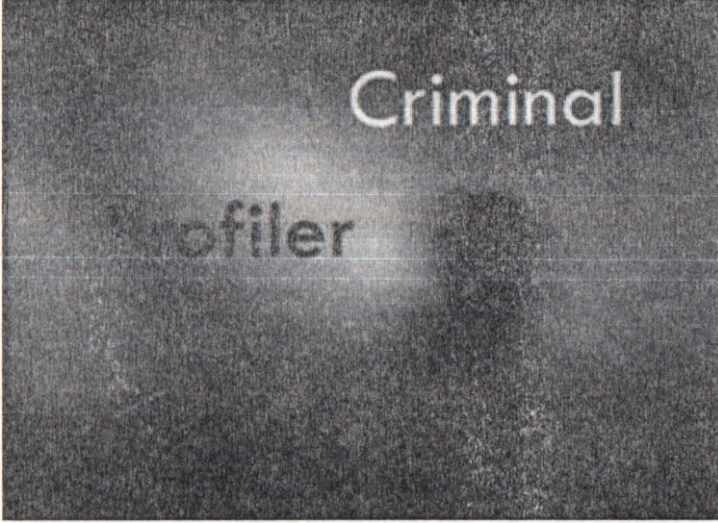
- Merkezi sinir sistemindeki anormallikler, özellikle beyin bölgesi. Bu durum bilişsel işleyişi etkilemekte (örn. düşük IQ) ya da düzenleyici davranışlarda sorunlarda (örn. DEHB – Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu) suç davranışlarına etki edebilmekte.
- Otonom sinir sisteminde anormallikler. Bu gibi durumlarda, kişiler sadece güçlü uyaranlara tepki göstermekte. Bu durumda, yukarıda olduğu gibi, öğrenme bozukluğuna ve uyarılma seviyelerindeki farklılıklar, öfkeye yol açmakta.
- Endokrin sistemindeki anormallikler. Atipik hormonal aktivite makul suçun belirli türleri ile bağlantılı olabilir. Örneğin testosteron, cinsel ve şiddet suçlarında rol oynayabilir.

Hollin'in de anlatmaya çalıştığı gibi, bu etkenleri soyutlayıp genetik araştırmalara yönelmek oldukça zor bir olasılık. Aslında tüm etkenler, karmaşık bir şekilde birbirileri ile çalışmaktalar. Her ne kadar suç üzerindeki biyolojik etkenler bazı durumlarda doğrulansa da hiç biri biyolojik delil olarak kabul edilmemektedir.

Suç ve Suçlu Profillemesi

~

Bölüm 1

Bu bölümün başlığı aldatmasın, psikolojik profilemeyi, suçlu profillemesi ya da suç profillemesi diye de adlandırabilirdim.

Adli bilim alanında profilemeden bahsediliyorsa, birçok farklı profileme alanındaki terimlerin birbirine geçiş yaptıklarını gözlemlersiniz. Bir psikolog profilemeden bahsederken daha çok “suç” psikolojisi veya “adli” psikoloji terimini kullanır; oysa bir kriminolog “suçlu” profilemesinden bahseder.

Suç ve suçlu profilemesini anlayabilmek için, geçmişten bugüne gelinen noktayı biraz araştırmakta fayda var. Örneğin ilk kez hangi vakada bir profileme gerçekleşti? Bu, ne tür bir profilemeydi?

Suç Profillemesinin Kökenleri

Psikiyatrist Dr. James A. Brussel, bir adli vakada ilk sistematik profillemeyi gerçekleştiren uzmandır. New York şehrini 16 yıl boyunca diken üstünde tutan bir bombacının profiliydi.

Vakanın İçyüzü:

İlk bombası 16 Kasım 1940'da Consolidated Edison binasında (Amerika'nın temel enerji kaynaklarının olduğu bir bina) bulunmuştur. Bomba patlamamıştır ve zaten bombacı da patlamasını istememiştir çünkü bombanın yanına "CON EDISON ÜÇKÂĞITÇILARI, BU SİZİN İÇİN" yazan bir not bırakmıştır.

Bombacının niyeti bombanın patlaması değil; fakat bu notun bulunmasıydı. Ne bombanın ne de notun üzerinde bir parmak izi ya da herhangi bir kanıta rastlanmamıştır. Bu olaydan yaklaşık bir yıl sonra bir caddede yine patlamamış bir bomba bulunur. Bu bomba da kasten patlatılmamıştır; çünkü bomba saatli bir bombadır ve saati kurulmamıştır bile. Bu olaydan üç ay sonra Amerika savaşa girmiştir ve bombacı da Manhattan polisine savaş boyunca bomba yapmayacağını ve bunun vatanseverlik duygularından kaynaklandığını belirten bir mektup yazmıştır. Savaş bittikten sonra 29 Mart 1950'de Büyük Merkez İstasyonunda (Grand Central) üçüncü patlamamış bomba bulunmuştur ve bu bomba Con Edison binasındaki bomba ile aynı yapıdadır, sadece dokuz yıllık bir tecrübenin ardından daha profesyonelce yapılmıştır. Dördüncü bomba ise New York Halk Kütüphanesinin içindeki bir telefon kulübesinde patlamıştır. Diğer bir bomba Grand Central'de, ardından da otuzu aşkın bomba genelde halkın yoğun olduğu yerlerde patlamıştır.

Sonraki altı yıl boyunca otuzdan fazla bomba birçok yere bırakılır. Çoğu infilak eder; ancak şaşırtıcı bir şekilde hiçbiri ölüme yol açmaz.

Kimsenin ölmemiş olması seri bombacının tekrar harekete geçmesini tetikleyebileceği için zamanla yarış başlamıştı. Hem kamuoyu baskısı hem de siyasi baskı, polis teşkilatını oldukça zorluyordu. Baskı, tarihe geçecek bir fikri doğurdu ve Dr. James A. Brussel'den seri bombacıyı profillemesi istendi.

Suç Profillemesi

Bombacı bir erkek, Consolidate Edison şirketinin eski çalışanıydı, çalıştığı dönem içerisinde bir şekilde zarar görmüştü ve şimdi intikam peşindeydi, paranoid, elli yaşlarında, temiz ve titiz bir kişilik, yabancı uyruklu, bekâr, annesi olmayan, fakat yakın akrabası olan bir bekâr kadın ile yaşamaktadır. Büyük ihtimalle annesini genç yaşında kaybetmiştir ve en önemlisi yakalanma anında üzerinde düğmeleri yakaya kadar ilikli kruvaze ceket giyiyor olacak.

Profillemenin Ardındaki Mantık

Aslında tüm tespitler, geçmişte yaşanmış olaylara dayalıydı, örneğin bombacı erkekti, çünkü çoğu bombacı erkekti.

Eski bir şirket çalışanı olasılığı ise göndermiş olduğu iki mektubun içeriğinden ötürüydü.

Yabancı uyrukluysa çünkü mektuplarında hiç argo kullanmamış ve çok resmi bir şekilde yazmıştır. Slav'dır ve büyük ihtimalle Katolik'tir; çünkü kültürel olarak Doğu Avrupa'da silah olarak bomba kullanmak yay-

gındır ve Slavların çoğu Katolik'tir. Bombacı her ne kadar bombalarını hep New York'ta patlatsa da kendisi Connecticut'ta yaşamaktadır çünkü gönderdiği mektuplardan bazılarını iki eyaletin arasında bir şehir olan Westchester'dan göndermiştir ve Connecticut'ta Doğu ve Orta Avrupalı topluluklar yoğunlukla yaşamaktadır.

Ancak profillemenin diğer bölümü Brussel'in psikiyatri ve psikoanalitik yorumlarından oluşmaktaydı.

Brussel'e göre bombacının ödipal kompleksi vardı ve diğer ödipal kompleksi olanlar gibi evli değildi ve annesi olmayan bir bekâr bayan yakın akrabası ile yaşamaktaydı. Büyük ihtimalle annesini genç yaşında kaybetmişti. Çünkü Dr. Brussel bombacının mektuplarındaki W harflerini göğüse benzer şekilde yazdığını fark etmişti.

Suç Profillemesi ile İlgili Öneriler

Brussel polislere bir öneride bulundu. Yapmış olduğu profillemenin polis tarafından basına dağıtılmasını istedi. Bu isteğin ardındaki talep bombacının tavrı ile ilgiliydi. Çünkü yine Brussel'e göre bombacı saldırılarıyla dikkat çekme peşindeydi. Ancak bu kibirli tavrı, düşüşün başlangıcı olup polisi, kapısına getirtmeye yol açacaktı.

New York'un tüm büyük gazeteleri profillemenin tüm detaylarını yayımladı. Bu durum ise bombacıyı harekete geçirdi ve bombacı bizzat Brussel'i arayarak emniyetle birlikte çalışmaması konusunda tehdit etti. Aynı zamanda Consolidated Edison şirket yetkilileri eski çalışanlarının dosyalarını taramaya başladı. Amaçları Brussel'in profiline uyan çalışanı bulmaktı.

Aranan şüpheli personel dosyalarından bulundu; George Metesky. Metesky çalıştığı dönem içerisinde bir iş kazası geçirmiş ve şirket hakkında açtığı davayı kaybetmişti. Bu olayın ardından Metesky eski şirketini sürekli mektuplar yazarak taciz etti.

George Metesky, kısa sürede tutuklandı ve suçlu bulundu. Polis merkezine götürülürken dikkat çeken en önemli ayrıntı ise Brussel'in profilleme öncesinde söylenmiş olduğu gibi, üzerinde düğmeleri yakaya kadar ilikli kruvaze ceket giyiyor olmasıydı.

Suç ve Suçlu Profillemesi

~

Bölüm 2

FBI Mirası

Dr. James A. Brussel suç profillemesi ile ilgili ciddi çalışmalarına imza attı. Kendisini bu alanın “babası” olarak görebiliriz. Tüm bilgi birikimini 1968 yılında yayınlanan “*Casebook of a Criminal Psychiatrist*” isimli kitabında anlattı. Kitap yayınlandığı vakit FBI ajanı Howard Teten’in dikkatini çekti. Teten, o dönem kriminoloji eğitimi ver-mekteydi.

Teten’in bu kitabı okuyarak FBI tarihini nasıl de-ğişt-tirdiğine bir göz atalım.

FBI Suç Profillemesinin Tarihi

Teten 1970’de FBI çatısı altında verilen profilleme eğitimini çağdaş bir hale dönüştürmek için eğitim pro-gramını geliştirdi. Eğitim programı önceleri “Uygula-malı Kriminoloji” adıyla başlayıp yürütüldü. Ancak sonrasında “Psych-crim” kısaltması olarak de-ğiştirildi. Eğitimin içeriğini tamamıyla Teten tasarladı. Teten, olay yeri inceleme ekibinde görev aldığı yıllarda edindiği tecrübeleri bu eğitim programına adapte etti. Aslında fikir 1961-62’de tasarlanmıştı. Ben de Teten tarafından hazırlanmış bu eğitim şeklini kendimce geliştirip uygu-lamaya koymak istedim. Yedi yıllık bir süre içerisinde daha önce çözülmüş olan davaları inceleyip bazı ruhsal bozuklukların karakteristiklerinin suçla bağlantılarını anladıktan sonra, sunuma eğitim için hazır olduğuma emin olmak istedim. Aynı zamanda psikiyatristlerden

de aynı dosyalar ile ilgili görüşlerini aldım. Hatta biraz daha ileri gidip daha önceden çözülmemiş dosyaları da eğitimlere adapte ettim.

Teten'in çabaları sayesinde FBI Akademisi 1972 yılında hayata geçti. Yeni ders başlıkları ve gerekli dokümantasyonlar hazırlandı. Hatta birimler şekillenmeye başladı. Bu birimlerin arasında belki de en dikkat çeken şey Behavioral Science Unit (Davranış Bilimleri Birimi)'tir.

Teten 1973'te Dr. James Brussel'i New York'ta ziyaret etti. Brussel artık emekli olmuştu. Bu da büyük bir avantaja dönüştü. Vakti vardı ve o da bu akademi fikrinden ötürü heyecanlanmıştı. Teten ile Brussel sık sık bir araya gelerek eğitim programlarını birlikte tasarladılar.

Eğitimin amacı, psikolojik verileri profillemeye ile birleştirerek suç oluşumunu analiz etmektir. Brussel farklı bir bakış açısı getirdi. Teten daha teknik analizlere dayalı bir eğitim planlamayı düşünürken, Brussel suçun nedenlerini daha çok psikoloji alanında aramaktaydı. Yıllar sonra aynı akademide eğitim görme fırsatı bulduğum için son derece şanslı ve bir o kadar da mutluyum.

Eğitim sürecine Robert Ressler de dâhil olunca, eşsiz bir eğitim programı ortaya çıktı. Ressler 1976'da seri katillerle görüşmeler gerçekleştirmeye başladı. BSU ekibine dâhil olması ise zaten ekipte görev alan John Douglas sayesinde oldu. Ressler çeşitli seri katillerle görüşmüştü ve Douglas kendisine bir teklif götürerek Ressler'in, BSU ekibine dâhil olmasını sağladı. Artık BSU birimi içerisinde suçun psikolojisini analiz edecek gerçek uzmanlar vardı. Olay yerine giden uzmanlar, sadece orada elde ettikleri verileri analiz ederek mükemlele yakın profillemeler gerçekleştiriyorlardı.

Artık olay yerlerinde sadece fiziki deliller araştırılmıyordu. Olay yerindeki psikolojik parmak izleri son derece önemliydi.

Prensipleri Vurgulamak

Son cümleyi kalın harflerle yazmamın sebebi, olay yerlerinin bireyin karma kişiliği hakkında bir takım ipuçları vermesinden dolayıdır. Bir suçlunun davranışları hakkında ipucu verebileceği gibi, suçlu profillemesinin temelini de ortaya koymaktadır.

Bileşik bulguları nasıl profilelediğin ya da çözümlediğin, senin iradende ve kendi analitik düşünce yeteneğinle orantılıdır; ama sonuç hep aynı, suçu işleyen kişi hakkında olabildiğince yakın bir profil çıkartmak.

Şimdiki tanımlamalar anlatmak istediklerimi biraz daha somutlaştıracak.

Alınan eğitimler neticesinde doğru teknikleri doğru yerlerde ve zamanda uygulayarak şüpheli hakkında doğru veriler elde etmek. (Geberth, 1981).

Davranış kalıpları, eğilimleri ve eğilimlerin bir biyografik krokinin çıkarmak (Vorpapel, 1982).

Suçlu profillemesi suçlu kişinin isim, adres ve telefon numarasını vermez elbette. Ama psikolojik profillemeye, suçu işleyen kişinin kişiliği hakkında çok detaylı bilgi verilmektedir. Bu bilgiler ise bazen parmak izlerinin ötesinde, polisin araştırma sürecinde ipucu açısından daha fazla önem arz etmektedir. (Jackson & Bekerian 1997).

Profilleme uzmanları; tipoloji, suç mahalli ile suçu işleyen karakteristik özellikleri arasındaki bağlantıları anlama ve elde edilen bilgileri şiddet suçlarının araş-

tırmasını desteklemek için sunmak üzere görev yapar (Hinman 2002).

Anlaşılacağı üzere profillem uzmanları, suçlunun yüzündeki maskayı tespit edip gerektiğinde maskelerin ardındakilerini açığa çıkarmak için çabalar. Şimdi bir de profillemenin metodolojisine göz atalım.

Suç ve Suçlu Profillemesi

~

Bölüm 3

Metodoloji

Suç profilinin (psikolojik profilleme) temel amacı bilinmeyen bir failin davranışsal makyajını ortaya koymaktır.

Bir failin imzasını iki tanımlamayla ayrıştırabiliriz: İmzasal davranışları ve imzasal tavrı.

İmzasal Davranışlar:

İmzasal davranışlar, failinin suç eylemini tamamlamak için gerekli olan davranışlar değildir. Bu tür imzalar, bir suçlunun psikolojik veya duygusal ihtiyaçlarını (imza tavrı) ortaya çıkartmaya yarar. Olay yerinde bırakılan imzalar failin altında yatan kişiliğinin, yaşam tarzının ve bir failin gelişimsel deneyimlerinin bir yansıması olarak anlaşılmaktadır.

İmzasal Tavrı:

Bir failin suç eylemi esnasında duygusal veya psikolojik ihtiyaçlarını yansıtmaktadır.

Robert Keppel suç profillemesi (psikolojik profilleme) ve imzasal davranışlar ve analizler ile ilgili çok önemli çalışmalara imza atmıştır.

Modus Operandi (Bir kim-
senin çalışma yöntemi veya
alışkanlığını tanımlamakta kullanılan Latince bir ifade-

dir. Kriminoloji terminolojisinde, “vakanın oluş şekli” veya “failin yöntemi” anlamlarına gelir. Failin psikolojisiyle ilgili ipuçları elde etmek için oluşturulan suç profilinde de kullanılmaktadır.) ile imzasal davranışlar arasında farklılıklar olabilmektedir.

Bir sonraki bölümde dünyaca ünlü bir vakadan yola çıkarak nedenlerini açıklamaya çalışacağım.

Jack The Ripper’in Modus Operandisi

Jack the Ripper (Karindeşen Jack), yaşları 40 civarında, beyaz tenli fahişelere saldırmıştır. İlk dört kurbanı, yani Mary Nichols, Annie Chapman, Elizabeth Stride ve Catherine Eddowes, Whitechapel bölgesinde dış mekanda ölü olarak bulundu; ardından katil cinayet işleme şeklini değiştirerek beşinci kurbanını (Mary Kelly) iç mekanda öldürdü.

Katil, beşinci kurbanı Kelly’yi karanlıktan faydalanıp iç mekanda öldürerek evlere girme konusunda usta olduğunu gösterdi. Tüm kurbanlarını sabaha karşı öldürdü.

241

Jack The Ripper’in İmzası

Cinayetlerini işlerken bir anda değişkenlik göstermesi dikkate alınması gereken bir unsurdur. Jack the Ripper’in cinayeti işleme yöntemini değiştirecek bir durum olmuş olabilir.

Tüm kurbanlar cinsel çağrışım yapacak pozisyonlarda bulunacak şekilde sergilenmişti. Kurbanları bu durumda bulan kişiler şaşıracaktı. Kurbanların tamamı bulunmak üzere bırakılmıştı ve kolay bulunabilecek yerlere terk edilmişlerdi.

Kurbanların tamamı sırt üstü yatmaktaydı. Gırtlakların belirgin şekilde kesilmiş olması ve iç organların açıkta olması veya tamamen alınmış olarak bedenin sergilenmiş olması, katilin kurbanlar üzerinde ne kadar hakimiyet kurduğunu göstermekteydi. Katilin en büyük hazzının, kurbanlarını savunmasız olarak sergilemek olduğu anlaşılmaktaydı.

Ben tüm bu cinayetlerin bir katil tarafından işlendiğine inanmıyorum. En az 3 cinayetteki imzasal davranışlar birbirinden neredeyse tamamen farklı. Ama buna benzer durumlar başka cinayet serilerinde de gözlemlenmiştir. İmzaların değişmesi her zaman farklı kişilere işaret etmemektedir. Ancak Jack the Ripper olayında çok belirgin farklılıklar var. Bu sebepten ötürü özellikle bu vakada tek bir katilden bahsetmenin doğru olmadığına inandığımı belirtmek istiyorum.

“Kurbanların bedenlerindeki izler ve yaralar genelde tüm deliller arasında gizli gerçekleri ortaya çıkarmaktadır... Bu imzalar katilin benliğini gerçek anlamda yansıtanlardır.”(Keppel & Burns).

Suç profili (psikolojik profillemeye) yapmak istiyorsanız, öncelikle imzasal davranışlar ile cinayeti işleme şekli (Modus Operandi) arasında olabilecek farklılıkları çok iyi anlamanız gerekir. Aslında olay yerindeki bulgular ile failin karakteristiğini ortaya çıkartmak mümkün. Nasıl mı?

Modus Operandi

Eminim ki şu diyalogu veya soruyu yabancı polisiye dizilerinde çok sık duymuşsunuzdur: **“What’s the MO?”** (Olayın MO’su nedir?). MO, Modus Operandi’nin kısaltmasıdır.

Örneğin, bir hırsız her vakada eve veya dükkâna girmek için bir cam kesici kullanıyorsa bu onun MO'sunu, yani yöntemini gösterir. Seri vakaları araştırırken failin MO imzası önem arz etmektedir. Ancak failin yönteminin zamanla değişebileceğini de unutmamak gerekir.

Farklı dosyalar arasındaki bağlantıları bulmak için MO ile ilgili veriler son derece önem arz etmektedir.

Çeşitli olay yeri incelemelerindeki en önemli araştırma, daha önceki olay yerinde tespit edilen benzer ayrıntılardır. Peki, bir fail niçin hep aynı yöntemi tercih eder? Hangi koşullar MO'yu şekillendirir? Peki MO statik mi, yoksa dinamik mi? Gerçekten de MO bu kadar belirleyici mi?

Profilleme uzmanlarının en sık yaptıkları hata olay yerlerindeki MO bulgularına çok fazla odaklanmaları ve gereğinden fazla önemsemeleridir. Örneğin bir hırsız eve girebilmek için daima giriş katındaki bir camı kırar. Cam kırma sesinin duyulabilme ihtimalini göz önünde bulundurduğu için daima panik yaparak hızlı bir şekilde evdeki değerli eşyaları bulmaya çalışır. Bir müddet sonra yeni yöntemler geliştiriyor. Camı kırmadan eve girmek için, kilidi açabilecek araçlar kullanıyor. Ses oranı böylece azalacaktır. Böylece süre kazanacak ve daha az panikle evin içerisini daha rahat araştırabilecektir.

Anlaşıldığı üzere hırsız yakalanma riskini azaltmak ve daha fazla çıkar sağlamak adına tekniğini geliştirdi.

Bu örnek aslında MO'nun dinamik ve öğrenebilir bir davranış olduğunu göstermekte. MO, failin tecrübeleri ile orantılı, daimi olarak bir gelişim süreci yaşar. Özellikle seri suç işleyenelerin yakalanma olasılığı geliştirdikleri MO ile orantılıdır. Eğer bir kez tutuklanmış-

lar ise bir sonraki eylemlerini tutuklanmama üzerine geliştirirler.

Sonuç olarak seri suçlar işleyen bir failin sürekli olarak aynı yöntemleri kullanması, oldukça zor bir olasılık. O sebepten bu tespitleri göz önünde bulundurmanız; ancak aynı zamanda profillemenizi sadece bu tespit üzerine kurmamanız gerekir.

Psikolojik profilleme yaparken MO sürecinin değişimi uğramadığına emin olmak gerekir. Ya da MO gelişimi başladıysa bu durumu çok iyi bir şekilde gözlemlemek gerekir.

Failin eylemleri esnasında kendisini zorunlu hissettiği davranışlar, aslında gerçek imzasal davranışlardır. Bu tür zorunlu davranışları gözlemlemek ise psikolojik profillemenin en önemli unsurlarıdır.

Teorik Bilgileri Pratiğe Dökmek

İmzasal davranışları tespit etme olasılığının suç profillemekten (psikolojik profilleme) geçtiğini fikir olarak benimsiyorsanız, bir sonraki aşamaya geçebiliriz. Elde etmiş olduğunuz psikolojik verileri ne şekilde değerlendirebilirsiniz?

Profilleme uzmanı veya profilleme ekibi adım adım sistematik bir yol izler ve bu yoldan çıkmadığınız sürece yanılma ihtimaliniz oldukça zordur.

Evre 1: Veri Özümzenmesi

İlk evrede işlenmiş suç ile ilgili olabildiğince fazla veri toplamak gerekiyor. Bunlar otopsi raporu, olay yerine ve kurbanlara ait fotoğraflar olabildiğince fazla veridir. Kısacası ne, nasıl ve niçin olduğunu belirginleş-

tiren tüm veriler. Bu evre, mümkün olduğu kadar çok kaynaktan mevcut bütün bilgilerin toplanmasını içerir.

Evre 2: Suçun Sınıflandırılması

İlk evrede elde edilmiş veriler ile birlikte bir sonraki aşamaya geçilir ve işlenmiş suç ne olursa olsun, failin davranış kategorileri belirlenir.

FBI kendi sınıflandırmalarının kitabını geliştirdi ve akıl hastalığı ile ilgili sınıflandırmalar için kullanılan sistemle aynı çizgide çalışmaktadır. Sınıflandırmayı yaparken belirti ve bulguları bir kontrol listesini doldurarak oluşturursunuz ve bu liste neticesinde failin sınıfı belirlenmiş olur.

Bu sınıflandırmaların yelpazesi çok geniştir. Karşınıza planlı, plansız, güç odaklı seri tecavüzcü vs. gibi sınıflar çıkacaktır. Sınıflar ana kategoriler ile başlar, örneğin, katil sınıfı (mass, spree, serial vs); ana dürtü (cinsel, maddi çıkar, duygusal vs) gibi alt kategoriler ile devam eder.

Evre 3: Suçun Yeniden Oluşturulması

Bu evre, suçu yeniden oluşturma ve kurbanın davranışları, suçun işlendiği sıra veya hareket tarzı hakkında hipotezler geliştirme işlemlerinden oluşmaktadır. Suçun öncesi, oluşum anı ve sonrasındaki olaylar zinciri bir bir tespit edilip halkalar birleştirilir. Burada önemli olan şudur ki suç tek bir açıdan yeniden oluşturulmaz. Yani hem kurbanın hem de suçu işleyeninin bakış açısıyla suçun oluşumu yeniden canlandırılır.

Evre 4: Suç Profili Oluşturma

Bu evrede, failinin fiziksel özellikleri, davranış alışkanlıkları ve kişilik dinamikleri hakkında hipotezleri içeren bir profil oluşturma işlemi başlar. Dördüncü evre ile ilgili olarak bu şekilde geliştirilen profiller çoğunlukla şu bilgileri içeren standart bir format izler: yaş aralığı, mesleki beceri derecesi, medeni veya sosyo-ekonomik durum, eğitim düzeyi ve zihinsel işleyişe ilişkin tahminler, yasal ve tutuklanma hikâyesi, askerlikle ilgili geçmiş, aile özellikleri, alışkanlıklar ve sosyal ilgi alanları, suç sahnesiyle ilgili olarak ispatlar, vasitanın yaşı ve tipi, olası bir psikopatoloji şekli de dâhil olmak üzere kişilik özellikleri ve bunların akla getirdiği görüşme teknikleri.

Evre 5: Soruşturma Aşaması

Suç profili (psikolojik profillemeye), soruşturma sürecini iki farklı şekilde desteklemektedir. Birincisi, profillemeye uzmanının hazırlamış olduğu rapor neticesinde, soruşturma ekibi, profillemeye ile en çok uyum sağlayan şüpheli üzerinde yoğunlaşabilir.

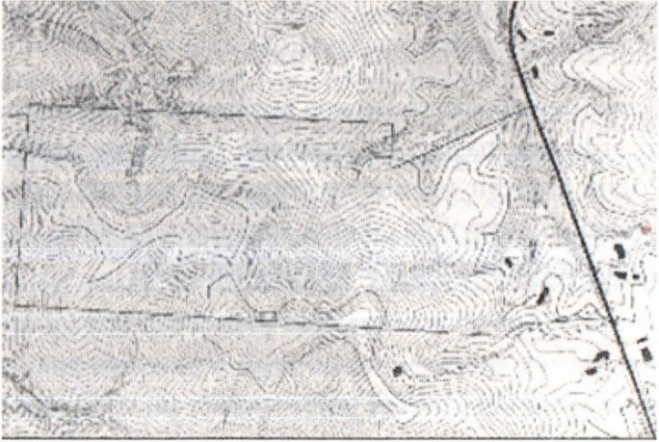
Böylelikle soruşturma ekibinin bazen binlerce şüpheli arasından profillemeye uyanları belirlemesi kolaylaşır ve şüpheli çemberi daralır. Bu durum her ne kadar büyük bir kolaylık olarak görülse de ardında yatan bir zorlu evre var. Profillemeye uzmanları elde edilen verileri en aza indirerek doğru sonuçları ortaya çıkarma görevini üstlenir. Aksi takdirde aşırı bilgi ile gereksiz bir bilgi kirliliği oluşur.

Peki, bilgi kirliliğinden kastım nedir? Bunu iki örnek ile özetlemek isterim. “Green River Katili” olayında 18.000 olası şüpheli tespit edilmiş ve sadece bir kez TV

vasıtasıyla yapılan çağrı neticesinde o akşam 3.500'ün üzerinde ihbar gelmiştir. "Yorkshire Katili" olayında ise 268.000 olası şüpheli tespit edilmiştir ve İngiliz polisi toplam 27.000 evde arama yapmıştır.

İkinci destek süreci ise ana şüphelinin tutuklanmasının ardından başlar. Bu aşamada profilleme uzmanları daha aktif bir rol alır ve öncesinde yapmış oldukları profillemeyi yola çıkarak sorgulamaya dâhil olup şüpheli üzerinde daha çok yoğunlaşabilirler.

Coğrafi Profillemeye

Coğrafi profillemeye bir bilgi yönetim sistemi ve araştırma metodolojisi. Özellikle seri cinayetlerde birbiriyle bağlantılı seri cinayetlerin yerlerini belirleyip, seri katilin olası yaşam bölgesini bulmaya yararmaktadır.

Bu metodoloji seri cinayetler, tecavüz, kundakçılık, soygun ve bomba olaylarında kullanılır.

Tarihi Geçmişi

Coğrafi profillemeye denilince aklara gelen ilk isim şüphesiz Kim Rossmo'dur. Rossmo, coğrafi profillemeye eğitimini Simon Fraser University (British Columbia, Kanada) doktora programı kapsamında gerçekleştirdi.

Profesör Paul ve Patricia Bretingham himayesinde çalışması

gerçekten de alanın iki duayeni ile çalışmak anlamına geliyordu. Brentingham çifti teorik suç modelini geliştirerek suçun en çok işlendiği bölgeyi, failinin ikameti, iş yeri ve boş zamanlarında geçirdiği yerleri göz önünde bulundurarak belirlediler.

Brentingham modeli, son derece basit bir temele dayanmaktadır. Önemli olan yaşam alanını (ikamet, iş yeri ve hobi aktiviteleri) netleştirmek. Sonuç olarak en yakın olasılık suç çemberini belirleyecektir.

Suç aktivitelerin başlaması için, failin öncelikle çevreyi ve coğrafi özelliği keşfetmesi gerekir. Ardından suç eylemi başlar. Failin şahsi aktiviteleri ile işlediği suçların coğrafi özellikleri genelde birbiriye örtüşmektedir.

Kim Rossmo bu modeli geliştirdi. Rossmo'ya göre Brentinghamların yaptığı daha çok suçu önlemeye dayalı bir çalışmaydı. Ancak Rossmo'nun ilgilendiği asıl soru, olay yerinin failin yaşam tarzı ve yaşam alanı ile ilgili ne tür ipuçları verdiği yönündeydi.

1995'de Vancouver Polis Teşkilatı ilk kez coğrafi profileme uygulamasını başlatmıştır. Dünyada bir ilk olan bu yöntem, kısa sürede Scotland Yard, FBI, New York Police Teşkilatı ve Royal Canadian Mounted Polis Teşkilatı tarafında da uygulamaya alındı.

Coğrafi Profileme Nasıl Uygulanır?

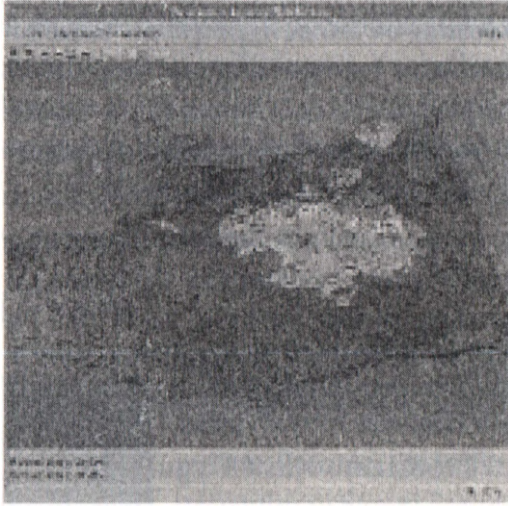
Bir önceki bölümde belirttiğim gibi coğrafi profileme seri suçların araştırmaları konusunda stratejik bilgi yönetme sistemidir.

Coğrafi profileme olay yerinde hayati önem taşıyan bulgular çerçevesinde işlemeye başlar. Failin olası ikamet, iş yeri, sosyal yaşam alanı ve ulaşım rotaları

hakkında ipuçları verir.

Coğrafi profilleme iki türden oluşur. Birincisi nicel (nesnel) bilimsel coğrafi tekniklerdir. İkincisi nitel (öznel) bileşenlerdir örneğin, yeniden yapılanma ve yorumlama ile suçlunun zihinsel haritasını çıkarmak.

Criminal Geographic Targeting (CGT) isimli bilgisayar programı, ilk kullanılan dijital coğrafi teknik olarak kayda geçmiştir. Sistemin işleyişi son derece basitti. Olay yeri ile ilgili mekânsal veri (örn. zamansal veri, mesafe ve olay yerine gidiş ve kaçışta ki hareket dinamiği ile ilgili veriler) girildikten sonra risk yüzeyi (jeopardy surface) denilen sonuç ortaya çıkıyor.

Risk ya da tehlike yüzeyindeki yükseklik ve ısı renkleri, seri suçlardaki sıklık olasılıklarını göstermekte.

Her ne kadar bilimsel yönüyle, sürekli tartışılan bir uygulama olsa da sonuçlar daima aksini göstermekte. Bilim dünyasındaki tartışmaların aksine, coğrafi profil-

leme günümüz soruşturmalarında son derece önemli ipuçları vermektedir.

Failin olası coğrafi konum verileri, bilgisayar programına işlendikten sonra, program en olası sonuçları hesaplayıp harita üzerinde konumlandırır. Bu sonuçlar üzerinden hareket eden polis teşkilatı, coğrafi açıdan nerede odaklanması gerektiğini bilir, failin etrafındaki çember daralır ve hareket kabiliyeti sınırlandırılır.

Coğrafi Profilleme Süreci & Metodolojisi

Süreç:

Coğrafi profilleme bir soruşturmada genellikle şu şekilde yer alır:

- Seri suçlar işlenir.
- Geleneksel metotlar ile soruşturma yürütülür.
- Bağımsız dosyaların olası bağlantıları tespit edilir.
- Bilinmeyen failin psikolojik profilemesi gerçekleştirilir.
- Coğrafi profilleme gerçekleştirilir.
- Yeni soruşturma stratejileri geliştirilir ve devamlılığı sağlanır.

Metodoloji

Coğrafi profilleme hazırlanırken çeşitli operasyonel prosedürler başlatılır. Bunlar sırasıyla:

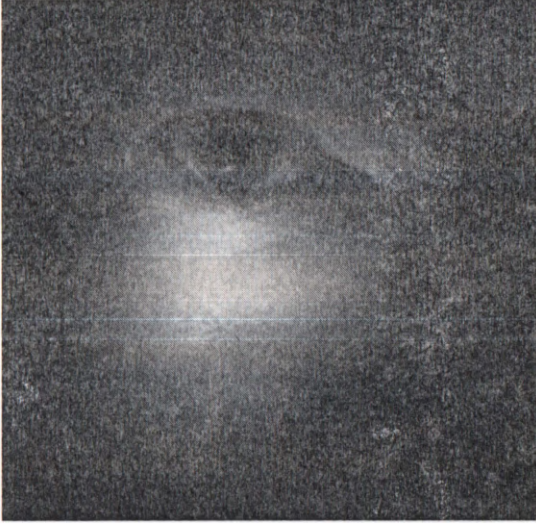
- Soruşturma dosyasının incelenmesi: görgü tanıklarının ifadeleri, otopsi raporu & psikolojik profilleme (gerçekleştirildiyse)
- Olay yeri incelenmesi
- Soruşturma ekibi toplantısı

- Olay yerlerinin tekrar ziyaret edilmesi
- Yerel suç istatistiklerin ve demografik verilerin analiz edilmesi
- Caddelerin, imarların ve otoyolların harita üzerinde incelenmesi
- Genel bir analiz değerlendirmesi ve sonuç raporunun teslim edilmesi

Bu ve benzer teknikleri ben de içerisinde görev aldığım ve profilleme bölümünü yürüttüğüm Ali Kaya olayında uyguladım. Seri katil Ali Kaya Ocak 2014'te Gaziantep Cezaevinden firar etti ve yaklaşık üç ay boyunca firarını sürdürdü. Emniyet ile yapmış olduğum çalışma neticesinde yaklaşık bir haftalık sürede Mart 2014'te Gaziantep'te gizlendiği evde yakalandı.

Profilleme Uzmanı mı Olmak İstiyorsunuz?

Profilleme Uzmanı

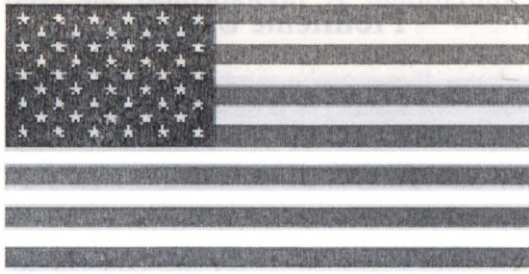
Ülkemizde adli psikoloji, yurtdışında ise suç psikolojisi okuyan öğrencilerin ilk sordukları soru şudur: “Nasıl profilleme uzmanı olabilirim?”

253

Bu soru FBI teşkilatının resmi sitesinde de en sık sorulan sorudur.

Televizyondaki, Criminal Minds, Lie To Me, CSI vs. gibi örnek diziler bu alanın popülerliğini fazla fazla arttırmaktadır. Bu kitabın diğer bir amacı, gerçekten de profilleme uzmanı olmak isteyenlerin kariyer sahibi olma ihtimallerinin ne derece olası olduğunu göstermektedir. Kendi ülkemiz ile ilgili seçeneklere geçmeden önce, yurt dışındaki kariyer imkânlarına değinmek isterim.

ABD’de Profilleme Uzmanı

FBI bünyesinde profilleme uzmanı ünvanı ile görev yapan bir memur yok.

Virginia’da bulunan National Center for the Analysis of Violent Crime (NCAVC) bünyesindeki özel ajanlar profillemeler gerçekleştiriyorlar. Ben de aynı bünyede, staj dönemimde sekiz ay boyunca profilleme üzerine eğitim gördüğüm için oradaki çalışma sistemini gözlemleyebildim.

Ayrıca vaka yönetimi desteği, tehdit değerlendirmeleri ve yurt içi/yurt dışında bulunan birimlere mülakat stratejileri ile ilgili hizmet sağlamaktalar.

Sıradan bir şirkete başvurur gibi FBI teşkilatına başvurup bir NCAVC ajanı olmanız tabii ki mümkün değil. Öncelikle FBI bünyesinde üç yıl özel ajan olarak görev yapmanız gerekiyor. Bu minimum beklenti; ancak şunu belirtmeliyim ki burada en önemli faktör tecrübe. NCAVC bünyesinde çalışan ajanların geçmişinde yaklaşık on yıllık bir memurluk hayatı var. Özellikle şiddet suçları, cinsel saldırılar ve seri suçlar konusunda ciddi tecrübeler talep edilmektedir.

Mezuniyet ile ilgili beklenti ise adli bilimlerin herhangi birinden mezun olmuş olmanız tercih nedenidir.

NCAVC bünyesinde özel ajan ünvanına sahip olmadan da çalışmak mümkündür örneğin; istihbarat araştırma uzmanları, şiddet suç kaynakları uzmanları, suç analistleri, bu iş imkânlarından bazılarıdır.

Bu departmanlarda görev almak için araştırma metodolojisi, veri toplama ve analiz yetkinliklerine sahip olmanız gerekir.

NCAVC teşkilatına ajan olmak için müracaat ediyorsanız aralarında psikometrik testlerin de bulunduğu sayısız teste tabi tutulacağınızı bilmenizi isterim.

İngiltere’de Profillemeye Uzmanı

FBI teşkilatında profillemeye uzmanı olmanın zor olduğunu düşünüyorsanız size daha da kötü bir haberim var. İngiltere’de bu ünvana sahip olmak daha da zor.

1995’de Gary Copson profillemeye uzmanı olmanın vasıflarını detaylı bir şekilde inceleyerek profillemeye uzmanı kimdir, nitelikleri nelerdir, ne yapar, gibi sorulara yanıtlar aradı. Ben de iki yıl Londra’da kalarak suç psikolojisi eğitimimi tamamlarken İngiltere’deki yapıyı irdeledim. Tespitlerim sadece İngiltere’yi kapsamamaktadır. Profillemeye uzmanı olmak için ne tür yetkinliklerin gerekli olduğunu açıklamak isterim.

Profilleme Uzmanı Kimdir?

Copson araştırma çalışmasına göre profilleme uzmanları, herhangi bir akademik eğitim sürecine bağlı kalmaksızın, suç araştırma ve olay yeri inceleme konusunda kısmen de olsa uzmanlar.

Bu araştırma sürecinde yirmi dokuz profilleme uzmanının uzmanlık alanları şu şekildedir:

Dört adli psikiyatrist, beş akademik psikolog, dört klinik psikolog, üç adli psikolog, üç suç psikoloğu, üç terapist (uzmanlık alanı belirlenmemiş), dört İngiliz polis memuru, bir İngiliz polis akademisyen, bir İngiliz veri bankası uzmanı, bir adli bilim memuru.

Nitelikleri?

Psikiyatrist, tıp fakültesinden mezun olmuş ve ondan sonra dört yıl psikiyatri ihtisası yapan hekimlerdir.

Psikologlar, duygusal, zihinsel ve davranışsal işlev ve süreçleri sistematik olarak inceleyen, bu alanlarda gözlem ve değerlendirmeler yapan, üniversitelerin fen-edebiyat fakültesi psikoloji bölümlerinde dört yıllık lisans eğitimini tamamlamış kişilerdir. Psikoloji biliminin pek çok alt alanı vardır. Bu alanların herhangi birinden yüksek lisans (uzmanlık) eğitimini tamamlamış kişilere uzman psikolog ünvanı verilir.

Profilleme uzmanı olan polis memurları genellikle lisansüstü olarak psikoloji okurlar.

Ne Yaparlar?

Profillemenin başlıca amacı bireyin kişiliği hakkında bir şeyler söyler, böylece bilinmeyen bir suçlunun ka-

rakteristiği şekillenir.

Copson araştırmasında 184 profillemeye yer almaktadır.

111 profillemeye, profillemeye uzmanlarının kendi fikirleri yer almaktadır.

Bu analizlerin içerisinde on ana alan saptanmıştır.

Suçun Özellikleri

Suçun/Suçlunun Karakteristiği

Failin Kökenleri

Failin Mevcut Yaşam Koşulları

Failin Suç ile Bağlantısı

Failin Coğrafi Konumu

Failin Gelecekteki Olası Davranışları Hakkında Tahminler

Sorgulama Stratejilerin Belirlenmesi

Tehdit Oluşumun Değerlendirilmesi

Soruşturmayı Yürüten Memurlara Spesifik Tavsiyeler

Türkiye’de Profilleme Uzmanı

Dünyadaki gelişmeleri yakından takip eden Türk polisi, bu alandaki örnekleri incelemekte ve eğitimsel faaliyetlerini sürdürmektedir. Günümüze kadar Fransız adli bilim uzmanlarının katılımıyla ilki SASEM bünyesinde, ikincisi ve üçüncüsü de TADOC bünyesinde olmak üzere “Suç Psikolojisi ve Suçlu Profili Oluşturma” kursları düzenlenmiştir. Bu kurslardan bilfiil uygulama birimlerinde çalışan yaklaşık doksan amir eğitim almıştır. Bu kursu görmüş olan personel gittikleri birimlerde almış oldukları bilgileri kendi alanlarında uygulamak suretiyle çalışmaktadırlar. TADOC Türkiye’deki uyuşturucu kaçakçılığı profilini oluşturmaya **yönelik başlatmış olduğu iki yıllık planında üç kademeli bir projeyi** halen sürdürmektedir. Fransız profilci Adli Uzman Laurent MONTET başkanlığında **kurulan bu ekip birinci basamakta**, uyuşturucu kaçakçılarının profilini çıkarmayı hedeflemektedir. İkinci basamakta, kaçakçılık içerisinde bir birim kurarak ve danışmanlık hizmeti olarak faydalanmayı; **üçüncü aşamada** ise bu örneği tüm teşkilata uyarlamayı amaç edinmiştir. Ayrıca Asayiş Daire Başkanlığı bünyesinde Suç Analizi Bürosu kurulmuştur. Bu büro suç istatistikleri tutmaktadır

ve ileride profillemeye ile ilgili bir birimin kurulmasına yönelik, ön ayak olması planlanmaktadır. **Çözümüne ulaşamayan faili meçhul statüsündeki karanlık noktaları aydınlatmak, faili bulunmuş olanların sağlamasını yapmak ve gelecekte artması kaçınılmaz olan gerekçesiz suçlarla mücadelede başarılı olmak için profillemeye alanındaki gelişmelerin Türkiye örneği oluşturulması kaçınılmaz olmuştur.**

Profillemeye tıpkı yurt dışında olduğu gibi, kendi alanlarında uzmanlarca yürütülmelidir. Profillemeye konusu okul sıralarında eğitimi verilen bir ders olmalıdır. Bu konuda uzman personel tarafından dersler verilmelidir. Enstitülerde araştırmalar yapılmalı ve yurt dışındaki örnekler Türkiye'ye uyarlanacak şekilde özümzenmelidir. Bu alanda profillemeye uzmanı kriterlerine uygun nitelikli personel yetiştirilmelidir. Profillemeye, polis teşkilatı içerisinde yerini almalıdır. Hazırlık soruşturmasında kullanılan bu bilgiler mahkemeler tarafından kabul edilir bilgi haline getirilmelidir. Suçlu profillemeye verilen değer ile Türk hukukundaki yerini almalıdır.

Hâlâ Profillemeye Uzmanı Olmak mı İstiyorsunuz?

Kariyer hedefinizi belirlemiş olmanız güzel. Ancak şunu unutmayın ki profillemeye uzmanı olarak kariyer yapabilmiş kişilerin sayısı son derece sınırlı. Artık işler değişiyor. Birçok özel kurum bu konuda dışarıdan hizmet vermektedir. Tüm uzmanlık alanlarını polis teşkilatı bünyesinde barındırmak son derece maliyetli. Birçok teknik analiz, dışarıdan hizmet olarak alınmakta. (örn. ses kaydı analizi, profillemeye danışmanlığı) Ülke şartlarında göz önünde bulundurarak öncelikle psiko-

loji eğitiminizi tamamlayıp kariyer hedefinize en yakın olabilecek alan üzerinde uzmanlaşmanızı tavsiye ederim.

Daha önceki bölümlerde, FBI web sayfasın en sık sorulan sorusunun “Profilleme uzmanı nasıl olurum?” olduğunu belirtmiştim. Bu sorudan yola çıkarak, bana en sık sorulan soruları elimden geldiği kadarıyla yanıtlamaya çalıştım.

Polis teşkilatı bünyesinde profilleme uzmanı olarak görev yapmak istiyorum. Nereden başlamalıyım?

Öncelikle tekrar etmek isterim ki FBI dâhil olmak üzere, hiçbir polis teşkilatında “profilleme uzmanı” unvanıyla bir meslek yok. Örneğin FBI bünyesinde ki profilleme uzmanlarının unvanı “Supervisory Special Agents” olarak geçer ve uzmanlar National Center for the Analysis of Violent Crime (NCAVC) teşkilatına bağlı olarak çalışmaktadırlar.

Profilleme uzmanları, kesinlikle bir olay yerine gittiklerinde gözlerini kapatıp olayları kafasında canlandırmazlar. Ya da gözünün önünde geyikler hoplayıp zıplamaz (Hannibal dizisini izleyenler ne dediğimi çok iyi bilir). En azından bana öyle olmuyor. Profilleme dünyası son derece heyecan vericidir. Çünkü bilinmez bir dünyanın kapısını aralayıp içeri giriyorsunuz. Bazen elinizde karanlığı aydınlatacak sadece bir kibrit çöpü vardır. Tümdengelim ile tümevarım arasında bir dünya. Suç çözümü deneyimleri içeren ve suç davranışı, gerçekler ve olasılıkların istatistikleri olan bir dünya.

NCAVC birimi kendi bünyesi ve ülkesinde hariç, dünyanın tüm polis teşkilatlarına da profilleme, risk olasılıkları ve dosya yönetimi üzerine danışmanlık hiz-

meti vermekte. Ayrıca özel durumlarda özel sorgulama teknikleri konusunda da destek veriyor.

Bir profillem uzmanının rutin günü nasıl şekillenir?

Bu mesleğin en güzel yanı, asla rutin bir düzene dahil olmaması. Sabah uyandığınızda, günün nasıl biteceğini asla bilemezsiniz.

Bazen art arda günler ofis dışına çıkmadan geçmektedir. Yaklaşık 10 saat masa başından ayrılmadan gününüzü tamamlarsınız.

Profillem uzmanının, bir olay yerinde çekilmiş görselleri ve toplanmış delilleri inceleyip talep eden teşkilata veya birime rapor hazırlaması rutin sayılır. Bazen soruşturmayı yürüten memurlar ile bir araya gelip bir vaka ile ilgili toplantılar gerçekleştirir.

Hiç ummadık bir anda, ki bu günün yirmi dört saatini kapsar, bir telefon gelir ve tüm planlarınız altüst olabilir. Çünkü emniyet müdürlüğü, yerel polis veya bir savcı, uzmanlık bilgilerinizi talep edebilir.

Şansınız varsa bu telefon bağlantısı canlı video bağlantısı ile sınırlı kalabilir. Belki zaten öncesinde hazırlamış olduğunuz profile uygun bir şüpheli gözaltına alınmıştır ve şimdide sorgulama ile ilgili desteğinize ihtiyaç vardır.

Profillem uzmanları aynı zamanda çeşitli kurumlara ve üniversitelere sunum eşliğinde bilgilendirmeler yapmaktadır. Bu sunumlar zaman zaman ders mahiyetinde olabileceği gibi, bir dava dosyasıyla ilgili birime bilgi aktarma da olabilir.

FBI teşkilatına bağlı olan NCAVC birimine nasıl katılabilirim?

Öncelikle üç yıl FBI biriminde özel ajan olarak görev almış olmalısınız. Ancak rekabet ortamının çok yoğun olmasından ötürü, 8 ile 10 yıldır polis teşkilatında görevli olanlar tercih edilmektedir. Çünkü buradaki başarı oranı tecrübeyle orantılı...

Deneyim olarak özellikle şiddet suçları, seri suçlar, tecavüz, çocuk istismarı ve tehdit vakaları konusunda belli bir birikime sahip olmanız gerekmektedir.

Profilleme uzmanı olmak için hangi alandan mezun olmam gerekir?

Aslında bu sorusunda net bir cevabı yok. Suç psikolojisi uzmanı olmak için, psikoloji, adli bilim ve hukuk konusunda eğitim görmüş olmanız gerekirken profilleme uzmanı için zorunlu bir mezuniyet yok.

Ancak adli bilimler her hangi birisinden mezun olmanız ciddi bir avantaj sağlar ve tercih sebebi olarak değerlendirilir.

Ama bana sorarsanız özellikle psikoloji eğitimi görmüş olanların tüm ana dallardan daha gerekli olduğunu belirtmeliyim.

Diyelim ki seçildiniz. Eğitim sürecinde sizleri neler bekler?

Sadece giriş eğitim programının beş yüz saat sürdüğünü belirtsem eğitimin ne kadar geniş kapsamlı olduğunu anlamış olacaksınız. Kendi alanında uzman olan eğitmenler, profilleme uzmanlarını sürekli gelişim sağ-

lamaları için dönemsel olarak eğitmektedir.

Türkiye’de bu eğitimi almak isteyen arkadaşlar, kitabın sonunda belirtilen eğitim kurumuna ulaşarak tam kapsamlı eğitim programı hakkında detaylı bilgi alabilirler.

Polis memuru olmak istemiyorum; ama profillemeye birimde görev almak istiyorum

NCAVC biriminin misyonlarından biri kolluk kuvvetleri açısından şiddet suçu üzerine araştırmalar yapmaktır.

Araştırmayı gerçekleştirenler ilk olarak failin suça hazırlanma evresini ve kurban seçimini ele alırlar.

Araştırma ekibinde bulunanların ünvanları istihbarat araştırma uzmanları, şiddet suçları kaynak uzmanları ve suç analistlerinden oluşmaktadır.

Bu birimlerde görev almak isteyenlerin özellikle araştırma ve analiz konusunda uzman olmaları gerekmekte. Ayrıca istatistik tutma ve anlama konusunda da çok iyi bir bilgi birikimi gerekmektedir.

NCAVC biriminde bir de emekli cinayet masası memurlarından oluşan ayrı bir birim daha var. Bu birim ise suç ile ilgili bilgi birikimi ile bir nevi danışman görevini üstlenir.

Hangi birim olursa olsun, dışarıdan başvuran adaylar sayısız testlere tabii tutulurlar. Ayrıca uzman oldukları alanlarda dahi birçok sınavdan geçerler.

Bu testleri geçmeniz ışığı gördünüz anlamına gelmez. Sırada sözel mülakat başlar ki bu mülakat size bir tür sorgulama gibi gelebilir.

Diyelim ki mülakattanda başarıyla çıktınız. Bitti mi? Daha başlamadı ki! Sırada adli sicil kaydınız ve banka kayıtlarınızın araştırmaları var. Ardından daha önce çalıştığınız iş yerleri ve iş ortaklarınız mercek altına alınır. Sosyal yaşam tarzınız da ele alınır. Komşularınız dahi araştırılır.

Hangi durumlarda kesinlikle reddedilirsiniz: Herhangi bir suç olayı ile ilgili bağlantınızın olması durumunda ya da uyuşturucu kullanımınız varsa reddedilirsiniz. Ayrıca yalan testlerine tabi tutulan adaylardan, olası ihtimaller doğrultusunda, bilgi sızdırma şüphesi oluyorsa adayın bir sonraki aşamaya geçme ihtimali asla yoktur.

Adayın fiziksel özellikleri de son derece önemlidir. Dayanıklılık bu hususta en önemli beklentidir. Fiziksel açıdan daimi olarak olabilen en üst seviyede olmanız gerekmektedir. Dolayısıyla adaylar ciddi sporif bir takım süreçlerden geçerler. Bu genellikle polis akademisi spor eğitmenleri tarafından gerçekleştirilir.

Tüm adayların kilo/yağ/boy orantısı standart ölçütlerde olmalıdır. Tüm bu süreçleri geçebilen kişinin, ışığı gördüğünü belirtebilirim.

Suç Psikolojisi Sayesinde Çözülen 7 Vaka

Suç psikolojisi denilince ilk akla gelen, elbette 'Kuzuların Sessizliği' filmindeki iki karakter: Hannibal Lecter ve onu sorgulayan Clarice Starling. Ancak suç psikolojisi bilinenin çok ötesindedir. Bu bölümde, suç psikolojisi sayesinde çözülen 7 gerçek vakayı açıklıyorum.

Andrei Chikatilo

Andrei Chikatilo, Rusya'nın en meşhur seri katili. Yirmi iki **yıllık serüveninde, en az elli üç kişiyi öldürmüştür.** Soruşturmayı yürüten dedektif Viktor Burakov, Psikiyatrist Dr. Alexandr Bukhanovsky'e danışarak, bu tür cinayetleri işleyebilecek kişinin psikolojik profilini **çıkartmasını rica etti:** Yirmi beş ile elli yaş arasında olan, cinsel yetersizlikten muzdarip bir sapık. Chikatilo kurbanlarını önce kör ediyordu. Burakov'a göre, katil böylece kurbanlarının kendisiyle göz temasında bulunamamasını sağlıyordu. Chikatilo'ya bu profillemeye okutulunca, 1990'da cinayetleri itiraf etti.

• Bir Suç Psikologunun Not Defteri

265

Aileen Wournos

Aileen Wournos, 'Canı' isimli filmin ilham kaynağı olmuştur. Aileen'in işlemiş olduğu cinayetlerinin ardındaki gerekçe, **lezbiyen ilişkisi yaşadığı Tyria Moore isimli genç kızdı.** Yedi cinayetin gerçekleşmesi-

nin temelinde, Wournos'un Moore'yi kaybetme korkusu vardı.

John Wayne Gacy Jr.

John Wayne Gacy Jr'un oyuz üç genç erkeğin ölümünden sorumlu olduğuna dair hiçbir soru işareti yoktu. Cesetler, Gacy'nin evinin altında gömülü bulundu. Asıl soru, niçin öldürdüğüydü. Gacy, akli denge bozukluğu savunmasının arkasına sığınmıştı. Cinayetler esnasında kontrol dışı hareket ettiğini iddia ediyordu. Cinayetlerin çoğu planlı gerçekleştiği, suç psikolojisi sayesinde ortaya çıktı.

Ted Bundy

Ted Bundy'nin, en az otuz beş kadının cinayetinden sorumlu olabileceği, kimsenin aklına gelmezdi. Yakışıklıydı, başarılıydı ve eğitimliydi. Ancak ilk aşkı tarafından terk edilince, cinayet serisi başladı. Üstelik çoğu

kurbanı, ilk aşkına benziyordu. Uzun süren cinayet serisi, son kız arkadaşı sayesinde çözüldü. Kz arkadaşının verdiği ifade sayesinde, Bundy'nin psikolojik profili ortaya çıktı.

Radio City Music Hall Bombalanması

Bu vaka sayesinde FBI'ın geliştirdiği profillemeye tekniklerin temelleri atıldı. 1940'lar ve 1950'ler arasında, çeşitli bombalama olayının ardından hiçbir kanıt tespit edilemiyordu. Dr. James Brussel tarafından gerçekleştirilen profillemeye sayesinde, bombalamanın ardındaki kişi ortaya çıkmaya başladı. Profillemeye göre, bombacı, Con Edison şirketinin eski çalışanıydı ve halası veya ablası ile birlikte yaşamaktaydı. Bu profillemeye sayesinde, FBI, iki bekâr ablası ile birlikte yaşayan George Metesky isimli eski Con Edison çalışanına ulaştı.

Sacramento Vampiri

1978 yılında, genç bir kadın evinde çok korkunç bir şekilde, cinayete kurban gitti. Bedeni vahşice parçalanmıştı. Bağırsakları dışarı çıkartılmış ve bedenindeki kanı boşaltılmıştı. Suç psikologları, profillemelerinde saldırganın kısa boylu, para sıkıntısı olan, plansız hareket eden, beslenme sorunu olan ve psikotik paranoyak olduğunu belirttiler. Olay yerinde tespit edilen kanlı ayak izleri sayesinde, katilin yaya olarak ulaşımı sağladığını ve çevrede ikamet ettiğini tespit etti. Katil üç gün sonra, üç kişiyi daha öldürdü. Bu profillemeye sayesinde Richard Trenton Chase tutuklandı. Chase işsiz, araçsız ve ruhsal sağlık sorunlar sebebiyle bir hastane geçmişine sahipti. Chase'in tuttuğu takvime göre, hedefte kırk dört kişi vardı. İncancına göre kanı bir süre sonra kuma dönüşüyordu. Dolayısıyla kurbanlarının kanına ihtiyacı vardı.

Güney Afrikalı Stewart Wilken iki kurban türü vardı: çocuklar ve fahişeler. Suç psikolojisi sayesinde seri cinayetler çözüldü. Komiser Derrick Norsworthy, aynı zamanda psikolojik profillemeye uzmanıydı. Norsworthy, Wilken'in kızı Wuane'nin ölümü ile ilgili ifadesini almak üzere ofisini ziyaret etmişti. Görüşme esnasında, Wilken, çalışma masasındaki kızının resmine bakıyordu. Norsworthy ifade alımını sorguya dönüştürerek, çocuklarının ölümünden Wilken'in sorumlu olduğunu ve katilin kendisi olduğunu söylediği anda dahi, Wilken gözlerini resimden ayırmadı ve bir müddet sonra, cinayetleri itiraf etti.

Mahkeme esnasında, en az on kişiyi daha öldürdüğü ortaya çıktı. Suç psikologları yaptıkları profillemeye neticesinde, niçin çocuk ve fahişeleri hedef aldığını gün yüzüne çıkarttı. Çocukları öldürme sebebi, kendisinin çocuk yaşta tecavüze uğradığı ve çocukları tecavüzlerden korumak için Tanrı'ya gönderdiği yönündeydi. Fahişeleri hedef alması ise yine ilginç bir sebebe dayanmaktaydı. Annesi, kendisini evlatlık verdiği için kadınlara

karşı bir nefret duygusu oluşmuştu. Kızı Wuane'nin doğumunun ardından, karısı fahişelik yapmaya başladı için, fahişeleri öldürmekteydi.

Suç profillemesi, henüz bir bilim dalı değil. Ancak insan zihni kusurlarla dolu. Ancak bu bölümde verdiğim örnekler, suç psikolojisinin ne kadar önemli olduğunu göstermekte. Suç psikolojisi sayesinde bir kişinin hayatı bile kurtarılabilir olması, bu alanının geliştirilmesi için yeterli bir neden değil midir?

Adli Bilim Sayesinde Çözülen 10 Faili Meçhul Vaka

Kapanmış birçok vaka, bazen tekrar ele alınarak gerek adli bilimler sayesinde, gerekse kanıtların tekrar incelenmesi sonucu çözülüyor. Bazen, daha önceden ortada olmayan bir görgü tanığı gün yüzüne çıkıyor. Bazen ise daha önceden bazı detayları açıklamak istemeyen tanıklar, olayın zaman aralığı sebebiyle konuşmayı tercih ediyorlar. Mağdurların aileleri, yaşamış oldukları acı sebebiyle, suskunluğu tercih ederken aradan geçen zaman ile yaşananların muhakemesini daha rahat yapabilmekteler. Tekrar ele alınan vakalar sayesinde, olayın üzerinden onlarca yıl geçmesine rağmen, suçlular yakalanabilmekte ve az sonra okuyacağınız vakaların içinde, suçlu başka bir olaydan ötürü çoktan cezaevinde olabiliyor. Seçmiş olduğum vakalar bana göre, adli bilimlerin hangi tekniklerle, kapanmış dosyaların ardındaki sırları nasıl ortaya çıkarttıklarının en iyi örnekleri.

1. Krystal Beslanowitch Cinayet Dosyası, 1995:

Adli bilim teknolojileri sayesinde çözüldü.

Krystal Beslanowitch on sekiz yıl önce öldürülmüştü. O dönemde dosyadan sorumlu olan dedektif Todd Boner, dosyanın kapanmış olmasını bir türlü kabullenmiyordu ve cinayet dedektifin azmi sayesinde çözüldü. Beslanowitch kafasına aldığı sert darbeler neticesinde öldüğünde henüz on yedi yaşındaydı. Geçimini fahişe olarak sağlayan genç kızın cesedi, 1995 yılında Provo Nehri'nde bulunmuştu. Soruşturma yürütüldüğü dönemde, DNA teknolojisi henüz gelişmiş değildi. Dosya faili meçhul cinayet olarak kapandı. 2013 yılında, adli teknolojilerin gelişmesi neticesinde, genç kızın ölümüne sebebiye veren kaya parçası üzerinde DNA örneği bulundu ve bir günlük analiz neticesinde sır perdesi aralandı. Elde edilen DNA örneği, cinayetin gerçekleştiği dönemde o bölgede otobüs şoförlüğü yapan Joseph Michael Simpson'un DNA'sı ile eşleşti ve kırk altı yaşındaki Simpson 18 yıl sonra tutuklanarak cezaevine gönderildi.

2. Sherri Miller ve Pam Jackson'un Kaybolma Dosyası, 1971 : *Bir balıkçı sayesinde çözüldü.*

1971 yılından beri çözülemeyen vaka, dikkatli bir balıkçı sayesinde çözüldü. O yıl Sherri Miller ve Pam Jackson, ikisi de on yedi yaşında, davetli oldukları bir partiye giderken, kırsal bir bölgede kayboldular. Eylül 2013'de Brule Creek yakınlarında avlanmaya çıkan bir balıkçı, göl içerisinde ters dönmüş batık bir araç fark etti. Ertesi gün gölden çıkartılan arabanın içerisinde iki iskelet bulundu. İlk tespitlere göre, iskeletler iki genç kıza aitti. Arabanın bulunduğu bölgenin 1 km ilerisin-

de, araca ait, plaka ve jant kapakları bulundu. Bu bulgu, kızların kullandığı aracın plakası ve jant kapaklarının birisi tarafından bilinçli olarak alındığını gösteriyordu. Genç kızların öldürölme ihtimali artmıştı. Kırk iki yıl önce kaybolan kızların iskeletleri bulunmuştu. Ancak katilleri hala tespit edilemedi.

3. Pamela Shelley'nin Ölümü, 2001: İtiraf neticesinde çözüldü.

Pamela Shelley, 2001 yılında erkek arkadaşı ile birlikte yaşadığı evinde, kafasından silahla vurulmuş şekilde bulunduğunda çok geçti. Hastaneye yetiştirmeye çalışan ambulansın içerisinde hayatını kaybetti. Kısa süre önce boşanma kararı alan Pamela, iki çocuğunu yanına alarak, Arkansas'tan Teksas'a Ronnie Joe Hendrick isimli kişinin evine taşındı. Dosya intihar vakası olarak kapansa da yedi yıl sonra, dedektif Carl Bowen'in çabaları neticesinde tekrar açıldı. Aslında elde edilmiş birçok kanıt, intihar olasılığını çürütüyordu. Hatta olayın Hendrick tarafından işlenen bir cinayet olabileceğini gösteriyordu. Hendrick, Ekim 2012'de tekrar gözaltına alındı. Dava ise Eylül 2013'te görülecekti. Davaya birkaç gün kala, profillemeye uzmanlarının yapmış olduğu çalışma neticesinde, bir kişinin o açıdan kendisini vurma ihtimalinin olmadığı ispatlıyordu. Hendrick, bu tespitin karşısında, daha fazla direnmeyerek davaya gerek kalmadan, cinayeti itiraf etti ve yirmi iki yıla mahkûm edildi. Bu sayede Shelley'nin abisi Donald Curlee'nin kafasındaki şüphede doğrulanmış oldu: "Kardeşimin intihar etmiş olabileceğine asla inanmamıştım."

4. Ranya Rison Cinayet Dosyası, 1993: Yeni ifade sebebiyle çözüldü.

Rayna Rison 1993'de kaybolduğunda ve bir ay sonra bir balıkçı tarafından cesedi bulunduğunda henüz on altıyaşındaydı. "America's Most Wanted" isimli televizyon programında cinayet ile ilgili tanık arandığı anonsu büyük yankı getirse de aranan ipuçları bulunamadı. On yıl sonra ilginç bir gelişme yaşandı. Rison'un ölmeden önceki erkek arkadaşı Jason Tibbs, başka bir vakadan ötürü tutuklanmıştı. Ağustos 2013'te cinayet ile ilgili bir tanık çıktı ortaya. Rison ve Tibbs'in ortak arkadaşı olan Eric Freeman, on yıl sonra vicdanının sesini dinleyerek özel şartlar altında tanıklık yapmak istediğini söyledi. Freeman tanıktan öteydi. Tibbs'in, Rison'u boğarak öldürürken görmüş ve sonrasında Tibbs'e cesedi yok etmek için yardımcı olmuştu. Savunma avukatları, on yıl ardından ortaya çıkan Freeman'in ifadesine şüpheyle baksa da yargıç, tanığın ifadesi üzerine Tibbs'in yargılanmasına karar verdi.

5. Sara Lynn Wineski Cinayet Dosyası, 2005 : DNA kanıtı neticesinde çözüldü.

Ne yazık ki evsizlere yönelik işlenen şiddet suçları ve cinayetlerin çözülme olasılıkları az. Bu tür cinayetlere ilginin de az olduğunu söylemem abartı olmaz. Aynı şey sürekli göçebe misali gezenler için de geçerli. Ancak bu durum Sara Lynn Wineski cinayeti için geçerli olmadı. Sara, 2005 yılında Florida, St. Petersburg'daki Ronald McDonald House önünde, tecavüze uğramış ve boğularak öldürülmüş vaziyette bulundu. 21 Mayıs 2005 tarihinde saat 23:00 sularında çığlık sesleri duyulduğu rapor edildi. Ancak ceset ertesi akşam evin arka-

sında üstü örtülmüş bir şekilde bulundu. Olay yeri incelemesi esnasında birçok DNA örneği toplansa da hiçbir şekilde sır perdesi aralanamadı. Ancak sekiz yıl sonra, DNA örnekleri başka bir vaka nedeniyle önem kazandı. 31 yaşındaki Raymond Samuels, 2006 yılından beri Ohio'da cezaevindeydi. Raymond cinayet ve adam kaçırmaya sebebiyle tutukluymdu. Florida'ya gerçekleşen sevgi, diğer cinayetin çözülmesine neden oldu. Raymond tıpkı Sara gibi aynı dönemde göçebe olarak gezmekteydi. DNA analizi neticesinde Sara cinayetinin Raymond tarafından işlendiği ortaya çıktı.

6. 3 Fahişe Cinayet Dosyası, 1990: DNA kanıtı neticesinde çözüldü.

Donna Perry, 1990 yılında Spokane Wash'da üç fahişenin yirmi iki kalibrelik tabanca ile vurularak öldürülmesinden ötürü suçlu bulunarak 2013'te altmış bir yaşındayken cezaevine gönderildi. Yolanda Sapp (26), Nickie Lowe (34) ve Kathleen Brisbois (38), cinayetleri arasında bir bağlantı olduğu ilk andan beri tahmin edilse de cinayetlerin çözülmesi yirmi üç yıl sonra gerçekleşti. **Perry 2012 yılında ruhsatsız silah taşımadan ötürü tutuklanmıştı.** Alınan DNA örneği neticesinde gerçekler bir bir ortaya çıktı. Ayrıca Perry'nin evinde yapılan aramada, kurbanlara ait iç çamaşırları bulundu.

7. Maria Ridulph Cinayet Dosyası, 1957: Ölüm döşeginde yatan bir annenin itirafı ile çözüldü.

Yedi yaşındaki Maria Ridulph sokakta oynarken kaçırılıp bıçaklanarak öldürülmesinin ardından tam elli beş sene geçtikten sonra, yetmiş iki yaşındaki güvenlik görevlisi Jack McCullough, bu cinayetten ötürü tutuklandı. Tutuklanmasına neden olan durum biraz farklı-

dı. Bu vakada ne DNA analizi ne de suç psikolojisi rol oynadı. Bu sefer katilin annesi cinayetin çözülmesine yardımcı oldu. Ölüm döşeğindeki anne, son nefesini oğlu hakkında bir itiraf için kullandı. Cinayetin işlendiği dönemde, hem oğlu hem kendisi sorgulanmış. Ancak anne, verdiği ifadede oğlunun cinayet günü alibisi (suç mahallinden başka yerde olma) ile ilgili yalan söylediğini elli beş yıl sonra itiraf etti. Yapılan araştırma neticesine, McCullough 2012 yılında suçlu bulunarak öbür boyu hapis cezasına mahkûm edildi.

8. Patricia Beard Cinayet Dosyası, 1981: DNA kanıtı neticesinde çözüldü.

Patricia Beard, 1981 yılında, stüdyo dairesinde boğularak öldürülmüş bir şekilde bulundu. Otuz iki yaşındaki Beard, ruhsal sağlığı bozuk olarak bilinmekteydi. Ailesi ve arkadaşları son birkaç gündür kendisinden haber alamayınca durumu polise bildirdiler. Cesedi, yarı çıplak yatağında yatar vaziyette bulundu. Olay yerinde bulunan DNA örnekleri, 2011 yılında veri tabanına işlendi. 2013 yılında ise DNA analizi sonuç getirdi ve elli beş yaşındaki Hector Bencomo-Hinojos tutuklandı. Hector verdiği ifadede, kadını tanımadığını yinelese de DNA kanıtları farklı bir hikâye anlatmaktaydı. Hector, Beard ile ölümünden kısa bir süre önce cinsel ilişkiye girmişti. Hector'un eşi, verdiği ifadede kocasının son derece şiddet yanlısı olduğunu söyledi. Bencomo-Hinojos cinayeti inkâr etse de suçlu bulunarak ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı.

9. Anna Palmer Cinayet Dosyası, 1998: DNA kanıtı neticesinde çözüldü.

1998 yılında kendi evinin önünde saldırıya uğrayan ve öldürülen Anna Palmer on yaşındaydı. Anna Palmer cinayeti DNA analizi neticesinde çözüldü. Cinayetin oluş şekli son derece iğrençti ve küçük kız defalarca bıçaklanarak öldürülmüştü. Ancak hiçbir görgü tanığının olmayışı ve elde edilen bulguların azlığı, polisleri çaresiz bırakmıştı. 2009 yılında vaka tekrar gündeme alındı ve araştırma ekibi, küçük kızın tırnaklarının altında, kendisine ait olmayan DNA örneklerini tekrar incelemeye aldılar. Analiz sonuç getirdi ve o dönem on dokuz yaşında olup ölen kızın mahallesinde yaşayan Matthew Brock'a ulaşıldı. Brock başka bir kızla cinsel ilişkiye girmekten ötürü on yıla mahkûm edilmişti ve cezaevindeydi. Palmer cinayetinden ötürü suçlu bulunarak cezası ömür boyu hapse çevrildi.

10. Roy McCaleb Cinayet Dosyası, 1985: İtiraf neticesinde çözüldü.

Elli bir yaşındaki Roy McCaleb, 1985 yılında Houston'da silahlı saldırı sonucu öldürülmüştü. Eski eşi Carolyn Sue Krizan-Wilson, verdiği ifadede, cinayet gecesi tecavüze uğradığını ve eşinin müdahale esnasında, tecavüzcü tarafından vurulduğunu belirtmişti. Ancak ortada bir tecavüzcü yoktu. Mahkemeyi yürüten yargıç, önemli bir ayrıntıyı gözden kaçırmıştı. McCaleb, Carolyn'in iki yıl içindeki yedinci eşiydi. McCaleb'in kızı, Krizan-Wilson'un cinayeti sigorta primi yüzünden işlemiş olabileceğini ifade etmişti. Ancak sigorta şirketi zaten şüpheli ölüm sebebiyle bu parayı ödememişti. Krizan-Wilson, akıl hastalığı sebebiyle altı ay cezaevin-

de kalmış ve ardından cezası on yıl denetimli serbestlik olarak devam etmiştir.

METODOLOJİ

Az önce okuduğunuz on örneğin çözüm süreci ile ilgili kriterler neler:

1. İşlenen Suç: Tüm vakaların ortak özelliği ne yazık ki cinayet veya kayıp vakaları.

2. Vaka'nın Soğuma Evresi: Bir tanesi hariç, tüm vakaların suç ile çözülme arasındaki süre en az on yıl.

3. Çözüm Tarihleri: Vakaların çoğu 2013 yılında çözüldü. Bunun nedeni, ABD'de kurulan "Cold Case Team" (Soğuk Vaka Ekibi). Ancak bazı vakalar 2013 yılında çözülmüş olmasına rağmen, bu vakaların yargı süreci hala devam etmektedir.

Tarihin En Ünlü Faili Meçhul Suçlar

Herkes gizemden hoşlanır. Bazı suçlar o kadar şaşırtıcı, bazı suçlular o kadar erişilmez ki açıklaması olmaz. Tarih en ünlü beş fail meçhul suçları:

Jack the Ripper / Karındeşen Jack Cinayetleri:

Faili meçhul seri cinayetler denilince akla ilk gelen şüphesiz Jack The Ripper, yani Karındeşen Jack vakası. 07 Ağustos ile 10 Kasım 1888 arasında Londra'nın Whitechapel bölgesinde fahişlerin hedef alındığı cinayetler işlendi. Katil, kurbanlarını bir cerrah becerisi ile diyor, ardından polis'e "Jack the Ripper" imzalı mektuplar gönderiyordu. Hatta bir keresinde, polise kurbanının karaciğerini gönderdi. Jack the Ripper birçok kitaba, dijiye ve sinema filmine ilham olmuştur. Hatta ilerleyen

yıllarda “Jack the Stripper” isimli katile ilham olmuştur. O katil de tıpkı orijinali gibi, altı fahişeyi benzer bir şekilde öldürmüştür. Her iki vakada da cinayetler başladı gibi bir anda bitti ve katiller asla yakalanamadı.

Zodiac Katili Cinayetleri:

Tıpkı Jack The Ripper gibi asla yakalanamayan diğer bir seri katil Zodiac Katili. Zodiac Katili her cinayetinin ardından, doğrudan polisle iletişime geçiyor ve adeta dalga geçiyordu. Gönderdiği mektupların çoğunun şifreli olması, ayrı bir gizem katmaktaydı. Bazı cinayet girişimleri sonuçsuz kaldı. Ancak 1968 ile 1969 yılları arasında on aylık bir sürede beş kurban o kadar şanslı değillerdi. Vakaları daha da ilginç bir hale getiren durum, Zodiac Katilinin bıraktığı notlar ve dört adet şifreli mektubuydu. Mektuplardan bir tanesinin şifresi çözülebildi. Şifresi çözülen mektup şu cümleyle başlıyordu: “İnsan öldürmekten hoşlanıyorum, çünkü çok zevkli...”. Ayrıca yine dikkat çeken bir ayrıntı: “Sonraki hayatım için köleler biriktiriyorum...” Jack The Ripper vakasındaki öldürme şekli hep aynı olmasına karşın, Zodiac’ın kullandığı farklı metotlar vardı. Zodiac birçok kitaba, filme ilham oldu. Bugüne kadar üç şifreli mektup hala çözülmedi.

D.B. Cooper Uçak Kaçırılması:

Faili meçhul suçlar denilince, akla genellikle cinayetler gelir. Ancak farklı suçlar da faili meçhul olarak sonuçlanmakta. Şimdiki dosya ise bir uçak kaçırılma vakası. 1971 yılında, Şükran Günü’nden bir gün önce, Dan Cooper adına bir uçak bileti düzenlendi. Seyahat Portland’dan Seattle’a gerçekleşecekti. Otuz dakikalık

uçuşun beşinci dakikasında, malum yolcu, önce bir sigara yaktı (O dönemde uçakta sigara içmek serbestti), ardından bir kadeh burbon istedi. İçkiyi getiren hostese bir not uzattı: “Çantamda bomba var. Gerekirse kullanacağım. Yanıma oturmanı istiyorum. Şu an itibariyle kaçırıldın.” Talepleri: 200.000\$ nakit para, dört adet paraşüt ve Seattle’a indikten sonra uçağın ineceği pistin sonunda bekleyen yakıt dolu tank. Yolcuların inmesine izin verdi. Ancak iki pilot ve hostesin inmesine izin vermedi. Pilotlara Meksika’ya 10.000 fit yükseklikten uçuş talimatını verdi. Uçak tekrar havalandıktan kısa bir süre sonra, kendisine teslim edilen parayı ve bir paraşüt alıp dağlık bölgeden atladı. Kendisinden asla bir daha haber alınamadı. Atlayıştan sağ kurtulamadığı düşünüldü. Yanında oturmak zorunda olan hostes, hava korsanını şu şekilde tanımladı: “kibar, düşünceli ve sakin” Hatta içkisini dahi ödeyip, Seattle’daki bekleyiş esnasında, uçuş ekibine yemek ısmarlamayı önerdi. Bu olayın ardından, sadece 1972 yılında on beş benzer olay, başkaları tarafından kopyalanmaya çalışıldı.

Gardner Müzesi Soygunu:

Dünya’nın en büyük sanat soygunu Boston, Massachusetts’de gerçekleşti. 18 Mart 1990 tarihinde müze St. Patrick’s Günü sebebiyle kapalıydı. Saat 13:24’te, müzenin kapısı çalındı. Müze kapısını açan güvenlik görevlisi, karşısında iki polis memurunu görünce çok şaşırdı. Polis memurları bir şikayet üzerine geldiklerini ve içeriğini kontrol etmek zorunda olduklarını belirttiler. Memurları içeri alan iki güvenlik görevlisi, memurlarının girişine onay vererek aslında ciddi bir ihlale yol açmışlardı. İçeri giren polis memuru kılıklı kişiler, güvenlik

görevlilerini kelepçeleyip ve ağızlarını bantlayarak etkisiz hale getirdiler. Doksan dakikalık bir süre içerisinde, on üç sanat eserini çalarak, ortadan kayboldular. Çalınan sanat eserlerini takribi değeri 300 milyon dolar civarıydı. Güvenlik görevlileri ancak ertesi gün müzenin bodrum katında bulundu. Çalınan eserlerin arasında Manet, Vermeer, Rembrandt ve Degas gibi ressamların çalışmaları vardı. Hırsızlar aynı zamanda güvenlik kayıtlarını da çalmışlardı. Müze yetkilileri hala eserleri getirenlere beş milyon dolar ödül vereceklerini vaad etmekte.

JonBenet Ramsey Cinayeti:

1996 yılında, Noel'in ertesi gününde, altı yaşındaki JonBenet Ramsey, kendi evlerinin bodrum katında, darp edilmiş ve boğularak öldürülmüş bir şekilde babası tarafından bulundu. JonBenet Ramsey bir gün öncesi ortalıktan kaybolmuştu. Cesedin bulunmasından sekiz saat önce aileye ulaşan bir notta, 118.000\$ fidye talep ediyordu. Bu meblağ, JonBenet'in babasının sene başında aldığı ikramiyeye tekabül ediyordu. Notu okuyan aile, derhal polise haber verdi. Eve gelen memurlar, evi aramadan nota odaklandılar. Polisler ve aile fertleri, fidyecilerin telefonunu beklemeye koyuldular. Ancak o arama hiç gelmedi. Şüpheler aile fertleri üzerinde yoğunlaşmaya başladı. Çünkü cinayetin işlendiği saatte tüm aile fertleri evdeydi. Olay medyada büyük yankı getirdi. JonBenet çocuk mankeni olarak kariyer basamaklarında ilerlemekteydi. Dokuz yaşındaki abisi, mahkemede büyük jüri tarafından sorgulandı. Ancak hiçbir sonuç elde edilemedi. 2006 yılında bir kişi şüphe üzerine tutuklansa da alınan DNA örneği sayesinde akları. JonBenet'in ebeveynleri de DNA örneği neticesinde akları. Katil hala bulunamadı ve dosya hala kapanmadı.

Seri Katiller ve Sıradışı Psikolojileri

Onlar katil ve birer cani bize göre; ama bazılarına göre sadece deli, bazen dahi hatta mesih. Tüm bu yakıştırılan sıfatlar, suç ve cinayet tarihinde seri katillerin büyük ilgi çekmesine neden olmuştur. Bu ilginin altında onların nasıl bir içsel yaşantıya sahip olduğu sorusu yatmaktadır aslında. Seri katiller nasıl düşünür ve hangi bilinçaltı reaksiyonları onları bu hale sokmuştur?

Soruların cevaplarını bizzat kendilerinden öğrene-
lim.

“Tarihe bakıldığında 20.yüzyılı benim başlattığım görülecektir.”

JACK THE RİPPER

Seri katiller nasıl bir psikolojiye sahiptir ya da beyinleri nasıl işler? Bu sorular, çok klişe bir film repliği gibidir. Gündelik hayatta bu insanlar ya da caniler nasıl yaşar? Neye inanırlar? Bu soruların yanıtlarını, onların yaşadıklarına ve yaptıklarına kaynaklık eden sıradışı psikolojilerinde bulabiliriz. Bir seri katilin anatomisini hangi bileşenler ya da hangi dürtüler oluşturur? Tüm bu soruların yanıtını ünlü seri katillerin bizzat kendilerine ait olan cümlelerle destekleyerek, garip psikolojilerini birazcık da olsa aydınlatmaya çalışacağım.

“Ben Sam’in oğluyum. Küçük bir veledim.”

“Onları incitmek istemedim. Onları sadece öldürmek istedim.”

DAVID BERKOWITZ

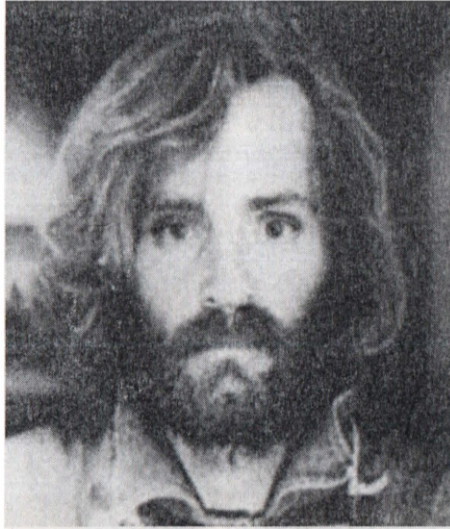
Peki, nedir bir seri katilin psikolojik ipuçlarını veren şey? Tüm seri katillerde ortak olan birkaç öldürme sebebi sayılabilir aslında, bunlar; ezik geçmiş bir çocukluk, cinsel taciz, yalnızlık, aşağılık kompleksi, vs... Ama yukarıdaki alıntıda Berkowitz'in de söylediği gibi seri katillerin en önemli ortak noktaları şudur: Ölümleri normal saymaları ve buna inanıp bunu duygusal olarak tasvip etmeleri. Her ne kadar garip gelse de bu özellikler onların beyinlerinin ve psikolojilerinin en önemli ipuçlarını bize vermektedir. Bu sayede canilik ve acımasızlık diye tabir edilen şeyler onların üzerinde çok normal bir şeymiş gibi duruyor sanki.

“Gerçek acının son aşaması olarak gördüğüm ölüm fikrini çok sevdim.”

ALBERT FISH

Genelde seri katil profillerinde ölümü sevmeye alışma ya da bu fiili fazlasıyla arzulama eğilimi başat bir rol oynar. Çünkü onlar kendi kafalarında yarattıkları değerlerle ve bu değerlere dayalı fantastik dünyalarında insanoğlunun değerlerini hiçe sayarak yaşarlar. Tüm seri katillerdeki kendini beğenmişlik ve yaptıklarına tapınma hali bu durumu çok iyi açıklar. Altmış beş yaşında idam edilen Fish, ölüme giderken bile tamamen yaşayacağı zevkle ilgileniyordu. Ona göre elektrikli sandalye yaşamadığı zevklerden biriydi, hem de en büyük zevklerden birisi. Bu örnekten de anlaşıldığı gibi tamamen farklı bir dünyada yaşayan katil beyni bizim için fazlasıyla sıradışıdır.

“Bana tepeden bakarsanız, bir aptal görürsünüz. Bana aşağıdan bakarsanız, tanrınızı görürsünüz. Bana tam karşımdan bakarsanız, kendinizi görürsünüz”

CHARLES MANSON

Yukarıda alıntıladığım söz aslında Manson'ın tüm dehasını açıkça ortaya seriyor. O hitabeti çok etkili kullanan biriydi; bu anlamda sadece konuşması bile bir kişiyi harekete geçirip öldürmeye teşvik edebilirdi. O büyümlü sözleriyle insanları kendine hayran eden bir adamdı. Kurduğu çetesiyle tüm dünyanın hâkimi olmayı amaçlıyordu, bunu din referanslı söylemlerinden ve sürekli verdiği vaazlarından anlıyoruz. Öldürmekten çok bu işin öncülüğünü yapan Manson, hapishanede kendisini Mesih ilan etmeye varacak kadar delirmişti. Bu genelde tüm seri katillerde vuku bulan bir şeydi. Kendini Mesih sanma, kendini tanrı olduğuna inandırma, dünyanın sonu vs... Din tüm seri katillerin ortak olarak takıntılı oldukları yegâne konudur, bu hastalıklı saplantı tanrı ve din eksenli gelişmiştir diyebiliriz.

“Cennette yeniden doğacağım ve bütün öldürdüğüm benim kölelerim olacak. Size ismimi vermeyeceğim. Çünkü sonraki hayatım için köle toplamamı yavaşlatmaya veya durdurmaya çalışacaksınız.”

ZODIAC KILLER

Seri katillerin neden din konusunda bu kadar takıntılı olduğunu, sanırım, onların bir türlü kendini ifade edemeyen, kopuk duygusal taraflarının var oluşuna bağlamalıyız. Çünkü onlar genelde tam anlamıyla topluma adapte olamayan insanlardı. Tek tutanakları din ve tanrıydı. Bunu bazen şeytanla bazen mesihle ilişkilendirip kendilerine farklı bir dünya tasarlamışlardı. Kısacası onlar bu dünyadan tecrit bir yaşamı seçmişlerdi ve bunun nedeni sadece geçmişleriydi, geçmişte yaşadıkları olumsuz deneyimlerdi. Bu olaylardan sonra onlar birer öldürme makinesi oldular. Her sözlerinde ve cinayetlerinde insanlığa ait bir nefret vardı. Psikolojilerini bunlarla besleyen insanlardan biri en sonunda şöyle diyebiliyordu:

“Biz seri katiller, oğullarınız, kocalarınız, biz her yerdeyiz. Ve yarın çocuklarınızdan daha çoğu ölmüş olacak.”

TED BUNDY

İnsanlıktan kurtulma fikri en büyük dürtüsüdür bazı katillerin. Çünkü onlara göre insanlık çürümüş bir idealdir. Bu denklemde sürekli, vasat değerlere sahip insanlık ve kusursuz yaratılmış bir vücuda sahip olan katil karşı karşıyadır. Bu denklemin yaratıcısı ise bizzat hayatın ta kendisidir. Çünkü hayat seri katillere göre hep onların karşısındadır, bir türlü tatmin olamamalarının ve her defasında tekrar öldürme isteğinin nedeni de budur. Her kurbanda biraz daha tanrı olmak her kurbanda biraz daha kendini beğenmek ve aşmak kaygısı güçlü şekilde kendini hissettirir.

“Yaşlı insanları öldürüyorsam da bunlar zaten zamanlarını doldurmuşlar. Onlar bizim yerimize fazladan yaşıyorlar. Belki de bizim kismetimizi yiyorlar. Hem kendimi tatmin ediyordum, hem de onları öldürerek toplumu rahatlatıyordum.”

ADNAN ÇOLAK

Toplumu rahatlatma ya da rehabilite etme fikri seri katillerin gelişmemiş ve vahşi de olsa bir inisiyatif ya da sorumluluk anlayışına sahip olduklarının en büyük göstergesi. Bu bize, bir türlü istedikleri dünyada yaşamadıkları fikrini apaçık vermektedir.

“Bana doğru gelen güzel bir kız görünce iki şey düşünürüm. Bir yanım onunla çıkmak ona gerçekten iyi hoş davranmak gerektiği gibi davranmak ister. Öteki yanım mızrağın ucuna geçirilmiş kafasının nasıl görüneceğini.”

EDWARD GEIN

Annesi tarafından cinsel tacize maruz kalan Gein, özü itibariyle sessiz ve sakin bir karaktere sahipti. Annesinin aşırı Katolik inanışlarıyla ayakta kalan Gein, cinsel ilişkinin ya da dişiliğin günah olduğu safsatasıyla yetiştirilmişti. Üzerindeki tüm bu dini-psikolojik baskıyı en sonunda evini mezbahaneye çevirerek gösterdi. Evinde beklettiği cesetlerle sevişen Gein, kadınlarla olan ilişkilerini hep bu yönde geliştirdi. Yine burada tekrar tekrar karşımıza çıkan seri katillerin belirleyici ortak özelliklerinden ikisi cinsel tatminsizlik ve ezikliklerdir.

Seri katillerin psikolojik analizini yaparken onların yaşadıklarını ve umduklarını iyi araştırmak yeterli olacaktır. Çünkü onlar mutsuz bir hayat yaşamış, acılarla dolu ömürlerinin kinini ölü insanların vücutlarına akıtmışlardır. Yamyamlıktan tutun çeşitli ağır akıl hastalıklarına kadar her türlü şeyi yaşamış olan seri katiller, aslında bizim hayatımızın içinden çıkan bizim hatalarımızdı. Bir yönüyle bizden öç alan seri katiller her gün bizi lanetlediler.

Bazen göz alıcı söylemleriyle bizi hayretlere düşüren bu insanlar, bu dünyanın en kötü tarafını temsil ettiler hep. Ölüm, vahşet, karanlık dolu yüzleri onları aklımızın bir köşesinde tutmaya yetti arttı bile. Evet, bizim gibi değillerdi, farklı işleyen akılları ve zihin sistematikleri vardı. Öncelikleri farklıydı, beklentileri, hayalleri ve tabi ki dünyaları. Ama her şeye rağmen tüm çekiciliğiyle seri katiller çok sıradışı insan formlarıydı. Bunu kabul etmekle birlikte onların kusursuz zekiliği, bizim için en büyük dikkat noktasını oluşturmaktadır. Onları güvenliğimiz için akıl hastanelerine kapatsak da onlar hala tüm sıradışılıklarıyla bizim aramızdalar ve biz bunun farkında bile değiliz.

Seri Katiller Hakkında Yedi Efsane

Her şey 2005 yılında FBI teşkilatının National Center for the Analysis of Violent Crime, Behavioral Analysis Unit (Davranış Analiz Birimi) tarafından düzenlenen beş günlük seri katil sempozyumu ile başladı. Seri katiller birçoğunuzda olduğu gibi bende de merak konusuydu. Niçin bir insan seri katil olabilir? Tetikleme nedenleri nelerdir? Bu sempozyuma katıldıktan sonra seri katiller konusunda ne kadar az bilgi sahibi olduğumu anladım ve uzmanlık alanımın bu olması gerektiğine karar verdim. Bu beş günlük sempozyumun amacı, seri katiller üzerine uzman olmuş kişileri bir araya getirip bilmediklerimizi ve yanlış bildiklerimizi aktarmaktı.

135 ünlü uzman beş günlük etkinliğe katıldı. Uzmanlar arasında, seri katilleri başarıyla araştırmış, iz sürerek yakalamayı başarmış polis memurları; seri katilleri ana-

liz etmiş ve çeşitli araştırmalara imza atmış akademisyenler; seri katilleri yargılamış veya savunmuş hukuk adamları ve seri katiller hakkında çeşitli haberler yapmış basın mensupları.

Bu eşsiz sempozyumda öne çıkan bir tespit, seri katiller hakkında yanıltıcı anekdotların ve kurgusal tasvirler ile birlikte seri cinayetler ile ilgili bir dizi yanlış bilginin yaygınlaşmasıydı. Uzmanlarca yapılan analizler neticesinde seri katiller hakkında yanlış bilinen yedi ana efsane ortaya çıktı. Ancak sempozyumda öne çıkan efsanelere geçmeden önce, üniversitelerde gerçekleştirdiğim söyleşilerde ve konferanslarda seri katiller ile ilgili anlattığım kendi tespitlerimden başlayalım.

Yaklaşık 10 yıldır seri katiller üzerine araştırmalar ve analizler yapıyorum. Bu araştırmalar neticesinde seri katiller üzerine bir veri bankası geliştirdim. Bu veri bankası sayesinde bugüne kadar yakalanmış seri katiller üzerinden çeşitli çarpıcı istatistikler geliştirdim. Biraz da bunlardan bahsedeceğim.

Şu ana kadar dünya genelinde yakalanmış 2.758 seri katil var. Bunların 1.788 adedi ABD, 970 adedi ise farklı ülkelerden. Ülke dağılımına bakacak olursak:

1.788 ABD, 101 İtalya, 98 Güney Afrika, 95 İngiltere, 82 Japonya, 72 Almanya, 59 Kanada, 48 Avusturalya, 47 Fransa, 37 Rusya, 31 Hindistan, 28 Çin, 20 Meksika, 17 Türkiye, 15 Brezilya, 13 İskoçya

Şimdi bu ülke dağılımına bakacak olursak ne tür bir sonuç çıkıyor?

Seri katiller çoğunlukla ABD kültürünün eseri!

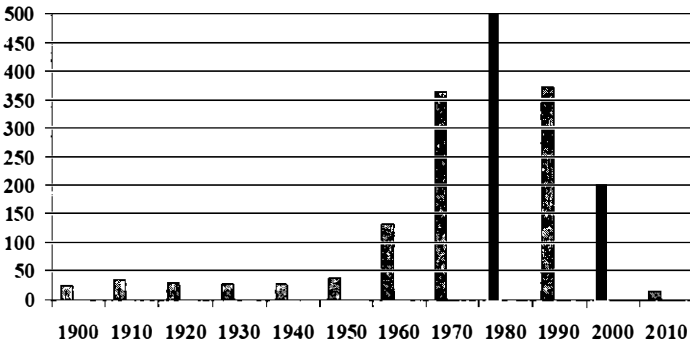
YANLIŞ! Dikkat ettiyseniz, yakalanmış seri katiller üzerinden istatistikler hazırladığımı belirttim. Bu rakamlar, ABD polisinin çok daha fazla seri katil yakalamayı başardığını ve ne kadar uzman olduğunu gösterir.

Ülke sıralamasına bakacak olursak seri katillerin en çok yakalandığı ülkelerin daha çok gelişmiş ülkeler olduğunu görmekteyiz. İstatistiklere göre, bir ülkenin gelişmişliğini gösteren üçüncü unsur, o ülkede yakalanmış seri katil sayısıdır.

Nüfus dağılımına göre seri katil/nüfus artışı orantısı:

Ülke	Nüfus artışı / %	Seri Katiller / %	Oran
ABD	4.47	64.9	14.51
Australya	0.33	1.7	5.15
Güney Afrika	0.72	3.6	5.00
Britanya	0.94	4.1	4.36
İtalya	0.87	3.7	4.25
Kanada	0.50	2.1	4.20
Almanya	1.17	2.6	2.22
Fransa	0.94	1.7	1.81
Japonya	1.82	3.0	1.65
Polonya	0.55	0.4	0.73
Rusya	2.04	1.3	0.64
Meksika	1.60	0.7	0.44
Brezilya	2.75	0.5	0.18
Hindistan	17.28	1.1	0.06
Çin	19.24	1.0	0.05

Bir de seri katillerin yıllara göre artış oranına bir göz atalım:

Bu istatistiği okurken ne tür bir sonuç ortaya çıkmakta?

Seri katiller en çok 1960 ile 2000 arasında çoğaldı.

YANLIŞ! Seri katillerin artış oranı, özellikle FBI teşkilatının seri katiller konusunda uzmanlaştığı dönemi yansıtmakta. Ted Bundy, ABD polis teşkilatı için tam bir travmadır. Ancak aynı zamanda Bundy dosyası tam bir ders mahiyetindedir. Ted Bundy'nin yakalanmasının ardından, yani 1978 sonrası, tam anlamıyla bir seri katil avı başladı. Bu sebepten dolayı 1980'lerde yakalanma oranı oldukça fazladır.

Oysa seri katiller, insanlık tarihi boyunca var oldular. Üstelik resmi kayıtlara göre ilk seri katil Locusta isminde bir kadındır. İsmine MS elli sekiz civarında rastlamaktayız.

Tarihin en yaşlı erkek seri katili yetmiş iki yaşındaki Ray Copeland'dır. En genç seri katil ise dokuz yaşındaki Robert Dale Segee'dir. Kadınlarda ise altmış altı yaşındaki Faye Copeland, en genci ise on bir yaşındaki Mary Flora Bell'dir.

Genelde basında seri katil tanımlamaları yapılırken şu profil ortaya çıkar:

Beyaz tenli, erkek, 25-30 yaş arası ve son derece yüksek IQ... Bir de gerçek verilere bakalım:

Erkek (%)91.4

Beyaz (%52.4)

25-30 yaş arası (%28.6)

Beyaz, Erkek (%45.3)

Beyaz, Erkek, 25-30 yaş (%12.7)

Gelelim bir de IQ konusuna. İstatistiklere göre seri katillerin ortalama IQ seviyesi sadece 95,1. Şaşırdınız mı?

Tabii ki aralarında 165 IQ ile Ted Kazcynski örneği vardır. Ama gerçekler ve genel durum biraz farklı. 55 IQ seviyesiyle cinayet işlemiş seri katiller de var.

Gelelim 2005 yılında gerçekleşen seri katil sempozyumunda ortaya çıkan yedi seri katil yalanına:

SERİ KATİLLER YALNIZ YAŞAYAN

DİSFONKSİYONEL KARAKTERLERLER

Seri katillerin çoğunluğu yalnız yaşayan, sosyal uyumsuz ve toplumdan uzak yaşayan kişilikler değildir. Onlar birer canavar olup tuhaf görünümlü de değildir. Birçok seri katil toplum içinde normal görünürlükleri ile gizlenmektedir. Seri katillerin çoğunluğu normal bir aile yaşamı sürmekte, düzenli bir işe sahipler ve toplum içerisinde sırdan olarak tanımlanırlar. Birçok seri katil ortama çabuk uyum sağlayabilmektedir. O yüzden yakalanma süreçleri uzun sürmektedir.

Robert Yates, 1990'larda, Washington bölgesinde on yedi fahişeyi öldürmüştür. Katil, beş çocuklu bir ailenin aile reisiydi. Ailesiyle birlikte orta düzey bir muhitte yaşayan ve ABD Ulusal Güvenlik Birimine bağlı helikopter pilotuydu. Yates, cinayetleri işlediği dönemde sık sık genelevlerini ziyaret ediyordu. Kurbanlar birbirlerini tanıyordu. Kurbanlarının bir tanesini kendi evinin bahçesinde, yatak odası penceresinin hemen alt tarafında gömdü. Yates tutuklandı ve on üç cinayetten ötürü suçlu bulundu.

Green River Katili lakaplı Gary Ridgeway, yirmi üç yıllık sürede Seattle bölgesinde kırk sekiz kadını öldürdü. Üç kez evlenmişti ve yakalandığında da evliydi. Otuz iki yıldır aynı şirkette çalışıyordu. Düzenli olarak kiliseye gidiyor, evde ve iş yerinde İncil okuyor ve çalışma arkadaşlarıyla din konusunda sohbet ediyordu. Ama Ridgeway özellikle geceleri fahişeler ile sevişiyor ve kontrolünü kaybedince onları öldürüyordu.

BTK Katili, Dennis Rader, Wichita bölgesinde on kişiyi öldürdü. Otuz yıllık bir sürede haber ajanslarına on atı mektup göndererek kamuoyu ve polis ile dalga geçiyordu. Evli iki çocuk babası, izci lideri, ABD Hava Kuvvetlerinde nişan almış başarılı bir asker, belediyede gönüllü olarak görev alan ve kilisede görev yapan örnek bir vatandaştı.

SERİ KATİLLERİN TAMAMI BEYAZ TENLİ

İnanılanın aksine seri katillere her ırkta ve her mezhepte rastlamak mümkündür. Beyaz tenli olma kanısı seri katillerin % 52,1 oranında beyaz olmalarına dayanıyor. Evet bu çoğunluğa tekabül etmekte. Ama her ırkta seri katiller var.

Charles Ng, ABD’de yaşayan Çin asıllı bir seri katil, Robert Lake isimli arkadaşıyla birlikte çok sayıda kişiyi öldürdü.

Derrick Todd Lee, Afro Amerikalı bir seri katil. En az altı kadın kurbanı var.

Coral Eugene Watts, yine siyahi bir seri katil. Toplamda 17 kurbanı var.

Rafael Resendez-Ramirez, Meksikalı bir seri katil. Toplamda dokuz kişi öldürdü.

Rory Conde, Kolombiyalı bir seri katil. Toplamda altı fahişeyi öldürdü.

SERİ KATİLLERİN ÖLDÜRME DÜRTÜLERİ

CİNSEL HAZDAN KAYNAKLANMAKTA

Bu tespiti genele vurmak kesinlikle yanlış. Çok daha farklı dürtüler katillerin cinayet işlemelerine sebep olmakta. Bu dürtüler öfke, heyecan, maddi çıkarlar ve dikkat çekme vs. gibi şekillenebilir.

Emekli başçavuş John Allen Williams ve Lee Boyd Malvo heyecan ve öfke dürtüleri sebebiyle öldürdüler. Yaklaşık 3 haftalık bir sürede 13 kişiye uzak menzilli bir tüfekle ateş açtılar ve 10 kişiyi öldürdüler. Cinayetler süresince polis ile iletişim halinde kaldılar ve saldırıları durdurmak için para talep ettiler.

Dr. Michael Swango, ABD Deniz Kuvvetlerinden emekli asker, ambulans sürücüsü ve doktor olarak görev yapıyordu. Toplam dört cinayetten yargılansa da otuz beş ile elli arası hastayı zehirleyerek öldürmekten ötürü şüpheli konumundaydı. Swango'un öldürme dürtüsü hiçbir zaman kesin olarak tespit edilemedi. İlginç olan bir tespit ise Swango'nun evinde bulunan bir dosya. Swango yıllarca, gazete ve dergilerde birçok kişinin ölümüne sebep olmuş doğal afetler ile ilgili çıkan haberleri koleksiyon yapmıştı.

Paul Reid fast food restoranları soygunları esnasında yedi kişiyi öldürdü. Kurbanları üzerinde hâkimiyet sağladıktan sonra ya bıçaklayarak ya da kurşunlayarak öldürüyordu. Öldürme sebebi son derece basitti. Görgü tanıklarını yok etmek. Reid'in soygun girişimleri maddi çıkar sebebiyleydi. Soygunlardan elde ettiği paralarla bir araba satın aldı.

SERİ KATİLLER KENDİ YAŞAM ALANLARININ

DIŞINDA ÖLDÜRÜR

Çoğu seri katillerin belirlenmiş coğrafi alanları var. Kendi yaşam alanları ile mutlaka bağlantılar var; örn. ikamet, iş yeri veya bir akrabanın ikametgâhı. Seri katiller bazen zamanla kendi alanlarının dışına çıkabiliyorlar. Bu, cinayet sayısı ve edindikleri tecrübelerinin vermiş olduğu rahatlıkla orantılı. Daha çok keşfettikleri ve bildikleri coğrafyaları tercih ederler. Çok nadiren, seri katiller gezgin olup farklı bölgelerde de cinayetler işlerler.

SERİ KATİLLER KENDİ İRADELERİ İLE

CİNAYET SERİSİNİ SONLANDIRAMAZ

Seri katillerin bir kez cinayet işlemeye başlayınca asla duramayacaklarına inanılır. Ancak bunun aksini ispatlayan birçok örnek var. Hatta yakalanmadan cinayetlerini kendi iradeleri ile sonlandıran seri katiller vardır. Buna sebep olarak, yaşamlarında belirgin değişimlerin olduğu söylenebilir. Cinayet serisini sonlandırmaya sebep olarak aile içerisinde değişimler, cinsel değişimler ve diğer sapmalar olabilir.

BTK Katili Dennis Rader, 1974 ile 1991 arasında 10 kişiyi öldürdü. 2005 yılında yakalanana dek cinayet işlemedi. Rader ile yapılan görüşmelerde, cinayetleri durdurma sebebi olarak yeni cinsel tatmin yöntemleri keşfettiğini belirtmiş olması dikkat çekicidir.

Jeffrey Gorton ilk kurbanını 1986 yılında öldürdü. İkinci kurbanını ise 1991 yılında öldürdü. 2002 yılın-

da tutuklandığı ana kadarda başka cinayet işlememişti. Gorton, tıpkı Rader gibi, hayatında cinsel doyumun yeterli olduğu dönemlerde cinayet işleme gereksinimi duymadığını belirtti.

SERİ KATİLLER DELİ YA DA DAHİDİR

Başka bir efsaneye göre seri katillerin ya ağır ruh sağlığı sorunları var ya da son derece zeki ve akıllıdırlar. Seri katiller, psikopati, anti-sosyal kişilik ve diğerleri gibi birtakım kişilik bozukluklarından muzdariptirler. Ancak büyük çoğunluğu kanun karşısında ceza ehliyetine sahiptirler.

Burada basın ve televizyon dünyasının yaratmış olduğu, kurgusal dahi seri katil karakterlerinin büyük bir rolü var. Unutmayalım ki seri katillere toplumun her kesminden rastlamak mümkündür. Dolayısıyla, toplum içerisinde bir dâhiye rastlamak ne kadar nadirse seri katiller arasında bir dâhiye rastlamak da o kadar nadirdir.

SERİ KATİLLER YAKALANMAK İSTER

İlk kez suç işleyen kişiler işledikleri suç ile ilgili doğal olarak deneyimsizlerdir. Suçu tekrarladıkça tecrübe artıyor ve yapmış oldukları hatalar en aza iniyor. Çoğu seri katil, diğer suçlulara göre daha planlı ve kontrollü hareket ederken öğrenme eğrisinin hâlâ çok dik olduğunu gözlemlemekteyiz. Kurban seçimlerinde çok daha kontrollü hareket etmek zorundadırlar. Cinayetin işleneceği yer ve cesetlerinin bırakıldığı yer için çok daha fazla planlı hareket etmek durumundalar. Çünkü seri katili yakalamak için farklı birimler bir araya gelmekte ve katil de bunu genellikle bilmektedir.

Seri katiller, yakalanmadan cinayet işlemeye devam ettikçe, özgüvenleri artar ve asla yakalanmayacaklarını düşünürler. Seri devam ederken cinayet işlemek için kısa yollar tercih etmeye başlarlar. Bu özgüven, çoğunlukla hataya zorlar ve devreye suç psikologları ve profileme uzmanları girer. Seri katiller asla yakalanmak istemezler; asla yakalanmayacaklarını düşünerek hata yapmaya başlarlar.

Seri Katillerin El Yazısı Analizi

İngiltere Liverpool'da Jack the Ripper, yani Karındeşen Jack imzası bulunan bir günlük bulundu. Günlüğü inceleme fırsatı buldum ve elde edilen sonuçlar, seri katillere biraz daha yaklaştığımızı gösterdi.

Londra nüfus müdürlüğü arşivinde, kendisinin Karındeşen Jack olduğunu iddia eden dört yüze yakın el yazısı bulunmakta. Bu veriler çok ilginç bilgiler sunmakta.

300 Seri katillerin el yazıları bugüne kadar farkı dillerde incelendi.

İdeolojik sebeplerden ötürü öldüren seri katillerin el yazılarında karakteristik benzerlikler gözlemlenirken spontane ve tesadüfi kurban seçimi yapan seri katiller arasında da benzer el yazısı karakteristiği gözlemlenmiştir. Ancak iki seri katil türünde farklılıklar olduğu da gözlemlenmektedir.

Şunun belirtmeliyim ki bahsi geçen günlük ve mektuplar haricinde seri katillere ait orijinal el yazılarına rastlamak oldukça zor. Dolayısıyla kalemin tutuş şeklinden, baskı şiddetine kadar doğru ve tutarlı analizler yapmak kolay olmuyor.

Seri katiller hakkında bildiğimiz en önemli özellik planlı ve plansız olarak hareket eden iki ana grubun olması.

Seri katillerin bir çeşit ortak zemin paylaşmadığı düşüncesi bana pek tatmin edici gelmiyor. Daha sonra, seri katiller bir yana, insan ruhunun çok karmaşık, farklı ve birçok kendine özgü yönü olduğu gerçeğini tekrar gözden geçirme gereksinimine kapıldım. Aslında seri katillerin profilini çizmek hiç de kolay değil. Ancak seri katillerin el yazılarında bazı sırların açığa kavuşmasını beklediğini farkettim.

Bazı seri katiller normalin üstünde zeki olduğu bilinmekte, örneğin Ted Bundy. Bazıları ise dahi seviyesinde, örneğin Carlton Gary.

Birçok seri katilin geçmişinde boşanmış veliler ya da yetimhanede geçen çocukluk dönemi var. Çoğu zaman arkadaş veya komşu çevresinden, yakın oldukları kişinin bir seri katil olabileceğine inanamadıklarını duyarız.

Örneğin John Wayne Gacy, çevresi tarafından yarıdımsever olarak bilinmekte. Gerçektende Gacy, birçok hastanenin çocuk bölümünde gönüllü olarak çalışmıştır. Ama aynı zamanda bu iyi huylu maskenin ardındaki katil, kurbanlarını öldürdükten sonra, yaşadığı evinin temeline gömmekteydi.

Aslında verdiğim örneğe benzer birçok seri katil örneği var. Tıpkı Dr. Jeckel & Mr. Hyde hikâyesinde olduğu gibi.

Ayrıca seri katiller ile şizoid kişilikler arasında da dikkat çekici bir bağ var. Birçok seri katil, kubanını öldürmeden önce işkence ederek aşağılamaktan zevk alır.

Bu tespiti en uygun örnek şüphesiz Ted Bundy. (Detaylı bilgi için bkz. "Ted Bundy – Bir Seri Katilin Anatomisi Yazar: Arkın Gelişin Herdem Kitap 2014)

"Ted Bundy kurbanlarının güvenlerini şu metotlar ile kazanırdı: sahte alçılı kol ile yardım isteme, sahte polis memuru ya da kampüs güvenliği olarak ya da sadece yakışıklılığını kullanarak.

Tespit edilmiş otuz üç kadın cinayetinin ardından yakalanarak 24 Ocak 1989 tarihinde idam edilmiştir.

Bundy'nin en önemli özelliği, dilediği zaman ufak değişiklikler ile görünümünü değiştirebilmesiydi."

Stalin, Hitler, Aichman, Himmler, Mangale, Saddam Hussein ve Musolini gibi diktatörler ile ilgili de birçok el yazısı analizleri gerçekleştirdim. Empati yoksunu olmaları yanı sıra, her koşulda domine etme çabaları gibi ortak özellik bulunsa da el yazı analizinden yola çıkarak benzerlikler tespit etmek için yeterli veri bulunmamakta. Böylelikle diktatörlerin, canice kana susamışlığın el yazısı, net bir şekilde tespit edilememekte.

Seri katiller kurban seçimlerini genelde kendi ırklarına göre yaparlar. Özellikle fahişe, otostopçu ve evsizler kolay kurban olarak görülmektedir. Bazı eşcinsel seri katiller özellikle genç erkekler ve eşcinsel erkekleri tercih etmekte. Kadın seri katiller ise daha çok “karadul” kategorisine uymakta. Yani eşini, sevgilisini ya da akrabalarını mal varlıkları sebebiyle öldürmektedirler. Diğer yaygın kadın seri katil profili ise “ölüm melekleri” olarak tabir edilir. Sağlık sektöründe hemşire ya da başka bir meslek icra edip hastalara daha kolay ulaşabilen ve mesleklerini kötüye kullanan kişilerdir. “Ölüm melekleri” genelde bebek, yaşlı veya savunmasız hastaları tercih ederler. Çoğu seri katilin çocukluk yıllarında şiddet dolu bir aile yaşantısı vardır. Yine ortak özellik olarak kabul edebilceğimiz diğer bir tespit ise meşhur McDona'd üçlemesidir, yani hayvanlara işkence, kundaklama ve belli bir yaş sonrası yatağını ıslatma. Son olarak ise azımsanmayacak sayıda seri katillerin beyin hasarı olduğu ve alkol/uyuşturucu ikilemesi ile ilgili sorunları olduğu bilinmektedir.

Stanley Milgram`in 1974 yılında yapmış olduğu deney oldukça ilginç sonuçlar doğurmuştur. Deney için genel nüfustan tamamen tesadüfen belirlenen katılımcıların %92'si koşullar elverişli olduğu takdirde şiddete

ve işkence etmeye meyilli oldukları gözlemlenmiştir. Deneyde yer alan kobaylar karşılarındaki kişi yanlış cevap verdiği zaman elektro şok uygulayarak ceza veriyordu. Kobayların bilmediği ise aslında kimsenin elektrige maruz kalmadığı ve herkesin elektrik çarpmış gibi rol yaptıklarıydı. Kobaylar karşı tarafın acılarına aldırmış etmeden elektro şok ile “cezalandırmaya” devam ettiler.

Seri katiller de tıpkı deneyde yaşandığı gibi empati yoksunu. Diğer bir benzerlik ise birçok seri katilin narsist eylimi olduğu yönünde. Bu durum ise “her şeyi yapabilirim” duygusunu yaratmakta ve bu duygu şeytani hamleleri beraberinde getirmekte. Narsist eylimi ağırlıklı olan kişiler kendilerini tanrı yerine koymakta ve ölüm ile yaşam kararının kendilerine bağlı olduğunu düşünmekteler.

Biyolojik psikologların araştırmalarına göre, istismarın beyinde izler bıraktığını göstermektedir. Hormonal bir süreç sonucunda, özellikle çocuk yaşta istismara uğramış olan kişilerin, çok daha az empati kurabildikleri tespit edilmiştir. Biyolojik araştırmalarda yine ilginç olan bir tespit ise birçok sadist ya da katillerin stres kaynaklı etkenlere tepkisiz kaldıklarıdır. Kalp atışının hızlanması, terleme artışı ya da adrenalin seviyesinin artışı gibi durumlar sıradan bir insana göre çok daha az olduğu tespit edilmiştir.

Her bir seri katilin geçmiş i değişkenlik göstermekte; ancak belirgin ortak özellikleri de göz ardı etmemek lazım. Ortak özellikler illa ki el yazısına yansımamakta. Ancak ağırlıklı olarak, akut şizoid kişilik teşhisi koymaya yönelik ışık tutmaktadır.

Şizoid Katiller

Onlarca katilin el yazılarını analiz ederken %80'i yüksek seviyede şizoid olarak tanımlanmıştı. Sadece planlı hareket edip soğukkanlı bir şekilde cinayet işlemiş katiller ele alındı. Yani anlık öfke kontrolsüzlüğü sebebiyle ya da kıskançlıktan ötürü cinyate işleyenler dikkate alınmadı. Katillerin özellikle seri katil tanımlamasına uyduklarına dikkat ettim.

Sınırlı sayıda orijinal el yazısı bulunması bu analizi her ne kadar zorlaştırsa da ışık tutacak kadar yeterli olduğunu düşünmekteyim.

Çoğu şizoid katil adalet duygusu yoksunu, geliştirici planlama yeteneğine sahip ve öz kontrol konusunda oldukça başarılılar.

Tüm şizoid katiller, diğer şizoid türleri ile ortak noktalara sahipler:

- Büyüleyici Tip – Kurbanları üzerinde güven duygusunu oluşturabilecek “şeytan tüyüne” sahipler.
- Hırslı Tip – Çok güçlü hırs ve tutkuya sahipler. Aksi halde kendi hayatlarını bu kadar riske atmazlar.
- Güvenlik Tipi – Sırlarını kendilerine saklayabiliyorlar. Daima tek başına hareket ediyorlar ve planlama yetenekleri oldukça gelişmiş.
- Takıntılı Tip – Tüm seri katiller takıntılı bir şekilde cinayet serüvenine devam etmekte.
- Suçlu Tip - Onlar büyüleyici cazibeleri ile gerçek niyetlerini saklayabilmekte. Göz kırpmadan yalan söyleyebilmekte ve yalanlarını duruma göre geliştirebilmekte.

- Yıkıcı Tip – Yıkıcı içgüdüleri ile cinayet işlemektedirler ve kurbanlarını yıkıcı bir şekilde öldürmektedirler. Genelde sonunda kendilerini de yıkararak yok etmektedirler.
- Şizoid katilleri tehlikeli kılan, her bir şizoid tipini içlerinde barındırmalarıdır.

Şizoidlerin Yazı Karakterleri

- Gergin el yazısı
 - Son derece güçlü baskı
 - Açılı yazı karakterleri
 - Kemerli yazı karakterli
 - Ayrık kelimeler
 - Sınırlı yazım dili
 - Kelimeler arasında belirgin boşluklar
 - Bazı harfler belirsiz yazılır, sadece bir çizgiden ibaret veya basit bir karalama
 - Harflerin tepe noktaları daha belirgin
 - Harflerin sol kısımları daha dik
 - Gergin tepe noktaları
 - Kelimeler ve hatta harfler arasında belirgin boyut farkı
 - Bazı yerlerde kalem baskısı zayıf veya kelimeler sonlara doğru kayboluyor
 - Açısal bağlantılar
 - Türetilen harfler
- “Otistik Yapı” örneği ile benzerlik

- Ritmik yazım
- Tüm sayfayı kapsar
- Tuhaflıklar ile biten mektuplar
- Başı ve sonu birbirinden bağımsız mektuplar
- Noktalama işaretlerinin bolluğu veya eksikliği
- Yavaş yazma
- Tuhaf ve abartılı içerik

3 Nisan 1888 ile 13 Şubat 1891 yılları arasında Londra'nın East End bölgesi seri cinayetler vakası ile tüm ülkenin gündemini meşgul etti. Katilin kimliği üzerinde spekülasyonlar hiç bitmedi. Daima Jack the Ripper, yani Karındeşen Jack olarak anıldı.

Jack the Ripper ne bilinen ilk seri katil ne de en çok cinayet işleyen seri katil. Ancak basın tarafından ilk kez en çok dikkat çekti ve büyük bir şehirde cinayetler işliyordu.

“Jack the Ripper” ismi polis ve gazetelere gönderilen mektupların altındaki imzadan ün kazandı.

Bazı mektuplar el yazısından birisi ihbar edilir mi düşüncesiyle gazetede yayınlandı. Ancak bu durum katilin daha çok ünlenmesine sebep oldu.

Ripper hakkında efsanelerin türemesinde basının da ciddi bir sorumluluğu var. Bugün hala sırrı çözmek için milyonlarca doların harcandığını söylemek abartı olmaz. Ripper dosyası hiçbir zaman sonuçlanamadı ve bu sebepten dolayı birçok araştırmacı için ilginçliğini koruyan bir “oyun alanı”

Birçok delil zamanla yokmuş olsada mektuplar günümüze kadar Que'da bulunan Public Record House

çatısı altında korunmakta. Ben de orada mektuplara bakabildim.

Üç yıllık cinayet serisi süresince Ripper tarafından dört yüz mektup yazıldığı iddia edilerek polise ve gazetelere gönderilmiştir. Birçok Rippermanyacılar bunların hepsinin sahte olduğuna inanmakta. Bazı araştırmacılar ise özellikle Dear Boss (Sevgili Patron) mektubu, Saucy Jacky kartpostalı ve From Hell (Cehennemden) mektubunun gerçek olduğunu iddia etmekte. Ancak el yazısına ve yazım karakterine bakılacak olursa belirtilen üç örneğin de farklı kalemleden çıktığı görülmektedir. Geriye üç seçenek kalıyor:

- Aynı kişi tarafından yazılmadı.
- Yazan kişinin çoklu kişilik bozukluğu var.
- Birden fazla Ripper katili var (Bu olasılık en düşük ihtimalli olan).

Konu ile ilgili birçok kitap yazıldı (2017 yılında o güne kadar yazılmış en kapsamlı Jack the Ripper kitabını yayınlamayı düşünüyorum).

Şimdi birkaç ünlü seri katilin el yazısı örneklerini ele alalım.

Gerald Eugene Stano

Tıknaz ve kısa boylu olarak sınıflandırabileceğimiz bir görüntüye sahip. Yani cazip veya yakışıklı olarak sınıflandıramayız. Ancak kendisini çok yakışıklı olarak sınıflandırmaktaydı. Gerçekte son derece soğukkanlı bir seri katildi.

Otuz üç korkunç cinayeti itiraf etti. Cinayet sayısı daha sonra kırk bir olarak düzeltildi. Yirmi iki kurbanın cesedi bulundu ve kimlikleri tespit edilebildi.

Alt kısmını bıçak gibi kesen keskin çizgilere dikkat edin. Harf tepelerinde yer alan abartılı ve tuhaf kıvrımlar harflerin tuhaf görünümüne yol açıyor. Tıpkı tuhaf ve tutarsız davranışlar gibi.

Albert DeSalvo

Şiddet dolu ve istismarcı bir çocukluk dönemi. İlk cinayetini Otuz bir yaşında işledi. İlk başta kurban seçimleri yaşlı kadınlar için, daha sonrasında genç kadınları tercih etmeye başladı. 1973 yılında cezaevinde bıçaklanarak öldürüldü.

Albert De Salvo

Birbirine bitişik yazılan harflere dikkat edin. Yatay çizgiler diğerlerine göre çok daha güçlü bir baskı uygulayarak yazılmıştır.

Kevin Haley

Kardeşi ile birlikte ekip olarak cinayetler işlemiştir. Cinayetlerin yanı sıra, adam kaırma, tecavüz, zorla oral seks ve eşcinsellik gibi birçok dikkat çekici eylemleri var. 1979 yılında beş yıl içerisinde gerçekleşen 8 cinayeti itiraf etti.

Tuhaf ve deforme el yazısı örneği. Yazan, yeni bir el yazısı türeterek diğerlerinden farklı olduğunu göstermek istiyor.

William Heirens

Varlıklı ebeveynlerin tek çocuğu, daima annesinden “seks pisliktir” uyarısı almıştır. Ergenlik döneminde kadın giysileri giyiyor, Hitler ve Nazi askerlerinin fotoğraflarına bakmayı seviyordu. On altı yaşında cinayet serisine başladı (toplamda üç kadın ve altı yaşında bir kız çocuğu).

Sizce

Bu örnekte deforme yazım stilini güzel örnekleyen ve diğerlerinden ayırt eden bir el yazısıdır.

David Berkowitz - "Son Of Sam"

Yirmi üç yaşında cinayet serisine başladı. Bir yıl içerisinde altı kişiyi öldürdü ve yedi kişiyi yaraladı. Üç yüz altmış beş yıl hapis cezasına çarptırıldı.

Berkowitz, evlatlık olup Nathan ve Pearl Bekowitz tarafından büyütülmüştür. Üvey ebeveynleri tarafından daima şımartılarak büyütülse de evlatlık verilmiş olmanın bilinciyle hep kendisini yetim olarak görmüştür. Annesinin doğum esnasında öldüğünün söylenmesi nedeniyle, Berkowitz daima kendisini annesinin ölümünden sorumlu tutmuştur. Kötü bir ergenlik dönemi ve başarısız bir askerlik süreci sonunda, annesinin hala hayatta olduğunu öğrendi.

Annesi asla oğluna yakınlık göstermek istemedi. Cinayet serisinin başlamasıyla birlikte, basın, onu herkese korku salacak "Son of Sam" ismiyle anmaya başladı.

However, I am not one to cry out
a case of injustice.

I hope Mayor Beame enjoys drinking
my head across the court. This is
really like a circus event with clowns
and criminals. Please bring a beer when
you come.
Sincerely,
David Berkowitz

El yazısı başlangıçlarda ve sonlarda tuhaflik göstermekte. İlginç ve abartılı kavisler yer almakta. Ayrıca yazı şekli son derece sakın ve dikkat çekmemekte. Tıpkı kendi kişiliği gibi.

Lawrence Bittaker And Roy Norris

LB

for Norris

marry

Canice işlenmiş
Bittaker

Roy Norris'in el yazısı -

lasias... [[too young]]... it was the 'oldest' young woman that had far more self-awareness, who literally ch
gave on with no intentions of a real relationship (gold-digger mentality)..... that I was interest
hated her 'anyone that'll get in the way' attitude. Such young "girls" (not "women") were/were too naive a
cent! My preferred age then, was 20-25. Larry and I shouldnt have been involved with one another
crimes!! We have/had different interests and motivations. I wouldn't have been keen on abducting a really
ly for a month or so (taking great care that she not see me or others) and releasing her. But only there ya
that was hairy (haughty).... oh (!?)... bitch! So-to-speak. And... I know it was only a fantas
joyable to debate the pros and cons of with other guys who'd had their fantasies!! Yeah, nice
vision in the maze! (but I went to prison for a rape I didn't commit! Yeah!, I'm still as
that - but I didn't go looking for her [a stunning blonde, by-the-way!] when I got out!!) OH!.,
wisdom of hindsight afterward !!!

Roy'un el yazısı aşırı sık ve abartılı noktalama işa-
retleri ile dikkat çekmekte. Ayrıca yazı karakterleri sağ
eylimli. Kalem ilk temas itibariyle süreklilik gösteren
bir harekete sahip.

Ted Bundy

Canice işlenmiş otuzdan fazla tecavüz ve cinayet.

Ted Bundy en meşhur seri katillerden bir tanesi. Ço-
ğunlukla kolej öğrencisi olan ve kadınlardan intikam
alma dürtüsüyle işlenen cinayetleri ile ünlü olan Bundy,
"normal" yaşantısında, sade, yardımsever ve zeki olup
örnek olarak gösterilebilecek bir vatandaş örneği idi.
Seyahat tercihleri, zeki taktikleri ve kurbanlarını yok
etme yöntemleri gerçekte kaç cinayet işlediği tespitini
zorlaştırmaktadır.

The Browns are doing very well. I guess that makes you happy. The Superbowl game looked good. Quarterback troubles and the toughest schedule in the NFL. That's football. I hope life is good for you. Love,
 Dad

Deforme olmuş ve aşağıya doğru abartılı bir şekilde kıvrılan harflere dikkat edin.

Jeffrey Dahmer

During my stay at CCC, I have had a chance to look at my life from an angle that was never presented to me before. What I did was deplorable. The world has enough misery in it without my adding more to it. Sir, I can assure you that it will never happen again. This is why, Judge Gardner, I am requesting for you, a sentence of probation. So that I may be allowed to continue my life as a productive member of our society.

Respectfully Yours,
 Jeff Dahmer

Sincerely,
JF

Birçok şizoid karakteristikler, Dahmer'in el yazısında gizlidir.

Wayne Williams - "Atlanta Çocuk Katili"

Yirmi beşten fazla çocuk cinayeti işlemiştir.

Çoğu erkek siyahî çocukların öldürülme serisiyle, ülke çapında medya bilinirliği oluşmuştur. Kurban sayısı hâlâ tartışılmakta.

One of my friends
28 Aug.
1971
Randy Woodfield

Yüksek seviyede şizoid el yazısı örneği. Tuhaf başlangıçlar ve oldukça sık harfler.

Randy Woodfield

1970'lerin sonu ile 1980'lerin başları periyodunda en az on sekiz kadına tecavüz etti. Woodfield suçlarını Interstate beş otoban yolu civarında işlemiştir.

hope we can work together — And, not judge as
 size too harshly. (H) You know...? (H) (Smile)
 And that fella called 'Happy Face K. Lee'?
 He is trying to get out of extradition to Colorado, by
 committing to a 3rd or 4th murder in Oregon. Crazy huh?
 He in that case, already convicted the spouse (man)
 killing his wife. So its getting bizare here. Did you
 meet the guy? He's quite the talker I hear.
 Hey? Any possibility of me getting any
 ideas from you re any shops? You can trust me to
 forget anything secured with an invoice — Okay?

Friends,

Randall

Tuhaf harfler, açılar ve gergin yazı karakterleri.

Douglas Clark - "Sunset Strip Katili"

Meşhur Sunset Strip bölgesinde özellikle sarışın fa-
 hişeleri avlamıştır. Altı kurbanı öldürmüştür. Douglas
 Clark, kız arkadaşı Carol Bundy'yi yem olarak kullana-
 rak kurbanlarının evine gelmesini sağlamıştır. Oral seks
 esnasında kurbanlarının kafasına sıktağı kurşun ile öl-
 dürdükten sonra, cesetlere tecavüz etmiştir.

~~You feel like your thoughts push
 you outside of any possible
 friendship with someone who doesn't
 always agree with you... as I said,
 relax.~~

~~You could have 20 tattoos, a
 double mastectomy and purple hair -
 bangs by your feet in a basket
 at night and dream of really
 unusual things - so? So what?~~

- Arkın Gelişin

Manson'un el yazısı çok az sayıda şizoid işaretler taşımakta. Ancak cümle aralarında anlamsız yatay çizgiler yer almakta. İmzası karmaşık ve vurgu yapmak istercesine alt kıvrımlarla çizilmiş.

Zodiac Katili

Tıpkı Jack the Ripper vakasında olduğu gibi, katil zodiac işareti ile imzalı ve şifreler içeren mektuplar gönderdi. Bu mektuplar 1974 yılına kadar çeşitli gazetelere gönderildi. 1969 yılında beş aylık bir süreçte beş kişi öldürüldü.

This is the Zodiac speaking

I have become very upset with
the people of San Fran Bay
Area. They have not complied
I shot a man sitting in
a parked car with a .38.

 -12 SFPD-0

C Δ J I ■ O X ⊥ A M 7 ▲ Ω O R T G
X ⊙ F D V ⊔ H C E L ◆ P W Δ

Bu mektup içerisinde de belirgin şizoid karakteristikleri var.

John Wayne Gacy

John Wayne Gacy iki evlilik yapmış, iş sahibi ve çevresi tarafından hayırseverliliği ile bilinmekteydi. Evinin temelinde ve bahçesinde yaşları dokuz ile yirmi beş arasında olan yirmi dokuz adet erkek cesedi bulundu. Tamamı cinsel işkenceye maruz kalmıştı. Gacy idam cezasına çarptırıldıktan sonra, idam edildi.

*I think it ridiculous to comment on it.
Everything is written for the gullible public
who seem to love all that sensationalism, sex,
and gore, with none interests in knowing the
true story*

regards,

John Wayne Gacy
John Wayne Gacy

J W Gacy
John Gacy

J W Gacy
John W. Gacy

Gerald Gallego

Gerald

318 Gerald Gallego hiçbir zaman örnek baba, rol modeli olamadı. Babası 1955 yılında bir gardiyanı öldürmekten ötürü idam edilmişti. Gallego da babasının ayak izlerinde yürümeyi tercih etti.

Karısı, genç kızları arabalarına binmeye ikna ediyor, Gallego ise kızlara tecavüz ettikten sonra öldürüyordu.

Kurbanlarını on altı ile yirmi bir yaş arası tercih etmiştir.

Carlton Gary

Mr. C. Michael Gary

Carlton Gary yüksek zekasına rağmen, beslenme yetersizliği ve istismar sebebiyle genç yaşta suçlular kervanına katıldı.

En az 7 yaşlı kadını öldürdü. Kurbanlarının boynunda düğümlenmiş naylon çorap ise onun imzasıydı.

Idam cezası neticesinde öldü.

Hubert Gerald

ACAR
HUBERT GERALD

1971 1972 1973

Hubert Gerald altı fahişeyi öldürdü. Dava süreci devam ediyor.

Eric Elliott & Lewis Gilbert

~~Eric Elliott~~ Sincerely
Eric

Eric Elliott ve Lewis Gilbert dört kişiyi öldürmekten ötürü yargılandı.

Richard Cottingham

Richard Cottingham

Richard Cottingham miyop gözlükleri ile tanınan, üç çocuk babası, bir bilgisayar uzmanıydı.

En az on iki kurbanına işkence yapmak, tecavüz etmek ve cinayetten ötürü altı yüz sene mahkûmiyetle cezalandırıldı.

Danny Harold Rolling

*TAKE IT EASY'
Till Then*

DANNY ROLLING★

Daniel Harold Rolling babası tarafından istismara uğramıştı. Yine bir istismar anında babasını ağır yaralamıştı. Kırk yaşındayken beş cinayetten ötürü suçlu bulunarak idam cezasına çarptırılmıştı.

Harrison Graham

Harrison Graham akli dengesi bozuk bir uyuşturucu kullanıcısıydı.

Yedi cinayet ve yedi ölü seviciliği vakası sebebiyle yargılanarak ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı.

This last letter has already
 been every last one of us
 in the "Question" to send an
 answer properly "Home"
 minutes will be provide RHO
 jumpsuit and Footwear
 Next we were given skate board
 In my case we have these
 jumpsuits personally with
 it is something you
 very need

Akli denge sorunu sebebiyle el yazısında bozukluk-
 lar olsa da şizoid belirtileri net bir şekilde gözlemlen-
 mektedir.

George Putt

George Putt, yedi çocuklu bir ailede büyüdü. Alkolik
 babası tarafından sürekli istismara ve fiziksel şiddete
 maruz kaldı. Bir oyun esnasında kafasına aldığı darbe
 neticesinde beyin hasarı oluştu.

Putt beş kişiyi öldürmekten ötürü idam cezası ile
 yargılandı.

Your Friend.
 George

Gregg Putt yüksek seviyede bir şizoid. Ancak ki-
 şisel zayıflığı naif el yazısında belirgin bir şekilde
 gözlemlenmektedir.

William Suff

I just came to me and spent a little money on me (the violence and slow
casualty though, it's a letter from someone who wants something from me
my attorney wants more information that he can use to make some
money on. He just let me know that my mother and a sister are trying
contact someone over east that wants to buy memorabilia of mine because
supposed to be the infamous serial killer. They are promoting my name
my brother wants to sell my car to the highest bidder. Tonight it is
the infamous vehicle of the killer. Again promoting my guilt! The investiga-
tion that was set in my mind has suddenly turned on me and
anything further to do with me has been that they read something

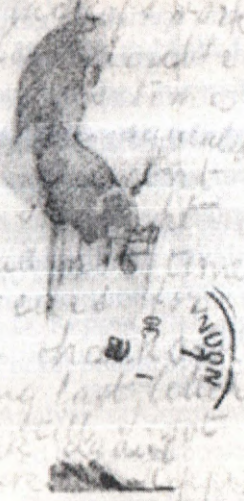
Diğer bir şizoid vakası. Tuhaf kıvrımlar ve neredey-
se anlaşılmayacak kadar küçük bir yazı stili. Kelimelerin
üst sınırı ile alt sınırları arasında belirgin farklılıklar
var. Tıpkı günlük hayatında çalışkanlığı ile dikkat
çekerken geceleri seri katile dönüşmesi ile ilgili oluşan
aykırılık gibi.

Bu el yazısı örneklerini birlikte incelersek, şizoid be-
lirtilerinin ortak özellikleri net bir şekilde görülmekte.
Tekrar "Jack the Ripper"

Jack The Ripper

you found just a jolly wonderful
you keep this letter back till I
it but more work than you
it straight then knife
and sharp I want to get to
right if I get a chance
I find back
Yours truly
Jack the Ripper
it is one giving the town

I was in colden
 near the door when
 I gave you the tip
 you had about
 sunny jacket work
 I am not a police
 about the time
 I am not a police
 a lot of time
 finally I got
 off the night
 to get out of the
 police chair
 keeping last letter
 to write till I
 gave you

6 Oct 1985

You thought you self very clever I reckon
 then you informed the police But you
 made a mistake if you thought I didnt
 see you Now I know you know me and
 see your little game, and I mean
 to finish you and send your ears to
 your wife if you show this to the police
 or help them if you do I will finish
 you. So ~~no~~ use your trying to get out
 of my way Because I have you when
 you dont respect it and I keep my
 word as you soon see and refer your
 up Yours truly Jack the Rapper

El yazısı ile ilgili birkaç örneği inceleme fırsatı bulmuşken, şimdi de elimizde bulunan mektuplardan hangilerinin gerçekten de Jack the Ripper'e ait olabileceğine karar verelim. 400 örnek mektup bulunmasına rağmen, katilin kimliği hiçbir zaman açığa kavuşmadı. Bu mektup koleksiyonu içerisinde gerçek bir mektubun yer aldığına dair de bir garanti yok. İnceleme fırsatı bulduğum örneklerin bir kaçında gerçekten de yazanın seri katil olabileceğine dair işaretler var. Ancak bu gerçek Jack the Ripper olma olasılığını tanımlamaz. O dönemde bu mektupları profesyonel bir bakış açısıyla incelemek de neredeyse imkânsızdı. Ancak şunu belirteyim ki belki de bu 400 mektup arasında bir seri katilin imzası barınmaktadır.

El Yazısı = Beyin Yazısı.

Kaynak

Mitchell, E. W. (1997). The aetiology of serial murder: towards an integrated model. Unpublished M.Phil. thesis, University of Cambridge, UK.

Essays in History, volume 35, 1993, published by the Corcoran Department of History at the University of Virginia.

Jack the Ripper.A-Z, by Paul Begg, Martin Fido, and Keith Skinner, published by Headline, 1996. (Still in print).

The Complete History of Jack the Ripper, by Philip Sugden, published by Robinson, 1995.

Signature Killers, Robert D. Keppel, Ph.D, with William J. Birnes, published by Pocket books, 1997.

The Criminal Hand, An Analysis of Criminal Handwriting, Patricia Marne, published by Sphere books limited, 1991.

The serial Killer Letters, a Penetrating Look Inside the Minds of Murderers, Jennifer Furio, The charles Press, Publishers, 1998.

Serial Killers, the face of evil, Sheila R. Lowe, CG, 1993.

Eriten In Crime, An Overview of Criminal Handwriting, Reed Hayes, 1997.

Anna Koren, B.I.G Symposium, Oxford, 1999, Proceedings of the sixth symposium on graphology. The schizoid personality.*

www.arkingelisin.com

www.facebook.com/arkin.gelisin

www.twitter.com/ArkinGelisin

2. Baskı

Bir suç psikoloğunun not defteri

Şiddet ve bunun estetize edilmesi tartışmasını bir tarafa bırakalım. Elinizde tuttuğunuz kitabın konusu bu değil. Dizilerdeki kahramanları yakalayabilmeleri için güvenlik kuvvetlerine mesleki bilgi ve tecrübelerini sunan suç psikologlarını, adli psikologları ve suç profilleme uzmanlarını hatırlatınız mı? Bu kitabın konusu onlar; üstelik en az kahramanlar kadar karizmatik, çekici ve zekiler ...

Kadrajdan çıkma zamanı geldi! Suç psikologları, adli psikologlar ve profilleme uzmanları nasıl bir eğitimden geçerler, ne tür işler yaparlar, çalışma ortamları nasıl, ülkeler arasındaki farklar nelerdir, bu meslek Hollywood'un anlattığı gibi gerçekten de "cool" bir meslek mi? Bütün bu soruların cevaplarını uzmanından, bu işi bizzat yapan birisinden öğrenmek istemez miydiniz...

Bu kitapta suç psikolojine dair her şeyi bulacaksınız. Yılların deneyimine sahip olan Suç Psikoloğu ve Seri Katil Uzmanı Arkın Gelişin birikimlerini ve tecrübelerini örnek olaylarla siz okurlarıyla paylaşıyor...

ISBN: 978-605-4757-69-5

9 786054 757695

herdemkitap

herdem_kitap

herdemkitapyayin